INITIUM

EVANGELII

S. JOANNIS Apostoli

E X

Antiquitate Ecclesiastica restitutum,

Indidemque

Nova ratione illustratum.

Per

L. M. Artemonium.

PARS II.

Felix cui dederit mediocria commodavitæ. Notitiamque sui Filius ipse Dei. Lælius S...

Anno Domini M.DCC.XXVI.

MVSEVM BRITAN NICVM

The start

A NOTE Domini Dom A

¥13233

The second of the second secon

No Mesendar services in the edition

VANGEEI

Royal BITTINA OF B

PARS SECUNDA.

Ostenditur etiam ex ipsa Sacra Scriptura, quæ Christum, adoranda licet & invocanda divinitate præditum Dei & Hominum Mediatorem, nullibi tamen Deum expresse vocat, sed Deo innumeris locis contradistinguit; ostenditur & ex Joannis Evangelistæ contra Cerinthum scribentis scopo, Joannem non Deus erat &c. sed Dei erat Verbum omnino scripsisse, & scribere debuisse; atque ea occasione, etiam aliis in hujus Evangelii initio obscuritatibus lux non exigua infertur.

CAP. I.

Judæi non objiciebant Christo, quod sese summum Deum faceret. Illustratur Joan. x. 29—36. V. 17, 18. illustratur iterum & Phil. ii. 6, 7.

I. HRISTUS Jesus omnem potestatem in cœlo & terra adeptus, & super omne nomen hujus futurique Seculi à Deo Patre superexaltatus est. Nemo igitur Christianorum dubitabit eum, omnibus Diis in cœlo & in terra existentibus

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. istentibus, solo Deo Patre excepto [qui etiam ipsius Christi Deus est Joan. xx. 17. Apoc. iii. 12, &c.] Deum esse majorem superioremque. Omnes isti longè infra ipsum positi, eum agnoscere Dominum, & omnis lingua in gloriam Dei Patris id confiteri tenetur. Mentiebantur tamen Judæi, quando Joan. x. 33. ei objiciebant, eum humanitatem suam abnegare & seiplum facere Deum. Verbi gratia, si quis rustico alicui diceret: De bono opere te non excipio verberibus, sed de stultissima jactantia, & quod tu rusticus cum sis, facis te ipsum Nobilem, Baronem, Comitem; nonne manifeste ipsi objiceret, quod se rusticum esse negaret? Atqui Christus nunquam suam humanitatem negabat, & se Filium hominis frequentissime, ac hominem nonnunquam vocabat. Mentiebantur ergo Judzi de abnegata ab eo humanitate; mentiti etiam & Christum sunt calumniati de asserta sibi Deitate ; si præsertim summam, quod Orthodoxi putant, intelligebant. Verum ne Judæi quidem id dicere volunt. Nam si ex. gr. Confiliarius aliquis ea Regis sui gratia polleret, ut velle ac nolle ambobus idem & unum esset, ac ille diceret: Ego omnes meos amicos felices reddere, & ad magnas dignitates evenere possum, nemo me in eo impedire potest; Rex enim meus major est omnibus meis meorumque amicorum inimicis. Ego verò & Rex unum sumus; (conf. Joan. xvii. 21, 22, 23.) Num isti Confiliario quispiam ulla specie objicere posset: Tu tibi ipse eandem numero cum Rege nostro essentiam adscribis, tu te Regis subditum negas, & te ipsum Regem facis? Ergo, ne Judæi quidem, furibundi licet hostes Salvatoris nostri, ei objiciunt, quod se summum Deum faceret. Sciebant illi Angelos homines non esse, & hominibus esse multo majores, nec tamen eos ideo summos Deos aut Deo fummo homousios esse credebant. Dicunt itaque absque articulo miss oscuror Osor, non vero riv Oedv, negas te esse hominem, & facis te (aliquem) (aliquem) Deum, ens humana sorte sublimius & supra eam evectum (1). Sic Oeds absque articulo, de minore quodam, non de summo Deo bis sumitur 2 Thess. ii. 4. conf. Act. xxviii. 6. Hinc & Salvator eis objicit Psalmum 82. vos Dii estis &c. ubi multi dicuntur etiam Dii, qui tamen sese homines fuisse non negabant, adeoque & ipsum, absque negatione suæ humanitatis, jure sele potuisse vocare Dedr, aliquem Deum, quod tamen non fecerit. Unde iterum patet, Judæos vocem Oeds, in sua objectione, non de summo intellexisse Deo, alioquin incongruè & impertinenter, ut sic loquar, iis Psalmum hunc opposuisset. In eo enim cum dicitur vos Dii estis, non de summis aut summo Deo homousiis Deis, fed de Deis subalternis atque creatis est sermo. Ac proinde ex eo ipfo, quod Christus hoc Psalmo probet, se potuisse Deum à Deo summo constitutum, Deum Deo supremo subjectum sese appellare, quod tamen non fecerit, liquidò liquet, idque ipfius Christi testimonio & professione clara, Christum non suisle supremum illum Deum.

II. Deinde Christus objectam sibi blasphemiam, Judæorumque calumniam, inde deducit, quod dixerit, se Filium esse Dei. At verò ubinam id Christus tunc dixerat? Nempe tunc id dixerat, cùm non tantum ver. 30. sed etiam ver. 29. Deum Patrem

(1) Ens humana sorte sublimius Sic etiam Joan. vi. cum Christus dixisset, Ego sum panis qui de cœlo descendit, dicebant Judæi ver. 42. Nonne hic est Jesus filius Josephi, cujus nos novimus patrem & matrem? quomodo ergo dicit hic, quia de cœlo descendi? Nempe existimabant Christum suam humanam & ¿myesov nativitatem ex Maria negare velle, ac dicere se in ipso cœlo natum aut ex-

ortum esse. Quia nempe Christus hoc Capite vi. Joannis, tantummodo suam descensionem de cœlo inculcabat, non autem etiam suam antecedaneam ascensionem in cœlum cap. iii. 13. indicatam, memorabat. Si enim etiam hanc memorasset, ipsimet clarè vidissent, per descensionem de cœlo, nativitatem aut generationem in cœlo, neutiquam hic intelligi posse.

276 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

sum vocaret. Pater meus qui dedit mihi - nemo potest rapere de manu Patris mei. Ego & Pater &c. Hæc ingeminatio & crebra inculcatio, quod Deus esset ejus Pater, cum alioquin & illi se pro filiis Dei haberent, Joan. viii. 41. Christus autem Deum modo planè extraordinario & ratione peculiari sibi Patrem, & se ei Filium esse inculcaret, ansam præbuit Judæis objiciendi, quod se hominem esse negaret, & fibi quidpiam humana conditione longè sublimius attribueret, adeoque Deum sese aliquem faceret. Apparet ergo ex verbis Jesu Christi, verioris quam orthodoxus aliquis Trinitarius, adverfariorum suorum Interpretis, eos Christi calumniandi & blasphemiam ei objiciendi occasionem, si non unicè, longè tamen magis ex ingeminatis illis vocibus Pater meus, quam ex vocibus unum sumus, arripuisse. Illud, non hoc ipsos pessime omnium habebat, ut etiam ex Joan. v. 13. elucescit, ubi eum propterea persecuti esse dicuntur, quod to Deón Deum summum, Los sum proprium & peculiarem diceret Patrem. Adeò, ut proculdubio etiam hic cap. x. 33. objecissent quod sese Deum quendam faceret, licet Christus verba illa unum sumus (ego & Pater) minime usurpasset. At verò, si Judæi ista verba unum sumus de unitate essentiæ accepissent, non dixissent, facis te ipsum Osóv Deum aliquem hominibus majorem, sed omnino dixissent. facis te ipsum 7dv Oeov Deum illum, Deum nempe Abrahami Isaaci & Jacobi, cœli terræque creatorem, illum qui est super omnes, Deum in secula benedictum, Deum altissimum & summo cultu adorandum; atque non ex vocibus Pater meus ingeminatis aut repetitis, sed ex vocibus unum sumus, eum omnium maxime execrandæ blasphemiæ postulassent, & non sustulissent solummodo lapides, sed fortè lapidassent eum reipsa, aut dementem esse putantes ablegassent ad id quod tota nascitur Anticyra. Apparet ergo etiam eos, licet tunc ita infanos & furentes

0

C.

IS

is

n

1

è

n

-

-

si

is

5,

1-

n

óv

n

ic

1-

15

-

n

t,

e

1,

-

-

is

n

t,

è:

es

a.

\$

furentes homines, hæc verba unum sumus, sensu verissimo, de unione voluntatis & amoris & de confensu intellexisse, non in portentosam illam consequentiam rapuisse; blasphemiam verò ei objecisse, quia homo cum esset, imo, eorum opinione, insignis Pseudopropheta & seductor, qui contra suam propriam conscientiam ageret, & Diaboli spiritu ac potestate sese instructum, filium Diaboli esse sciret, sanctissimo tamen numini omnem suam impietatem adscriberet, ac sese Filium ejus esse prorsus fingularem & amantissimum indesinenter assereret, cui idem cum Deo summo velle & nolle semper esset. Hinc Christus non absque emphasi ipsis opponit, quod Deus Pater eum sanctificaverit, sanctum reddiderit, adeoque Diis illis quibus Deus Psal. lxxxii. ob impietatem minatur exitium, etiam hoc nomine longè præstantiorem, in mundum cum magna potestate miserit, adeoque Filius Dei sit in potentia secundum Spiritum Sanctificationis, constitutus aut definitus, ut Paulus Rom. i. 4. loquitur, alludens ad ista verba Christi quæ Joannes cap. x. 36. exhibuit. Vide Parte i. cap. xli. Confer etiam viri Celeberr. Samuelis Clarke Reply to Mr. Nelson's Friend, pag. 135, 136, 147, 148.

III. Quod attinet ad Joan. v. 18: movetur ibi Christo Salvatori nostro controversia, quod Sabbato miracula patraret, cùm ipse Deus hoc die à rebus creandis cessaverit atque quieverit. Respondet Christus: Imò Pater meus adhuc (Sabbato) operatur, ergo ego non pecco quod hoc die opera divina, opera Patris mei perago. Hinc eo magis persequebantur eum iniquissimi bipedes, quod etiam Patrem suum proprium, diceret Deum (Tòv Θεόν), aqualem se faciens Deo (Tῶ Θεῷ). Imò verò imitatorem se faciebat Patris sui, nihil tale alioquin die Sabbati sacturus, nisi præiret Pater; ac proinde ipsis respondit, non posse filium a se facere quidquam nisi quod viderit Patrem suum facien.

T 3

278 Initium Evangelii S. Joannis Pars II: tem; ' hoc est, se duntaxat sequi exemplum Dei, quâ in re se minorem eo gerebat; qui enim ex-'emplum sequitur, nec potest ab eo discedere, is ' minor est eo qui exemplum præbet,' ut observat vir magnus Joan. Clericus in Phil. ii. 6. Et eo ipso quod Patrem suum diceret, eum honorabat, ac superiorem, non æqualem, agnoscebat ac profitebatur. Insum enim nomen Patris, ut afferit orthodoxum Concilium Sardicanum, majus est nomine Filii, aufo to ovoua ซัล Παθεος μειζόν ες ι τέ Υιά. Vide a Reply to Dr. Waterland's Defence of his Queries, p. 58. Verum nec ista criminatio, Judaica licet sit, latius quam par est, extendenda. Si quis ex. gr. magnum aliquem Regis Confiliarium aut plenipotentiarium Legatum, cur faciat rem quam ipse Rex non amplius facit, interrogaret; & is responderet, Imò verò Rex meus etiam nunc hoc facit, ergo ego etiam facio; alter autem illi objiceret, Ergo te Regi æqualem facis; objectio esfet inepta & iniqua; nam qui dicit Rex meus, eo ipso Regi se subditum agnoscit, & in eo negotio imitatorem non æqualem profitetur. Et tamen etiam ex tali objectione, utut iniqua, non sequeretur ei objici quod sese in omnibus rebus Regi suo æquiparet, & honorem Regi suo debitum sibi arroget, aut istum honorem cum Rege partiri, & coronam Regis sui suo quoque capiti imponere, & ab omnibus subditis instar ipsius Regis adorari velit. Ergo ne Judzi quidem ipsi, Christum sese eo aut simili modo Deo aqualem facere objiciebant; si autem objecissent, etiam in eo insanivissent & mentiti fuissent.

IV. Sed observandum est, non bene vulgo Judæorum verba verti. Interpretanda enim sunt, non aqualem, verum, similem se faciens Deo. Cum dicit, Pater meus Sabbato operatur & ego operor, non ideò facit se Deo in ea re aqualem, sed similem. Iniqua tamen erat criminatio Judæorum, etiam hoc sensu sumpta: nam qui in unica re se Deum imitari & simile

simile quid facere dicit, non ideò debet absolutè dici, se similem facere Deo. Sic quoque Phil. ii. 5. vertendum, Qui in forma Dei existens, non rapinam duxit similem effe Deo (2) Christus Jesus, ut jam fupra pag. 96. observavimus, cam in cœlum in principio Evangelii, in eum locum ubi Deus visibili forma gloriosa assumpta, Angelis sese conspicuum exhibet, & ab iis adoratur, sublatus esset, erat tunc in ista forma Dei, in similem formam fuit transformatus, μετεμοςφώθη, prout in monte sancto ei postea contigerat, Matth xvii. 2. conf. Phil. iii. 21. Cum vero illa forma Dei non esset ipse Deus, ergo etiam Christus in ista forma existens, non erat fimilis ipsi Deo, sed formæ Dei tantummodo. Prout & illa ipfa gloriofa Dei forma, Themunah, erat ομόιωμα similitude, forte humani corporis aut staturæ, sub qua Deus etiam in visionibus Prophetarum repræsentatur. Tunc demum Christus sactus ipsi Deo similis, cum post mortem & resurrectionem, omni in cœlis & in terra potestate præditus; ab omnibus cœpit adorari atque invocari; cum cœpisset honorari Filius sicut honoratur Pater, Joan. v.

(2) Similem esse Deo Sic & vox iσαγγελοι, Luc. xx 36. non Angelis equales sed similes. significat. Qui enim digni fient, ut illud feculum futurum adipiscantur, ver. 35. i. e. seculum illud possideant, ejus Rectores & Domini constituantur (Vide Differt. iii. huic libro fubjunctam § 4.) non erunt Angelis æquales sed superiores ac præstantiores. Cui enim dixit unquam Angelorum, Qui vice. rit, dabo ei sedere mecum in throno meo, prout etiam ego vici & consedi cum Patre meo in throno ejus? Apoc. iii. 21. Qui vicerit possidebit omnia ? cap.

xxi. 7. Similes ergo erunt Angelis, in unica re duntaxat, nempe instar Angelorum, à servili matrimonii jugo homines nunc ad mortem usque obstringente, liberi prorfus erunt, quia non amplius mori poterunt, & filii Resurrectionis ac filii Dei funt futuri, ac proinde summa libertate gaudentes, tali jugo non debebunt subdere colla, non maritali obligare ora capistro. Nam etiam Eva post lapfum demum dominio Viri subjecta suit. Status vero in futuro illo seculo erit paradifiacus, usque ad ultsmam tubam, qualis erat ante lapfum.

280 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.
23. simili nempe honore ac cultu, uterque enim adoratur & invocatur; sed non honore & cultu aquali; nam Pater adoratur ac invocatur ut Pater, Filio major, Filius verò ut Filius, ut Dei & Hominum Mediator, ut Rex, & plenipotentiarius voluntatis Dei executor, ut summus Dei Sacerdos & Præses oblationum nostrarum, per quem Hebr. xiii.
15. Phil. ii. 10. spiritualia nostra sacrificia Deo offerimus, eumque, ut ea Deo Patri cum sua pro nobis intercessione offerat, invocamus. Notum est vocem sicut nadas, similitudinem non aqualitatem in

Scriptura S. sæpissimè designare.

Sed licet jam in ista forma Dei esset, licet formæ Dei externæ jam similis esset, non statim ad majora, ad ipsius Dei similitudinem festinabat, veluti rapax miles ad prædam festinare consuevit. To eivas loa Θεώ έχ ήγήσαλο άςπαγμὸν, similitudinem Dei (ipsius) non cogitabat esse rapinam, aut confestim arripiendam. Tametsi jam in cœlum ascendisset, ac ibi in forma Dei esset, tamen non cogitabat se facere ipsi Deo similem, prout Satanas Esai xiv. 13, 14. in corde suo dicebat: ascendam in cœlumero similis Altissimo; & prout Judzi eum criminabantur, quod se faceret Deo similem. Et tamen Judæis eum Joan. v. 18. persequentibus, quasi se Deo similem faceret, pænas luebat pro eo quod non rapuit, quod non rapinam duxit, Pfal. lxix. 5. Confer omnino locum istum Pauli, similem esse Deo, non arbitrabatur rapinam, cum illis Psalmi verbis de Christo Propheticis: Confortati sunt qui persecuti sunt mequa non rapui exsolvebam; & cum impletione eorum Joan. v. 16, 17, 18. Propterea persequebantur Jesum -quasi sese similem Deo faceret. Frustra sunt qui hic inter iou Joan. v. & inter low Phil. ii. 5. diftinguunt. Vide inter alia Sap. Sal. cap. vii. 1, 3. Præcedentia quoque Apostoli verba ver. 3 & 4. non contradicunt explicationi nostræ: 'Nihil, inquit, facite secundum contentionem & vanam gloriam, · occasione occasione præsertim donorum illorum Spiritus S. extraordinariorum, (conf. Rom. xii. 3, 4, 5. 1 Cor. xii. 15,16,21,25.) sed per humilitatem quisque alium arbitretur esse excellentiorem. Non sua quisque ' dona & commoda, sed aliorum etiam considerate, ut donis istis inserviatis Ecclesia, non alios vobis ' subjiciatis & servos faciatis. Ita prorsus estote ' animati prout & Christus Jesus; nemo gratiæ ' divinæ donis eo fuit ornatior, adeò ut in cœlum ' ipsum evectus, non ut Moses, particulam solum-' modo formæ Dei in Angelo, Deum in terris reforma versaretur atque splenderet, non tamen e ideo similitudinem ipsius Dei arripiendam & il-· lico arrogandam sibi putavit. Imo tantum abest , ut sibi similitudinem ipsius Dei arripuerit; ut etiam formam illam Dei externam deposuerit, & nostris commodis inserviens, ac in nostri gratiam cœlo relicto, servi formam assumpserit.'

CAP. II.

Discipuli Christi ante ejus mortem eum non putabant esse Deum, nec post mortem ac resurrectionem ejus eum vocatum suisse Deum probaverit Lactantius. Th. Bennetus, Joannes Matthæus & Bugenhagius allegantur, & illustratur dictum Hebr. i. 8, 9.

I. NEC unquam se ipsum Deum dixit, inquit Lactantius de Vera Sap. lib, iv. cap. xiv. circa finem. Si Christus sese pro Deo venditasset, prosectò ante omnes alios discipuli ejus id probè cognitum cognitum habuissent. At verò, lege, si nondum legisti, Lector, egregia illa ex Operibus Theodori Mopfuesteni Excerpta apud Facundum Hermianen em Defens. Trium Capit. edit. Sirmondi lib. iii. cap. iv. pag. 118. 119. lib. vi. cap. iii. pag. 244. lib. ix. cap. ii. pag. 371, 373. lib. xi. pag. 498, 499. lib. xii. cap. i. pag. 515, &c. Lib. cont. Mocianum p. 575. ubi luculenter probat, nec ab ipsis discipulis & Apostolis Christum ante mortem suam, pro Deo suisse habitum, adeóque nec Deum ab ipsis cognominatum. Vide etiam Biblioth. Germanique Tom. iii. pag. 144. & Responsionem Celeberr. Lenfantii ad Dartisii Epistolam Pastoralem, pag. 23. Fuse verò id asserit Rever. Thomas Bennetus Vir Clariff. jam supra à nobis laudatus, in a Discourse of the everblessed Trinity in Unity cap. viii. qui liber recensetur in Biblioth. Angl. Tom. iii. Nempe probare ibi instituit, 1. ' Dis-' cipulos toto ministerii Christi tempore, nihil aliud de eo credidisse, quam quod merus homo fuerit, per · Spiritum S. actus & directus. 2. Verba & facta · Christi ita fuisse composita, ut discipuli inde nul-· latenus concludere potuerint, divinam in Christo ' radiare perfectionem. 3. Verbum seu Deitatem Christi, omni illo quod in terris egit tempore, & figillatim per totum ejus ministerium, nullum ' influxum in naturam ejus humanam habuisse; sed in relatione ad humanam naturam plane fuisse quiescens, phrasi ex Irenzo mutuò desumpta, qui · lib. iii. cap. 21. ait: nouxa Corlos &c. i. e. requiescente quidem Verbo, ut posset tentari, & inhonorari, & crucisigi, & mori &c. Prout Benneti mentem proponit Clariff. Lampius Tom. i. Comm. in Evang. Joan, p. 221.

II. Addit quidem loco cit. Lactantius: Propterea quia tam fidelis extitit (id est, quia inter
alia, nunquam se Deum dixit), quia sibi nihil
prorsus assumpsit, ut mandata mittentis impleret:
& Sacerdotis perpetui dignitatem, & Regis summi

honorem,

honorem, & Judicis potestatem, & Dei nomen " accepit.' Sed si ultimis hisce verbis asserit, Christum post resurrectionem suam, ab Apostolis & discipulis suis in Scriptis eorum Deum fuisse expresse vocatum, hoc fane falsissimum est. De Thomæ dicto Joan. xx. 28. jam Parte i. vidimus. Locum ad Rom. ix. 5. jam quoque ibi consideravimus, & sufficienter, ut puto, probavimus, Deum in secula benedictum, non Christum ibi sed Deum Patrem dictum esse. De loco Hebr. i. 10. ne hic prolixiores simus, Dissert. iii. huic operi nostro subjuncta videbimus. Ex Act. xx. 28. nihil etiam tale probari potest, si præsertim varias lectiones consideremus. Paucissimi certe in N. T. loci, ubi Orthodoxi Christum expresse Deum vocari putant, absque ulla coactione commodissime ad Deum Patrem referuntur, ut Unitarii, qui Socinum sequuntur, clarissime ostenderunt. Benneto autem responderi potest, Si Christus ante mortem & exaltationem suam, quiescente licet & nihil agente Logo, mari & ventis uno verbo imperare ac filentium imponere, & tot alia stupenda divina opera peragere potuit, potest etiam post exaltationem suam, eodem putativo Logo quiescente & nihil agente, imò reipsa nusquam existente, cœlum & terram dirigere, cogitationes hominum perspicere, & Judex vivorum & mortuorum esse; vide librum Rever. Thomæ Emlini, Dr. Bennet's New Theory of the Trinity examined, pag. 25. aut Biblioth. Angloise T.iii. p. 232. Num. 6. Adeoque nihil opus erat, ut etiam post suam saltem exaltationem, sensu Lactantii & Trinitariorum, Deus esset aut vocaretur. Nempe cum Apostoli & Evangelistæ viderent, Christum sibi titulum Dei planè nolle tribuere, idque in gloriam Dei Patris, ut is solus vocetur Deus, unice facere; hinc & illi Magistri vestigia etiam ea in re prementes, soli Patri titulum Dei dederunt, Christum verò Dominum vocarunt, aut alio titulo infiguiverunt.

III. Sic

284 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

III. Sic ex. gr. voces illa Deus, Deus tuus, è Pfal. xlv. Hebr. i.g. allegata, non tantum ab H. Grotio, verum etiam olim ab Eusebio Demonstr. Evang. lib. v. cap. ccxvii. edit. Par. in casu Nominativo funt intellecta, ut ad Deum Patrem referrentur. Hic enim postquam ver. 8. pro voce à Osis Vocativum Osé posuerat, hoc tamen loco, ver. 9. verba LXX Interpretum & Oeds & Oeds or reliquit, eo ipfo indicans hic duos esse Nominativos. Ita enim scribit : ' De hoc igitur ait, o Deus (& Oci), ad eum ' qui unclus est sermonem dirigens, Dilexisti justi-' tiam & odisti iniquitatem; propterea autem unxit te, ' Deus Deus tuus (o Oeds o Oeds ou) ut si diceret, ' Deus Pater unxit te oleo, &c.' Sic ante Eusebium Origenes hunc versum 9. intelligebat lib. vi. cont. Celsum p. 330. x da Telo Exerce x aules & Geos, ο Θελς τε χεις ελαίω &c. Quapropter, inquit, & eos unxit Deus, ille inquam Christi Deus, oleo exultationis. Atqui & ver. 8. vocem illam & Osds, cum dicit ¿ Segros σε ¿ Θεὸς &c. cujus loco Eusebius Θεέ posuerat, Erasmus Roterodamus Nominativum esse posse censet, Grotius autem esse non dubitat & probat; imò & Casp. Ern. Trillerus Lutheranus, hic in Germanica sua Novi Testam. versione Anno 1703. edita posuit, Dein Thron ist Gott in die Ewigkeiten der Ewigkeiten, ut sensus sit, Thronus tuus (o Fili!) est Deus (Pater) in secula seculorum. Deus dicitur Thronus Filii, prout dicitur corona gloria & sertum exultationis populi sui, Spiritus judicii sedenti super judicium, & fortitudo revertentibus de bello Esai. xxviii. 6. Thronus Christi non & 700 Tornes xeitai, non in maligno illo, sed in Deo positus est & ab ipso Deo Patre sustinetur. Profecto eleganter Deus Pater dicitur Filii thronus: Non solum quod ipse hunc Filio thronum erexit & in seculum seculi (*) sustentat, verum etiam quod Filius sedet & regnat

^(*) Erexit— of sustent at] Doctiss. Thomas Jeffery in A Sic hunc ver. 8. explicat Vir Review of the Controversy between

regnat in cœlo, in ipso illo loco ubi Deus sese Angelis visibiliter exhibet, & ab iis adoratur. Sedet ibi in Deo, in ipsa Dei Patris gloria, ejus majestate circumdatus. Erat & est Filius in sinu Patris. Quasi dicat : Angeli nil nisi ministri & curfores funt, Angelos & ministros sibi Deus etiam ex ventis & flamma ignis conficere solet. At verò Filius in sinu ipsius Dei Patris recubat atque regnat in æternum. Hinc & Ignatius verbis infra cap. xxix. § ii. allegatis, Christum post suam in cœlum ascensionem in Patre esse cixit. Filii thronus Deus Pater eadem phrasi dicitur, ac mox in eodem Pfalmo xlv. 10. Myrrha & gutta & casia omnia vestimenta tua, ut est in Hebrao; i. e. vestes tua adeo funt odoratæ & plenæ myrrha, balsamo & casia, ac si istæ vestes ipsa illa essent aromata. Sic, Regia tua majestas, & potentia est Deus; adeo est divina ac Deo plena, ei intime juncta & unita, ac si ipse Deus esset. Nota bene, ab Origene, Eusebio, Erasmo, Trillero (& Grotio fortasse) Christum pro Deo anteseculari habitum suisse, & tamen vocem Deus, locis indicatis, non ad Jesum Christum, sed ad ipsum Patrem esse relatam. Confer etiam quoad dictum Epist. Judæ ver. 4. Responsionem illam Celeberr. Lenfantii pag. 33. & Beausobrii ad epist. ejusdem Dartisii pag. 39-41.

IV. Joannes Matthæus Theologus & Professor Wittenbergensis in Concionum dispositionibus in Epistolas Feriarum, Anno 1584. editis, in Act. x. 38. pag. 616. ita scribit: 'Deus Jesum Nazarenum unxit, ait Petrus, Spiritu S. & potentia, Surduei, 'qui obambulavit benefaciendo, & sanando omnes

and Reasons of the Christian Religion and his Adversaries, p. 154. 'He (the Psalmist) describes it (the Kingdom of the Messiah) as erected by God

' oppressos

himself, as ordered with the most persect Justice, and therefore as ordained by God to last for ever; which character can't agree to Solomon's kingdom, &c.

oppressos à Diabolo, quoniam Deus erat cum illo. · Videmus Petrum parce adhuc attingere doctrinam e de Divinitate Christi, & se ad Novitiorum captum ' accommodare. Non enim expresse dicit Jesum Deum effe, ideò sui ipsius potentia miracula fecisse; sed ' tantum ait unctum esse a Deo Spiritu S. & potentia, & Deum fuisse cum illo. Nos autem, Dei · gratia, in fide ita profecimus, ut credamus Jesum esse Deum, & propriá omnipotentiá miracula ' fecisse.' Macte nova Dei gratia & tanto profectu Doctor! Novâ inquam, gratiâ, quæ sese Act. x. 38. nondum exerebat. Nam quod Petrus Apostolus parce ibi attigit, tu tamen largiter comprehendisti. Verum, si hic Petrus parce adhuc, perparce nimium, attingit & tradit doctrinam de Divinitate Christi, dic nobis, ubi eam liberaliùs tradiderit? Quodsi verò etiam in epistolis suis & ubique adhuc parcus fuit, nec usquam expresse Jesum Deum esse dixit, profecto neque Joannem, neque Matthæum, nec Paulum, certe nec Jacobum, dapfiliorem invenies. Quænam ergo nova gratia fecit te in hoc dogmate instructiorem? Semper & ubique Apostoli in suis homiliis & epistolis cum Novitiis agunt, & se Novitiorum captui accommodant. Vide i Cor. iii. 1, 2. ii. 2. Hebr. v. 12, 13, 14. Gal. iv. 19, &c. Ergo post eorum demum tempora quærendi, qui Jesum, tuo sensu, Deum, id est, ipsum Deum altissimum esse dixerunt; qui tibi larga manu doctrinam de Jesu, sui ipsius aut suâ propriâ omnipotentia miranda opera patrante, apposuerunt. Si olim Judæi ante tempora Evangelii, Messiam suum futurum, Deum antesecularem aut supremum esse credebant, ut P. Allixius contendit, cur Petrus Jesum Nazarenum Messiam illum esse dicens, non etiam Deum ipsum esse urget, & de ejus propria summa Divinitate totius antiquæ Synagogæ dogma in mentem Novitiis istis non revocat, dum Messiæ stupenda opera commemorat? Ejulmodi

Ejusmodi fides antiquæ Synagogæ, toti Christianæ Antiquitati penitus incognita fuit. Qui enim antesecularem illam Christo attributam Deitatem negabant, Judæorum eis imputabatur error & impietas; nulla inter antiquiores & recentiores Judæos distinctione facta. Vide infra cap. xlii. § 2.

Non solum verò Petrus parcior in doctrina de Divinitate Christi Joanni Matthæo apparebat, sed Jacobus etiam Apostolus Joanni Bugenhagio Ebionæus fuisse videtur. Sic enim in Jona Propheta exposito folio Q. verso dogmatizat: 'In Epistola sacobi quædam videntur Ebionitis similia-Semel ' nominat fidem Domini nostri gloriosi Jesu Christi. ' Cum verò expecto quam dicat fidem Christi, audio ' nihil aliud quam hanc generalem fidem, Tu credis ' quod Deus est unus, Rectè facis; i.e. Hæc est vera ' fides, Et Damones credunt, videlicet quod Deus est unus, & contremiscunt.' Sanè si Jacobus ea in re non fuit Ebionæus, merito, mi Bugenhagi, aliam ab eo expectabas fidem; dicere enim proculdubio debebat, Tu credis quod Deus est unus & trinus, aut quid simile : Quodsi verò etiam Dæmones sunt Ebionæi, & eorum fides de Deo à Jacobo probatur, quid aliud reliquum est Bugenhagio quam ut dicat : ante lapsum quidem Dæmones fuisse Trinitarios aut Orthodoxos, post lapsum verò in ista quoque veritate non stetisse, & factos esse cum Apostolo Jacobo hæreticos Ebionitas.

CAP. III.

Evidenter probatur, Christum à discipulis suis, post suam mortem & resurrectionem nullibi Deum suisse vocatum, sed Deo semper contradistinctum. Ergo nec Joannes scripsit, Et Deus erat Verbum.

I. TPsum plus est, quod Jesus Christus, ut Joan. Crellius de Uno Deo Patre Sect. 2. cap. i. scribit, ' A Deo simpliciter posito innumeris locis 'apertè distinguitur. Atque ut ex tanta exemplo-rum copia pauca proferamus, quæ de ceteris Lectorem admoneant; quoties Christum Dei Fi-' lium appellatum legimus? Alibi, eum Dei Ver-' bum seu Sermonem, Dei imaginem vocatum vide-' mus : alibi, eum in principio apud Deum fuisse, à ' Deo missum, à Deo egressum, panem Dei esse qui ' de cœlo descenderit ; in Dei forma-fuisse, ad dextram Dei, aut potentia Dei consedisse, à Deo Do-'minum & Christum factum, à Deo Judicem consti-tutum esse, &c.' Non opus est plura exscribere; habes innumeros istos locos, in libro infigni The Scripture Trinity collectos à Viro Celeberr. Samuele Clarkio; nec quomodo Crellius ad exceptiones adversæ partis respondeat allegare opus est. Ulteriùs enim procedimus, & non tantum inde cum Crellio Christum Deum absolute summum non esse, jure concludimus, verum etiam aliud quid deducimus. Nempe, cum innumeris locis Christus à Deo, seu à nomine & titulo Dei, expresse distinguatur, eum nullibi planè in Scriptura Deum expressè appellatum esle. Quem Scriptura toties & innumeris, ut sic loquar, locis Deo contradistinguit, & ab appellatione Dei excludit, eum etiam semper & continuò

tinuò excludit, ac nullo loco ei hunc titulumtribuit. Ratio est, Quod Scriptores Sacri sibi constent, uno eodemque Spiritu semper agantur, & sibi ipsis contrarii non sint. Non instar puerorum ludentium, aliquid sodalibus modò dantium modò auferentium, Christo titulum Dei aliquando dent, aliquando denegent. ¡Si Sacri Scriptores Christo Jesu titulum Dei dare voluissent, utique omni & quavis occasione, & innumeris locis dedissent, uti dederunt Deo Patri; nam cui titulus Dei reipsa competit, ei innumeris locis & semper competit; quemadmodum semper & ubique competit Deo Patri. Cui uno loco non competit & ab eo excluditur, ei nullo loco competit & semper ab eo excluditur. Crasso exemplo aut simili rem illustrabo, si illustrare opus est. Si dicerem duos me vidisse in Anglia Episcopos, G. Bullum Menevensem, & hominem G. Burnetum Salisburiensem, excluderem hâc ratione Bullum ab appellatione hominis, & aut animal aliquod irrationale, aut Angelum esse supponerem. Semel autem, aut uno loco ab hominis appellatione exclusum ac homini contradistinctum, nullibi sane & nunquam hominem appellare possem, nisi mihimet ipse contradicere vellem. At verò quia Scriptores Sacri sibi minimè contradicunt, Ergo cum tam multis, cum innumeris, ut ille loquitur, locis Christus ab appellatione Dei exclusus, & voci Deus contradistinctus sit, sequitur neque Act. xx. 28. neque Rom. ix. 5. neque Joan. i. v. 1. imò omnium minime hic à Joanne, Deum appellatum esse. Patre enim Deo appellato, statim & confestim etiam Filium Deum appellasset, quod Tertullianus minime sieri debere, adeoque nec à Joanne factum esse, docet, & non est stylus Scripturæ. Cum ergo in nostris exemplaribus hoc loco Christus Deo minime contradistinguatur, sed quod longè majus & portentosius est, Patre Deo, apud quem fuit, nominato, etiam ipse uno eodemque halitu, Deus, & Deus erat Sermo, cogno290 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

cognominetur; hinc certissime & evidentissime sequitur, eum locum esse falsatum atque corruptum; licet nulla alterius lectionis & Dei erat Sermo, in Antiquitate Ecclesiastica extarent indicia. Præsertim cum ipse quoque Joannes, tot aliis, tam in hoc eodem Evangelio, quam in Epistolis & Apocalypsi, locis, Christum à Deo apercissime & sæpissime distinguat, prout alii omnes Sacri Scriptores faciunt frequentissime; quid ergo hoc loco, quid soli Joanni, ut ab aliis omnibus & à se ipso in diversum abiret, in mentem venisset? ut Christum Deum nominaret, & quidem eo ipso commate, eadem ipsa linea qua Patrem Deum nominavit? Ergo post illa verba, & Sermo erat apud Deum, non scripsit, & Deus erat Sermo, verum aut nihil scripsit, aut

plane aliud quid scripsit.

II. Si mihi objicies, Christum Salvatori Deo, I Tim. i. 1. contradiftingui, secundum mandatum Dei Salvatoris nostri, & Domini Jesu Christi spei nostra, & tamen Christum alibi vocari Salvatorem; remittam te ad varias hujus loci lectiones, inter quas reperitur, secundum mandatum Dei & Domini Jesu Christi, &c. & alia, Dei Patris & Salvatoris nostri Jesu Christi, &c. Occasio variarum lectionum hoc loco proculdubio ista fuit : Nempe cum Apostolus ipse scripsisset, secundum mandatum Dei & Jesu Christi spei nostra, scioli autem to spei nostra soli Jesu Christo applicarent, putabant Deo Patri deesse aliquod epitheton, locumque esse mancum, atque ita apposuerunt alii Patris, alii Patris nostri, alii Salvatoris nostri; alii aliter locum depravarunt; at vero voces ista spei nostra, ad utrumque, tam ad Deum, quam ad Jesum Christum referendæ erant. Dicit enim infra cap. iv. 10. quia speravimus in Deo vivente. Conf. cap. v. 5. vi. 17. Denique dato, sed minime concesso, lectionem tritam aut communem, esse genuinam; contradistingueretur hic Christus non Salvatori simpliciter, sed Deo Salvatori

nostro (prout revera ita contradistinguitur, Tit.ii. 10, 13. iii. 4, 6.) voces verò spei nostræ positæ suissent loco Salvatoris nostri, ne iste titulus Salvatoris nostri bis eodem loco reperiretur.

CAP. IV.

Ista lectio, & Deus erat Verbum, jam aliis ante nos suspecta fuit. Nostra tamen emendatio in quam etiam Czechovicius inciderat, illorum emendationi meritò praferenda, & Joannes ex Joanne ipso corrigitur.

I. D ES adeò est evidens, hunc locum in Joannis initio esse corruptum, ut jam aliis ante nos lectio ista, & Deus erat Sermo, licet ipsis nulla alia & verior in Antiquitate occurreret, licet alioquin etiam Christum in Scriptura alibi Deum nonnunquam vocari crederent, maxime esset suspecta; imò falsatam & corruptam esse minime dubitarent. Eo minus ergo nobis vitio verti deberet, si lectio vulgaris nobis maxime displiceret, etiamsi nobis nulla verioris vestigia in Antiquitate Ecclesiastica apparerent, quia non nobis primis esset suspecta. Sed quid tunc faceremus, si lectio vera ex solo ingenio restituenda, si textus solo ingenio emendandus esset? Id jam illi alii ante nos, sed minus feliciter tentarunt. In Libro le Tombeau du Socinianisme pag. 178. segq. introducitur personatus nescio quis Basilius Ancyranus, qui Initium hoc Evangelii Joannis, inusitato plane Scriptoribus Sacris stylo conceptum esle, & ob hanc lectionem, & Deus erat Verbum, præcipuâ difficultate laborare, videns, conjicit, imò fidenter asserit, Joannem non, & Deus erat Sermo,

fed i Inows no & Aogos, & Jesus erat ille Sermo, aut, Jesus Christus erat ille Sermo, scripsisse. Auctor postea libri Les raisons des Scripturaires, jam supra citatus, aliud quid pag. 119. protulit. Dicit se in eam valde propendere conjecturam, quod textus Joannis mendo laboret, & loco istorum verborum, 2) Oeds no d Adops, Joannes iple scripferit 2 Oeds en τῷ Λόγω, & Deus (erat) in Verbo. Quia tamen nullus Codex MS. cum tali lectione apparet aut cognitus est, textum emendare non audet. Sed hac conjectura nihil opus erat; Photini enim distinctio quam supra Parte i. cap. xxx. adduximus & illustravimus, eundem sensum absque ulla Textus mutatione affert. Solus Czechovicius veram lectionem Et Dei erat Verbum, aut mero ingenio, aut in Codice aliquo Latino Novi Testamenti deprehendit. Vide supra pag. 209. Mihi quoque tandem, etiam antequam in Antiquitate vestigia lectionis hujus Et Dei erat Verbum apparuissent, Joannes ex Joanne ex Apoc. xix. 13. corrigendus esse videbatur. Et sanè nostra lectio Et Dei erat Verbum, non solum à litera textus minus recedit quam hæc, Et Deus in Verbo, nam unius folummodò literæ mutationem factam infert: ex OEOr factum OEOC (*); verum etiam alibi ab ipfo nostro Joanne usurpata invenitur, Et vocatur nomen ejus à Noyos To Oes, Verbum Dei. Absque dubio ergo lectio ista Et Dei erat Verbum, utroque isto nomine duabus illis emendationibus præferenda esset, etiamsi ab Antiquitate

(*) Mutatio ista ΘΕΟC ex ΘΕΟΥ etiam casu, ob detritum lapsu temporis prius cornu literæ Υ, accidisse videri posset, nisi hic adessent corruptionis à Valentinianis ex industria factæ documenta Parte, i. à nobis indicata. Deinde comma istud primum in ipso celeberrimo Joannis Evangelii initio extans,

adeò altè proculdubio mentibus plerorumque Christianorum semper inhærebat, ut etiamsi totum in eo vocabulum detritum suisset, facile ex memoria librarii restitui potuisset. Sed hic à veteratoribus alia lectio, Deus erat Verbum, quasi antiquior & commodior, commendabatur. Ecclesistica nihil haberet adjumenti. Si nomen ejus Verbum Dei vocatur, ergo dicit hoc nomen eognitum esse omnibus, & oppositum illi nomini quod nemo novit nisi ipse ver. 12. Ergo palam & ab omnibus sic vocabatur; ergo non hic demum in Apocalypsi sola, sed jam alibi ita vocabatur vocandusque fuit, ergo etiam in Evangelio Joannis. Utrobique ergo, tam in Evangelio quam in Apocalypsi To Dei Verbum legendum erit. Si Christum in Evangelii initio Deum Verbum vocavit, nulla ratio suberat cur non etiam in Apocalypsi diceret, Et vocatur nomen ejus Deus Verbum. Imo magna urgebat ratio eum hic ita vocare. Introducit enim eum maxima gloria & titulis splendidissimis Rex Regum & Dominus Dominorum, exornatum; imò & nomine omnium maximo, omnibus incomprehensibili, quod nemo novit nisi ipse, gloriosissimum; cur non & isto potius nomine Deus Verbum, si verum id erat Christi nomen, ipsum infignit? cum id longè sit augustius & majus quam illud nomen Dei Verbum, ut jam supra pag. 136, 137. demonstravimus.

II. Profectò Joannes optime se ipsum illustrat ac emendat; & ipse quoque finis Capitis xx. ver. 31. & lectionem & explicationem nostram egregie commendat confirmatque. Hac, inquit, scripta sunt ut credatis quia Jesus est (a) ille Christus, (2) ille Filius Dei. Ergo & exordium Evangelii, indicium nempe rei in libro Evangelico tractandæ, eodem duplici fine est scriptum. Proindeque legendum, Et Dei (Filius) erat Verbum. Quod idem est ferè ac si dixisset, Et Dei Filius erat Christus, imò potius, Et ille Christus (& Abyes) erat Filius Dei. Idem enim prope uterque iste Christi & Logi seu Verbi titulus innuit. Logos enim est, ut infra dicetur, divinæ voluntatis præco aut interpres, & executor etiam; per quem ea quæ vult Deus indicantur mandanturque aliis, alia autem perficiuntur per Logon ipsum. Atqui vox Christus complectitur tria illa ipsius munera, 294 Initium Evangelii S. Joannis Pars II. munera, quod sit Propheta, Sacerdos & Rex, adeoque Dei apud nos Interpres, Deique Procurator (3), & ejus voluntatis plenipotentiarius executor, Joan. v. 22. Quod autem Joannes initio Evangelii Logon pro Christo posuerit, Cerinthus quem confutare voluit, in causa suit; ut infra patebit. Lectio verò vulgaris ac supposititia, Et Deus erat Verbum, illum finem Evangelii scopumque, ut credamus 7esum esse Christum & Filium Dei, neutiquam exprimit vel indicat. Imò si ejus loco, Et Deus erat Christus, posueris, posuisti, ut jam ex dictis superius patet, phrasin stylo S. Scripturæ omnino contrariam & plane incongruam. Paulus enim non Deus erat Christus, sed Deus erat in Christo, on Oeds in de Xeise, 2 Cor. v. 19. dixit, & Christum, quod & omnes Scriptores facri faciunt, Deo semper contradistinxit.

CAP. V.

Quare tamen Christus non vocetur in Scriptura Deus, cum sit revera Deus solo Deo Patre minor?

SED dices: Re ipsa tamen Christus est suo sensu Deus, ut ipsimet aperte satemur, & ipsi eum Artemonitæ Deum sub Patre Deo supremo procul-

(3) Deique Procurator In Libro Les raisons des Scripturaires pag. 118. indicatur locus Strabonis lib. xvii. à Grotio de Jure belli & pacis lib. ii. cap. viii. § 5. allegatus, qui ad rem nostram facit. Quo jure (inquit Grotius) usos & Ægyptios video. Nam & ibi Regum procurator, quem ison

' Λόρον vocabant, vindicabat res ejus generis.' "Idios Λόρος (i.e. Idios λομεκίς) propria Ratio, aut propria causa vocabatur; inquirebat enim in αθέσπολα, & els τον Κείσαςα πίπθειν δφείλον-λα, in bona vacantia, Domino carentia, & ad Cæsarem recidentia, adeóque Cæsaris idia seu propria.

dubio

dubio credebant. Quid ergo causæ est, quòd cum fint tam multi in cœlo & in terra qui Dii dicuntur, & à Deo ipso Psal. lxxxii. Dii expresse vocantur, Christo tamen, Deo multò istis majori & sublimiori, titulus Dei nullibi in Scriptura expresse tribuatur, aut nullibi tribui existimandus sit? Respon. Jam causam de Artemonitis agentes pag. 125-127. ex parte indicavimus. Primo, Quo major Christus omnibus aliis Diis (Patre excepto) à Sacris Scriptoribus habetur, eo minus Deus expresse appellandus fuit, ne pro ipso summo Deo, qui solus est Pater, haberetur. Christus etiam in terris adhuc agens, instar ipsius Dei omnipotentis, solo dicto & aliquando unico Verbo creaturis, mari, ventis, morbis, mortuis, dæmonibus imperabat, & fimulac verbum dixit, confestim omnia fiebant. Si itaque Deus à Scriptoribus Sacris expresse vocatus, & non semper Deo contradistinctus fuisset, ipsi Sacri Scriptores ansam imprudentibus hominibus, eum pro ipso summo & altissimo Deo habendi præbuissent. Quam licet ipsis non præbuerint, homines tamen postea ultra id quod scriptum est sapientes, etiam Scriptura falsatâ, & quidem etiam eo loco Joan. i. ver. 1. quo ipse Pater Deus nominatur, titulum Dei ei dederunt, & ex eo tandem eundem Deum qui Pater est fecerunt. Quanto autem magis & citiùs fecissent, si ab ipsis SS. Scriptoribus Deus expresse cognominatus fuisset? Secundo, Dei Patris ipsius divinitas fumma in Christo operabatur, & ei perpetuo erat conjuncta. Christus verò ipse à Patre distinctus, eique contradistinctus erat semper. Si itaque qui à Patre distinctus erat, etiam ipse, Deus, pro ea summa divinitate quæ in eo sese exerebat, vocatus suisset, species admodum magna suisset data, dari ac prædicari duos ab invicem distinctos Deos summos. Tertio, Duplex, Christi respectu, divinitas considerari potest. Nam per intimam illam ipsius Dei Patris, Dei altissimi, cum Christo homine unionem, à prima

0

n

at

0,

8

y-

i-

0

296 Initium Evangelii S. Joannis Pars II. primo ejus unionis momento, (quia unio ista non fuit otiosa, sed Christi humanitatem summopere afficiebat) adeò Christi humanitas supra omnes homines fuit exaltata & evecta, ut Christum hominem. longè majorem & sublimiorem Deum, quam illos Psalmo lxxxii. vocatos Deos, efficeret. Hæc divinitas Christi hominis, a divinitate Patris distinctè considerari, & Deitati Patris contradistingui debet, prout illi Psalmo hoc vocati Dii, potestate singulari à Deo accepta, Dii erant a summo Deo distincti. Nempe illa ipsa divinitas Patris, quæ sic Christi humanitatem afficiebat, eumque plane divinum & omnibus aliis Diis Deum longe eminentiorem reddebat, ab istâ Christi divinitate tanguam causa ab effectu erat distincta, nec ad Christi personæ constitutionem pertinebat. Nam si ab ejus persona & essentia non fuisset distincta, Christus suisset ipse Deus Pater. Ergo cum Christus respectu hujus divinitatis, quæ Deo Patri erat essentialis, quæ in Christo operabatur, Deus appellari non posset, quia eo ipso Deus Pater fuisset appellatus; si tamen propter illam aliam divinitatem, quæ ei juxta Psal. Ixxxii. quà homini competebat, Deus fuisset vocatus, divinitates ista dua (causa & effectus) facile fuissent cum invicem confusæ, & Christus pro ipso summo Deo haberi potnisset. Cui errori Spiritus S. hâc ipsa ratione, quod eum ullo sensu Deum expresse nullibi vocaret, sed eum Deo summo semper contradistingueret, obviare volebat. Pater solus vocandus fuit Deus, à quo omnes oriuntur Deitates, prout Christus eum solum vocari voluit bonum, quia ab eo omnis ubique bonitas originem habet. Quarto, Si Christus propterea Deus suisset expresse appellatus, quoniam Reges quoque & Principes, Psal. Ixxxii. Gen. vi. 2. Dii vocantur, neutiquam ista appellatio majestatem & dignitatem & imperium ejus expressisset, quia Christus Deus erat & est reipsa illis Diis longe sublimior, cujus omnes ejusmodi Reges Reges sunt servi atque mancipia; Deus autem cum articulo, aut 1250 x 200 & absolute summus appellari non potuit, quia sic Pater solus, Deus est; ergo titulus Dei omnibus Diis majoris, soli Patri remansit, Christi verò divinitatem & majestatem aliis vocibus Spiritus S. exprimere maluit.

CAP. VI.

Objectioni ex Esai. ix. 5. vocabitur Deus sortis, respondetur. Versio LXX Interpretum totius loci, Magni consilii Angelus, Pater suturi seculi, defenditur.

I. OUod si quis tamen nobis Esai. ix. 5. Et vo-Deus jortis, &c. objiciat: Primum quæremus ex ipso, si fortè vocem hanc vocabitur ex nostra vulgari, non ex Hebræorum usitata satis ratione loquendi interpretabitur, cur solus Joannes, & quidem isto unico tantum loco Evang. cap. i. ver. 1. nam aliquot aliorum alia ratio & explicatio est, Christum vocaverit Deum, quem & ipsemet alibi, & alii Scriptores innumeris locis ab appellatione Dei excludant? Quod si Propheta prædixit, eum titulo Dei passim fuisse insigniendum, atque Deum fuisse vocitandum, quî ergo factum est, quod Scriptores Novi Testam. passim ei titulum Dei contradistinxerint, passim eum ab expressa appellatione Dei excluserint? Atqui juxta communem loci hujus versionem, Propheta Christum etiam Admirabilem, Confiliarium, Principem pacis vocandum fuisse, vaticinatus est, ubinam verò ita, totidemque literis in Novo Testam. vocatum reperisti? Verum quis nescit, vocari sæpe poni pro effe

esse apud Hebraos & Hebraizantes, ex. gr. vocabitur Filius Dei, id eft, erit Filius Dei, Luc. i. 25. (fi erit, ergo non fuit). Nomen (id est, dignitas) quod vocatur aut nominatur, i. e. quod existit, aut est, in hoc & in futuro seculo. Ex quo (Deo, quatenus est Pater Jesu Christi) omnis familia in cœlis & in terra nominatur, i. e. est, aut existit, exoritur (ab integro, de novo) Eph. i. 21. iii. 14, 15. Sic verbum pro re. Non solo pane vivit homo, sed omni verbo, i. e. re, procedente ex ore Dei, i. e. à Deo ipso indicatá aut ordinatá. Ut nuper Viri clariss. Beaufobrius & Lenfantius in Scriptis contra Dartisium luculenter docuerunt. Plura exempla dabit Sal. Glaffius Gramm. Sacr. pag. 275-277. Confer etiam Alb. Schultens Animadv. Philol. in Dan. iv. 17. Dicit ergo Propheta, quod Christus vocabitur, id est, erit, aut habebitur Deus. Et sane nemo Christianus, Christum, sensu ei competente, Deum esse negat. Ipsi Judæorum infideles Rabbini, tempore Jultini Martyris Messiam expectatum, quem hominem ex hominibus fore putabant, adorabilem Deum futurum (4) confitebantur. Sed inde non sequitur Prophetam Esaiam hoc loco prædicere aut vaticinari voluisse, quod Christus ab hominibus aut Angelis, nomine isto Dei compellandus aut appellandus esset. Ipsam Deitatem aut Divinitatem ei, sed non titu-Jum aut nomen Dei prædicere voluit. Non quod fic appellaretur, sed talis agnosceretur, ut Esai. vii. 14.

⁽⁴⁾ Adorabilem Deum futurum] Dial. cum Tryph. pag. 294. edit. Par. Quas autem eis proferimus Scripturas quæ

disertis verbis Christum & pa-' tibilem & adorandum & De-

[·] um esse ostendunt-eas de

^{&#}x27; Christo quidem dictas esse necessitate adducti consentiunt,

hunc ipsum verò Christum

on esse dicere audent : ven-

^{&#}x27; turum autem, & passurum, & regnaturum, & adorabilem Deum futurum confitentur,' x προσκυνή ον γενέθαι Θεον ομο-λογέσι. Ubi Vir clariff. Styanus Thirlbius in sua nova Justini editione conjicit legendum effe κ) Θεών, quia supra in hac ipsa periodo legitur, i reorxunilou थे जिल्लेष के मार्ज समाप्य हता, &c.

Jerem. xxiii. 6. habent Anglicæ annotationes à Mat. Polo ad h. l. prolatæ, in quo & sequentia videantur. Reges & Principes Deus altissimus Deos & Filios suos esse Psal. lxxxii. dixit, neque tamen à subditis eorum, Deos appellari passus est, ut ex Lud. Cappello observavimus. Prout nec ipse Christus, utut divina potentia plenus, & potestate omnibus Regibus sublimior, ex isto Psalmo sese Deum vocare, aut ab aliis Deus vocari voluit. Joan. x. 34, 35,

36.

II. Deinde respondebimus: Nihil nos cogere ut hic vocem, by voce Deus reddamus. Ipse Lutherus non Starcker Gott (Deus fortis) sed Krafft, Held, hoc loco vertit; & alii à Mat. Polo adducti Heros, aut Heros fortis posuerunt. LXX etiam interpretes verba ifta, אל יועצ אל non Admirabilis, Confiliarius, Deus, verum μεγάλης βελής Αγγελος, magni confilii Angelus, reddidere. Et sanè sic verba ista Hebraica reddi posse, nemo negaverit. Ludov. Cappellus modò memoratus, Critic. Sacr. lib. iv. pag. 247. ' Nempe, ' inquit, consilium posuerunt pro Consiliario, deinde " magnum pro Admirabili, nam qui admirabilis est, ' magnus est; & alibi hæc vox sic redditur ab illis, ' nempe Num. 6.2.— & cap. xv.3, 8.— 3x autem ' & מלהים אלהים idem penè funt, אלהים autem fæpe de " Angelis dicitur, itaque אל נכור potuit reddi ' dyyeros, aut etiam vocem 7121 non legerunt.' Sic & Isaacus Vossius Resp. ad Iteratas Simonii Object. pag. 353. 'Quod enim (inquit) in Hebræo est ילעצ אל id ipfum quam fideliffime reddidere μεγάλης βελής άγγελος, & sic quoque vetus Latina versio magni confilii Angelus.' Primò, nihil cogit dicere, quod confilium pro Confiliario posuerint; quasi vox ista xy, natura sua non æquè consilium atque Confiliarium significare possit. Imò magis illud quam hoc fignificat. Uti enim a ירה est יורה pluvia tempeftiva ex יבל eft משום aqua ductus;

300 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

ex יתר eft יותר excellentia; ex יותר eft יתר columba; ex יושר eft ישר rectitudo; fic ex צטי eft ירטצי confilium. Adeò ut vocabula ista & eis similia, primario substantive, secundario vero adjective aliquando sumantur aut sumi possint. Deinde rectè addit Cappellus, aut etiam vocem 7121 non legerunt. Sane, si legissent, videntur versuri fuisse ueza'nıs Benns *Ayyeas ique's. Cur enim vocem eam omilisent, quam optime intelligebant? Cap. x. 21. hujus ipsius Efaix אל גבור Θεδν igu'ovla vertunt, ergo & hic pofuissent Ayyeas iguwr. Verum, non est credibile Spiritum S. qui innumeris locis Deum Christo contradistinguit & opponit, hic Esai. cap. ix. Messiæ suturo eundem plane titulum אל גבור, quo cap. x. 21. ipse Deus Pater insignitur, dare voluisse. Deus (Pater) etiam alibi Neh. ix. 32. האל הגרול הגבור Deus magnus & fortis vocatur. Conf. Deut. x. 17. Jud. vi. 12. Pfal. xxiv. 8. Jer. xxxii. 18. Soph. iii. 18. Quodsi vero in his locis & Esai. x. 21. non de Patre sed de Filio rem esse dices, ergo expunge ex omni Veteris Testamenti Scriptura Deum (Patrem), & fac ex Patre Deum prorsus ante tempora Evangelii answor & incognitum. Si enim hæc loca ad Filium detorquebis, codem prætextu omnia fortasse detorquere poteris. Recte ergo conjecit Cappellus, Græcos illos Interpretes hic vocem gibbor non legisse. Et videtur omnino vox ista ex sequente Capite x. ver. 21. ישוב שאר יעקב אל אל נבור convertetur reliquum Jacobi ad Deum fortem, post editam LXX Interpretum versionem, in textum Hebræum hic Capite ix. 5. intrusa (5) fuisse. Quod jam ante Aquilæ

(5) In textum Hebraum intrusa Notum est, & ab antiquis & à recentioribus quibusdam viris doctis, Judæos salsatæ Scripturæ accusari. Vide Viri Celeberr. Sam. Clarke Connexion of the Prophecies, &c.
pag. 37, 38. Qui statuebant,
Bonum esse ut evellatur litera de
Lege & sanctificetur nomen Domini: iidem etiam literam addere Legi ob eandem sanctissicationem

quilæ tempora accidisse, ex versione ejus liquet. Ut nempe unusquisque epitheta ista omnia Esai. ix. 5. ad ipsum eundem Deum Patrem, Deum Israelis, de quo cap. x. 21. res est, referenda esse minime dubitaret. Ac proinde minime Chaldaus Paraphrastes dubitavit. Sic enim locum reddidit, Et vocabitur nomen ejus ab Admirabili, Confiliario, Deo, Forti, Subsistente in Secula, Messias, qui pacem multiplicabit super nos in diebus suis. Simili, licet non eodem per omnia modo, etiam postea Masorethæ ad Deum Patrem ista fere omnia detorserunt epitheta, quia non ikkare vocabitur, sed ikra vocabit punctarunt, ut talis sensus emergeret, Et vocabit nomen ejus Admirabilis, Confiliarius, Deus fortis, Pater seculi, Principem

pacis.

III. Verterunt LXX Interpretes Magni confilii Angelus, non Apostolus, quia in Hebræo non est hoc loco מלאך quomodo etiam vulgares Prophetæ 2 Chron. ult. ver. 16. vocantur, sed >x. Prout & vetus Itala versio, Latina licet, non Magni consilii nuncius, sed Magni confilii Angelus, voce Græca retenta, habebat. Consultissime. Angelus enim, si non meram originem vocis Græcæ, fed usum ejus frequentissimum in Scriptura respicias, nuncium ex ipso cœlo venientem, potentissimum, & supra communem hominum sortem evectum significat. Atqui talis, licèt non plane tali per omnia (Angelorum Spirituum cœlestium) modo, erat Filius ille datus nobis, de quo hic Esaias. Is non in uterum Virginis (eò enim Angeli descendere non solent concipiendi ut embrya fiant & infantes) verùm ad res hominum dirigendas atque curandas, vir jam perfectus, in ipso ætatis nunquam senescentis flore, cœlo descendit in terras, omnium maximus Dei Angelus, in

cationem facile potuerunt. Vide Celeberr. Whistoni Essay towards Restoring the true Text

of the Old Testament, Propos. xii. & Prop. v. pag. 159, 160.

302 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

mundo cum doctrina sua statim appariturus. In principio enim Evangelii (qua de re jam pag. 92. egimus & adhuc agemus) quia obedientia, absque peccato, jam per annos fere triginta præstita, cœlum ipsi jam tunc absque ulla prævia morte debebatur, cœlo receptus, inde, quia nostri causa sua sponte ad tempus descendere maluit, missus est ad nos, non tantum ut מלאך Nuncius vel Apostolus, verum ut > Legatus de cœlo potentissimus, Dei potentia plenus & hác ratione supra humanam sortem evectus. Cognati ejus à Domitiano Imperatore de Regno ejus interrogati, apud Euseb. Hist. Eccl. lib. iii. cap. xx. cautè & eruditè responderunt: है मक्त्यामा परंग हैते हमांगुलाड़, हेल्लंगाड़ है में लेगुर्भामी मागू द्रवंगल, non esse mundanum aut terrenum, sed cœleste & Angelicum. Emphatice omnino. Hâc enim voce Angelicum, & Deo Patri, cujus est Angelus, subordinatum, & omnibus humanis regnis sublimius ac invisibile, (Angeli enim invisibiliter res humanas regunt) & Domitiano minimè metuendum esse regnum significarunt. Cum verò isto vocabulo a'yyeann, fese hunc ipsum Esaiæ locum juxta LXX Senum versionem, Magni confilii Angelus, in mente habere innuunt, satis nobis istam horum verborum versionem commendant, & hodiernis interpretationibus anteferendam esse docent.

IV. Verum & sequentia Prophetæ verba Abi Ad, Pater seculi, ut phrasis ista vulgo reddi solet, hâc occasione consideranda sunt, docebunt enim luculenter, qualis Deus vocandus fuerit aut esse debuerit Christus. Lutherus vertit, aternus Pater; sed si Propheta eum hic aternum, sensu Lutheri vocare voluisset, aternum potius Filium quam Patrem vocasset. Vide Viri celeberr. Sam. Clarkii Scripture-Trinity pag. 369. edit. primæ. In hodierna Vulg. Latina versione extat Pater suturi seculi. Nempe redeuntis conditor ævi, ut in Carmine Paschali inter

Claudiani Epigrammata, ad illos Sibyllinos, uti vocabantur, in Virgilio versus, redeunt Saturnia regna,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo, allusione
facta, appellatur, Casp. Barthio observante. An
verò etiam ipsi LXX Interpretes hic Halio se utanolos
discos posuerint, an verò alius aliquis Interpres ita
reddiderit, viderint qui nuperos accuratiores Fragmentorum Veterum Interpretum collectores consulere possunt. Alia enim ceteroquin eis vulgo adscribitur (6) versio, ago pag em res degovor.
Sanè

(6) Alia eis adscribitur versio] Prout & illa verba, Magni confilii Angelus, passim pro ipsorum LXX Interpretum versione habentur; & tamen Huetius Demonstr. Evang. Prop. ix. cap. xxv. §. iii. eos aliter verten. tes adducit. Quanquam Huetius valde hie hallucinetur, & nimis Th umodere dexever, dum ex editione Aldina, & Complutenfi, proculdubio Codices aliis versionibus interpolatos (quale exemplar etiam Procopii fuit) fecuta, probare cupit, eos Interpretes hunc locum Esaiæ, Oeds, iqueds, exemasis vertiffe. Ejusmodi Interpretationes in quibus vox Osds hic adhibetur, post Justini Martyris tempora demum in LXX Interpretes hoc loco irrepferant, cum passim ejus discipuli & diadochi Christum Deum in Scripturis expressè appellatum, contra Artemonitas eisque homodoxos sollicitè quærerent & reperiri optarent. Ipfe enim Justinus in Dial. cum Tryphone, ubi Christum, in Scriptura Veteris Test. vocari Deum, tam vehementer probare contendit, urget quidem

ex LXX Senioribus illa verba, Magni consilii Angelus, pag. 301. sed Deum aut Deum fortem, ex hoc Esaiæ loco minimè profert. Quod ante omnia sacturus suisset, si sic in suo Codice aut aliis reperisset. Consulebat autem ille exemplaria LXX Interpretum diversa. Inde enim est quod accuset Judæos ejectorum quorundam ex Scriptura dictorum, quæ nempe in aliquo repererat in aliis verò non inveniebat Versionis hujus Codicibus.

Hinc etiam factum est ut Novatianus, licèt in lib. de Trinit. undique contra Artemonitas argumenta de Christi Deitate coacervaret, non auderet tamen eis ista verba, Consiliarius, Deus fortis, objicere; sed dictum istud folummodo, magni consilii Angelus, aliquoties cap. xvi, xxvi, xxxi. citans, etiam ibi ubi id citat, aliunde probare conetur Christum vocari Deum. Manifesto indicio, quod ista verba, Consiliarius, Deus fortis, in Latinis Codd. ejus ætate non extiterint; aut, quod probe ipsi constiterit, Artemonitas ca verba,

304 Initium Evangelii S. Joannis Pars II. Sane ista interpretatio Pater futuri seculi, in veteri etiam Italica versione, quæ LXX Interpretes expresserat & secuta fuit, extitisse olim videtur, innuente Tertulliano lib. adv. Judæos cap. xi. p. m. 221. D. imprimis autem adv. Marc. lib. iii. cap. 19. D. ita enim posteriore loco scribit: ' Proinde & Esaias, " Quoniam, inquit, Puer natus est nobis, & datus est nobis Filius. Quid novi, si non de Filio Dei di-'cit? Cujus imperium factum est super humerum ip-' sus. Qui omnino Regum insigne potestatis suæ 'humero præfert, & non aut capite diadema, aut ' manu sceptrum, aut aliquam propriæ vestis notam. ' Sed solus novus Rex novorum avorum Christus Je-' sus, novæ gloriæ & potestatem & sublimitatem ' fuam humero extulit, crucem scilicet, &c.' Ubi nova ava aut nova fecula, nihil aliud nisi hoc futurum avum, quod Esaias isto loco memorat, omnino respicere videntur. Nec obstat quod postea Cyprianus lib. cont. Judæos, aut Hieronymus, verba ista Pater avi futuri, quum locum hunc Esaiæ citant, non allegent. Ille enim qui Judæis Christi antesecularem existentiam & Deitatem probare volebat, Christum Patrem futuri demum seculi contra seipsum allegasset. Sordebant proculdubio etiam Orthodoxo Hieronymo. Et jam ante Hieronymum, successu temporis, à Christianis, Christo præexistentiam antesecularem, & Paternitatem præteriti etiam ævi adscribentibus, è LXX Interpretum & Italica Versione sublata suisse videntur. Joan. Morinus Exercit. Bibl. lib. i. Exerc. vi. cap. xiv. § 5. hareticorum malitia, aut forte etiam Judaorum, paulatim locum hunc truncatum esse dicit. Judzi quidem ipsi credebant & credunt, saltem credere possunt, Messiam

ba, non pro Versione LXX virorum, sed pro interpolatione hujus versionis habuisse. Nam alioquin ei, Presbytero Ecclesiæ Romanæ, facile erat de tali Co-

dice rescire, in quo hæc lectio, Deus fortis extaret, quàm jam Irenæus & Clemens Alex. diu antea allegayerant. fuum futurum, fore futuri seculi Patrem; hi ergo verba ista minimè delevissent. In solos culpa recidit hæreticos. Sed quinam illi fuerunt hæretici, quibus non placebat Christum ævi futuri Patrem vocari? Caveant ergo fibi Orthodoxi. Et fanè Novatianus de Trin. cap. xi. huic interpretationi apertè contradicit, quando eum avorum omnium & temporum Regem appellat, quia ibi per eum instituta esse universa, creata ese tota, digesta ese cuncta, asserere non dubitat. Profectò nec Tertullianus Spiritu præfertim Montanistico instructior, Christum novorum (solummodo) avorum Regem esse dixisset, nisi sic adhuc in suo Codice Versionis Italica & LXX viralis reperisset. Cujus adeo tempore talis versio Pater futuri seculi nondum displicebat, ut successu temporis fuisse factum ex Novatiano patet. ficiebant enim indies Orthodoxi in gratia & cogni-

tione Domini nostri Jesu Christi.

V. Quicquid sit, futurum seculum est hujus vocis שרלם eruditissima & verissima versio. Verbum שולם Olam, in genere tam de præterito, quam de futuro seculo aut tempore usurpatur, sed Jy Ad tantummodo de futuro, aut de tempore in futurum continuato. Cum itaque Scriptura Sacra præteritum seculum, aut tempus, designare vult, nunquam dicit fed femper מער; è contra de futuro aut fequente tempore vel avo, tam לעולם quam לעולם usurpat. Vide inter alia Psal. xix. 10. xxi. 7. cxi. 3, 8, 10. adeò ut Lud. Capellus supra laudatus, non recte pag. 82, 83. libri cit. judicet, vocem pianorlos, futuri, quia non extet in Hebræo, interpretationi Theodotionis & Symmachi, qui simpliciter Patrem Seculi raling dioros vertunt, à Veteribus additam fuisse Christianis, ut Christum Patrem Christiana Ecclesia in-Errat hoc loco vir Doctiff. Arabicum עאלם quod idem cum Hebraico עולם, non modo Ævum redditur; sed in plurali pro omnibus rebus,

X qua

uum

n

1

1-

1-

ea

oa

ıt,

e-

it,

ım

0-

ic-

en-

am

1Ca

nus

eti-

tim

ipsi iam

Aio,

jam

. diu

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. quæ in mundo, accipitur, seu pro omnium rerum generibus,' observante Adm. Rever. Hoopero Episc. Bath. & Well. in Conjecturis de Har. Val. p. 10. Sed & fingulare virtes hujus mundi non excludit, & nusquam Ecclesiam in specie designat; & vocem futuri vox ista y Ad, utpote to Ty Od, adhuc, cognata, reverà natura sua connotat; adeoque Ty Ad hic id ipfum quod עולם הבא futurum feculum fignificat; quum perpetuo usu Scriptura 77 Ad futurum tempus respiciat. Etiam Aquila hic Halie "en in sua Versione posuerat. Clarior suisset versio si กิส์โท้ง ซึ่ง "en, adeoque Pater futuri aut residui adhuc temporis posuisset. Verum fortasse y Od non Ad legebat. Qui itaque Abi Ad, Pater futuri seculi reddidit, doction & antiquior ipfo Theodotione & Symmacho in Hebraica lingua fuisse videtur. ut ista versio, si non LXX Interpretibus ipsis, Apostolo alicui aut Apostolico viro Seculi i. fortè fit adscribenda.

VI. Possent quidem nobis objici duo ex Scriptura loci, ubi vox Ty præteritum tempus fignificare videatur; sed si ea bene consideraveris, aliter, ni fallor, judicabis. Primus est Job xx. 4. הזות ירעת מני ער מני שים ארם עלי ארצ quem Drusius vertit, Nonne hac nosti ab eo quod olim, ex quo positus est homo super terram? Verum LXX etiam hic vocem istam olim Ty non de præterito sed de futuro tempore acceperunt, quia eam voce "ele rediderunt, Mà raula egros and re en, ao E itin avsportes on the yes; Nonne hac nofti ab eo quod adhuc, i. e. à tempore futuro, ex quo positus est homo Super terram? Ut ex circumstantiis hujus loci patet. de eo hic agitur, quod impius tandem pereat, ejufque gaudium sive prosperitas, utut impræsentiarum felix esse videatur, tamen postea, futuro seu subsequente tempore, mutetur; adeoque passim, ab ipsa creatione prima hominis initio facto, ex cujusque impii futuro seu subsequente tempore, ejus infelicitas tandem

tandem innotuerit. Verum fateor, forsan etiam LXX Interpretes hic, ut Aquilam ibi, vocem Ty non pro Ad sed pro Od, adbuc, accepisse. Qui mentem eorum non penetraverant, & reformare voluerunt, fecerunt ex vocibus 78 'eri vocem 7678, ut in edit. Bafil. anni 1550 apparet, Mi Taula eyves and Tete do E. &c. Alter locus eft Hab. iii. 6. יתפצצו הררי עד. LXX hic non legebant Ty fed ty pro Tyz quia habent Dergußn ru ogn Bia contriti sunt montes vi aut violenter. Verum, etiamsi Ty Ad legendum esset, tamen aliis locis, ubi Ty reperitur, conformi fensu, etiam huic loco pulchra ineffet futuri temporis fignificatio. Nempe, contriti sunt montes in seculum (alioqui) duraturi. Quod attinet Esai lvii. 15. hoc illi LXX respectu futuri seu subsequentis temporis intellexerunt; habent enim, τάθε λέγει ὁ υψισος ἐν υψηλοῖς κατοικῶν τὸν ἀιῶνα, i. e. eis tov a'iwa, Hac dicit ille Supremus in excelsis habitans aternitatem, i. e. in æternitatem aut in æternum, in seculum. Adeoque & hic tempus continuatum in futurum, designatur. Atque ita ne unicus quidem locus in Scriptura mihi occurrit, ubi לו אל אל Ad futurum tempus (*) non innuat.

VII. Pater verò avi futuri Filius Dei appellatur, quia ejus est auctor & causa; quia futurum avum veluti generavit, produxit, dirigit atque sovet. Quemadmodum Deus Pater Spirituum, Pater etiam luminum nuncupatur. Vide ea de re pulcherrimum

-

n

d

20

t,

[-

n

-

a

e

as m

^(*) Futurum tempus] Doctiff. Chandlerus Episcopus Coventrensis & Lichsield. nobis hic ex parte consentit; 'Aut, inquit, in suo exemplari habebant All futuri, aut id putarunt voce y contineri. 'Sane non dubito vocabulo

huic eundem inesse sensum alio loco Esaiæ cap. lxv. 18.

propter seculum futurum quod ego creo. Atque ita dictum hoc congruit cum præcedenti versu, Ecce creo novos cælos on novam terram, prioris non erit recordatio. A Defence of Christianity from the Prophecies, &c. p. 136.

308 Initium Evangelii S. Joannis Pars II. locum apud G. Bullum in Harmon. Apost. Dissert. ii. cap. xv. \$ 20. Per futurum avum aut seculum, totum proculdubio tempus Evangelii, à Christi adventu & apparitione in mundo inchoatum, omne tempus Messiæ ejusque regni, intelligitur; quod Esaiæ tempore totum adhuc futurum erat. Cum autem Christus futuri tantum seculi Pater à Spiritu S. vocatur, apparet eum secula præterita, secula Evangelium antegressa, neutiquam fecisse, generasse, aut direxisse ac instruxisse. Nam si etiam veteris creationis aut seculi fuisset Auctor atque Pater, si a principio Seculorum rebus humanis præfuisset, Patriarchas direxisset, Legem in monte Sina dedisset, &c. ecquid causæ erat ut eum Propheta futuri tantum, & non etiam præteriti seculi, imò omnium avorum Patrem aut Regem, cum Novatiano nominaret? Et hæc est causa profecto, cur è multis exemplaribus LXX Interpretum, verba ista jam olim exciderint. Sectatoribus enim Justini Martyris vehementer erant contraria. Quodsi autem Pater tantum futuri Seculi vocandus aut futurus erat, vel hinc etiam apparet, eum non ab æterno non à præterito Deum, sed Deum etiam futuri seculi solummodo futurum suisse; adeoque Deo Patri, Deo qui semper & ab omni æternitate absque principio existebat, semper contradistingui, & Patre Deo nominato non statim Deus vocari, sed alio planè nomine & titulo appellari debuit.

CAP. VII.

Christus etiam alibi in Vetere Testam. Deo contradistinguitur. Immortalem naturam cum mortali hypostaticè conjungi, ipse Deus in Ezechiele negat.

UÆ de verbis illis Magni confilii Angelus; non autem Admirabilis, Confiliarius, Deus fortis, vertendis diximus, egregiè confirmantur aliis in Scriptura Veteris Test. locis, ubi 1. cum de Deo & de Messia res est, Messias Deo apertissime contradistinguitur, adecque à titulo Dei expresso excluditur; & 2. divinitatem humanâ conditione majorem aut sublimiorem, nunquam cum humana natura hypostaticè aut personaliter conjungi, evidenter ostenditur. Quod jam eruditus quidam Judæus in Tractatu Lusitanica lingua exarato MS. ursit. Prioris rei exemplum habemus Ezech.xxxiv. 23, 24. Et suscitabo super eas Pastorem unum, qui paseat eas, servum meum David; ipse pascet eas, & ipse erit eis, in Pastorem; באני יהוה אהיה להם Ego autem Jehovah ero eis in Deum; & servus meus David Princeps in medio eorum. Ecce Deus benedictus clarè dicit, Davidem, id est Mesfiam, fore Dei, Jehovæ, servum, & non Deum i.e. Jehovam. Dicit Messiam fore in Pastorem, non in Deum; Jehovam autem ipsum fore eis in Deum, non in Davidem aut Messiam. Confer hic locum Michae Prophetæ cap. v. ver. 4. Differt. i. huic Operi subjuncta § xv. allegatum. Quomodo ergo idem Messias qui in Ezechiele & Michæa à titulo Dei excluditur, & summo Deo Jehovæ, contradistinguitur, poterat Esai. ix. 5. titulo El gibbor, X 3

310 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

Deus magnus infigniri; quo, Capite sequente x. 23.

& alibi, ipse Deus Pater infignitur?

Posterius patet ex insigni loco ejusdem Ezechielis cap. xxviii. 2, 9. ubi Deus Regem Tyri ita redarguit: ' Eo quod elevatum est cor tuum, & dixisti, Deus ego sum, --- cum sis homo & non Deus; -- Nunquid dicens loqueris: Deus ego sum, coram interficien-' tibus te : cum sis homo & non Deus, in manu oc-' cidentium te?' Ubi notandum, Deum Regi isti titulum Dei, El, Elohim, non eo sensu abjudicare, quo ipsemet Reges Psal. Ixxxii. Deos & filios Altissimi vocaverat. Nam hic eum non esse Deum inde probat, quia sit homo, & quia ab hostibus suis interficiendus esset. Ipse autem Deus, dicto Pfalmo, homines illos quos ibi alloquitur, appellat Dees, & ques appellaverat Dees, ut homines morituros, adeóque etiam nonnunquam ab hostibus interficiendos ese pronunciavit. Sed apparet hinc, Regem istum Tyri, eò dementiæ fuisse delapsum, ut sese Deum sensu longè sublimiore, & naturam humanam superante, esse putaret. Deos in statuis & imaginibus præsentes 8: loquentes esse, putabant Ethnici idololatræ; putare ergo potuit, Deum aliquem immortalem, sibi personaliter & multò intimiùs quam statuæ alicui, fuisse junctum. Cùm igitur Deus talem divinitatem aut Deum, ab hostibus occidi non posse indicet, adeoque Tyri Regem, qui interficiendus esset, talem Deum non esse probet, liquido hinc liquet, nullum dari hominem ab hostibus interfectum quocum divinitas immortalis hypostatice aut personaliter suerit juncta. Nam alioqui Rex Tyrius Ezechieli reponere potuisset: possum quidem interfici, sed non secundum Deitatem meam mihi intime & personaliter unitam, sed secundum humanitatem duntaxat, & nihil obstat quominus etiam tune cum interficiar, & post cædem meam Deus sim & appeller. Non igitur ex cæde mea futura, me Deum non esse sequitur. Si ergo Dei ipfius

ipsius, contra Regem Tyrium argumentantis, Majorem propositionem, Quicunque ab hostibus suis interfe-Etus fuit, non fuit Deus, negare, aut futili aliqua & precaria limitatione aut distinctione eludere non audes; Minorem autem, Jesus Christus ab hostibus suis interfectus fuit ultro concedis; necesse est cum Deo ipso & Ezechiele concludas, Messiam ab hostibus suis interfectum, non fuisse Deum, id est, natura divina immortali non fuisse præditum: neque in homine Messia, immortalem Deitatem suisse hypostatice aut personaliter cum ejus humanitate conjunctam: Talis enim unio hypostatica & personalis, deitatis immortalis cum humana natura, hanc omnimodè invulnerabilem & prorsus quoque immortalem reddidisset. Ut ipsius Dei Major evidenter supponit. Per Deum ipsi etiam Ethnici immortalem & invulnerabilem personam intelligebant, ut ex ipsa Scriptura Act. xxviii. 6. & xiv. 11, 15. patet. Licet alioquin homines quoque mortales, nempe Reges suos, Deos & Imperatores æternos, sed ex adulatione & contra fuam conscientiam mentientes appella-Deinde prout Regi Tyrio dixit, homo es & non Deus, sic de seipso quoque Ose. xi. 9. dixit, Deus sum & non homo. Unde etiam clare patet, personam illam quæ Deus est, eo præsertim sensu quo hic Jehova se Deum esse dicit, hominem nec esse nec dici posse, & vice versa. Ergo nec Messias eo sensu Deus & homo fuit, aut in Scriptura dici potuit.

i

X 4 CAP.

CAP. VIII.

m

ri

na

I

Probatur Cerinthus fuisse primi seculi hæreticus contra F. A. Lampium.

I. T Erum pergamus ulterius, & etiam ex ipso scopo Joannis monstremus, eum non Deus erat Verbum, sed Dei erat Verbum scribere debuisse. Constat ex Antiquitate Ecclesiastica, Joannem Apostolum Evangelium suum, & ejus in specie initium, perversæ doctrinæ Cerinthi opposuisse; quod quidem etiam ex collatione ejus doctrinæ cum doctrina Joannis, in sequentibus evidenter constabit. Sed manum nobis hic statim injicit Clariss. Lampius Tom. i. Comm. in Joan. Evang. p. 179. feqq. & contendit, Cerinthum non primi sed secundi seculi fuisse hæreticum, adeoque nihil cum eo Joanni Intercessisse negotii. Hic ergo ante omnia removendus est. Imò non tantùm Evangelium Cerintho Antichristo oppositum erat, verum & totam Epistolam i. Joannis, quod utrumque Lampius negat, ejufmodi Antichristis refellendis fuisse conscriptam, abunde probavit Samuel Przipkovius in egregiis illis in hanc Epistolam Cogitationibus, dignis quæ à Lampio legantur. Verba quidem Irenzi, prout ab ejus Interprete reddita habemus lib. iii. cap. xi. volens per Evangelii annunciationem auferre eum qui à Cerintho inseminatus erat errorem, sollicitat Lampius & corrigit, sed eo ipso causa sua debilitatem ostendit. Nullam enim re ipsa aliam versionis Irenzi corrigendæ rationem habet, quam quia hypothesi ejus novæ contraria est. Deinde, licet Interpretem rectè textum Auctoris sui reddidisse concederet, Irenzi tamen ipsius auctoritatem, utpote in traditionibus Ecclesiasticis sapiuscule vacillantem, leviorem esse, quàm

quàm ut ei etiam hâc in re fides habeatur, existimat. Sic bis nodum secat qui solvi debebat. Verum enim verò, cûm etiam ille cujus sides alioqui sapiusculè in rebus historicis aut traditionibus vacillat, aliquando tamen veras traditiones proferre possit, nec semper eum falli aut errare necesse sit; multo nostra causa potior est, qui ipsam doctrinam Joannis Cerintho è diametro oppositam, cum hac traditione Irenzi apprimè convenire ostendimus infra. Lampio autem, & Irenzi & tot aliorum Veterum traditiones, quas ex solo Irenzo ab iis haustas esse, probare nequit, rejicienti, omni exceptione majores rationes rem aliter se habere, ut proferat, incumbit. Tales autem apud eum minimè re-

peries.

II. Cùm sententia nostra satis firmo stet talo, non opus est ut ejus contra Irenæum exceptiones omnes confutemus. Nonnulla tamen ab eo allata, animadversione digniora, excutiamus. Cerinthum seculo demum ii. & quidem non ante Hadrianum vel Antoninum Pium emersisse vix dubitat. Atqui jam Ignatius in Epistola ad Magnesios prolixè Cerinthi hæresin, ut docuit Georg. Bullus, resutavit vivente Trajano, loco à nobis infra cap. xxxvi. & xxxvii. allegato & considerato. Quodsi ea propter etiam illas Ignatii Epistolas, ab Uslerio & Is. Vossio editas rejiciet, & recentiori alicui adscribet, eo minus fententiam suam eas agnoscentibus & defendentibus probabit. Deleat sic una litura omnia sibi apud antiquos contraria. Quod Hegesippus publicam hæreticorum ab Ecclesia secessionem, conceptis verbis post tempora Apostolorum locet, id Lampium nihil juvat. Duplex enim publica secessio Hæreticorum, alia viventibus Apostolis, alia post eorum exitum, statuenda est. Joannis tempore multi Antichristi, multi pseudopropheta & seductores exierant in mundum. Ex nobis, inquit, 1 Joan. ii. exierunt. Qui proinde tunc non in obscuro recessu delitescebant.

314 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

bant, cum tam multi in mundum, in publicum, ex Ecclesia Apostolica, eâ desertâ, exivissent. Hi cùm ab ipsis Apostolis Paulo 2 Cor. xi. 4. & Joanne imprimis, imò à tota Apostolica Ecclesia, ut ait Joannes 1 Epist. iv. 4. visti & depressi fuissent, in òbscuro postea diu latebant, usque ad mortem ultimi Apostolorum, ut ab Hegesippo vocatur, Simeonis Cleophæ; quo rebus humanis exempto, exorta est alia publica hæreticorum ab Ecclesia secessio, quam Hegesippus descripsit & Clemens Alex. Strom. vii. § 17. memoravit. Nihil ergo obstat quominus Cerinthus primæ & primi seculi secessioni hæreticorum sit adscribendus.

III. Cerinthus Gnosticus erat: Gnosticos autem non tantum secundo Seculo novos, verum jam etiam Seculo primo & Apostolorum avo fuisse exortos. vel ille Pauli locus 1 Tim. vi. 20. ubi Timotheus profanas vocum novitates, & oppositiones falsi nominis scientia avn Séreis Leud wvius gradoeus devitare jubetur, evincit manifestè. Non tantum jam tunc wons Leuda'vunos exorta fuit, sed & ejus oppositiones, & contra veritatem Apostolicam insurrectiones, publicæ absque dubio, non in angulo latentes. Miror ergo Lampium ex Iren. lib. iii. cap. iv. n. 3. omnes omnino Gnosticos à Menandro Simonis Magi discipulo & successore derivare; cum & Simonem Menandro anteriorem, Gnosticum suisse, imò Gnosticorum Patrem, & Nicolaitas fuisse απόσπασμα ψευδωνύμε γνώσεως, ipfe afferat Irenæus. Simon verò Seculi primi Gnosticus erat, prout & Nicolaitæ, &, ex Lampii hypothesi, jam diu ante decessum Joannis Apostoli. Cum ergo Irenæus dicit, Reliqui vero qui vocantur Gnostici, à Menandro Simonis discipulo, quemadmodum diximus, accipientes initia, &c. reliquos vocat respectu Valentini, Cerdonis & Marcionis quos in proximè antecedentibus memoraverat, adeóque de Gnosticis secundi Seculi in specie agit; cujus initio aut paulo post, etiam Menander exortus. ortus esfe, aut dogma suum protulisse potuit; & proculdubio Saturninum, Basilidem & Carpocratem imprimis, per istos reliquos Irenzus intellexit. Addit enim statim, Omnes autem hi multo posterius (nempe longo post Ecclesiam per Apostolos fundatam tempore) mediantibus jam Ecclesia temporibus (adeoque post seculi initia) consurrexerunt in suam Apostasiam. Confer hie quæ de Menannandro ii. Seculi errone, Matth. de Larroque Obferv. in Ignat. Pearsonii Vindicias, p. 261, 262. observavit; qui recte inter alia statuit, Menandrum discipulum Simonis dici potuisse, non quod ejus auditor, sed doctrinæ fuerit sectator successorque. Sanè, si quicquid Simon se esse dixerat, hoc se quoque Menander esse dicebat, ut Veteres tradunt, id a Menandro fieri non potuit superstite Simone; sic enim non ejus sectator & discipulus, sed magnus fuisset adversarius. Simone ergo demum extincto, eandem vim quæ in Simone fuerat, & de cœlo descenderat, in sese quoque jam habitare dixit. Dixerunt de Simone Samaritani Act. viii. 10. Ουτός εςιν ή δύναμις το Θεο ή μεγάλη, hic est illa potentia Dei illa magna, quam nempe non ita pridem in Judza sub nomine Jesu, aut in Jesu Nazareno, primum apparuisse nemo nescit. Vis nempe Dei omnipotentis, vis divina omnipotens. Jacobus Justus, in relatione Hegesippi apud Eusebium, contessus est de Christo & dixit, Sedet in cœlo à dextris της μεράλης δυνάμεως, illius magnæ potentiæ; quæ sese etiam in cœlis exerit, Angelisque ibi manisestat. Dixerat Simon se esse who perains Straus To Der 2) avodev nataßeßinivai, Epiph. Hær. xxii. Num. 1. Prout Paulus Apost. Christum Dei potentiam & Dei sapientiam vocat i Cor. i. 24. Eadem de se dicebat Menander, sed non vivente Simone, ut jam dictum, prout & Simon ipse, sed non vivente Christo. Nec id statim post mortem Simonis, ab Apostolis devicti & depressi, fieri potuit à Menandro. Qui proculdubio

0

316 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

culdubio omnes docuerant, potentiam illam Dei, illam magnam, in solo Jesu residere, nemini alii unquam conferendam. Sed omnibus Apostolis & Apostolicis fere Viris è medio sublatis, tunc demum post secundi Seculi initium, cum aliis hæreticis, qui hactenus in obscuro sibi solis desipiebant, caput demum efferre cœpit Menander; ac quemadmodum Simon Seculo i. antiquioribus hæreticis, sic ille Seculi ii. initio recentioribus præivit.

IV. Epiphanius Philastriusque tradunt, Cerinthum præcipuum inter illos fuisse, qui Antiochiæ contra Paulum & Barnabam insurrexerant. Id quidem quod Legis Zelotarum Antiochiæ dux fuerit, & cum Petro Ac. xi. 1. litigaverit, impugnat Samuel Bafnagius Exercit. Hist. Crit. p. 399. seqq. nihil tamen affert quod Epiphanii traditionem evertat. Dicit nempe, Cerinthum Carpocrate Seculi ii. hæretico fuisse juniorem; at unde id probat? Si hoc exinde cum Eusebio deducit, quod Irenæus lib. i. Basilidis Carpocratisque doctrinam priùs quam Cerinthi describat, uti sanè error iste communis inde fluxisse videtur, deductio ista nihil valet, ut Tillemontius in Monum. Eccles. Nota in Carpocratis hær. observat, & Cyrillum Hierosol. Cerinthum Carpocrati præposuisse monet. Ingeniose quoque Clariss. Moshemius conjicit p. 404, 405. Dissert. de Nicolaitis; Irenzo fuisse ab amico, in historia hæreticorum non exercitato, quæstiones quid hæretici sentirent propositas, easque Irenæum dum opus fuum chartis mandaret, ob oculos sibi posuisse, ac eodem ordine doctrinam hæreticorum descripsisse, quo hæreticos illos amicus in quæstionibus suis posuerat. 'Non fortè, inquit Moshemius, consictum ' hoc videbitur iis, qui opus ipsum, aut Libri ' saltem primi Capitum argumenta, quæ Quæstio-' nibus ferè cuncta constant, consuluere. Mihi penè persuasum esse, profiteor, eas ipsas interroga-' tiones, quas Irenzo amicus exhibuerat, operis sui ' partibus I.

i,

ii

š

-

.

S,

a

n

1

1

' partibus nonnullis, tanquam responsionibus, in's scriptas esse, & in his de Nicolaitis Capiti, cujus
's summam: Quæ sunt Nicolaitarum opera? Græcè,
'ductis ex Joanne verbis, amicus ille sic constituerat:
' ἄτινα τὰ ἔγρα τῶν Νικολαιτῶν;' Si vera hæc sunt; ne Irenæus quidem ipse de tempore quo quisque vixit hæreticus, ex istà serie quâ eorum doctrinas descripsit, judicari voluit. Ex. gr. priùs Lib. I. posuit Cerinthum & Ebionæos, in descriptione hæreticorum, quàm Nicolaitas, & tamen lib. iii. cap. xi. scribit, Nicolaitas multo prius quàm Cerinthum suos disse-

minasse errores. Ebionæos autem alicubi ex Aquila

& Theodotione hæresin suam hausisse statuit. Adeóque nihil hic Lampium Irenæus juvat.

V. Sic quoque de Epiphanii serie, quâ describit hæreticos, omnino sentiendum; nempe, de tempore quo quisque prorepsit hæreticus, ex ea sola & ubique concludi non debere, ipsius Epiphanii fuisse sententiam. Nam Saturnili ac Basilidis historiam longè ante præmisit, quam de Cerintho atque Ebione ageret. Illos tamen Cerintho ac Ebione (7) aliquo tempore, parvo licet, posteriores suisse, Hær. xxxi. § 2. diserte afferit. Carpocratis etiam hæresin Hær. xxvii. § 1. ex omnium, etiam ex Valentini erroribus, effloruisse dicit; Valentini tamen errores Hær. demum xxxi. recenset. Descripto Hær. xxvii. Carpocrate, dicit postea Hær. xxviii. § 1. Kngus & Se ausis, Sequitur Cerinthus, nempe in mea (Epiphanii) descriptione. Sed quod re verâ posterior fuerit Carpocrate, inde non vult deduci Epiphanius. Cerinthum enim alibi, vivente Apostolo Petro Ecclesiam

(7) Saturn. ac Basilidem Cerintho ac Ebione paulo posteriores)
Sequitur hinc, ex mente Epiphanii, hac in re tamen errantis, Saturnilum ac Basilidem, non minus atque cum Ebione Cerinthum, primi quoque Seculi

fuisse hæreticos; & eam ob rem fortasse eos statim post Menandrum Simonis Magi non solum discipulum, sed etiam, ut putabat, auditorem, in sua descriptione collocavit.

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. turbasse dicit. Ibidem perhibet, Cerinthum 270 τών η της βηριώδες σποράς ex eodem ferino satu, nempe Gnosticismi aut Gnoseos, processisse, unde etiam Carpocrates exortus est. Nulla enim necessitas cogit, ut his verbis Cerinthus ex Carpocrate processisse dicatur. Deinde Hær. xxix. scribit Na (weasos na sens τέτοις επούλαι, Nazarai hos (Cerinthianos) ordine (aut deinceps) sequuntur. Nempe ordine mez descriptionis, non ratione temporis quo harefes exorta pro-Nam statim addit : Qui sive priores illis (Cerinthianis) five aquales, five posteriores extiterint, in idem tamen tempus incurrunt (Sues ouxxeovos.) Sic Hær. XXX. § 1. Esiwy — nadegiis anone Dwy, Nazaraos Ebion proximè consequitur, itidem in narratione Epiphanii, non ratione temporis quo exortus est, si unquam fuisset exortus. Sanè Epiphanius Carpocratis hæresin multò ante descripserat, quam ad Nazaræos & Ebionem (Ebionæos dicere debuit) perveniret. Hos tamen primi fuisse Seculi hæreticos, apertè docet Hær. xxix. § 7. ' Hinc enim, inquit, post illam 'ab Hierosolymis secessionem, illorum (Nazaræorum) initia profecta sunt, cum omnes discipuli Pella habitarent, a Christo de relinquenda Hierosolymo-' rum urbe migrandoque præmoniti, quod immine-' ret obsidio. - Indeque Nazar aorum haresis initium ' habuit.' Et jam vidimus Epiphanium, Nazaræos Cerintho, primi ut credebat Seculi seductori, contemporaneos asseruisse. Imò, alibi (aliam traditionem fecutus) eos jam ante illam Pellæ habitationem exortos fuisse scribit : Hær. xxix. § 5. 'Cum igitur, inquit, (discipuli Christi) Jessæi tunc dicerentur ' (antequam nempe Antiochiæ Christiani appella-' rentur) paulo post Ascensionem Christi Domini, post-' quam Marcus in Ægypto divinum Verbum prædicavit, tunc prodierunt Apostolorum assecla, Nazarai ' isti, de quibus præsens institutus est sermo;' adeoque hæretici, ut putabat Epiphanius, quod & sequentia ibi docent. Ebionem autem quod attinet, eum

e

te

CI

d

no

de

0

8

tl

ti

ta

E

il

P

F

d

n

9

16

il

q

a

ti

f

C

f

n

a

V

1

r

t

Cap. VIII. restitutum & illustratum.

t

12

12

,

n

.

S

n

)

n

S

n

-

r,

ır

-

-

i-

ei

3

t,

n

319

eum Hær. li. § 6. und cum Cerintho & Merintho. Cleobio, Dema, Hermogene, Domini discipulis eo tempore, id est ipsis Apostolis, contradixisse, & cum Marcus fuum edidiffet Evangelium, cum gaudio illud excepisse tradit atque dixisse : Ecce tibi novum de Christo proditum est Evangelium, in quo nulla de cœlesti illa generatione mentio! Quod autem Hær. xxx. § 1. Ebionem (i. e. Ebionæos) ab Osfæis, Nazoræis & Nasaræis dogmata accepisse dicit, tum & Cerinthianorum formam, Carpocratianorumque nequitiam; hoc posteriores, post Seculum primum, & fortasse secundum, viventes spectat Ebionæos, quos Epiphanius, occasione dogmatum quorundam inter illos communium, cum Offais, Elcefais & Sampfais pessimè confundit, ut in peculiari Dissert. MS. de Ebionæis clarè demonstravimus. Ergo cum ex serie descriptionis hæreticorum, apud Irenæum & Epiphanium, ne Irenæus quidem & Epiphanius ipse quidquam de tempore eorum exortûs concluserint, aut à lectore concludi velint; alibi autem disertis verbis, ille quidem Cerinthum jam Joannis tempore, antequam is Evangelium suum edidisset; hic verò inter alia, ante Urbis Hierofolymæ excidium Ecclesiam turbasse dicat, pro nobis uterque contra Lampium facit.

VI. In Augustino etiam Lib. de Hæres. Carpocrates quidem priùs quàm Cerinthus descriptus prostat; sed jam ex Irenæo & Epiphanio patet, inde
minimè sequi, si quis auctor hæresin aliam prius,
aliam posterius recenseat, eo ipso & solo indicare
velle, illam prius hanc posterius fuisse exortam. Deinde clarum est, Caput de Carpocrate Capiti de Cerintho, vitio librariorum esse in Augustino præpositum, adeoque transpositum: dicit enim: Carpocratiani sunt à Carpocrate &c. Hic etiam Jesum
hominem tantummodo, & de utroque sexu natum
putasse perhibetur. To etiam maniseste indicat,
in superioribus jam suisse ab Augustino hæresin ali-

320 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

quam memoratam, quæ similia de Jesu docuerit. At nihil simile in superioribus ibi reperies. Pone ergo Caput de Cerintho ante Caput de Carpocrate, & omnia se recte habebunt : Cerinthiani de Cerintho-Jesum hominem tantummodo suisse — affirmantes, &c. Carpocratiani à Carpocrate — Hic etiam (perinde atque Cerinthus modò memoratus) Jesum hominem tantummodo & de utroque sexu natum (quæ Cerinthi quoque sententia fuit) putasse perhibetur. Sic constat fibi narratio Augustini, ac nostra quoque, omniumque fortasse ante Clariss. Lampium, de Cerintho Seculi primi Antichristo, sententia. Ipsa quoque illa Veterum traditio, de Joannis à Cerintho ex balneo fuga, Cerinthum primo Seculo vixisse indicat. At fabulosa sit, hoc parum obstat; Vetus enim est traditio, & Veteres istos Cerinthum pro hæretico primi Seculi habuisse demonstrat. Nunc ad initium Joannis Evangelii procedamus, & primò doctrinam Cerinthi contemplemur.

CAP. IX.

Doctrina Cerinthi ex Irenæo proponitur. Necnon differentia inter Philonis & Cerinthi Logon.

I. Doctrina ista duobus præcipuè locis ab Irenzo, quo antiquiorem de his rebus agentem neminem habemus superstitem, proponitur, nempe lib. i. cap. xxv. & lib. iii. cap. xi. p. m. 218. a. Prior locus ita se habet: 'Cerinthus—quidam' in Asia, non a primo Deo sactum esse mundum' docuit, sed a Virtute quadam valde separata & distante ab ea Principalitate qua est super universa,

1

i

t

0

e

X

-

15

0

10

10

W.

re-

em

npe

. a.

am

um

8

rfa,

8

& ignorante eum qui est super omnia Deum. autem subject non ex Virgine natum, autem eum Joseph & Mariz filium, similiter ut reliqui omnes homines; & plus potuisse justitià & prudentia & sapientia ab omnibus. Et post baptismum descendisse in eum, ab ea Principalitate quæ est super omnia, Christum figura columbæ, & tunc annunciasse incognitum Patrem, & virtutes perfecisse; & in fine revolasse iterum Christum de Jefu, & Jesum passum este & resurrexisse, Christum autem impassibilem perseverasse, existentem spiritalem. ' Alter locus lib. iii. cap. xi. ubi Cerinthum cum Nicolaitis communia quædam habuisse dogmata testatur, ita legitur: ' Hanc fidem annuncians Joannes Domini discipulus, volens per Evangelii annunciationem auferre eum, qui à Cerintho infeminatus erat hominibus errorem, & multo ' prius ab his qui dicuntur Nicolaita, qui sunt vulsio (a'πόσπασμα) ejus quæ falso cognominatur scientiæ ' (Yeus writes yriosens,) ut confunderet eos & suaderet, ' quoniam unus Deus qui omnia fecit per Verbum fuum, & non quemadmodum illi dicunt, alterum quidem Fabricatorem (Creatorem mundi) alium autem Patrem Domini; & alium quidem Fabricatoris ' Filium, alterum verò de superioribus Christum, quem & impassibilem perseverasse descendentem in Jesum Filium Fabricatoris, & iterum revolasse in suum ' Pleroma; & initium quidem esse Monogenem (8) Logon 'autem verum Filium Unigeniti (Monogenis), & eam conditionem secundum nos (creationem nostri

(8) Monogenem] Phil. Jac. Spenerus in Opere posthumo Germanico de Æterna Deitate Christi cap. ii. § 53. dicit sensum loci requirere hic necessario Accusativum, ipsamque vocem Monogeni quæ hic in plerisque exemplaribus reperitur

(quam Bullus Dativum esse autumat) Accusativum esse posse, quia Interpres Irenæi non Eta sed Ita legebat, adeóque Accusativum Græcum literis Latinis Monogeni pro Monogene (Move-

322 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

mundi) non à primo Deo factam, sed a virtute ali-

quá valde deorsum subjectà, & abscissà ab eorum

communicatione quæ sunt invisibilia & innomina-

II. Ex utroque loco collato patebit, 1. Cerintho Principalitatem (บังธรุงจุภิท) Super omnia, & Super omnia Deum, & primum Deum idem significare; adeoque 2. hunc primum aut super omnia Deum, etiam absolute Deum, absque epitheto, ab eo suisse vocatum. 3. Deum super omnia, alium ac diversum suisse a Fabricatore mundi; atque 4. ante tempora Evangelii adeò incognitum, ut 5. ab ipso isto Fabricatore planè fuisset ignoratus, utpote valde deorsum subjecto, id est longissimè infra istum Deum super omnia, posito-6. Cerinthum etiam Christum a Jesu distinxisse. 7. Per Christum intellexisse personam mere spiritalem; per Fesum autem bominem carne & sanguine præditum. 8. Hunc hominem non a primo Deo, neque a Fabricatore, sed a Josepho ex Maria genitum. 9. Personam istam merè spiritualem, seu Christum, etiam Logon seu Verbum a Cerintho fuisse vocatam. 10. Christum istum spiritalem seu Logon, non fuisse Filium illius Dei qui est super omnia, sed Filium Principii. Principium autem demum fuisse Filium istius Dei fuper omnia; adeoque 12. non Christum aut Logon, sed Principium fuisse Monogenem seu Unigenitum Dei primi Filium. 13. Christum istum seu Logon sub figura columba in Jesum hominem tempore Baptismi, adeoque in principio Evangelii, de cœlo descendisse, & ab eo postea mortem passuro discessisse, & in coelum ad suum Patrem revolasse; adeoque 14. Christum in Jesu tanquam in (9) receptaculo & domo sua Dominum,

n

f

a

n

⁽⁹⁾ In receptaculo) Iren. lib. iv. cap. xvii. 'Quoniam autem,

inquit, sunt qui dicunt Jesum quidem receptaculum (diversorium, hospitium) Christi su-

isse, in quem desuper quasi co-

[·] lumbam descendisse Christum, · & cum indicasset innominabi-

[·] lem Patrem, intrasse in Ple-

^{&#}x27; roma.' Licet autem sequen-

minum, aut tanquam dæmonium in obsesso a se corpore habitasse, & Jesu homine, tanquam mero suo instrumento passivo, usum fuisse. 15. Christum istum postquam in Jesum cœlo delapsus esset, tum demum aununciasse incognitum islum Deum a Creatore diversum; & 16. virtutes omnes, nempe illa miracula & opera omnia, quæ Jesu Christo ab Evangelistis adscribuntur, Christum islum non Jesum perfecisse.

III. Quæres, unde Cerinthus spiritualem personam Aoyov vocare didicerit? Respondeo, Philonem Judæum alicubi docere, quod Angeli soliti fuerint appellari 16201. Adeoque non Philo demum ipse eos sic cognominare coeperat. Et sanè in Sapientia Salom. cap. xviii. qui liber Philone antiquior est, Angelus ille, primogenitorum in Ægypto interemptor, Logos appellatur. Hinc cum Cerinthus jam ante scriptam a Joanne Epistolam, ex Christo cœlestem & merè spiritualem faceret personam, Joannes autem Jesum Christum Logon seu rationem vita nostræ æternæ in Epistola appellasset, avidè ille id vocabulum Logos, quod alibi spiritualem aut intellectualem personam non rarò significabat, hie arripuit, & ex isto Logo Joannis, personam merè intellectualem extruxit, Logonque istum eundem cum suo illo Christo cœlesti, qui in carnem, in hominem Jesum, descenderat, esle, docere cœpit. De Philonis autem Logo illo excellentissimo Cerinthus neutiquam hic cogitavit. Et plane incertum est, an Philonem unquam legerit; cum etiam aliunde spirituales personas Abyes vocari scire potuerit. Deinde, inter illum Philonis & hunc Cerinthi Logon immanis est disferentia. Philo creationem veterem Logo adscribebat; longè

tia apud Irenæum indicent, hic non de ipsis Cerinthianis agi, sed de aliis, Valentino tamen antiquioribus, Gnosticis; attamen non est dubitandum eos, prout in aliis omnibus hic memoratis rebus, sic etiam in eo, quod Jesum receptaculum Christi vocarent, Cerintho suisse homodoxos, imò id ab eo didicisse.

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. aliam mentem fuisse Cerintho jam vidimus. 2. Inter Philonis Logon & fummum aut primum Deum nulla erat intermedia persona Logo præstantior; Cerinthus autem inter summum Deum & inter Logon, ponebat Monogenem five Principium, filium summi Dei & Patrem istius Logi. 3. Cerinthi Logos Creatore mundi longè excellentior & superior erat; Philonis Logos erat Dei, Creatoris mundi, creatura, Deo Creatore infinité minor. Nam de Confus. Linguar. p.m. 341. Si, inquit, indigni sumus qui Dei (Creatoris) filii habeamur, studeamus ut ejus saltem disis perpetua imaginis, Logi sanctissimi & antiquissimi, filii fiamus. Quem ibidem pag. 329. dicit, cum effet genitus (id est, creatus) Patris vias imitatum, intuentem ejus archetypa exempla (magadenyuala) formasse seu creasse d'sn speciales creaturas. Sed intuebatur proculdubio per revelationem ei a Deo Creatore suo factam. Nam sic Philo etiam de Mose loquitur (de Vita Mos. p. 665) eum anima sua corporalium rerum incorporales ideas (exempla) contemplatum, construxisse tabernaculum. Imò ipse, De Somniis p. 574. scribit Logon divinum esse a Deo incorporalibus Suvapesos potentiis repletum. Ergo iterum ex mente Philonis patet Logon istum esse creaturam. Et similia ibid. p. 582. cuivis piæ & contemplativæ animæ adscribit: ταις άρχετύποις κ) άσωμάτοις ακδίσε της λομικής στηγής τε τελεσφόρι Θεε σεριλάμπεζαι. 4. Cerinthus Christum cœlestem aut Messiam eundem cum illo Logo esse dicebat; nihil simile in Philone ullibi reperies. 5. Cerinthus fugiens scandalum crucis, Christum sive Messiam ab homine Jesu distinguebat. Philo Messiam, hominem statuebat; prout ipse Petrus Allix in Judicio antiq. Judaicæ Eccl. contra Unitarios p. 77. fatetur, ab eo, ut ab omnibus aliis Judæis, Messiam tanquam magnum temporalem Regem, expectatum fuisse. Quod ex ejus explicatione prophetiæ Balaami lib. de præm. & pæn. p. m. 925. patet. Ubi de futuris populi Dei victoriis agens ita

ita scribit : Egred etur enim homo (10), inquit oraculum, qui bellando imperitandoque, multas ac magnas gentes Subjugabit, ut facile internecione deleri queant. 6. Cerinthi Logos in carnem venit, & ad tempus faltem incarnatus erat; nihil tale de Logo fuo cogitabat Imò plane contraria. To mer Er (per (wis) το σεος Θεον, ε καθέβη σεος ήμας, εδε ήλθεν είς τας σωματο a'vaynas. Genus illud vitæ quod apud Deum vivit, non descend t ad nos, nec venit in corporis necessitates; Quis rer. divin. hæres. p. 487. (11) Plane ita loquitur ac si quis Cerintho, Trinitariis & Arianis contradicere vellet. Nopes dei Gestin en finder idéar, Logos divinus in speciem visibilem haud venit De Profug. p. 465. 7. Philo Platonicus Logon suum ex suo Platone hauserat, & quia simul Judæus, unius Dei supremi, abs-

(10) Egredietur homo. Non obstat huic asserto ille locus Philonis de Execrat p. 937. ubi de futuro Judæorum liberatore agens dicit, deducendos effe ab aliqua facie augustiore ac diviniore quam est secundum humanam naturam, non quidem ceteris sed solis servandis conspicua: Nam fimilia Philo cuique Judæorum Pontifici lib. ii. de Monarch. p. 828. adscribit: eum majorem quam est humana, naturam sortitum esfe, utpote qui propius ad divinam accedat; situs, si verum dicere licet, in medio utriusque naturæ. Nihil itaque aliud vu't Philo, quam Meifiam, quoad externam faciem & aspectum, aliis hominibus augustiorem glorosioremque in regno suo visibili fore; & videtur faciem Mosis splendentem in deferto, respicere, qualem Meslia, Mose nequaquam inferiori, attribuit. Prout & Trypho

X

n.

æ

NS

15

10

e-

is,

it.

e-

ra

115

e-

ne

25.

ens

ita

in Colloqu. cum Justino Martyre, non alium Messiam quam hominem ex hominibus fore credens, eum tamen alibi ex prophetia Danielis de illo Filio Hominis, & ex Pfal 45. magnum e gloriosum užav x, žvosožov Filium Hominis fore dicit. Vide Tertul. cont. Judæos cap. 14.

(11) Non venit in corporis necessitates Platonis dogma sequitur à Plutarcho de Plac. Philosoph. lib. i. c. 7. relatum: NES EN & Deds Zweisdy ad G, τετέςι το άμιγες πάσης ύλης, μηδενί σαθητώ συμπεπλεγμέvov. Mens ergo est Deus, species separata, hoc est syncera ab omni materiæ mistura, nec ulli rei que pati aliquid possit, implicita. Quod Plato de Deo ipso dicit, id dicit Philo de eo quoque genere vitæ, quod apud Deum vivit, & Deo proximum 326 Initium Evangelii S. Joannis Pars II. que ulla trium in eo hypostasium distinctione, cultor erat; per Logon istum nihil aliud nisi Angelum illum creatum, Angelum notiffimum, qui in Veteri Testamento nomine Dei apparebat, & Deum repræsentabat, Dei imago erat, aut ei similem alium Angelum, aut eo sublimiorem aliquem, intellexit: Cerinthus autem, Logon suum ex initio Joannis epistolæ primæ, nihil Platonicum redolente, ut infra pleniùs apparebit, desumpsit & distorsit; ac sub Vetere Testam, plane suisse ignotum, utpote ignoti tunc Dei filium aut nepotem statuebat. Nihil erat Cerintho cum Philone negotii. Ut non videam quomodo Joannes, qui in Evangelii initio Cerinthum refutare voluit, de Philone cogitare potuerit, de quo Cerinthus Joannis epistolam aut doctrinam pervertens, plane non cogitavit.

IV. Qui tamen adhuc Philonem Trinitarium aut Homousianum, aut saltem Arianum suisse existimabunt, legant etiam quæ Stephanus Nye Presbyter Eccl. Angl. in libro, The Doctrine of the Holy Trinity, and the Manner of our Saviour's Divinity, &c. pag. 58. — 98. & Jac. Basnagius Hist. des Juisse Tom. iii. pag. 67. seq. edit. primæ, Petro Allixio opposuerunt. Et probè meminerint, in & cum Philone distingui debere inter Logon Deo Creatori essentialem, à Deo Creatore personaliter non distintum, & inter Logon de quo nunc egimus, personam ab eo distinctam creatamque. Quod jam Nyeus observavit & ursit. Egimus verò nos quoque alibi de Theologia Philonis, eamque excussimus accurate.

8

n

0

it

-

er

i-

C.

fs

10

1-

ef-

n.

0-

us.

bi

tc.

P.

CAP. X.

Differentia quædam fuit inter doctrinam Cerinthi, aliorumque Nicolaitarum. Unde illud cognomen Nicolaitæ?

I. DRimâ fronte non videtur quidem Irenæus lib. iii. cap. xi. quid Cerinthus, quid Nicolaitæ senserint, distincte tradere, sed simul utrorumque sententiam exhibere, in quibusdam licet diversam, quia in præcipuis consentiebant. Et revera accurate inter eorum dogmata non distinguit. Attamen, si rem attentiùs consideres, priora illa loci ex Irenzi lib. iii. cap. xi. adducti verba, de altero Fabricatore, alio autem Patre (12) Domini, & alio Fabricatoris Filio, altero verò de superioribus Christo, descendente in Jesum Filium Fabricatoris, & iterum revolante in suum Pleroma, exprimunt Nicolaitarum doctrinam potissimum, quia Jesus non Josephi sed Fabricatoris Filius esse dicitur; quanquam etiam Cerinthus Patrem Christi a Fabricatore diversum, & Christi de superioribus in Jesum descensionem credebat. Posteriora vero verba, Initium esse Monogenem & Verbum filium Monogenis, conditionem non a primo Deo factam, sed a virtute separata ab invisibilibus o innominabilibus, Cerintho peculiare describunt dogma, ut ipsa collatio hujus virtutis separata, cum illo priore loco Iren. lib. i. cap. xxv. ubi ejusdem virtutis fit mentio, aperte docet. Quanquam etiam Nicolaitæ conditionem non a primo Deo factam, cum Cerintho credebant. Deinde doctrinam de Logo, de Principio, de Unigenito, Cerintho esse peculiariter adscribendam, docet quoque assertio Alogorum,

Y 4

quorum

⁽¹²⁾ Per Dominum intelli- tualis Christus, qui in hominem gitur hic ille cœlestis & spiri- Jesum descenderat,

Initium Evangelii S. Joannis quorum hæresin tradit Epiphanius. Neque enim isti, de quibus postea videbimus, Evangelium Joannis, & in specie initium hujus Evangelii, ullo prætextu adscribere potuissent Cerintho, nisi pro concesso passim haberetur, etiam hunc quædam de Principio, de Logo, de Unigenito docuisse. Conveniebant ergo Nicolaitæ suo Cerintho in eo, quod utrique Fabricatorem seu Creatorem mundi à Deo omnium supremo, Patre Domini, distinguerent; sed in eo potissimum ibant in diversa, quod illi Jesum hominem virtute Fabricatoris mundi, in utero Virginis virum non passa, conceptum esse statuebant, fidem Nazaraorum de Jesu homine, virtute Altissimi in Virgine concepto, corrumpentes; Nazarzi enim Altissimum Deum a Creatore non distinguebant. Cerinthus verò Jesum pro Josephi filio habens, Ebionæorum vicissim dogma pervertebat; hi enim Jesum Josephi Filium à Christo non separabant, sed ipsum Jesum esse Christum credebant. In eo etiam consentiebant Nicolaitæ atque Cerinthus, quod utrique personam illam, quæ cœlitus in Jesum hominem descenderat, Christum cognominarent. Verum postea cum ab Apostolis unus idemque Salvator noster, etiam post motam à Nicolaitis controversiam, non tantum Jesus sed etiam Christus constanter vocaretur, videntur omnino Nicolaitæ & Cerinthiani, tam Jesu homini nomen quoque Christi, quam Christo spirituali nomen quoque Jesu tribuisse; adeò ut etiam dicerent Jesum Christum coelestem in Jesum Christum terrestrem, seu hominem descendisse. Nam etiam Cerinthus, cum Joannis epistolam, qua de re infra, ad suum Systema cogeret, cœlestem illam personam utroque nomine & Jesum & Christum vocare cogebatur. Unde etiam Ignatius in loco postea allegando, Cerinthianis imò Nicolaitis in genere opposito, hortatur Magnesios, ut ad unum Jesum Christum concurrant, quia illi duos Jesus Christos obtrudebant. Hoo E:

pl

Pa

Po

do

fe

bu

fc

d

CL

n

N

P

af

d

2

e

d

C

1

1

0

f

(

Hoc ipsum quod Nicolaitæ cum Cerintho in plerisque & potioribus dogmatibus consentirent, in paucissimis dissentirent, in causa esse videtur, cur Irenæus lib. i. cap. xxv. descripta Cerinthi doctrina, postea cap. xxvii. de Nicolaitis agens, nullam eorum doctrinæ, sed tantum operum malorum mentionem fecerit. Sed de eo ipso lectorem monere ibi debuerat. Aut etiam librum primum & secundum scribens, quem tertius non statim secutus est, nondum tunc quidquam de Nicolaitarum dogmate peculiari resciverat aut legerat, solis suis Valentinianis intentus & incumbens. Quanquam Doctiff. Moshemius Dissert. de Nicolaitis in Biblioth. Hist. Philol. Theol. p. 404, 405. aliam hujus rei rationem affert. Et opera Nicolaitarum doctrinæ eorum non debebant contradiftingui, ut infra cap. xvii. Nota

25. docebimus.

0

0

e

-

n

-_

t,

11

n

t.

0-

n

n

-

ie

-

2

r,

n

r,

lu

-

n

-

m

re r-

re

a

re

m

)-

0

II. Quod autem originem & denominationem eorum attinet, Apoc. ii. 6, 14, 15. non agitur de doctrina & operibus unius alicujus Nicolai, sed Nicolaitarum in plurali; unde sequitur à nullo peculiari quodam Viro, cui nomen fuisset Nicolao, tanquam sectæ auctore atque capite, exortos fuisse. Quodsi enim unus aliquis Nicolaus hæresin illam copisset, quum Dominus Jesus cap. ii. 14. eos memoraverit qui doctrinam Balaami tenebant, videtur omnino sequente statim versu, etiam de iis qui Nicolai cujufdam doctrinam tenerent, locuturus fuisse; adeoque Nicolai potius auctoris sectæ in specie mentionem fuisse facturus, si talis auctor unquam extitisset. Quam enim causam habuisset nomini parcere Nicolai, Balaamo memorato? Annon potius & multo magis sectæ perniciosissimæ auctorem ipsum, quam ejus sequaces perstrinxisset, & increpasset? Dices, Nicolaum jam tunc non amplius in vivis fuisse; Sed, num & Balaamus adhuc vivebat? Præterea, cum etiam ii qui tenebant doctrinam Nicolaitarum, ab ipsis Nicolaitis, tan330 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

quam doctoribus discipuli, clarissime distinguantur, extra dubium esse videtur, non unum aliquem nomine Nicolaum hujus sectæ suisse Patrem, sed plures, qui collatis inter se capitibus, systema illud Antichristianum constarint, in unam hæresin conspirarint, & sese Nicolaitas Victores mundi, ob rationem

infra cap. xv. § 2. dictam vocaverint.

Clariff. Moshemius in modò citata Dissert. egregia de Nicolaitis pag. 437, 438. existimat tenentes doctrinam Nicolaitarum ideò ipsis Nicolaitis opponi, quia per hos intelligatur Secta sub hoc nomine ab Ecclesia cœtu exturbata & palam separata; per illos verò qui horum doctrinam tenebant, clandesini istius sectæ fautores, in Ecclesia orthodoxa latentes. Verum enim verò si neglisiles (fortiter) tenentes την διδαχήν Βαλαάμ doctrinam Balaami, apertos ejus professores designant, non minus tales dicendi etiam illi negravles tiv Sidaxiv tov Ninoxallov, qui tenebant doctrinam Nicolaitarum. Nec videtur Dominus Jesus exprobraturus suisse huic Ecclesia Pergamenæ Angelo, tolerantiam hominum in Ecclesia latentium; quos in ea fuisse nesciebat, qui tacito pectore virus Nicolaiticum condebant, quos, utpote indiciis quibusdam scabiem mentis non satis prodentes, Ecclesia de occultis non judicante, facro cœtu exturbare non poterat. Deinde dicit, "exes n' où babes etiam tu, quemadmodum nempe Ecclesia Ephesina habet. Maniseste enim ista ad versum 6. respiciunt. Cum hâc difforentia : quod Ephesina Ecclesia aut ejus Angelus laudetur, cò quod opera eorum quos ibi habebat, odio haberet, Pergamenus non item, Quos ego, inquit Dominus Jesus (non tu Pergamene), odio prosequor, adeoque vituperetur quod eos toleraret; ergo perinde atque Ephesi notos & non post carecta latentes. Verba కాలక 2, où, non alium sensum habent nifi, Adeoque & tu, aut, itaque etiam tu habes tenentes doctrinam Nicolaitarum, &c. qui nempe perinde atque Balaamus docent scandalum mittere coram

I.

r,

)-

5,

i-

1-

m

ees

i,

ıb

er e-

ra r)

r-

i-

v,

ur æ

C-

ui

s, is

0

-

1-

it bi

io

:;

1-

m

1-

e e

n

coram filiis Ifrael (Novi Fæderis), edere idolothyta & fornicari. To Outros confert in omnibus homines istos cum Balaamo; adeóque & isti ((Pseudoprophetæ 1 Joan. iv. 1. feqq.) fcandalum mittebant, aut ut Christianis mitteretur, Balaco, Ethnico Magistratui Romano, mercede Balaamitica seducti (Jud. Epist. ver. 11.) suggerebant ac infinuabant; atque fic scelestam doctrinam plane more Balaami promovebant. De mundo erant, de mundo loquebantur, o mundus eos audiebat. Atque hinc patet cur idem Judas dicat eos via Cain profectos. Suggerentes enim Ethnico Magistratui ut Christianis idolothyta obtruderentur, hac ratione eos ab idololatria abhorrentes in manifestum vitæ discrimen conjiciebant, & per Magistratum trucidabant, quorum fratres in religione Christiana videri volebant. Quò fortasse etiam Joannes Epist. i. cap. iii. 12, 13, 15. respicit. De Nicolaitis autem Judam agere & Patrem & Filium negantibus, comma 4. oftendit. Si voces ista Outros is or non significarent, proinde o tu, aut itaque etiam tu, &c. opponeretur hic doctrina Nicolaitarum doctrinæ Balaami; & in alia re, non in esu idolothytorum & fornicatione. confistere innueretur.

Num verò homines isti, qui successu temporis sese ab Apostolis victos ac depressos, in Apocalypsi aperte damnatos, ac spe sua excidisse, & victores populorum, per novam suam de Christo impassibili dectrinam, &c. minimè evasisse videbant, postea demum à Nicolao illo sanctissimo Septemviro (ejus sacto verbisque in malum sensum detortis, ut tradit Clemens Alex.) post ejus decessum, originem nominis sui repetere cœperint, non absurde quis conjicere possit. Primi seculi Apostolicorumque temporum Nicolaita, à mundi aut populorum quam sibi pollicebantur, victoria; secundi seculi, à Nicolao illo, nomen sibi indidisse poterant. Utroque seculo & cognomine seusous.

CAP. XI.

Poëtrina Joannis buic doëtrina contraria proponitur. Joannem non scripsisse nec scribere debuisse, & Deus erat Sermo, sed, & Dei erat Sermo ostenditur. Veteres nonnulli verba, in eo ver. 4. ad sinem commatis tertii optime referebant. Indicatur quid sit, Et sine eo nihil siebat, &c. item, cur Joannes non scripserit, Et Dei Filius, aut, & Dei Legatus, sed, & Dei erat Sermo. Refutatur Massuetus.

I. HISCE de Nicolaitarum Cerinthique do-ctrina observatis, cum Joannis Evangelium Cerintho sit directe oppositum, statuamus oportet Joannem vice versa, 1. Per eum qui est super omnia Deum, nempe per Deum absolute sic dictum, intelligere ipsum mundi Fabricatorem aut Creatorem. Prout in toto Evangelico Joannis libro, nemo alius per Deum sic absolute aut cum articulo dictum, intelligitur. 2. Joannem docere, Christum seu Logon ab homine Jesu minimè esse distinguendum, prout sanè expresse dieit Logon, quem Jesum Christum postea appellat, suisse carnem, id est hominem. Et Verbum, inquit, odet exerclo caro erat, id est, homo nobis per omnia similis, non persona mere spiritalis. Prout ver. 6. dixerat izivelo ανθρωπος erat bomo missus à De, Joannes. Et prout Lucas cap. xxiv. 19. dicit, os exerclo aving qui erat vir Propheta potens in opere & sermone. 3. Hunc ipsum Logon Jesum Christum hominem, suisse in initio Evangelii apud Deum, adeoque non fuisse necesse, ut in eodem initio, Christus aliquis in Jesum in terram

1.

la

1-

d,

1-

2-

ir

n,

S,

r-

)-

m

et

ia

1-

n.

us

n,

on,

i-

1-

id

12

105

as

)-

m

10

e,

m

m

terram descenderet, Deum nobis Patrem per Jesum hominem annunciaturus. 4. Ab hoc igitur Christo Jesu seu Logo, qui caro erat, annunciatum nobis esse Deum, Deum nempe supremum, non ab aliquo Christo aut Logo merè spiritali, qui in hominem Iesum descendisse fingebatur. 5. Verba Joannis, Omnia per ipsum i. e. Logon, hominem Jesum Christum fiebant; opposita esse illi doctrina Cerinchi, quod Christus cœlestis, cum in hominem Jesum descendisset, virtutes perfecisset. Non enim agebatur inter Cerinthum & Joannem de initio Mosaico Gen. cap. i. ver. 1. neque de vetere creatione; hanc enim Cerinthus neque suo Deo primo, neque ejus Filio Principio, neque Principii Filio Verbo adscribebat : sed primum de virtutibus & miraculis & omnibus rebus, in illo initio Evangelii & post descensum istius Spiritus de cœlo in Jesum, peractis-Secundo de omni voluntate mandatisque Dei à Domino Jesu, Deo Patri per totam vitam perfecte obediente, impletis exactissime. Qua de re, præmissis præmittendis, infra cap. xxi. \$4, 5, 6, 7. agemus. 6. Dictum istud, z xweis a'eff, & fine eo nibil fiebat quod factum est in eo, prout quidam veteres Orthodoxi Patres ista verba optime distinguebant (13), oppositum esse illi doctrinæ Cerinthi, ex qua sequebatur Jesum Christi spiritalis receptaculum tantummodo

(13) Ista verba optime distinguebant] Epiphanius in Ancor. § 75. Gregorius Nyssenus à Viro Celeberr. Joan. Alb. Fabricio in Cod. Apocr. N. T. p. 384. allegatus; Hilarius, de quo vide Joan. Millium Proleg. in N. Test. pag. 76. a. Anonymus quidam apud Theophylactum, quem is sanctum Orthodoxum appellat, ut observat Clariss. F. A. Lampius Comm. in Evang. Joan. T. i. p. 297.

Adde his hæreticos quoque Manichæos, qui etiam ita hunc locum distinguebant, observante Erasmo ad h. l. p. m. 237. Nempe sic locum isti, & Patres & Hæretici, legebant:

Ver. 3. Πάνθα δι άὐθε έγένείο, κὶ χωρίς ἀὐθε ἐγένείο ἐδε

v o ງຊ່ງວນເປ ວັນ ຜົນໃໝ້. Ver. 4. (Oυ τος) Ζωή ຖືນ ຜູ້ ກໍ Ζωή ຖືນ το φως των ຜັນ ອີຊພົກພນ.

'Verba ita disposita, inquit ibi
'Lampius, sensum satis faci-

Instium Evangelii S. Joannis Pars II. tummodo fuisse, Jesum merè passive sese habuisse, nullas virtutes perfecisse, & absque ejus consensu (14) omnia ab illo cœlesti Christo, tanquam in corpore quod à Dæmonio obsidetur & possidetur, in Jesu homine ac per ejus membra & linguam, Jesu ipso nihil ad id conferente, omnia facta, instituta & pronunciata fuisse. 7. Hominem Jesum Christum seu Logon qui caro erat, ipsissimum esse Dei Filium & Unigenitum, non alium aliquem illum à Cerintho confictum. Adeoque Joannem scripsisse & scribere debuisse, & Dei, nempe summi, Dei 127' ¿¿oxiv, Filius, immediata emissio, propago, erat Logos. Id enim Cerinthus negabat apertissime. Deinde Dei Creatoris, quem à Deo summo distinguebat, Joannes autem in toto Evangelico libro eundem cum lummo Deo esse continuò supponit, Dei inquam Creatoris non solum Filium sed & Legatum (15) esse Verbum, dicere Joannes debuit, si Cerintho contradicere voluit. Et hoc fanè simul dixit, cum dixit, Dei erat Verbum. Quid enim Cerintho contrarium magis esse poterat, quam si quis dixisset, Verbum erat apud Fabricatorem sive Creatorem, & Fabricatoris erat Verbum? At verò si Joannes dixisset, Et Deus erat Verbum, Cerintho minime contra-

lem fundebant, sed Arianis favebant. Verùm cum nullum exemplar hanc lectionem exhibeat, eam meritò missam facimus.' Imò valde, inquam, immerito. Nullas distinctiones præferunt omnium antiquissima exemplaria MS. ergo eas facere licet, ubi senfus patitur aut requirit.

(14) Xweis auls. Emphatice omnino; separatim ab eo, quasi diceret, per personam aliquam ab eo separatam. Alioqui xweis auls idem est, ac, xweis tis yrouns auls, quo-

modo Paulus loquitur Philem. ver. 14. Et Christus Matth. x. 29. Unus ex illis non cadet in terram ἀνευ το Παλεός ύμῶν, sine Patre vestro, i. e. χωείς ἀυλε, χωείς της ἀυλε γνώμης, sinè ejus voluntate, nutu.

(15) Filium & Legatum] Non dicit Joannes expresse, Et Dei Filius & Legatus erat Verbum, sed brevius loqui volens dicit tantum, Et Dei erat Verbum, ut utrumque, & Filius Dei & Legatus Dei, subintelligeretur. Utrumque enim negabat de suo Verbo Cerinthus.

dixisset;

e:

Þ

g

at

D

P

n

if

D

H

li

C

Si

a

tit Ci

ne

af

q

m

Se

co

qu

To

ni

di

fc

1

e

n

,

-

n

n

e

.,

n

n

-

t,

n.

x. in

v,

is

15,

)n)ei

1,

cit

m

& ir.

10

t;

dixisset; nam etiam Cerinthus absque omni dubio, Logon illum cœlestem, & pro Deo & pro persona à suo Deo summo distincta omnino habuit; imò pro Deo, qui etiam ipso mundi Creatore major esset. Nam si Creator iste, prout ille delirabat, valde deorsum, id est longissime infra Deum summum positus erat, cum eo minime comparandus, & in genere ab eorum communicatione qua funt invisibilia o innominabilia abscissus; ergo inferior erat Unigenito Filio supremi Dei, Principio, & Verbo Filio Principii, tota illa summæ Principalitatis familia atque prosapia. Præterea clarum est, à Cerintho Deum qui est super omnia, fuisse appellatum etiam primum Deum; qui autem primum Deum dicit, lupponit & secundum; qui proculdubio filius ejus erat; nempe Principium, pater Verbi; ergo & tertius iste, nempe Verbum, filius Principii, qui a primo Deo per Principium procedebat, pro Deo quoque à Cerintho certissime habebatur. Thomas Ittigius Hist. Eccl. § i. p. 287. perhibet Vitringam Observ. lib. v. cap. x. ex ipso Irenzo probare velle, quod Cerinthus veram Divinitatem Christi non negaverit. Sic & Auctor du Platonisme devoile in alio suo Tra-Statu MS. nempe in Generalibus quibusdam Super initium S. Joannis Evangelii Reflexionibus, Reslex. ii. dicit Cerinthum æternam Deitatem Christi (qualem nempe Orthodoxi statuunt) minime negaste, sed asteruisse; quia statuebat Christum esse ejus Dei qui est super omnia, Filium impassibilem, Jesu homini illapsum, & ab eo passuro postea elapsum. Sed nuspiam Cerinthus statuisse legitur, Christum cœlestem, ab æterno, absque ullo temporis initio, à suo Patre generatum esse. Quin potius eo ipso quod Christum ab Unigenito distingueret, & huic soli quod immediate Patrem cognovisset, cum omnibus Gnosticis adscriberet, apparet eum Christo divinitatem quam statuunt Orthodoxi, minime adscripsisse. Imò ne Unigenito quidem prææternam

336 Initium Evangelii S. Joannis Pars II

à Patre processionem aut generationem Cerinthum tribuisse constat. Etiam Angelus, nempe creatus increati enim nondum prodiere, Dei Filius dici impassibilis esse, in hominem illabi, & ab eo morituro postea avolare potest; nec tamen ideo al aterno Deus erit. Errat ergo proculdubio cum Clariss. Vitringa etiam Auctor iste Resexionum.

Pa

n fi

n

e

Sie

a

co

a

ac ef

fe

at

ta

ol

D

II. Imo si in hoc negotio, de Cerintho I. Seculo hæretico ex Valentino II. Seculi errone, qui antiquiorum Gnosticorum deliria suo Systemati adap tabat, judicandum est, etiam Cerinthus proculdubit statuebat, omnes qui ex primo Deo processerant ne Monogene quidem excepto, initium tempori habuisse, & successive alios ex aliis & post alio fuisse generatos. Solus Bythus Deus primus, tan originis quam temporis respectu dragges erat. Dice bant enim Valentiniani, ut perhibet Irenæus iple libri sui initio, esse quendam persectum aonem quante suit (neobola) quem & Proarchen & Propatora Bython vocant. Et in filentio ac quiete immensis aonibus temporum fuisse. Kai ervondivai wole & (tandem aliquando voluisse à semetipso emittere Nun, prin cipium omnium. Fuit ergo Bythus etiam and Nun, vo No tempore prior & anterior omnim ' Eorum primus Bythus is est haud dubie, qui Jam blicho fecundum Ægyptiacam Theologiam 76 " मांग वेंगीकड वेंगीकम, में मांग वैभाग बेह्मांग हेडर केंडरेड हाँड, महाक्रमण्ड ! · τέ πρώτε θες κή βασιλέως πηγή των πάνθαν, κή πυθμήν π · vosquiror eider mailor, dicit Doctiff. Hooperus Epi copus Bath. & Wellensis in Conjecturis de hære Valent. § 17. Conf. § 18, 23. Adeoque Nes per fede æqualis atque similis suo Patri esse non po tuit; quod tamen contendit Diff. i. in Iren. § Clariff. Maffuetus. Dicebant quidem, Primo M εμοιον η του το πεοβάλλονι, similem & aqualem emissori, sed hinc omnimoda æqualitas concludend non est. Nam ipse Irenæus lib. ii. cap. xliii. (juxt Mass. cap. xxv. § 3.) hominem nondum aqualem fimile

I

m

us,

ici

10-

ab

un

Se-

qui

ap

bic

ant

ori

lio

tan

ice

iple

qu

ao

eoni-

em

orin

ant

nino

lam

778

705 1

מד עוו

Epi

are

per

n po

\$ 50

io Ni

m j

dend

(juxt

m v

fimile

fimilem factori esse, adeoque aliquando futurum esse, dicit, neque tamen hominem factori suo per omnia equalem & omnimode similem unquam fore, cogitavit. Solus quidem Monogenes, eorum sententia, capiebat magnitudinem Patris, sed gratia ejus proculdubio singulari, & revelatione sibi peculiariter facta, non vero naturaliter. Delectabatur videns id est contemplans mente sua Patrem, & magnitudinem ejus immensam considerans, quod etiam Sanctis in futura præcipuè vita continget; nec tamen Deo immenso æqualibus per omnia. Hoc certe est capere magnitudinem Patris, nempe magnitudinem ejus immensam considerare. Nam etiam ipsi No, seu Monogeni, licet contemplaretur, & suo modo caperet magnitudinem Patris, Pater erat incomprehensibilis. Sic enim perhibet Irenæus in sequentibus: 'Exultabat & cogitabat reliquis quoque zonibus participare magnitudinem Patris, quantus & quam magnus existeret, & quemadmodum erat fine initio & incapabilis (a xwenlos) & incomprehensibilis ad videndum.' Ecce hic Nus ipse fatetur Bythum, non verò se ipsum, absque initio & incomprehensibilem esse. Hinc lib. ii. cap. xxv. dicit idem Irenæus, Sed & ille ipse Nus (non solum Sophia de qua modo egerat) qui quarebat Patrem, cessavit secundum eos adhuc (id est amplius) quarere, discens quoniam incomprehensibilis est Pater. Hinc etiam in Excerptis Valentinianis apud Clementem Alex. cap. vi. dictum illud Apostoli de diversa gloria corporum cœlestium, etiam Patri Bytho & Filio ejus aptatur, ac Filii seu Monogenis gloria, minor gloria Bythi esse dicitur. Et sane omnes Æones tandem inter se peræquabantur, Mares omnes ceu totidem Noes aut Mentes, & Sermones; Fæminæ omnes ceu Veritates aut Vita totidem; sed cum Bytho, ut idem observat Episcopus § 7. nullus Æon æquiparabatur. Secundo, Quæ Massuetus sequente § 57. proponit, non magis ejus rem evincunt. Quemadmodum enim Z

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. Logo, Sophiæ, Horo, Christo & Spiritui S. ac Salvatori, suas cuilibet affectiones adscribebant, qua personale quidpiam innuerent; sic & Monogeni omnino, eumque a Bytho distinctam fuisse personam Delectabatur videns Patrem & ejus magnitudinem, & quod Pater fine initio erat, considerabat. Sentiens Monogenes cui fini à Patre emissus fuit, emisst & ipse Logon atque Zoen. Nulla inter has emissiones differentia indicata. Si Logos & Zoe propter suam a Monogene emissionem, personæ erant a Monogene distinctæ, ergo & Monogenes à Patre erat distinctus, quia ab eo emissus erat. Bythus & Nus & Logos & Anthropos, unusquisque eorum erat masculo-femina; ergo & Nus masculo-femina, à Bytho erat personaliter distincta. Habuit Bythus Ennœam conjugem, habuit & Nus fuam Alethiam, non enim cum matre fua coibat & concumbebat. Cùm Sophia fupplex facta fuisset Patri, una cum ea orabant & reliqui Æones, maxime autem Nus. Taceo alias ejus à Bytho discreti actiones personales. Tertio, Demus, Simonem Magum, omnium hæreticorum, adeoque etiam Valentini originem, Sabellizasse; non inde sequitur, etiam Valentinum Sabellio in doctrina de Monogene præluxisse, non enim per omnia Simonis as-Posteriores hæretici addebant aliquid fecla fuit. antiquiorum deliriis, & horum dogmata non fine immutatione novo suo Systemati aptabant. Patripassianismum verò Athanasius eodem jure Valentino ac Massuetus § 75. Paulo Samosateno objecit, aut nunc aliquis Socinianis objiceret. Nempe duplex fuit Valentini Theologia, simplex & allegorica aut mystica. Simplex Theologia Scripturam sensu proprio ac obvio accipiens, per Christum Jesum, ipfum hominem ex Maria natum Spiritu S. plenum intelligebat, quæ Ebionæorum utriusque generis, sententia fuit. Quanquam pars quædam Valentinianorum, Cerinthum in distinctione Christi ab ho-

C

(

a

d

n

re

n

(

in

mine

0

r

e

X

ii

à

s,

e

-

)-

-

d

10

i-

10

ut

ex

ut

0-

p-

m

S, 1-

0-

ne

mine Jesu, sequebatur (*). Allegorica verò Theologia effundebatur in Æones illos mirificos anteseculares, & omnia nomina Christi, in totidem personas ab invicem discretas, mundo antiquiores, transformabat. Refeca Basilidis & Carpocratis allegoricam Theologiam, habebis fecundum illum, Jefum hominem, ne impeccabilem quidem, ut docet ejus fragmentum à Clemente Alex. Strom. lib. iv. productum; secundum hunc verò (Carpocratem), Jesu hominis animam puram & fortem quidem, sed aliorum animas, nonnunquam ipsius Jesu anima fortiores & præstantiores esse; de Divinitate ejus præzterna in yev. Imò Evangelio Ebionæorum utebatur, teste Epiphanio, adeoque Jesum à Josepho genitum asserebat. Tolle Æones à Valentino, erit purus putus alterutrius generis Ebionita aut Cerinthianus, ut in Heracleone ejus difcipulo famoso Parte i. cap. xxiii. vidimus, & infra cap. xxx. § 2. videbimus. Et, si Divinitatem in Christo homine habitantem, à Divinitate Patris personaliter distinctam non fuisse credebat, pro altera illa sua simpliciore Theologia; habebis eum, si placet, Patripassianum. Sed si inde cum Massueto colliges, eum per Nun, Æonem illum magnum, eandem cum Bytho personam intellexisse, errabis absque dubio. Quarto, Porro, Irenæus quidem lib.ii. cap. xiii. supponit, ut rem certissimam, Nun esse ipsum quod est principale & summum, sed non ut rem de qua ambigeret nullus. Plato enim ejusque affeclæ diserte afferebant, Nun (quem à Logo non distinguebant) esse ens to Ayado inferius, ut Anaxagoræ aliisque, Nun esse primum ens primamque rerum causam, asserentibus, contradicerent. Hinc nec Irenæus dicit aut dicere potuit Valentinum (qui Platonicus erat) Nun pro eo quod est prin-

^(*) Theodotus Valentinianus ipsi Jesu (non tantum Angelis) in Excerptis Clementis Alex. & redemptione opus fuisse dixit. cipale

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. cipale & summum habuisse. Quinto, Nec debuit Irenzo affingere Massuetus, quod probe sciret respondere hareticos, Nun non emissum extra Patrem sed in ipso Patre. Nihil enim simile innuit Irenæus. Verba ejus sunt, Si autem non emissum extra Patrem illum dicant, sed in ipso Patre; unde minime sequitur, eos reipsa ita dixisse aut dicturos suisse. Conditio Si, nihil ponit. Irenæus ipse sibi fingit atque pingit adversarium, cui ita dicit se responsurum, si tale adversarius effugium comminisceretur. At verò fine hypothesis suæ immutatione & ruina comminisci non poterat. Sexto, Denique non ita stolidi etiam erant Valentiniani, ut Bythum ipsum, τώ Nώ emisso, jam absque νέ, absque mente & intellectu fuisse fingerent. Discernebant ergo inter Bytho essentialem, à Bytho inseparabilem; & inter Nev ab eo emissum, atque separatum, personam ab eo diversam, ac ens ab eo omnino distinctum.

12

al

ne

di

ip

ip

qu

III. Tametsi autem Cerinthus nec Monogenem nec Logon, aut Christum illum mere spiritualem, pro summo Deo haberet, tamen est certum ex supra dictis, Logo divinitatem admodum magnam a Cerintho fuisse attributam. Non ergo inter Joannem & Cerinthum, de eo an Verbum etiam aliquis sit Deus, ulla fuit controversia. Non igitur ut Cerintho contradiceret, scribere opus habuit, 2) Θεδς ην ο Λόγος. Dices, Potuit tamen Joannes ita scripfisse; nam hac ratione docuisset Cerinthum, Verbum quod apud Deum erat, eundem summum Deum esse apud quem erat; quod ille à summo Deo distinguebat. Sic ferè Theodorus Mopsuest. in Catena h. l. ' Et cum dixit, quoniam erat apud ' Deum, subjungit, Et Deus erat Verbum, non prius dicens esse Deum, quam asseruerit illum esse apud Deum. Tum subdit, Et Deus erat, tantum non dicens, non esse aliud, sed id ipsum quod ille apud

quem erat. Tote emigager 2 Deds fir movorext geto Asyan

1

2

,

r

×

n

n,

1-

m

)-

i

ur

t,

ta

m,

m

no

eft.

ud

ius

ud

on

nud

שנים

รีก ล่น ก็บ รัชยอง ผ่งง ก็ ซีซาง, อัสธุร ก็บ ระตีขอร สอร์ร อิบ ก็บ . Resp. Ergo manifeste contradictoria Cerinthum docuisset Joannes, & Cerinthus Joannem ad absurda deduxisset, si Joannes talia dicere & docere voluisset. Quid enim hoc fibi vult, povovezi tantum non dicens non esse aliud, &c. Nempe impetum dicendi hic Joannes cohibuit; dicere voluit non esse aliud, & tamen plenè aut ore rotundo dicere abstinuit. Dixit & non dixit. Dicturus erat z o Deds no o Aogos, sed tamen articulum voci Oeds præmittere non ausus est. Et nos dubios rei suspensosque reliquit. Deinde, Deus qui erat, & Deus apud quem erat, si sensu proprio & literali loquimur, Dii sint omnino ab invicem diversi necesse est. Et tum Deus summus apud Deum summum fuisset, & darentur duo summi ab invicem diversi Dii. Simile quid urgent nonnunquam ipsimet contra se ipsos Orthodoxi: Sic enim Epiphanius Hær. lxv. § iii. Kai ei o Aogos in περς του Θεου, έχ ο Λόρος ές επερς ου δυ δε γαις ο περς ον ην εςι Λόγος, Ac si Verbum erat apud Deum, non potest Verbum ille esse ipse apud quem erat: Neque enim apud quem erat, est Verbum. Sic & Cyrillus ad h. l. à Clariff. Lampio allegatus: 'Filium oftendit unum quid esse, ac per se subsistere : alium autem rurfus esse Deum & Patrem, apud quem erat Verbum. Quomodo enim, ubi numerus intercedit, idem integrè apud semetipsum vel in semetipso existere concipiatur?' Sic Orthodoxo Theodoro Mopf. Epiphanius & Cyrillus Orthodoxi contradi-Tertullianus quoque de his verbis Joannis, aliter tamen lectis, agens, dixit alium effe Sermonem & alium Deum; prout supra pag. 71 & 73. vidimus. Quodsi verò Verbum non potest esse ille ipse apud quem erat, ut contendit Epiphanius ipse, ergo non potest esse ille ipse Deus apud quem erat, Deus nempe supremus; nam is apud quem Verbum erat, dicitur meis rov Ochy cum Arti-

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. culo, id est & Deos, Deus ille supremus. Que hic Orthodoxi inferunt & reponunt, meræ sunt petitiones principii, distinctiones precariæ & contradictiones palpabiles; quod docuerunt affatim Uni-Qui foli aliquem rationabilem huic le-Aioni sensum dare possunt, distinatione inter Deum cum articulo & absque articulo dictum, adhibità; quam Philo in libro de Somniis & Origenes Tom. ii. in Joan. edit. Huet. p. 46. observant & urgent. Qua de re videatur Celeberr. Clericus de Arte Crit Par. 2. S. 1. cap. iii. edit. primæ. Et de tota re D. Etiff. & Clariff. Th. Emlinus in Dr. Bennet's New Theory of the Trinity, Examined, p. 28-37. Attamen cum certum sit, etiam Deum summum non raro absque articulo in Scriptura dici; & cùm jam proxime præcedenti voci Dedu articulus sit præfixus, eò minus fuisse necesse ut ad vocem sequentem Oeds articulus (16) repeteretur, etiamsi de Deo summo res esset; tum etiam cum certum sit, à ftylo Sacris Scriptoribus ufitato saltem id abhorrere, ut Patre Deo appellato, statim & Filius Deus cognominetur; videmus lectionem vulgarem, ne Unitariis quidem, five Arium aut Eusebium, five Socinem sequantur, congruere. Adeo ut lectio ista, Et Deus erat Verbum, neque Trinitariis ullo modo, si sapiunt, neque Unitariis usquequaque placere possit. At verò ista, Et Dei erat Verbum, sive sis Trinitarius sive Unitarius, nihil tibi difficultatis

Quemadmodum enim in hâc expressione quàm adstruimus, δ Λόρος το περς του Θεν κο Θεν κο Θεν κο ο Λόρος, vocem Θες, ut ut articulo destitutam, eundem tamen Deum summum significare, nemo, nisi Valentinus & ejus assecla negaverit; sic quoque si Joannes δ Λόρος τον περς του Θεον κο Θεος πν δ

Abjes scripsisset, nemo, vocem Oeds hic de eodem Deo summo apud quem suit, intelligi debere negaret, si absque contradictione ita de eo scribi potuisset. Ipse Photinus, Artemonita, à nobis Part i. cap xxx. allegatus, voces istos y Oeds no, quia hic distinctionem ponebat, de ipso Deo summo intelligebat,

an

F

r

g

t

i

(

9

C

n

a

ſ

II.

nic

ti-

ra-

nileim:â; ii.

nt. rte

ota

et's

37.

um ùm

fit fe-

de

fit,

ab-

)eus

U.

So.

Ita,

do,

cere

e fis

atis

cem

fumelligi

con

Ccribi

Ar.

cap.

nem

mmo

dum

nedum absurditatis affert. Confer quæ infra cap. xxvi. § 2. attulimus de hujus dicti, & Verbum erat apud Deum, explicationibus Orthodoxorum perquam incommodis.

CAP. XII.

Joannes in exordio sui Evangelii non agit de veteri Creatione, neque omnes errores Cerinthi refellit; sed Verbum, Messiam illum expectatum, in mundum venisse, in mundo jam fuisse, inculcat.

A Tqui, dices, Cerinthus cum Nicolaitis, etiam Fabricatorem seu Creatorem veteris mundi, ab isto primo Deo diversum fingebat; nihil ne ergo de veteri creatione mundi ipsi Joannes opposuit? Respon. Nihil sanè expressè; nam non omnes eorum absurditates in hoc initio Evangelii expresse confutare, proposuerat. Uti revera dogma eorum, de Deo ante tempora Evangelii omnibus ignoto, plane hic silentio præterit, saltem non clare nec expresse redarguit. Quia totus etiam liber ejus Evangelicus, non solum ejus initium, eis oppositus erat, qui supponebat & indicabat, Deum primum aut summum, Patrem Jesu Christi, à Creatore mundi non esse diversum, adeoque ante tempora Evangelii non fuisse incognitum. Quod sanè Cerintho opposuisse sufficiebat; & de creatione veteris mundi, quam ille Christo vel Logo non tribuebat, expressè aut in specie ac pluribus agere, non erat necesse, & erat extra Joannis, historiam Evangelicam describere volentis, scopum ac intentionem. Deinde, ut ex infra dicendis pa-Z 4

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. tebit, illustrat Joannes in hoc Evangelii exordio, initium suæ primæ Epistolæ, in quo nulla creationis veteris fit mentio, ergo de ea in hoc exordio agere, nulla fuit occasio. Neque separatim Nicolaitas Cerinthumque, licet inter se in quibusdam dissentirent, refellit. Minutias istas omnes tractare in historia Evangelica, longè erat infra dignitatem Apostolicam. Atque ita apparet Joannem, in hoc Evangelii initio, pracipue circa hominem Jesum Christum Logon, occupatum esse; & sententiam de ejus persona veram, a perversa & Antichristiana doctrina Cerinthi, statim & potissimum liberare voluisse. Hinc non de Deo ipso, uti Moses in Geneseos initio, sed de Verbo incepit statim loqui, In principio, inquit, erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Dei erat Verbum; hoc erat in principio apud Deum; omnia per ipsum (Verbum) fiebant, &c. (hoc Verbum) vita erat & vita erat Lux hominum, &c. Ecce de folo Verbo loqui voluit! hoc ipsius erat præcipuum quod tractare volebat argumentum. Nam, si mentionem etiam Dei facit, facit nonnisi occasione Verbi aut Logi, indicans quod ille ipse apud Deum fuerit & Dei emissio fuerit; non verò ille Cerinthicus, à Deo, aut à Principio potius, Patre suo, Deum annunciaturus venerit. Omnia quæ hic primis quinque commatibus Joannes habet, nonnisi res circa ipsum Logum, aut per Logum Jefum Christum gestas, concernunt atque spectant; ut adeò certum & evidens sit, Joannem hic initium Geneseos nequaquam imitari; & de initio Geneseos aut Creatione à Mose descripta, cum Evangelicam historiam scribere, adeoque historiam à principio Evangelii inchoare vellet, minimè cogitasse. Qui to in principio de principio veteris creationis intelligunt, quia Moses ejus historiam inchoans eâdem phrasi in principio usus est, perinde argumentantur, ac si Trogus Pompeius suam historiam inchoans, eadem verba quæ ejus epitomator, Principio

P

R

m

ce

ti

e

ti

V

ir

77

F

iı

11

h

j

11

T

r

1

7

1

f

1

f

Principio rerum gentium nationumque imperium penes Reges erat, posuisset, & Tacitus postea suum hexametrum ita, Principio Romanam urbem Reges habucre, formasset; aliquis vero inde concluderet, Ergo docet Tacitus urbem Romam principio rerum gentium nationumque suisse, & vocem istam principio

ex Trogo desumpsit.

II.

io,

olio

:0-

ire

em

OC

ım de

na o-

e-

ui,

ud

ud

OC

CC.

at

m.

ifi

ose

ro

15,

ia

et,

e-

t;

1i-

io

ım

m 0-

ris m de

or,

II. Porrò, ingeminatio illa emphatica, & repetitio vocis erat, similiumque: In principio erat illud Verbum, erat illa Lux illa vera, in mundo erat, in propria venit, eaunworev habitavit inter nos, vidimus gloriam ejus, &c. manifeste quoque demonstrat, Evangelistam de Logo præcipuè agere, adeoque initium Geneseos non respicere nec imitari. Deinde demonstrat etiam, Evangelistam inculcare vehementer, quod Logos, ceu Messias ille promissus, jam venerit in mundum, jam in mundo fuerit, & non demum venturus, adhuc expectari debeat, quod Judæi faciunt. Apostolorum enim & Evangelistarum præcipuum erat munus, notam facere Domini nostri Jesu Christi virtutem & adventum Sivapur z mageoriar 2 Pet. i. 16. Utroque certe munere, suavissimus Joannes, in toto statim Evangelii exordio defungitur egregie; virtutem & potentiam istius Verbi Dei per quod omnia fiebant, quod vitam dabat omnibus, eosque illuminabat, & adventum notum facit. Quam incongrue igitur ista, in principio erat, erat, erat in mundo, ad veteris creationis initia aut veteres quasdam apparitiones Patriarchis factas detorquentur! Id Joannes Evangelista in historia Evangelii curabat, scilicet! Cum dicit, erat, erat, in mundo erat, wweite aufe niv massolat tamdiu expectatam, & nihil aliud,

C A P. XIII.

Dictum 1 Joan. ii. 13, 14. cognovistis eum qui erat à principio, explicatur. Principium Evangelii, non Veteris mundi, tam hic, quàm 1 Joan. i. ver. 1. & Joan. Evang. cap. i. ver. 1. intelligendum esse demonstratur.

n

nn: I PH

1

I. I Inc etiam 1 Epist. cap. ii. 13, 14. ejus qui nem, Patribus; cognitionem autem Dei Patris, Filiolis aut infantibus rois maisions in Ecclesia, adscribit. Non quod Christus Deo Patre præstantior esset, sed 1. Quia Apostolo de cognitione Jesu Christi, quam Pseudoprophetæ priùs (2 Cor. xi. 4.) & magis adhuc quam doctrinam de Patre, & hanc illius causa pervertebant, præcipua cura suit. Patribusque hanc cognitionem Jesu Christi, ut eam manutenerent & propagarent, commendavit; cum filioli, licet adhuc in fine novitii ac teneri, Patrem jam bene cognoscerent. Adeoque 2. Cognitio Patris cognitione Jesu Christi facilior erat, quia illa siliolis, hæc patribus adscribebatur. Et 3. Quia Patres isti, longè diutiùs & priùs quam filioli isti, recens demum fide Christiana imbuti, in Ecclesia vixerant, ac tempora Evangelii prima, principium illud in quo Jesus Christus erat, & à quo principio pura doctrina proponebatur, propius attigerant; aut etiam quidam eorum in ipso isto principio fuerant; ut adeò ipsimet isti Patres, propriá experientia, doctrinæ Joannis attestari potuerint. Quo ipso hic per n, a'n' agxis, per istud principium, non Geneseos mundi, sed Evangelii principium satis clare

II.

qui

um

ic,

ng.

m-

Jui

10-Fi-

ri-

ior

efu

4.)

znc

ri-

lu-

m

fi-

a-

ti,

ia

io

:;

10

10

n

is

è

clare designatur. Si enim hac voce principii a'm' Bexñe, principium Geneseos designaretur, tune (α) sane nulla ratio haberi potuisset ejus temporis, quo Patres isti propius quam Filioli ab illo principio, à creatione mundi, aliquando abfuerant; priùs quam Filioli isti, nati aut vera fide imbuti. Deinde (B), si hic vò, a'n' a'gxis principium veteris mundi, & non principium Evangelii significaret, nulla erat ratio, cur Jesus Christus in specie, & non potius, aut non etiam Deus Pater dictus esset i ἀπ' ἀgχης qui est à principio. Non minus enim Deus Pater, quam Christus Semen illud mulieris, à principio veteris mundi prædicabatur. Pater, statim ab illo veteris mundi initio, longè magis quam Christus ille futurus, cognoscebatur. At vero si id de initio Evangelii intelligas, evidens causa est, cur Christus & non Pater dicatur & απ' αεχης, ille à principio manifestatus, Patribus istis bene cognitus. Quia nempe adhuc erant superstites, qui in illo principio Evangelii Christum noverant, cum eo versati fuerant; aliqui saltem, ut est verisimile ex LXX discipulis, & ipsi isti Patres quos compellat Joannes, Scribo vobis Patres, quoniam cognovistis eum qui est à principio. verò hic te à principio principium Evangelici temporis significat, patet ac sequitur etiam cap. i. ver. 1. in illis verbis, Quod erat a principio—de Verbo vita, &c. per principium nil nisi idem Evangelici temporis principium indigitari. Et per confequens etiam illud in Evangelio dictum, In principio erat Verbum, nil nisi principium Evangelii, & non creationem veterem (*) aut initium veteris mundi indicare.

^(*) Non creationem veterem]
Sic Hebr. xiii. 8. Jesus Christus
dicitur esse idem heri, hodie &
eis Tes diwas, in secula. Cur
dicit heri? cur hic tempus adeò

breve ponit? Cur etiam non dicit ἀπ' ἀιῶνος aut ἀπὸ τῶν ἀιῶνος, à seculo aut à seculis? Quia nempe brevi tempore ante, & Christus ipse, & ejus postea

Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

dicare. Nam vox principium, initio E angelii & initio Epistolæ idem prorsus significat. Principia ista ad se invicem referuntur, se invicem respiciunt.

II. ' De singularum Ecclesiarum agxii (principio, primordio) intelligenda etiam S. Joannis Apostoli illa, eixele da' dexis habuistis a principio, I Joan. ii. 7. inksodle an' agxis audivistis a principio, ibid. ' & ver. 24. & iii. 11. & Epist. secunda ver. 5, 6. de Traditionibus nimirum a prima usque E-' vangelii susceptione susceptis,' inquit Henr. Dodwellus in Posthumis Pearsonii pag. 223. Ergo & hic I Joan. i. ver. I. cum dicit, Quod erat a principio, agit de eo quod à prima usque Evangelii susceptione, ab ipsa Evangelii inchoatione aut principio, verum & cognitum erat; ac proculdubio cum dicit, & aunxoauer, quod audivimus, subsumendum est, ar asxis a principio; nempe, Quod erat a principio, quod audivimus a principio, quod vidimus -quod contemplati sumus a principio, &c. Neque hic fola ista consequentia rem conficimus. Nam cap. ii. 7, 23, 24. iii. 11. aliis tunc fidelibus to audivistis a principio expresse adscribit; ergo multo magis ipsi Apostoli à principio audivere que nobis tradiderunt. Ergo multò magis se ipsum Joannes 1 Epist. cap. i. ver. 1. quæ audivit, quæ contemplatus est, ab iplo principio audivisse & contemplatum esse testatur. Et per consequens huic quod erat a principio, contemporaneus erat à principio. Si verò, ut iterum patet, (& infra cap. xviii, xix, xxi. § 1 & 2. iterum patebit) i Epist. cap. i. ver. 1. de principio Evangelii egit, profectò etiam iterum patet, in Evangelio quoque Joannem cap. i. de principio Geneseos neutiquam egisse aut cogitasse.

postea doctrina, existere cœperat. Alioquin, prout posuit longum in futurum, fic etiam longum tempus in prateritum,

nempe an' a'iwvos, aut quid simile posuisset. Et tamen hoc dictum, unum ex præcipuis vulgo habetur præexistentiæ Christi argumentis.

a la di maxii

P

ip

E d

ru

18 50

fu

10

ð. 3

A

Pr

aı ge C

Jo

ill

ja

III. In voce principii certe nulla difficultas est. Nam si Petrus dixit Act. xv. 7. sesse αφ' ήμερων αρχάιων a diebus antiquis (17) electum inter Christi discipulos, ut per os ejus gentes Verbum Evangelii audirent; si Mnason Cyprius cap. xxi. 16. αρχάιων μεθηθώς antiquus discipulus, & Ecclesia Corinthica αρχάια a Clemente Rom. 1 Cor. § 47. vocari potuit; si Paulus Phil. iv. 15. & idem Clemens loc. cit. (scribens ante excidium Hierosol. ut quidam putant) principium Evangelii tempori illi quo ad Philippenses & Corinthios epistolæ istæ exarabantur, opponere potuit; (vide quoque Colomes. Observ. Sacr. p. m.

(17) A diebus antiquis) aut primis, à primo tempore. Vide hic Ludov. de Dieu. Cum verò Petrus jam à Deo per Christum ipsum electus fuerit, ut per ejus os gentes perciperent Evangelium; super ipsum enim Christus Ecclesiam suam adificare, & ipsi dare claves regni cœlorum, facultatem nempe & instructionem aperiendi Regnum cœlorum, id est Ecclesiam, iis quibus adhuc erat claufa Matt. xvi. 18, 19. promiserat, [vide Douze Sermons de P. A. (Pierre Alix) fur divers Textes, pag. 60-70, 107, 108, 110, 112, 116, 118. in specie 119, 120.] non videtur esse dubitandum, his verbis Act. xv. 7. Petrum etiam istam promissionem Christi respicere, adeóque eò magis dicere potuisse, se à Deo a diebus antiquis, aut primis electum ut per os ejus gentes Evangelium audirent. Certè non tunc demum cum Joppæ versaretur, & Angelus ille ad Cornelium mitteretur, fed jam à Christo in terris adhuc

0

-

it

-

-

tt

45

le

m

1-

0

is

es

1-

a-

od

0.

x,

I.

m

de

.

uid

oc ulri-

In

versante, ad id suerat electus. Fortassis & Mnason ille Cyprius qui Hierosolymæ habitabat, jam ante Christi mortem discipulus erat.

Vox etiam waxau non adeo valde antiquum tempus 2 Pet. i. 9. designat, cum dicitur Twv wahas aule apaclier obliviscens purificationis antiquorum (veterum) suorum peccatorum. Et Judas ver. 4. dicit homines quosdam fuille makes olim, ab antiquo, wegyey equueves eis neina, quorum scelera describit in sequentibus. Theopsycamusvos verò non admodum longo antea tempore fuisse videntur, nimirum in epistola Apostoli Petri. Quæ enim Petrus de iis adhuc futuris 2 Epist. ii. 1. seq. prædixerat, ea Judas tunc cum fuam feriberet Epistolam jam evenisse testatur. Et ipse Joannes, I Epist. cap. ii. 7. EVTONIV wanalav vetus praceptum vocat quod in principio Evangelii ab ipfo Christa promulgatum fuit.

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. 93. Grabium Spicil. Sec. I. p. 256;) potuit ergo etiam Joannes per voces quoderat a principio, aut, in principio erat Verbum, id, quod ab Evangelii principio ac in principio erat, designare; & principium Evangelii illi tempori quo epistolam & historiam evangelicam scribebat, opponere. Licet jam ante destructa Hierosolyma & epistolam scripferit & historiam istam scripsisse potuerit. Nam epistolam primam ante deletam Urbem fuisse scriptam, ostendit egregie post Josephum Medum (Apostasy of the latter Times p. m. 87, feq.) Henr. Hammondus ad 1 Joan. ii. 18. Nullo autem modo est verisimile, ut Joannes, qui grassantibus jam ante hoc excidium Hierosol. Nicolaitis, Cerintho, Docetis &c. epistolam suam opposuerat, iisdem Epistolæ non cedentibus, sed eam etiam, ut infra dicemus, pervertentibus, non nisi ultimis demum Domitiani aut primis Trajani annis Evangelium opponere voluerit, licet etiam tam diu vixisse supponeretur. Quam suppositionem esse erroneam (ex confusione nimirum duorum Joannum exortam) in alio opere MS oftendimus.

Quod Irenæus à Nicolaitis multo prius quam à Cerintho, cui etiam Joannes suum Evangelium opposuerit, disseminatum errorem suisse dixit, hoc inde procedit, quod ad Trajani usque tempora Auctorem Evangelii Joannem perdurasse, & brevissimo ante mortem tempore, Evangelium edidisse putavit. Ergo etiam Cerinthum tunc demum docuisse, & sua tunc demum disseminata doctrina novam Joanni causam conscribendi Evangelii præbuisse, adeóque multo posterius quam Nicolaitas dogma suum propalasse, supponere necesse habuit aut ipse, aut Auctor quem sequitur, Justinus fortasse Martyr. multo priùs Cerinthum docuisse scivisset, vidisset etiam multò priùs & non tam serò Joanni incubuisse, ut ejus erroribus sua Evangelica Historia obicem poneret. Prius quidem, certo respectu, de quo infra, sed non multo prius Nicolaitæ quam Cerinthus

errores

Jo

tin

fit

E

lib

fin

lar

be

ve

fin

D

Sa

de

crores suos spargere poterant; non certè ita & adeò prius, ut illi jam ante eversam urbem, iste verò demum circa primos Trajani annos seducere cœperit.

II,

m

pio

in

lii im ieim le-

of

P. 8.

ui

Ii-

p-

ım

isi n-

ım sse

ım

à

p-

in-

0.

no

it. uâ

mi

ue

2-

tor

fi

let

u-

bi-

uo

ius

res

CAP. XIV.

Cur Joannes non indicet primo commate Evangelii, quid per Logon intelligat? Desumit istum Logon non ex Platone aut Philone, sed ex primæ suæ Epistolæ initio. Principio Evangelii illustrat principium Epistolæ. Unde Plato suum Logon desumpserit ostenditur.

I. CED nondum omnibus obscuritatibus islud Joannis initium est liberatum. Ex. gr. 1. Cur Joannes ita absolute de Logo loquitur, & non statim commate primo, ante omnia declarat, quisnam sit iste Logos? 2. Cur de Logo tantummodo in Evangelii initio ver. 1, 2. & 14. agit, & poltea nullibi per totum Evangelicum librum, nec in ipso fine (ut prout inceperat, sic etiam concluderet) ullam 78 Noys mentionem facit? Conemur ergo, quod bene vertat! etiam has reliqualque difficultates amovere, præsertim cum hoc agentes, iterum habituri simus occasionem probandi, Joannem non scripsisse Et Deus erat Verbum, quod hac Parte II. præcipue ex ipsa Sacra Scriptura & scopo Joannis probandum susceperamus. Vir acutissimus Samuel Clarke in A Reply the Objections of R. Nelson, Num. 34. p. 179. agens de Apoc. xix. 13. ubi Christus Verbum Dei & Aby 9 Θεν vocatur, 'Si, inquit, Evangelium Joannis scriptum est post Apocalypsin, quod non est improbabile,

352 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

probabile, tunc eadem ratione Christus vocatur Verbum, aut illud Verbum primo hujus Evangelii commate, ad hunc locum Apocalypseos habito re-

fpectu; ac idem quoque adeò frequenter in Evan-

egeliis vocatur Filius hominis, aut ille Filius hominis cum respectu ad personam ita vocatam & descrip-' tam in Danielis prophetia.' Hæc observatio primam obscuritatem satis tollit. Verum & alia ratione adhuc commodiùs, ni fallor, obscuritas ista dispellitur, & totum simul Joannis Evangelii initium ex parte illustratur. Nempe, si Evangelium Joannis editum est post ejus Epistolam primam, quod non est improbabile, jam patuit ex initio Epistola, quid per Logon initio Evangelii intelligat Joannes. 1bi enim scripserat: De Logo vitæ annunciamus vobis, ver. 1, 3. Vidimus & annunciamus vobis vitam aternam quæ erat apud Patrem, ver. 2. quam statim ver. 3. indicat esse Jesum Christum, cum quo & Patre ejus apud quem fuerat, nobis sit communio. Non enim de doctrina Jesu Christi, sed de ipsa ejus persona loquitur, quando ver. 1. sese Logon istum vidisse, & manibus contrectasse testatur. Præsertim cum in hac Epistola ante oculos habeat Docetas & Nicolaitas, qui Christo carnem manibus tractabilem denegabant. Quodsi itaque initium Evangelii de Verbo quod in principio apud Deum erat, & odog exivere, cum initio hujus epistolæ conferas, satis te Joannes in Epistola jam docuit, quid in Evangelii initio per τον Λόγον intelligi velit.

k

1

r

Ei:

10

d

li

5

d

9

ir

II. Logos vitæ non tantum est Nuncius & Præco, sed etiam Ratio vitæ æternæ, seu salutis nostræ. Rationem dico, non tantum annunciatorem; quia de Christo ipso agit Apostolus. Alioqui Nuncius & Verbum vitæ, hoc sensu, etiam quivis Apostolus & Evangelista, quia vitam annunciabat, appellari poterat. Prout apud Abdiam Babylonium lib. iii. cap. xxiii. Joannes Apostolus in visione noctis dixis Andreæ, Ego sum Verbum crucis, in qua pendebis

in proximo &c. i. e. ego sum crucis nuncius aut præco. Ratio autem vita aterna salutisque nostra, solus Christus appellari potuit. Per Abyor verò sossi, etiam rationem vita seu salutis à Joanne intelligi, illud quoque demonstrat, quod istum Logon vita, statim versu sequente vitam vocet aternam, qua erat apud Patrem. Quemadmodum Christus & alibi Vita non semel appellatur. Vita autem, seu vita aterna, nempe nostra vita ut Paulus Col. iii. 4. addit, sive nostra vita aterna, non alio sensu Christus appellari potuit, (si eum in hoc negotio ab Apostolis distinguere velis) quàm quia nobis vitam aternam procuravit, quia ratio est vita aterna, qua Deus in nobis salvandis est usus, & qua nos vitam aternam à Deo impetramus & obtinemus.

Joan. xvii. 2. dicit ipse Servator ad Patrem: Quemadmodum dedisti ei potestatem omnis carnis, ut omne quod dedisti ei, det ipsis (omni carni) vitam æternam. Prout verba ista vertenda sunt (18.) Dedit ipsi omnis carnis potestatem, quæ secundo Adamo, altero capiti humani generis, competebat, ut ex eo vita in omnem carnem manaret, prout mors in omnem carnem à primo Adamo manabat. Tò, omne quod dedisti mihi, eodem sensu ac ver. 7. omnia quæ dedisti mihi, sumendum est. Nempe, omne illud quod Pater Filio dedit, & in illo essecit, omne id quod in Filio videmus, dat, præbet, exhibet, confert omn;

(18) Quidam non ita pridem, in Berolinensibus Spontaneis, ut vocantur Oblationibus, ita locum reddidit: Ut omne quod dedisti ei (Filio,) det ipsis (Filius,) vitam nempe aternam. Sed dura est ista interpretatio, & vocem nempe subintelligendam aut supplendam requirit, quâ sensus à nobis indicatus non indiget. Dura, inquame Non

-

m

bo

æ,

is

7-

us

im

na

ſe,

in

0-

ne•

·bo

\$70,

nes per

aco,

Ra-

. de

s &

S &

po-

iii.

lixit

lebis

in

enim omne quod Pater Filio dedit ver. 2. & 7. in vita æterna, in re unica, consistit. Potestas ex. gr. quam ipsi dedit omnis carnis, non erat vita æterna. Imo vitæ æternæ ejusque dationi contradistinguitur. Ided enim dedit ei omnis carnis potestatem, ut ipsis (isti omni carni) daret vitam æternam.

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. carni vitam æternam, modò omnis caro eam accipere velit. Conceptio ejus extraordinaria, folà Dei ipsius virtute, peracta, jam nobis dat vitam istam. Si enim vulgari modo ab Adamo per generationem ab homine Patre, processisset, ipse quoque mortuus in Adamo fuisset, morti ex Adamo in omnes posteros, qui ex lumbis ejus procedunt, mananti subjectus & obnoxius; ac proinde Servator noster esse, nos a morte liberare neutiquam potuisset. etiam perfecta innocentia, evangelizatio, passio, mors, resurrectio, &c. dat nobis vitam æternam. Dicturus erat Christus: ut omne quod in me est, omne quod habeo & ago, mea persona extraordinaria, innocens, docens, stupenda faciens, patiens, &c. det ipsis vitam aternam; sed simul Patri suo omnia ista accepta referre volens, dixit potius ut omne quod dedisti mihi, &c. Sic infra ver. 7. Nunc cognoverunt quod omnia quacunque dedisti mihi, i. e. omnia qua in me funt, quæ habeo, quæ ago, & quæ de me fiunt, a te lunt.

Ill. Cum itaque jam initio Epistolæ Joannes Logon istum declarasset, & explicasset, non erat necesse in Evangelio postea edito id facere & dicere: In principio erat Logos (nuncius & ratio) Vita, & ille Logos vitæ erat apud Deum, & Dei erat ille Logos vita. Omnia fiebant per illum Logon vita. 1. superflux suissent ejusmodi tres duarum vocum repetitiones, aptius poterat unica vox repeti. 2. Sicut doctrina Evangelii, ab Apostolo Paulo aliquando Logos seu Verbum vita, Phil. ii. 16. aliquando Verbum simpliciter Phil. i. 14. vocatur; sic quando iste titulus personam ipsam Jesu Christi designat, poterat à Joanne uno loco Verbum vita, alio Verbum aut ¿ Nozes simpliciter appellari. 3. Cum tempore Joannis jam pateret, quod Epistola ejus historiam ejus Evangelicam antecessisset, & ipsa collatio initii Evangelii cum initio Epistolæ, testaretur, Logon Evangelii ad Logon Epistolæ manifeste referri, atque Lor

P

1

10

1:

X

h

P

10

h

d

n

i

1.

n

18

-

)-

e,

us

0,

n. ne

n-

let

ta

le-

int

in

ıt,

0-

e:

0

10-

ım

am

Si-

do

er-

ste

te-

o-

jus

an-

n-

0-

00

gon qui apud Deum erat, eundem esse Logon vitæ, & vitam æternam quæ apud Patrem erat; nulla jam oboriri poterat difficultas, cur Joannes in Evangelio de Logo simpliciter, & non de Logo vitæ scripserit. Et jam nihil opus est quærere, cur joannes in Evangelio ita de Logo scribat, sed quare in Epistola ita scripserit? Quod fuit ab initio de Logo Vita annunciamus vobis - vitam aternam qua fuit apud Patrem. Atqui Joannes ita in Epi-Rola de Logo vita, & per consequens in Evangelio de Logo scribere potuisset, & scripturus fuisset proculdubio, etiamfi nullus Plato vel Philo unquam quicquam de Logo scripsissent, aut in rerum natura extitissent. Ægyptii illi supra memorati, fortasse non a Platone Procuratorem Regium, About vocare didicerant. Quodsi Platonem suissent imitati, Præsectum potius Augustalem, qui τε βασιλέως τάξιν habebat, & post Romanum Imperatorem prima in Ægypto dignitatis ac omnium Rector erat, cunctaque disponebat; non verò eo minorem & ei subordinatum Procuratorem, Aógor vocassent. Num & Abdias ille Babyl. aut quem is sequitur auctor, Verbum crucis in Platone vel Philone repererat? Id cognominis Abyot aut Noss dabatur jam ante Platonis tempora illis qui ratione & intellectu præ aliis pollebant. Quis nescit Anaxagoram Mentem & Veritatem, Democritum Philosophiam & Sapientiam, Protagoram Logon aut fabulam, fuisse vocatos? Ælian. Var. Hist. lib. viii. cap. xix. & lib. iv. cap. xx. Clemens Alex. Strom. lib. vi. Vide sis Virum illustrem Gisb. Cuperum Observ. lib. iii. cap, xiii. edit. 1. Utique Joannes Apostolus, etiamsi non Bethsaidensis Piscator, sed instar Pauli literis humanioribus instructus fuisset; non è Philosophorum Ethnicorum schola, imo nec ex Phi-Ione Judzo, Jesum Christum Logon vita, vita praconem & vitam aternam, seu rationem vitæ æternæ, depromere potuisset. Joannis ergo Logos a Platonis & Philonis Logo toto cœlo distat.

Aaz

IV. Prous

IV. Prout Joannes suum Logon non ex Platone aut Philone desumpsit, ita neque Plato suum Logon ex Mose aut Scriptis Veteris Testamenti, quæ nunquam inspexerat, ut docti Viri quidam probarunt, depromere poterat. Qua de re imprimis legenda Celeber. Lenfantii Differt. contra Dacierum Tom. ii, Biblioth. German. p. 124. feq. Ubi ergo, dices, Plato suum Logon reperisse poterat, si non in Vetere Testamento aut apud Judzos repererat? Resp. In controversiis de origine rerum philosophicis. Alii fortuito atomorum concursu, alii τω Λόγω seu ratione & confilio omnia formata atque disposita suisle, & adhucdum dirigi statuebant. Illi his objiciebant, talem formationem, dispositionem & curam, rerum etiam minutissimarum, infinitarum, Deum ens longe supra has minutias positum, felicissimum, in summa tranquillitate & pace degens, minime decere, ecque esse omnino indignam. Fingere ergo poterat Plato, aut ejus aliquis magister, Polytheismo gentilium assuetus, Deum alterum, Deum secundum, Logon aut Nev, supremo illo tranquillo Deo minorem & inferiorem; per quem ille supremus, pace sua, omnia hæc formaverit; & cui etiam nunc ioli, cura ejusmodi minutiarum & quifquiliarum incumbat, ac optime conveniat.

V. Hunc Logon, secundum Deum, Deo summo longe minorem, Veteres Platonistæ Christiani, cum Logo Joannis Evangelistæ infelicissimè commiscuerunt. Hinc illæ nostræ lachrymæ! Hæc est origo Arianismi, eumque insequentis Homousianismi. Hinc corruptio exordii Evangelii Joannis. Hinc illa aversio & secessio gentilium Christianorum, ab omnibus Christianis ex circumcisione, (19) semper contra Messiam, patre Davide seniorem, clamaturis. Hinc re-

motio

T

d

⁽¹⁹⁾ Ex circumcissone Origenes, ut ex libris ejus contra Celsum patet, nullos alios ex

circumcisione Christianos noverat, præter utriusque generis Ebionæos, uti eos primus ita vocavits

n

2

5,

-

0.

S.

u

1-

)-

1-

e-

i-

1-

]•

r,

e-

1-

le

ni f-

10

0.

nt.

11,

io

&

ri-

1-

re-

tio

no-

eris

ita vita motio candelabri & tenebræ plus quam Egyptiæ; error ex errore, contentio ex contentione. Hinc, quia Filio Hominis, Adamo fecundo, quem Deus fupra omne nomen exaltavit, præexistentem Platonicum Locon, nomen prastantius (scilicet!) superinduximus; hinc, inquam, omnium malorum Lerna orbem Christianum inundavit. Hinc in pænam insanientium, & in viscera sua sævientium, immissio Mohammedismi. Hinc ea dogmata successu temporis formata, ob quæ nos potissimum execrantur Judæi, Turcæ abominantur, Deistæ nostri albis dentibus rident. Vir Celeberr. Pearsonius fatetur ingenue, Platonicam Theologiam, post tempora Ignatii, à veteribus Christianis, secundo demum & tertio seculo suisse receptam. Vindic. Epist. Ign. Par. I. cap. i. p. 344. b. Vide hic infra cap. xl. § 1. & Clariff. Massuetum Dist. in Iren. i. § 32.

VI. Logos ille, Deus Platonis secundus, tandem apud Christianos primus Deus, Deus altissimus, sadus est. Non stant ista ubi incipiunt. Si ante-secularis ille Logos Platonicus non accessisset, & Filio hominis non suisset conjunctus, nemo ex Homine

vocavit: Atque hinc proculdubio, etiam Justinus Martyr, plures & meliores ex gentibus quam ex circumcifione Christianos esse, alicubi asseruerat. Quare verò meliores? Quia Gentiles Christiani, antea Polytheismo assueti, facilius se à Justino quam udæi Christiani, ad Logon illum antesecularem Platonicum, Teduci patiebantur. Hoc ergo invincibile Platonico - Christianismi, & inde exorientis Homoulianismi, obstaculum; etiam melior ille Ebionismus, qui Jesum è Spiritu Sancto conseptum agnoscebat; postea penitus removeri, & ex Ecclesia Christi eliminari debuit. Non melius se habebit Christianismus, non convertemus infideles, donec eò unde primum excidimus, unde nos infeliciter ejecimus, revertamur; donec id, quod fumma cum abominatione extrusimus, cum magna charitate revocemus; Nazaræos dico. meliores illos Ebionæos, & Artemonitas. (Ebionæi sequiores, jugum Legis gentibus imponentes, seipsi antea ab Ecclesia separaverant.) Audiat Christianus orbis, si velit! Si nunc nolit, tamen audiet aliquando.

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. Jesu Christo Filio Dei unigenito, summum Deum fecisset. Sed non videbatur decorum, ut Logos iste antesecularis, ab homine Jesu, virtute Altissimi concipiendo, in utero demum Mariæ Filietatem Dei, major à minore acciperet; eamque per tot secula, usque ad incarnationem suam expectaret. Filius ergo Dei etiam ante incarnationem vocandus fuit Si Filius, & quidem unigenitus, ergo ejusdem natura, & Patri ab aterno consubstantialis. Habes secundam Theogoniam antesecularem. Prima fuit profecta ab Arianizantibus ante Arium & Platonizantibus. Hinc illæ inter Arianos & Homousianos, errantes ab utrinque, acerrimæ collisiones. Tandem pejor causa triumphavit hic; id est, alteram carnali brachio superavit & oppressit. Pejor, sed vulgo plausibilior. Ariani stabant pro superioritate Patris Homousiani pro æqualitate Filii. Filius fortius loquentes Advocatos & Judicem faventiorem habuit Pater, eo ipso quod ei Filius coæquaretur, inferior discessit, & causa sua cecidit. Non per Logon Pla-

tonicum, Filio Hominis malè conjunctum, sed per

folum Filium Hominis (*) tandem aliquando in

honorem sibi debitum restituendus.

(*) Dices, nudum esse hominem? Atqui nudus & merus homo is est, in quo, præter humanam animam & corpus, nihil eft. Ergo fi talis homo Deo hypostatice junctus est, & homo mansit; nam in Deum conversus & mutatus non est; nudus homo cum Deo hypoftatice & junctus est & manet; ergo Theanthropon adorans, adoras & colis Deum, & hominem nudum. Verum enim vero, num vel Paulum aut Petrum, Apostolos Spiritu Dei plenos; num vere fidelem Christianum, qui unns est spiritus cum Domino, in quo Deus & qui in Deo manet, nedum Jesum Christum, nudum ac merum hominem, & nihil præterea, verè di cere potes? Quando Jesum adoro & invoco, non meram animam humanam & corpus invoco, sed hominem Jesum Deo Patre plenum, & ei sempet arctissimè unitum. Ergo nudum hominem non invoco; & non extra Ecclesiam Christi versari mihi videor. Atqui tales eran Nazaræi illi & Artemonitæ.

f

t

t

II.

um

gos mi ei,

ıla,

lius

uit

na-

bes

uit

ni-

os, em

iali Igo

ris,

uit.

101

la-

per

10

cum i in

hri-

m

è di

ani-

111-

Deo

iper lum non

fari

ant

CAP. XV.

Cerinthus & Nicolaitæ jam ante scriptam a Joanne Epistolam primam, Apostolorum doctrinam de Christo & Deo Patre, corrumpebant. Cerinthus postea ex Joan. Epistola ansam arripuit, doctrinam Joannis de Principio, de Logo, de Monogene, in specie pervertendi. Cui proinde Joannes Evangelium suum opposuit. Ignatius & Irenæus illustrantur.

J AM quoque & illud, ex supra dictis, patet, cur tantum initio Evangelii ver. 1, 2, & 14. de Logo scribat Joannes, & postea in toto Evangelio nullam de eo mentionem faciat. Nempe quia per initium Evangelii, initium Epistolæ suæ illustrare voluit. Cum veró de Logo nonnisi in Epistolæ initio egerit, & postea per totam Epistolam nihil de Logo habeat, (*) hinc & in Evangelii tantummodo initio, de Logo agere; atque ita initio Epistolæ per initium Evangelii illustrato, nihil amplius de Logo postea in Evangelica Historia tractare necesse suit. Dices: At vero quid opus erat initium Epistolæ initio Evangelii illustrari? Nonne initium illud satis per se clarum atque perspicuum erat? Imò nonne clariùs Evangelii ipsius initio esse videtur? Resp. Cerinthus pervertebat sensum Epistolæ Joannis prius quam Evangelium editæ, eam-

Vide inter alia, quæ Vir Rever-& Doctiff. 'homas Emlinus opposuit Clariff. Martino, dictum hoc defendenti.

^(*) Per totam Epist. nihil de Logo) Nam illud dictum, Tres sunt qui testantur in cœlo, Pater, Logos & Spiritus sanctus, &c. proculdubio supposititium est.

Vic

hác

uni

citt

Ev:

iy.

De

do

7H1

tiù

tur

lai

de

neg

fe

lin

iv F

di Je

ac

al

Y

d

que in Apostoli absentia ad Antichristianam suam hærefin cogebat. Ab ejus ergo perversis explicationibus ac detorsionibus, eam initio sui Evangelii liberare voluit. Hæc propositio nostra, licèt mera esset conjectura, si tamen rationem daret cur Joannes initio Evangelii sui, ita & non aliter locutus sit, si, inquam, hæc propositio, perfectius & evidentius illas obscuritates ab hoc Evangelii exordio, quibus id laborat, removeret; utique si non pro re omnino certa, saltem pro hypothesi admodum verisimili esset habenda. Atqui plus quam meram conjecturam afferemus. Nam Irenæus testis est lib. iii. cap. xi. Joannem Evangelium suum opposuisse Cerintho inter alia statuenti agxiv seu Principium esse Monogenem seu Unigenitum (Dei) Filium; & Verbum, Filium hujus Unigeniti. At unde quæso Cerinthus antequam Joannes suum Evangelium edidisset, arripuit ansam, in ista controversia vocem Logos de persona merè spirituali intelligendi, vocem Unigenitus, vocem etiam dexi Principium usurpandi, & eam de quadam persona exponendi, nisi ex Joannis Epistola prima pessimè detorta, & ad suum Antichristianum Systema & hypothesin coactà? Certè non ex initio Geneseos à Mose descriptæ rapuit istam vocem Principii Cerinthus. Nam licet quidam illa verba: In principio creavit Deus cœlum & terram, ita, & quidem post Cerinthi tempora, in Filio creavit, &c. mystica quadam ratione explicarunt, non tamen id facere poterat Cerinthus, qui, ut jam vidimus, & Principium fuum seu Monogenem, Creatoris Filium esse negabat, & creationem quam Moses describit, neque à Deo illo ficto, Principii Patre, nec à Principio ipso, nec à Principii filio Verbo, sed à longe his inferiore Fabricatore factam esse dicebat.

II. Dices: Atqui jam in ista sua Epistola confutat Nicolaitas, quibus similia maxima ex parte ¿πόσπασμα eorum docebat Cerinthus. Imò ad nomen corum superbum Nicolaita, Victores populorum, Victore II.

ım

a-

elii

era

nit,

ùs us

no let

af-

nlia

11-21-

es ta

ali

χii X-

e-

yà

e-

lt

1-

m

ıà

0,

0

e

Victores mundi, quod sibi ipsi dedisse videntur, quasi hic nova doctrina de Christo impassibili, meliùs universo orbi quam dogma de Christo crucifixo placitura, populos terrarum superaturi, & mundum sub Evangelii sui novi potestatem redacturi essent, cap. iv. 4. v. ver. 5. alludere videtur; Dicens: Vos ex Deo estis & istos Nicolaitas Victores populorum pseudonymos, Victores mundi (scilicet!), vicistis. Illi ex mundo sunt, ex mundo dependent, & à mundo potius victi, mundo assentantur, eique grata loquuntur. Quis est qui vincit mundum, & verus est Nicolaita, nisi credens quod Jesus sit ille Filius Dei? Deinde : Quis, inquit, cap. ii. 22, 23. est mendax, nisi qui negat quod Jesus est Christus? cum nempe Christum separat à Jesu. Hic est Antichristus, qui negat non Filium tantum sed & Patrem, negans Deum summum esse Creatorem mundi, Jesu Christi Patrem. Et cap. iv. 3. invehitur in istos Antichristos, quod negarent Jesum Christum qui in carne venit in mundum, qui in mundo verà carne humana præditus apparuerat; ied dicebant, Christum mere spiritualem personam à Jesu homine distinctam, in hunc Jesum descendisse, adeóque non in carne sua propria in mundum, sed absque carne in carnem alienam, in carnem alterius venisse. Simul autem & Docetas ejus temporis iildem verbis ferit; hi enim, utut Jesum à Christo non separarent, Jesum Christum tamen in carne venisse negabant, quia eum Sonnos putative hominem apparuisse, re ipsa autem solummodo spiritualem naturam habuisse contendebant. Verbaque adeò ista: Ingun Kgisov ev σαςκί έληλυθόζα, ita funt ab Apostolo posita, ut tam Nicolaitas atque Cerinthum, quam Docetas arguere possent. Si enim Jesus erit Subjectum, & Christus qui venit in carne, Prædicatum; aut, si Jesus qui venit in carne, erit Subjectum, & Christus Prædicatum, Nicolaitis atque Cerintho contradicunt. Si verò Jesus Christus erit Subjectum, & qui in carne venit, Prædicatum, Docetas optime redarguunt.

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. Cap. v. 6. eosdem ferit Nicolaitas Cerinthumque, qui negabant Christum, utpote personam merè spiritualem, per aquam Baptismi & per Sanguinem, quem pro nobis effundendum haberet, in mundum venisse nobis Salvatorem, sed postquam Jesus ex aqua ascendisset, cœlo fuisse delapsum in Jesum baptizatum; & antequam is fanguinem suum effudisset, ab eo iterum avolasse; adeoque Spiritum qui apud Jordanem testabatur de Jesu, quod is Filius Dei dilectus, & Christus ille promissus esset, qui (Spiritus) erat Dei de Filio suo testimonium 1 Joan. v. 9. pro ipso Christo venditabant. Voce etiam Monogenes, Filius unigenitus, ideò utitur in Epistola iv. 9. ut Antichristis istis qui jam ex uno Jesu Christo, duos genitos, duos Filios, alterum Dei summi, alterum verò Demiurgi aut Josephi Filium conficiebant, contradiceret. Simile quid in Irenzo supra, pag. 29, 30. allegato vidimus. Solus verò, voce ista Monogenes, utitur suo tempore Joannes, quia solus, pracipuè, Antichristis consutandis occupabatur. Certum est itaque, jam antequam Joannes Epistolam suam primam scripsisset, extitisse Antichristos, do-Arinæ quæ Cerintho adscribitur fabros & promotores. Imò hâc occasione, Joannes ita prout videmus, initio hujus Epistolæ scripsit, ut fideles revocaret ad id quod erat a principio, quod nempe a principio Evangelii fuerat auditum, prædicatum, & manibus Apostolorum aliorumque contrectatum de Verbo Vita, quod erat apud Patrem; ne nuperrime confictis & invectis Antichristianorum doctrinis sedu-Ast vaferrimi pseudoprophetæ & Antichristi, edità a Joanne contra ipsos epistolà, postea finxerunt ipsum Apostolum eadem, aliis ex parte verbis docere; & voce Principii Unigenitum Filium, primum illud ens quod Deus summus antea ignotus produxerat, designare; atque clarè proponere Verbum Vita Ton Noyov adeoque merè spiritualem personam, quod Verbum a Principio erat, i. e. a Patre suo

V

ir

d

0

C

C

C

ń

II.

ue,

pi-

em

ffe

af-

m;

eo

la-

us,

rat

olo

ius

ti-

e-

re-

111-

9,

ge-

æ-

er-

ım

0-

0-

e.

0-

n-

a-

1-

n.

u-

1

ea

te

m,

us

70

)-

10

60

que

immediato, Principio, processerat, & quod apud Parem, apud istud Principium erat, nempe Christus. Atque sic Principium esse Monogenem seu Filium Uniquenitum, & Verbum Filium Unigeniti, in ipsa Joannis Epistola monstrabant. Quibus Joannes, ut in sequentibus ostendemus, in ipso postea edito Evan-

elio, ejusque initio aperte contradixit.

III. Solebant nempe hæretici & feductores, viventibus adhuc Apoltolis, adulterina sua scripta iis Supponere 2 Thest. ii. 2. genuina eorum suis additionibus aut detractionibus falfare Apoc. xxii. 18, 19. aut saltem contrariis explicationibus Scripturas in suam perniciem, teste Petro torquere atque per-Discipulos sese Apostolorum esse fingebant, auctoritateque eorum abutebantur. Ex nobis, inquit de his ipsis Nicolaitis Joannes 1 Epist. cap. ii. exiverunt (prout illi A&. xv. 24. de quibus scribitur, quidam ex nobis exeuntes turbaverunt vos verbis, quibus non mandavimus) sed non erant ex nobis. doctrina certè Scriptura aut Apostolica Pradicatione orali de Creatore seu Fabricatore mundi, de eo qui est super omnia Deo, Patre Domini, de Jesu, de Christo illo Dei Filio, ansam arripiebant docendi, alium esse Fabricatorem, alium Patrem Domini; alium Jesum hominem, alium Christum spiritualem. Vocem πλήςωμα ex Scriptis Pauli Col. ii. 9. &c. aut aliqua prædicatione alicujus Apostoli defumptam, ad suum perversum Systema transferebant. Descensionem Christi solummodo spiritualis de cœlo in principio Evangelii, nonne ex doctrina Apostolica (vide Parte i. cap. xx.) de integri Jesu Christi descensione tunc facta arripuerant & distorserant? Et quod apud Jordanem descenderit, nonne ex Marci Evangelistæ verbis, aut ejusmodi de Baptismo Jesu Christi annunciatione orali effinxerant? Marci Evangelium admittebat Cerinthus ut infra Notâ 22. ostendemus, quin & alii etiam Nicolaitæ tune admiserint, non est dubitandi ratio.

364 Initium Evangelii S. Joannis Pars II. que verba illa in historia Baptismi, in hoc Evangelio Marci, Tu es filius meus, &c. non ad Jesum hominem baptizatum, sed ad Christum vel Jesum suum spiritualem, in figura columbæ cœlitus descendentem, directa fuisse statuebant: Tu (qui de cœlo descendis) es Filius meus ille dilectus, in te (quia descendis me annunciaturus) complacui. Sic etiam ista, Principium esse Monogenem (Filium summi Dei Unigenitum) & Logon Filium Unigeniti, nonnisi ex Apostolica doctrina à Cerintho fuerunt desumpta, & ad suum Antichristianum Systema detorta. Ex cujus verò, quæso te, Apostoli, nisi ex ipsius Joannis? In quo folo vox Unigenitus occurrit; in quo fere solo vox Logos de persona quadam reperitur usurpata; in quo solo vocem Principii toties occurrere vides (*). Ex oraline Apostoli Joannis do-Arina? Imò èl scripta potius, seu potissimum, inquam ego. Scripturæ ab Antichristis allegandæ erant, ut eò feliciùs auditores suos & Apostolorum seducere possent. Nuda verborum Apostolicorum auribus folummodo perceptorum allegatio, suspecta & incerta omnibus esse poterat; at multum obtinuerant, si scripta eorum falsis interpretationibus in suas partes specie aliqua trahere potuerunt. Evangelium autem Joannis nondum editum erat, cum Cerinthus talia de Principio, de Logo, de Monogene doceret; imò ipsi talia docenti Evangelium demum oppositum à Joanne suisse asferit Irenæus. Ergo ex Epistola Joannis potissimum, adeoque prius quam Evangelium scripta, in qua & Principium & Logos & Monogenes memoratur; Cerinthus ansam arripuisse videtur, res adeò perversas de Principio, de Logo, de Monogene docendi.

IV. Sed hic viri Celeberr. Guilh. Whistoni objectioni occurrendum, qui ex ipsius Irenzi Lib. iii. Capite xviii. pag. 241. edit. Grabii, probare voui

pa

Ep

C

Ire

ub

de

ru

tr

qu

pr

mi

- u

ar

et

di

fil

d

b

Ir

te

d

ft

if

n

a

f

b

a

t

•

1

(

^(*) Simile quid observavit alia occasione Clariss. La mpius, Vide supra p. 139.

uit in A Comment. on the Three Epiftles of St. John, pag. 8. Joannem Evangelium non folum priusquam Epistolam primam, sed etiam prius quam hæresis Cerinthi exorta fuisset, scripsisse. At verò locus ex Irenæi Lib. eod. cap. xi. à nobis supra allegatus, ubi asserit Joannis Evangelium post disseminatam demum hæresin Cerinthicam editum fuisse, adeò clarus est; ut sibi eodem Libro cap. xviii. in ea re contradicere non potuerit Irenæus. Ubi quidem dicit, quod Joannes Evangelium scripserit providens i. e. prævidens has blasphemas regulas quæ dividunt Dominum, quantum ex ipsis attinet, ex altera & altera substantia dicentes eum factum; sed si Caput proxime antecedens xvii. in Irenzo conferatur, videbimus eum hic in mente habuisse primum hæreticos qui dicebant Jesum fuisse filium Christi Christum autem filium Dei, quæ hæresis à Nicolaitarum & Cerinthi doctrina longe erat diversa, quanquam in aliis quibusdam rebus ex parte similis. Secundo respicit hic Irenæus Docetas secundi Seculi, ut mox videbimus; tertio Valentinianos. Hæc tria genera hæreticorum divisisse Dominum, dicentia ex altera & altera substantia eum esse factum, clarum est. Nam quod istos primo loco memoratos attinet, Jesum illi hominem carneum, filium Christi mere spiritualis, adeoque Christum & Jesum duas distinctas esse personas, & unum alterius receptaculum fuisse statuebant; clarum etiam quoad Valentinianos, Christum aut Salvatorem desuper in Jesum qui ex dispositione erat, descendisse, & Jesum fuisse Christi receptaculum fingentes, lingua quidem unum, Christum Jesum confitentes, divisos (1. dividentes) autem sententia, ut Irenæus hoc Capite xvii. scribit, in quo etiam sequentia legantur. Restat, ut idem de Docetis Secundi Seculi oftendamus. Primi quidem Seculi Docetæ simpliciter docebant Christum Jesum mere spiritualem personam, speciem solummodo corporis humani non verum corpus humanum habuisse, atque fic

366 Initium Evangelii S. Joannis Pars II, sic putative solummodo hominem apparuisse. Dominum non dividebant. Secundi autem Seculi Docetæ, corpus eum quidem verum humanum circumtulisse, sed corpus istud ipsi non fuisse personaliter unitum, & anima humana caruisse, docebant. Hinc Ignatius Epist. ad Smyrn. § iv. iis contradicens, de Christo dicit, aus us evolvausvos Te maeis air 3eώπε, ut Theodoretus eum allegat, ipso me confortante perfecto homine; quia isti Docetæ Christum quidem hominem se introducere statuebant, sed valde imperfectum inferebant. Et & sequente, eodem citante Theodoreto dicit Ignatius, ni paig us ο ο ελώ τις, εί εμι επαινεί, τον δε Κύριον με βλασφημεί, μη όμολογών αὐθὸν σαςκοφόρον; ὁ δὲ τέτο μὸ λέγων τελέως, ἀυθὸν amiguniai es venegoiego. Post vocem renées comma ponimus & distinctionem facimus, (aut fortassis Ig. natius vocem τελείως bis poluerat, & δε τέτο μι λέγων TEREIOS, TEREIOS aulor amisenlas, &c.) ut sensus sit, Quid enim me juvat, si quis me laudat, & Dominum meum blasphemat, non confitens eum carniferum? Qui vero hoc (dicit quidem, sed) non dicit perfecte, (aflerens eum quidem carnem sed anima carentem circumtulisse) eum abnegat ut mortuum (quid) bajulantem. Corpus nempe anima carens, adeoque non vivam sed mortuam carnem Christum bajulasse dicebant. Cadaver aliquod sibi personaliter non unitum induisse & circumtulisse statuebant. Medicæus Codex hic nullo sensu habet ar veneggoegs pro as veneggoegv. Interpres Latinus Interpolatoris Ignatiani, confirmat ex parte Theodoreti allegationem, legitur enim in co, sicut mortuum bajulans, quasi in suo Graco os rexespocos reperisset; sed videtur etiam Interpolator is veneggoegv in suo vero Ignatio legisse & in sua Interpolatione posuisse. Ergo & secundi seculi Docetæ dividebant Dominum, & ex altera & altera substantia, quæ cum invicem personaliter neutiquam cohærerent, dicebant fuissefactum; atque ita putative nihilominus eum hominem fuisse docebant; instar Angelorum

TU

CO

qu fu

ti

g

ec

CO

la

de

ve

7

re

la

ap. XVI. restitutum & illustratum. 367

Ingelorum qui corpore ad se non pertinente afampto, apud Abrahamum vitulinam comedebant, arque bibebant. Illi itaque errones qui Jesum Christi, Christum autem ignoti Dei Filium esse dicebant, cum istis Docetis secundi Seculi temporumque Ignatii & cum Valentinianis ab Irenzo conjuncti, omnino post initia secundi seculi adeoque longe post Nicolaitarum Cerinthique hæresin exorti funt, & corum blasphemam regulam, Joannes Evangelium scribens, ex mente Irenzi tanquam futuram prævidere poterat. Diximus etiam supra cap. viii. de duplici hæreticorum ab Ecclesia fecessione, quarum posterior post Seculi secundi initia exoriri cœpit; atque huic alteri secessioni ista quoque Irenzo Lib. iii. cap. xvii. memorata, tam poferiorum Docetarum, de quibus modo egimus, quam corum qui Christum Jesu Deum vero Christi patrem constituebant, hæreses, omnino sunt adscribendæ. Alia argumenta de Evangelio Joannis ante epistolas ejus scripto aut edito, infirmiora præterimus, & ad Cerinthum Epistolam Joannis de Principio, de Logo, de Monogene pervertentem, nos iterum ventilandum convertimus.

n

d

le

LH

,

17

d

m

00

n

)

IS

-

ic

1ıt

in

39 r

1-) -

ra

m

16

ar

m

CAP. XVI.

Differentia inter Cerinthi doctrinam priorem breviorem, ac inter posteriorem, auctam & dogmatibus novis & verbis.

I. DRoferamus in hanc rem plura: Cum nobis Irenæus Lib. i. cap. xxv. Cerinthi dogmata recenset, nullam ibi mentionem facit Principii, nullam 18 Abys seu Verbi, nullam Monogenis aut Unige-

niti

niti; tantummodo Christi, qui in Jesum hominem a illa Principalitate qua est super omnia descenderi Deinde nullam ibi, inter Principalitatem istam au primum Deum, & inter Christum, positam personan memorat, verum Christus (immediate) ab ista Prin cipalitate quæ est super omnia, figura columbæ de scendisse dicitur, & annunciasse incognitum Patren. qui idem est cum ista Principalitate (20) aut prim Adeò ut satis manifestè ista Principalitas Pater Christi fuisse innuatur. At vero Lib. iii. can xi. describens doctrinam Cerinthi, cui Joannes suum opposuit Evangelium, jam ampliatam Cerinthican Theologiam proponit. Jam ibi producitur Logo (qui tamen à Christo illo spirituali distinctus non est), jam ibi videmus Principium Filium nempe Unigenitum illius Principalitatis, nempe incognit Patris; jam videmus Logon Filium istius Principii, non autem illius Principalitatis aut Dei primi, incogniti. Unde venit & hæc verborum differentia & hoc dogmatum augmentum? Non aliunde id venit, quam quod Cerinthus, antequam Joannes primam edidisset Epistolam, nondum de Principio, nondum de Logo, nondum de Monogene docere quid poterat; cum istæ soliùs Joannis sint phrases. Paulo simplicior & brevior erat tunc ejus Antichristiana Theologia; & pervertebatur ab eo & aliis Nicolaitis, Apostolica in genere de Patre, de Fabricatore seu Creatore, & de Jesu Christo do Jam verò postquam in Joannis Epistola de Principio, de Monogene, de Logo legerat, pervertens tunc & istam in specie Joannis doctrinam & phrafiologiam, ampliavit fuum Systema, & verbis

(20) Idem est cum ista Principalitate] Epiphan. Hær. xxviii. Num. 1. Oð τος έκκουτεν έκ ἀπο της πρώηης κὶ ἀνωθεν δυνάμεως τὸν Κόσμον γεγενηθαι,

ανωθεν δη οπ τη άνω Θες μετά το άδρυνθηναι τον Ιησην, κατι ληλυθέναι τον Χειςον εἰς ἀυθος &c. in hunc delapsum à summe Deo esse Christum.

novis

d

n

1

6

novis & doctrina nova (21). Cui proinde Joannes Evangelium suum de Principio, Logo & Monogene

oppoluit.

I

ab

rit lut

an

In-

ie.

em.

mo

as

ap.

um

am

200

101

U.

niti

pii,

111-

111,

10

nes

10,

ere

les.

ti-

&

de

100

ola

er-

am bis

eta

178

Tou,

nmo

VIS

Si dices, Istud augmentum & mutationem doctrinæ, potuisse Cerintho notam aliquam inconstantiæ inurere; Potuisse aliquem ei objicere, quod antea imperfecta & ex parte plane diversa docuisset. Respon. Poterat Cerinthus pro sua vafritie & perversitate reponere, Apostolum quoque Joannem, nova nunc & nondum audita de Principios de Logo, de Monogene proferre, revelatione quadam melius & perfectius instructum; sese vero non-

nisi ejus interpretum esle.

II. Sanè Gnosticorum antiquiorum doctrinam inter primum Deum & Christum spiritalem, nullam finxisse & collocasse personam, indicio sunt etiam illa Iren. lib. iii. cap. xvii. jam allegata verba, ubi Cerinthô posteriores aut recentiores errones describit : ' Quoniam autem, inquit, sunt qui di-' cunt Jesum quidem receptaculum Christi fuisse, in quem desuper quasi columbam descendisse ' Christum, & cum indicasset innominabilem Patrem, 'incomprehensibiliter & invisibiliter intrasse in ' Pleroma. [Non enim non folum ab hominibus, ' sed ne ab his quidem quæ in cœlo sunt potesta-'tibus & virtutibus apprehensum eum.] Et esse quidem Filium Jesum, Patrem verò Christum, & 'Christi Patrem Deum.' Isti errones de quibus hoc loco agit Irenæus, probè consentiebant priori doctrinæ Cerinthi lib. i. cap. xxv. descriptæ; etiam in eo quod Creatorem mundi à primo Deo seu inno-

(21) Et doctrina nova7 Traditio illa Irenæi supra memorata, quod Nicolaitæ prius quam Cerinthus, suum disseminarint errorem, nonnisi respectu potteriorum Cerinthi errorum admitti potest; cum nempe edita a Joanne Epistola doctrinam fuam & novis phrasibus & ar ticulis auxisset. Prior enim Cerinthi doctrina ab Iren. Lib. i. cap. xxv. descripta, erroribus ceterorum Nicolaitarum prout fimillima erat, fic & contemporanea esse potuit.

Instium Evangelii S. Joannis Pars II. minabili Patre distinguerent. Nam eo ipso quod innominabilem vocabant, quem etiam Cerinthus aliique Nicolaitæ inter ea quæ sunt invisibilia & innominabilia ponebant, ignotum eum ante tempora Evangelii statuebant, adeóque à Creatore mundi notissimo, & valde separato ab eorum communicatione quæ sunt innominabilia, distinctum. Sed hâc in parte dissentiebant à Nicolaitis, uti ab Irenzo vocantur, quod hi Jesum hominem, filium Fabricatoris five Demiurgi effe dicerent; dissentiebant etiam in specie à Cerintho, qui Jesum hominem dicebat silium Fabri Josephi; illi verò Anonymi Jesum filium esse Christi asserebant. Quod verò iidem Anonymi Christum à Jesu distinctum, summi Dei filium esse dicebant, in eo ipsis Cerinthus homodoxus erat, cùm nondum editâ Joannis primâ Epistola, doctrinam suam nondum ampliasser. Nicolaitæ etiam reliqui, nullam videntur inter fummum aut innominabilem Deum, & inter Christum cœlestem, constituisse personam; ut supra ex descriptione corum hæreseos ex Irenzo patuit. Anonymi isti omnino videntur & Nicolaitarum vulgare, & Cerinthi novum Systema corrigere voluisse (*), majore inter Jesum ac Christum & inter Christum ac Deum conjunctione suppositâ. Nam Nicolaitæ Christum & Jesum à diversis Diis procedere adeoque sibi minimè cognatos asserebant. Sic & Cerinthus Christum ab ignoto Deo aut ignoti Dei Monogene, Jesum à Josepho deducebat. Isti vero Anonymi non folum Christum & Jesum ab eodem summo ignoto Deo derivabant, verum etiam

(*) Corrigere voluisse Sic etiam Docetæ Secundi Seculi, antiquiorum Docetarum dogma corrigebant; cum enim hi Christo omnem carnem absolute denegantes, objectionibus Orthodoxorum de Christo ab Apostolis manibus contrectato,

de mala fide ejus qui carnem non habens fe habere carnem simularet, premerentur; dicebant posteriores, eum veram quidem carnem humanam, sed sibi non personaliter unitam, habuisse, Mond of Phi

lu

d

I.

d

1

1

i

1

1

i

•

•

n

-

e

c

n

n

n

d

1,

Jesum filium esse Christi docebant, & posteriores etiam ipso Cerintho in doctrina erant, ut jam superiori Capite deduximus. Ergo valde est probabile, eos Systema Nicolaitarum & in specie Cerinthi, Christum non immediate à summo Deo, sed per Monogenem derivans, corrigere voluisse. Ergo solus Cerinthus cum suis sequacibus, suam Nicolaiticamque in genere doctrinam nova additione Monogenis ampliaverat; quod ante editum à Joanne Evangelium factum fuisse necesse est, quia Irenaus tradit Joannem ei talia de Principio, de Logo, de Monogene inter alia docenti, Evangelium suum opposuisse. Ergo cum ampliata ista doctrina Cerinthi, ex corruptâ ab eo, prout satis apparet, do-Arina Epistolica Joannis, nondum edito ejus Evangelio processerit, sequitur hinc Epistolam priùs quàm Evangelium à Joanne exaratam fuisse, quam ille depravarit. Ergo cum Joannes Cerintho doctrinam suam de Principio, de Monogene, de Logo, depravanti, opposuerit Evangelium, sequitur & hoc, quod Joannes initio Evangelii sui initium Epistolæ illustrare, & à pseudermeneja Cerinthi liberare voluerit. Quod erat ostendendum. Agamus priùs de depravatione Cerinthiacâ.

CAP. XVII.

Quomodo Cerinthus Epistolam primam Joannis perverterit, aut pervertere potuerit? Quid per Opera Nicolaitarum intelligatur.

I. ITA nempe ille, hypothesi sua dictante, Joannis Epistolam explicare & pervertere cogebatur, Quod erat à Principio — annunciamus vobis de Logo vita; id est, Logon vita, alias Christum Bb 2 illum

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. illum spiritualem (qui in Jesum apud Jordanem cœlitus delapsus est) qui erat à Principio, id est, qui à Principio Patre suo processerat, annunciamus vobis. En habes jam fecundum Irenæi traditionem in doctrina Cerinthi Verbum seu Logon filium Principii. Et per hoc Principium, eo ipso quod Principium appellaretur, à Deo & Logo distinctum, quid aliud poterat intelligere & venditare Cerinthus, quam Monogenem seu Unigenitum (cujus infra in Epistola mentionem facit expressam Joannes) quia à Deo summo primum & immediate processerat aut genitus erat, & productionis ejus principium seu initium erat. Ergo habes jam & alterum illud dogma Cerinthi, Principium aut Initium esse Monogenem. De Logo vita i. e. de Nuncio seu præcone Nam quia cap. iv.9. nos per Unigenitum Filium Dei, quem & à Verbo & ab homine Jesu Cerinthus diversum constituebat, vivere dicimur, & cap. v. 11. vita in Filio Dei effe dicitur, hinc omnino fequitur, Cerinthum, Logon suum à Filio Dei, ab Unigenito, distinctum, tantummodò pro præcone vitæ, Principium verò seu Filium unigenitum folum, pro conciliatore aut pro Ratione aternæ vitæ ejusque causa & procuratore habuisse. Hinc contra Cerinthianos Nicolaitasque agens Ignatius loco infra cap. xxxvi. § 9. allegando, expressè dicit vitam nostram ortam per ipsum (nempe Jesum Christum Filium Dei, ut ibi antecedentia docent) & per mortem ipsius, quod quidam (videlicet isti ipsi Nicolaitæ atque Cerinthiani) negant. Vide quoque cap. xxxvii. § 2. Not. 48. Sic etiam à posterioribus Gnosticis Logos nonnisi vocalis Sermo Dei habebatur. Vocalis nempe, quia eum τώ Νώ, Veritati & Ennoiæ opponebant; observante Bullo Def. Fid. Nic. pag. 179. b. & pag. 181. § 13. & pag. 182. Valentinum tamen per Sermonem suum non Loquelam solam intellexisse, observat Admod. Rev. Episcopus Bath. & Wellenfis n

S

n

-

-

d

s,

In

12

ut

u

pr

0-

ne

17-

e-

8

n-

lio

ro e-

æ-

Te.

g-

X-

pe

tia

V1-

ne-

48.

n-

pe,

10-

79.

ta-

el-

&

nfis

Wellensis Conject. de Valent. hære. § 29. nunciamus vebis vitam aternam qua erat apud Parem]. Hic per Patrem ex mente Cerinthi, nihil aliud quam Principium (nam isti Patri statim adscribitur Filius Jesus Christus, quem jam dicebat non à summo Deo sed à Principio processisse) intelligitur. Per Vitam autem aternam, quia apud alium fuisse dicitur, ipsa persona 38 1628 seu Verbi, Jesu Christi cælestis, ab homine Jesu distincti, Vitæ æternæ annunciatrix intelligenda, quæ apud Patrem suum Principium, Monogenem, fuerat. Per Patrem hic, etiam ea de causa Cerinthus summum Deum intelligere non poterat, quod iste Logos vita & vita aterna, dicatur fuisse apud Patrem; Logos verò apud Deum illum summum non poterat dici fuisse, quia Dei summi nepos tantum erat; Deum autem fummum, Patrem illum fupremum, nemo cognoscebat, nemo apud ipsum erat, nisi Filius unigenitus, nisi solus Monogenes; & omnibus Gnosticis erat illud in ore, Nemo cognoscit (immediate) Patrem (summum Deum) nisi Filius (22); at, si Logos apud

(22) Nemo cognoscit Patrem Cerinthus admittebat Evangelium Marci, teste Irenæo lib. iii. cap. xi. pag. 220. b. & idem Irenæus dicit lib. iv. cap. xiv. dictum istud, Nemo cognoscit, &c. in Evangelio Marci extitisse. Memoriæ is fuit lapfus, inquit Grabius ad h. l. Demus id; Poterat in Evangelio Ebionæorum extare, quod dicebatur Matthei. & antequam ipse Matthæus suum Græce scripsisset, ex orali ejus prædicatione, à quodam Christiano è circumcisione, Hebraice, seu Syriace, sed non accurate nec absque erroribus, ut de talibus Evangeliis ex Lucæ Evangelii proæmio apparet, conscriptum fuerat. Ex Ebionæis autem exierat Cerinthus, quia Jesum à Josepho genitum statuebat; quemadmodum reliqui Nicolaitæ, ex Nazaræis; quia Jesum filium Creatoris esse credebant. Poterat Cerinthus etiam ex ore primorum Christi discipulorum hocce dictum, Nemo cognoscit Patrem, &c. didicisse. Sed quid, si Irenæus tale Marci Evangelii habebat exemplar, in quo dictum hoc re ipfa extabat? Versatior enim erat in Scripturis, quam ut affirmare potuisse videatur, extare aliquid in tribus Evangelistis, quod in uno eorum minime extiterit. Extitisse olim etiam alia quædam in Marco, quæ nunc frustra in eo quæras, ostendit Joan. Bb3

374 Initium Evangelii S. Joannis Pars II. apud illum fuisset, illum immediate cognovisset. Vidimus quidem antiquiores postea Valentinianos statuisse, etiam Logon (Principio tamen Patre suo hanc ipsi veniam impetrante) fuisse apud summum Deum (Bythum), sed id statuebant Evangelio Joannis cap. i. ver. 1. coacti; quod nondum tunc editum erat cum Cerinthus Epistolam ejus pervertebat. Et nostra communio sit cum Patre, cum Monogene, & cum Filio ejus Jesu Christo, nimirum cœlesti. Nicolaitæ cœlestem illam personam, Christum cœlestem, qui in Jesum hominem in Jordane baptizatum descenderat, etiam Jesum Christum calestem, qui in Jesum Christum hominem descenderit, quandoque appellabant, prout jam supra diximus pag. 328. Sic poterat facere frater eorum Cerinthus, necessitate præsertim adadus, ut Apostoli verba, qui de Jesu Christo conjunctim loquebatur, suo Systemati eo meliori specie adaptaret. Sed magna distinctio facienda est, inter Cerinthum Systema suum liberè suis verbis propriis, antequam ab Apostolo in Epistola confutaretur, proferentem, prout ab Irenæo lib. i. cap. xxv. allegatur; & inter Cerinthum, verba postea Apostolicæ Epistolæ ad proprium Systema cogentem & violenter detorquentem. Ibi nonnisi Christum coelestem in Jesum hominem deducebat; hic Christum Jesum cœlestem, ampliato solummodo nomine (23), in Christum Jesum terrestrem deducere adigebatur.

Millius ad cap. ii. 18. Grotius quoque in Matth. xiii. 55. ad illa Origenis contra Celfum lib. vi. Nusquam in Evangeliis ab Ecclesia receptis legi Jesum ipsum, fabrum suisse; aut, inquit, memoria fefellit Origenem, aut Marci exemplaria eo tempore aliam habuerunt Scripturam.

(23) Ampliato nomine] Habuit juxta eos Jesus etiam vocabulum & nomen in se habitantis Christi, quia ipsi ille Christus impertivit de sua virtute & de suo nomine. Iren. lib. iii. cap. xvii. Conf. lib. i. cap. i. § 4. sub finem. Ωίγας ἔκασος Θεώ συντετακίαι. κὶ πας ἔ δυνάμεως κὶ πμῶς εἰληχεν, ἀπὸ τέτε φιλει καλειδιαι. Plutarch. de Des. Orac.

la

D

qu

u

Be

cu

fu

lo:

to

te

m

nt P

1

m

tı

(

V

]

H

II. Cum itaque ex doctrina Cerinthi, Pater Chrili cœlestis, adeoque Jesu Christi cœlestis, non Deus summus, sed Principium esset; apparet hinc quid per Patrem etiam ver. 3. intelligi voluerit, uando legebat : Et communio nostra sit cum Patre, empe, non immediate cum ipso Deo summo, sed cum Monogene Patre Verbi, cum Principio, quod Deo profectum erat. Et sanè juxta suam de fummo Deo antea prorsus incognito, & adeò ipos Æones supereminente, ut à solo suo Unigenito, Principio, fuerit cognitus, qui eum tandem cæteris revelaverit, doctrinam, poterat docere, communionem nostram, non immediatè cum ipso Deo, ntut tandem revelato, sed solummodò cum Principio, Patre Jesu Christi cœlestis, esse futuram. Sic Philo Judæus docebat : Si indigni sumus qui Dei filii nominemur, studeamus ut ejus saltem imaginis perpetuæ &c. filii fiamus. Ver. 5. Et hac est annunciatio (24) quam audivimus ab eo] à Patre isto Principio, per filium ejus Jesum Christum cœlestem, in Jesu, vel Jesu Christo homine habitantem. Et annunciamus vobis, quod Deus, Pater Principii, avus Jesu Christi cœlestis, antea inauditus & incognitus, no-

(24) Et hac est annunciatio] In plerisque Cod. est inayye-Aiz promissio. Quæ lectio est melior ; nam illa repetitio : Et hac est annunciatio - & annunciamus vobis, incommoda est. Cum vero promissio non possit ad sequentia commodè referri, Deus enim jam est lux, & non demum lux fore promittitur, hinc potiùs punctum post ล์ สับโซ ab eo ver. 4. ponendum, ut promissio ad superiora ad communionem cum Patre & Filio ver. 3. memoratam referatur, & sensus sit : Et hec utique est promissio quam audivimus ab

.

n

,

,

0

2

2

-

t

n

1.

le

te

i.

05

eo (Filio) Joan. xiv. 23. quod nempe habituri fimus communionem cum Patre & cum eo. Et, in hunc finem, annunciamus vobis quod Deus fit lux & fanctitas perfectissima, on nulla fint in eo tenebra; ut si cum eo velimus habere communionem, à viâ tenebrosa abstineamus. Sic itaque locus iste videtur dissinguendus:

Ver. 4. Καὶ τᾶυῖα γεφορικο ὑμῖν ἐνα ἡ χαεὰ ὑμῶν ἢ πεπληγωμένη· καὶ ἄυῖη ἐςιν ἡ ἐπαγγελία ἢν ἀκηκόαμεν ἀπ ἀυῖδο

Ver. 5. Καὶ ἀναγγέλλομεν υμίν ὅτι ὁ Θεὸς φῶς ἐςι, ὅςς.

B b 4

strique

Initium Evangelii S. Joannis Pars II strique respectu altissimis tenebris obductus, jam Lux sit, & tenebra nulla sint in ipso, utpote plenissime nunc manifestato. Ver. 6. Si dicamus quod communionem habeamus cum eo) Tò, cum eo, refertur ex doctrina Ce. rinthi ad superius ver. 5. memoratum, ab eo. Nempe, verba cum eo, non ad Deum cujus proximè mentio facta fuerat, fed ad fupra dictum Patrem, Principium, detorquere cogebatur Cerinthus. Ver. 7. Sicut ipse est in Luce, i. e. sicut etiam Pater Verbi. Principium, est in Luce, à Deo, qui maxima Lux est, communicata. Communionem habemus ad invicem, ad Patrem istum, Principium. Hinc forte deleta voce สมมันอง, posuere Cerinthiani vocem ฉับใช, prout teste Curcellæo in aliis Codicibus, aut Codice, etiam nunc Ver. 8. Et sanguis Jesu Christi Filii ejus, &c. Ejus, nempe Principii. Videlicet fanguinem Jesu Christi hominis, quia Jesus Christus cœlestis arctis sime junctus ei fuit, Jesumque hominem adoptaverat aut induerat, vocare potuit sanguinem Jesu Christi cœlestis. Quemadmodum Act. xx. 28. sanguis Jesu Christi, quo redempta est Ecclesia, sanguis ipsius Dei Patris, si lectio illa genuina esset, diceretur absque ullo Patripassianismo. Aut etiam Cerinthus omittebat hic, in descriptione Epistolæ Joannis, voces Filii ejus, prout sane desunt in versione Æthiopica. Sed qualem purificationem peccatorum fanguini sui Jesu Christi attribuerit, nescio. Judaizabat ille fortiter ejusque discipuli, saltem externe & non ex animo, ut Bullus docuit Def. Fid. Nic. Sect. iii. cap. i. § 7. adeóque purificationi Legali per Sanguinem victimarum peractæ, multum tribuere vide-Judaizantes sub Novo Fædere, & necessitatem Mosaicarum victimarum sacrificiorumque in religione Christiana urgentes, sanguinem Christi fortasse victimis illis accessorium, & absque iis solum nihil valiturum existimabant. Sed poterat Cerinthus sanguinem etiam improprio sensu interpretari Sic Clemens Alex. qui etiam Gnosticizabat, in Adumbr.

t

6

II.

ux

inc

em

Ce.

m-

en-

CI.

Si

bi,

eft,

ad

oce

efte

anc

CC.

efu

tif

rat

elu

sius

bl.

5 0-

vo-

an-

za-&

iii.

an-

de-

ita-

refor-

lum

rin-

arl

Ad-

mbr. in hanc Epistolam, per sanguinem hoc loco & nfra cap. v. 6. doctrinam Domini & cognitionem (vvaoiv) intelligebat. Cap. ii. 2. Paracletum habemus aud Patrem (apud Principium, apud Monogenem) 7esum Christum justum, coelestem illum & mere spiritalem. Ver. 22. Quis est mendax, nisi qui negat Jesum calestem, Filium Principii seu Unigeniti, effe Chrifum coelestem, (ut & qui Jesum terrestrem aut carneum, negaret Christum terrestrem esse.) Hic est Antichriftus, qui negat Patrem, Principium, The Agxiv. & Filium Principii. Cap. iii. 1. Videte quantam charitatem dederit nobis ille Pater, nempe Principium, filius summi Dei, ut filii Dei (summi) vocemur. Id enim nobis apud Deum procuravit & impetravit Pater i 'Aexi. Ver. 8. In hoc manifestatus est Filius Dei, id est Principium. Secundum priorem Theologiam Cerinthi, cum Christum summi Dei Filium esse statueret, verba illa: Tu es Filius meus dilectus, à summo Deo procedebant. At verò cùm, secundum ampliatam Theologiam, inter fummum Deum & Logon five Christum spiritualem, poneret Monogenem Filium Dei, sive Principium, jam ab hoc Monogene ista verba: Tu (Christe cœlestis) es Flius meus dilectus processisse oportuit. Qui verò talia verba de cœlo protulit, satis sese eo ipso manifestavit. Ver. 9. 0mnis generatus ex Deo per Filium ejus Principium, Patrem Jesu Christi, non facit peccatum. Ex Deo nempe illo antea incognito, non ex Creatore mundi, generatus. Ver. 23. Et hoc est ejus praceptum, ut credamus nomini filii ejus Jesu Christi. Ejus præceptum, elt Dei præceptum, ut docent antecedentia. Sed Cerinthus videtur omissise aut delevisse voces 78 48 Filii, quæ sanè omissio etiam nunc in Codice Alex. apparet. Legebat ergo: ut credamus nomini ipfius Jesu Christi. Cap. iv. 2. ita detorsisse, ut hypothesin servaret, videtur: Omnis Spiritus qui confitetur Je-Sum Christum coelestem, qui in carne, in Jesu Christo homine, carne prædito, venit, ex Deo est. Ver. 9. In 378 Initium Evangelii S. Joannis Pars II. In boc apparuit charitas Dei in nobis, quod Filium Juun Unigenitum, nempe illud Principium, mist Deus in mundum, ut viveremus per eum. Misit, erat enim etiam Principium Pater Verbi aut Christi, in isto Filio suo in Christo habitans atque præsens. ergo juxta doctrinam Cerinthi ab Irenzo memoratam, habemus iterum Principium, Monogenem seu Unigenitum filium Dei primi, Dei supremi. Uti enim Valentiniani postea Iren. lib. i. cap. i. § xviii. Unigeniti gloriam dicebant plenam Gratia, id est Matre (Unigeniti,) & Veritate (conjuge ejusdem;) ut Sethiani seu Ophitæibid. cap. xxxiv. pag. 111. b. docebant Christum descendentem in hunc mundum, induisse primum sororem suam Sophiam, & sic perplexum (conjunctum) Sophiæ descendisse in Jesum (ut legendum esse recte monet Grabius;) sic & Cerinthus dicere cogebatur, Verbum Vita Christum calestem, Patre suo Principio, Monogene, plenum, & ei conjunctum, in mundum fuisse missum, & in mundo apparuisse; adeoque à Deo summo etiam Monogenem in mundum fuisse missum. Prout secundum veram Theologiam, non solus Jesus' Christus, sed etiam summus ille Deus, Pater, Christo conjunctissimus, in mundo fuit, cum peculiari modo, in Christo esset & habitaret. Deus erat in Christo mundum re concilians sibi. Conf. cap. xxvii. not. 36. Ver. 14. Et nos vidimus & testamur quod Pater miserit Filium Servatorem mundi. Cum Servator iste, juxta Cerinthum, non fuerit Jesus Christus, sed Monogenes five Principium, sequitur hinc, per Patrem hoc loco, non Monogenem ut aliàs in hac Epistola, sed ipsum Deum illum primum, incognitum, Patrem Monogenis, a Cerintho fuisse intellectum. Ver. 15. Qui confessus fuerit quod Jesus sit Filius Dei :] Hic loco vocis Jesus, poterat ponere Cerinthus Kver Dominus; prout etiam nunc habet, ex Cerinthiaca, ut videtur, depravatione, Codex tertius Petavianus: qui confessus fuerit quod Dominus sit ille Filius Dei. Ubi Dominus

077

m 1S

eu

b

011

1

I

ane

an

cap

Jang rint

H

fige

mis,

Jan

ut leg

du

&

Jef u

in

leć

ne

eft

fai

(G

pe

minus ex doctrina jam ampliata Cerinthi, Epistom hanc pervertentis, non est Verbum, non Chrins cœlestis, sed Principium seu Monogenes. Ireeus, etiam Nicolaitas asserit docuisse, alium esse
abricatorem, alium Patrem Domini; sed isti per
ominum, cœlestem Christum intelligebant, quia iner primum Deum & Christum cœlestem nullum Mo-

ogenem interponebant.

m

zh

m

to

D

2-

eu

m

1-

re

e-

0-

1

r-

m

e-

6.

&

1.

0.

m

j-

to

e

4.

m

1-

es

0,

m

)-

ui

)-

;

۲,

-

oi us

III. Cap. v. 1. Omnis qui credit quod Jesus cœlestis merus Spiritus, qui in hominem Jesum descendit, Christus, (& qui credit Jesum terrestrem esse quoe Christum terrestrem) ex Deo natus est. Aut emam hic, pro Jesus legebant Dominus. Ver. 5. Quis of qui vincit mundum, & verus est Nicolaita, nist vi credit quod Jesus sit Filius Dei? Hic quoque ut ep. iv. 15. poterat scribere & legere: quod Dominus Filius Dei. Ver. 6. Hic est qui venit per aquam & languinem; Spiritum hic habet pro sanguine, ex Ceinthiaca, ni fallor, depravatione, Codex Viennensis. Hinc alii postea, ex purioribus Codicibus, aut præfigebant aut subjungebant aliquando vocem sanguinis, legebantque: qui venit per aquam & spiritum & Songuinem; aut, per aquam & Sanguinem & Spiritum, ut observat Millius; prout etiam in Alex. Codice legitur. Hâc autem lectione: Hic venit per aquam Spiritum indicabant Cerinthiani, illud Principium aut Monogenem venisse è summo cœlo in mundum per aquam, nempe supercælestem, superaeream, & per Spiritum vel in Spiritu, qui apud Jordanem in esum hominem descenderat. In quo Spiritu, in Jelu nempe spiritali, ille Monogenes habitabat. in aqua solum, sed in aqua & spiritu; quam quoque lectionem habet Alexandrinus. Sed & veram lectionem ita ex. gr. pervertere poterat Cerinthus: Hic est qui venit per aquam, id est, per nubem; & per anguinem, per hominem Jesum sanguine præditum, siquidem per Jesum hominem transierat, nam non perpetuò ipsi junctus mansit, sed eum postea crucifigendum

figendum deseruit.) Ver. 8. Nam tres sunt qui te stantur: Spiritus, aqua, & Sanguis, nempe Spiritus ille, Christus cœlestis, qui in Jesum hominem descendit; & aqua, nempe nubes per quam cœlo descenden transierat, quæ ei transituro, aperte scissa vel fista fuit. (Vide Hammondum & Clericum in illa Matth. iii. 16. & aperti sunt ei cæli;) & Sanguis, nempe homo Christus Jesus, qui caro & sanguis erat, in quem Spiritus descenderat, testabatur, Unigenitum Dei, Principium illud, in eo (nimirum in sanguine) & in Spiritu seu Verbo habitans, missum esse in mundum, Ver. 11. Hac vita in Filio ejus eft, in Filio summi Dei, in Principio, in Unigenito. Ver. 20. Scimu vero Filium Dei, Unigenitum, in Jesu Christo cœlesti venisse in Jesum hominem, & dedisse nobis mentem u cognosceremus verum illum Deum, antea prorsus incognitum; & sumus in isto Vero, in Filio ejus, id est per Filium ejus, nempe per Principium seu Unigenitum Nolebat enim, ut videtur, legi ista verba Jesu Christo, quæ sanè hoc loco absunt ab Alex. Codice & Vulgatà versione.

Sic sanè Cerinthus, aut simili modo, pervertere poterat, nam revera pervertebat (25) Epistolam

Joannis,

H

Co dice pel cat

qu

Bu

ali.

há

er

v

il

(25) Pervertebat Epistolam Joannis Quod Chariff. Lampius Libro Joannis Apocalyptico contigisse existimat, eum nempe à Cerintho certis locis fuisse corruptum, vide supra pag. 143, 144. id veriùs de Joannis Epistola dices. Joanni, ut in fine Apocalypseos judicia divina falfatoribus sui libri denunciaret, Cerinthus ejusque discipuli præcipuam occasionem dedisse videntur. Dominus Jesus quoque in Apocalypsi in Nicolaitarum opera invectus, etiam ejusmodi corruptiones & detorsiones verbi

divini notare videtur. Per opera Nicolaitarum ipsam eorum operofam doctrinam, ejus excogitationem studiosamque propagatiouem intelligi debere, apparet ex 2 Joan. ver. 10, 11. Si quis venit ad vos, er hanc doctrinam (quod Jesus qui in carne in mundum venit, sit Christus) non affert, ne recipiatis eum m domum, neque Ave ei dicitt. Nam qui dicit ei Ave, comminicat cum operibus ejus malis, id est, cum propagatione execrandæ ejus doctrinæ. De Nicolaitis hic agere Joannem in Epistola, ap. XVIII. restitutum & illustratum. 381 pannis, consutatus postea ab eo per totum ejus lirum Evangelicum. Sed non erat necesse, ut ejus nnes persequeretur absurditates. Nam & istas nas persequitur, obiter solummodò & aliud agens ersequitur. Non enim primarius ejus erat scopus licolaiticas aut Cerinthicas Epistolæ suæ detorsiones in Evangelii initio consutare; cùm ex toto ejus Ivangelico libro clarissimè pateat, Unigenitum Dei Filium nullum alium esse præter hominem Christum Jesum; & Patrem ejus à Deo nar' èξοχῶν sumpto, Deumque hunc à Deo Israelis, à Fabricatore mundi, alium non esse.

e,

t;

ns

fla

th,

10-

em

ei,

111

m.

mi nus esti

ogper

ım.

171-

&

ere

nis,

pera

ope-

ogi-

ap.

I. Si

etri-

arne

(tus)

m 111

icite.

39mu-

palis,

exe-

Ni-

n in

tola,

CAP. XVIII.

Cur Joannes in Epistola quidem: Quod erat à Principio; in Evangelio autem: In principio erat, scripserit? Cur non scripsit, Et Verbum erat apud Patrem, sed apud Deum? Cur non, Deus erat Verbum, sed Dei erat Verbum scripserit & scribere debuerit?

LCUM itaque Joannes, ut Apostolus & Evangelista, & quidem statim initio Evangelicæ Historiæ, testari vellet, qui scopus ejus erat pri-

Epistola, dubium esse nequit. Confer supra cap. xv. § 2, 3. dicta. Quod in uno versu appellat dostrinam, hoc altero vocat opera mala. Sed & in ipsa appocalypsi cap. ii. 6, 15. uno oco opera, alio dostrina Nicolatarum, proculdubio una eademque res appellatur. Sic Matth. xiii. 3, 4. per opera Phariscorum & Legisperitorum, inter alia intelliguntur etiam onero-

fissimæ eorum doctrinæ & traditiones, quas humeris aliorum imponebant. Christi, & Diaboli opera Apoc. II. 26. I Joan. iii. 8. etiam doctrinam eorum, ejusque promotionem designant. Cerinthum ad Nicolaitas pertinere, & unum suisse ex illis, licet ipsis tanquam eorum præcipuus contradistinguatur, observavimus infra cap. xxxvii. Nota 47.

marius,

Initium Evangelii S. Joannis Pars II marius, Jesum Christum promissum illum Messiam, jam in mundo fuisse, ac in ipso Principio Evangelii quod Joannis Baptistæ missio publicè inchoaverat, in mundo apparuisse, nec amplius cum infidelibus ludæis adhuc expectandum esse; admirabili sanè sa. pientia, non istud solummodo negotium exequitur, verum etiam eodem jam initio Cerinthum, ejus epistolæ depravatorem, confodit, ac initium suæ Epistolæ explicat & illustrat. Doctrinam itaque Cerinthi : Principium effe Unigenitum Dei Filium, & L. gon non esse Filium Dei sed Unigeniti, refellens, mutat consuetum stylum, & non ponit an agenis a principio, ut ubique aliàs (quod bene notandum) hâc utitur phrasi; non dicit a Principio erat Logos, sed in principio erat Logos, ut etiam hoc modo ostendat, quod non scripserit in Epistola sua de Principio, tanquam de persona quadam, à qua aliquid propagari aut generari potuerit; verum de tempore, in quo Logos apparuerit inter homines, aut apud Deum constitu-Hallucinantur proculdubio, qui 78 a principio cum ro in principio hic confundunt; quâ de re jam supra, pag. 74. egimus, & agemus infra Differt. I. Non itaque voces istas in principio, ex Gen. cap. i. ver. 1. desumpsit, (si enim hic Mosis prima verba respexisset, & imitari voluisset, cur ergo non etiam in Epistola o no so dexn aut er dexo o no, o dunnou. per &c. posuerat?) sed quia voces illas primas Epistolæ in an' dexis ratione dica illustrare aut explicare, & prima Evangelii tempora indicare voluit. Vide infra cap. xxii. aliam præterea causam, cur Joannes hic ista phrasi : in principio erat Logos, uti voluerit.

II. Deinde, cùm Cerinthus doceret, Deum omnibus entibus, excepto Unigenito suo Filio, Patre Verbi, suisse planè incognitum, adeòque neminem apud Deum, nisi hunc Unigenitum suisse; ac proinde in illo Epistolæ dicto, ubi Verbum vita æterna appellatum, apud Patrem suisse dicitur, per issum

Patrem,

Ce if

DE DE

Ot

Fi

ges De

æj

ria

mu

ipse

dic

nen

2DU

um. I

en

ius

at

OC

qu

fle

Hu

Pat

exp

dar

k i

deta

ap. XVIII. restitutum & illustratum.

11

n

ŀ

.

r,

e-

1-

e-

0-

at

10,

ur

n-

od

m

e-

OS

u-

4

de

if-

en.

ma

00

od.

01-

li-

nit.

cur

uti

m-

tre

em

in-

rna

um

em,

383

atrem, non Deum, sed Principium ac Unigenitum ei Filium, intelligi vellet, ne Verbum apud ipsum eum fuisse diceretur; hinc Joannes in Evangelio o non dicit: Et Verbum erat apud Patrem, sed Verm erat apud Deum wee's vor Oedr. Illustravit ergo erum Joannes initium Epistolæ, simul & refutavit Berinthum; qui per Deum sic absolute positum, nonis summum Deum ipse quoque intelligebat. opra cap. ix. § 2. Num. 1, & 2. Et ut magis adhic appareret, Joannem in Epistola vocem Princidi de tempore sensu proprio, non de Patre aut geitore aliquo sensu metaphorico intellexisse, addit : Rud (Verbum) & non fictus aliquis Cerinthi Unienitus à Verbo distinctus, erat in principio apud Deum. Quo nempe adhuc magis doceret, non apud Principium tanquam Patrem aliquem, sed in principio cujusdam temporis (nempe Evangelici, cujus historiam describere volebat) illud Verbum apud sumnum Deum fuisse. Non dicit auros, sed & TO in, Hic ife, & non alius aliquis erat apud Deum. Si avros dxisset, non ita præcisè exclusisset alium, sed cum dicit 70, excludit omnino fictum illum Monogerem, Verbo superiorem & præstantiorem, qui solus pud summam Principalitatem, apud supremum Dem, esse & fuisse asserebatur.

III. Porrò, quod omnium maximè ostendere intendebamus, cùm Cerinthus Verbum, non Dei ipfus, sed Principii aut Unigeniti Filium atque Legatum aut Oratorem esse, & a Principio processisse, coceret, [nam verba illa Hic est Filius meus dilectus (quem in mundum mitto) ab Unigenito profecta se, in ampliatâ suâ Theologia statuebat,] ac dictum illud Epistolæ, Verbum vitam æternam quæ erat apud Patrem, id est, apud Principium, apud Unigenitum, explicaret; adeóque Verbum, Dei ipsius Filium esse, clarissimè negaret; hinc sanè & Cerintho refellendo, de initio Epistolæ hic quoque in pessimum sensum detorto, illustrando, nihil opportuniùs, nihil magis

Initium Evangelii S. Joannis Pars necessarium erat, quam ut adderet : Et Dei Filius emissio, Legatus erat Verbum. At verò ut dicere Et Deus erat Verbum, id ad initium Epistolæ ille strandum nihil quicquam faciebat; prout nec ad Co rinthum refellendum, ut jam supra cap. xi. § 1 Num. 7. oftendimus. Cerinthus enim, ut dicum est, ipse Verbum pro Deo habebat. Pro Deo quidem qui summo illi Deo esset subordinatus, coqui inferior, sed & ipse Joannes, si eum adhuc, Et Da erat Verbum scripsisse putas, postquam dixit, κ) ὁ Λόγθ ην σεος τον Θεον cum articulo, non dicit z' δ Θεος ην δ Λόχ aut κ δ Λόρος δίν δ Θεός, quemadmodum sane Sabellia nus quisque & Orthodoxus Trinitarius, dicere pol set, & Joannes ipse revera scripfisset, si Logon eur dem summum Deum qui Pater est, indicare voluit set; verum omisso plane articulo dicit (si Diis pla cet,) n' Deòs no o Nopos, & Deus (quidam) erat ille le gos. Quod certe, si legisset Cerinthus, dicere op time potuisset: Hoc mihi nullo modo est contrarium nam etiam ego τον Λόρον dico esse Θεον, & ego ipi scribere omnino potuissem, &, si occasio tulisse scripfissem : 2 Oeds no o Aogos.

IV. Sed quod hic ante omnia observandum, cùr jam pateat Joannem, hic eâ ipsâ de causa non posuisse Et Verbum erat apud Patrem, sed apud Deum ut ostenderet per Patrem in suæ Epistolæ initio ipsus summum Deum intelligi debere, & per Deum patròv Oeòv, initio Evangelii, nihil nisi Patrem aut Deum Patrem intelligendum esse: Si Joannes statim posi illud dictum: Et Verbum erat apud Deum, subjunxissa Et Deus erat Verbum, ac nullam rationem absentis articuli haberi voluisset; nonne id eum sensum neces sario haberet, ac si expressis verbis dixisset: Et Pates aut, & Deus Pater erat illud Verbum? Ergo sive in ist dicto à Oeòs siv, ratio omissi articuli habeatur, six non habeatur, non potuit Joannes scripsisse Et Deus

erat Verbum.

I

b

O

6

I

fe

(

1

e

in

V

Y

ui-

28

675 112

100

un

ui-

pla

L

Op

um

iple

ffet

CUI

Po-

eum) pfun

per De-

poli

xillet

entia

recel-

Pater n isto five

Deus

AP

C A P. XIX.

Comma tertium Evangelii his verbis, quod factum est in eo, claudi debet. Omnia per ipsum sub Evangelio fiebant. Etiam illa verba, (Iste Logos) Vita erat, & Vita erat Lux hominum, Cerinthi doctrinæ sunt opposita.

I. DEINDE, cum Cerinthus Logon tantummodò vitæ præconem & nuncium esse crederet, vitam autem ipsam in Unigenito Filio, qui Logos non erat, sitam esse doceret; si Joannes ipsi initio Evangelii directè contradicere voluit, ipsum Logon, Jesum Christum hominem, Vitam, adeoque rationem & causam æternæ vitæ nostræ, dicere debuit. Atqui id revera dixit, modò ita cum aliquot orthodoxis Patribus, ut jam pag. 333, 334. indicavimus, distinguas ver. 3. Omnia per eum fiebant, & fine eo nihil fiebat quod factum est in eo. Ver. 4. (Iste Logos) Vita erat (*), & illa vita erat illa Lux hominum. Nec sanè to in eo vita erat, prout communis secum fert distinctio, dicere voluit Joannes. Nam etiam Cerinthus in Logo vitam fuisse asserebat, quia in Logo Filium Unigenitum, qui juxta Cerinthum Vita erat, habitasse dicebat. Verum quidem est, si Logon & Filium Dei Unigenitum ab homine Jesu non distinguas, dici posse, imò debere, quod Vita fuerit in Verbo, & simile quid dixit soannes ipse 1 Epist. v. 11. at vero dum Joannes Cerintho contradicit,

^(*) Vita erat In Græco, vocem Of TO ex commate se-

cundo : (Ou Tos) Zwn nv, &c. omnium commodissime hic Hic ipse Logos, (& non alius commate quarto subintellexeris quis ut asserit Cerinthus,) Vita erat, & illa Vita erat &c.

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. qui etiam, vi suæ hypotheseos, Vitam id est Principium in Verbo fuisse, qui Principium ipsum Vitam fuisse, Verbum autem tantum præconem Vitæ fuisse docebat; jam hic non in Verbo Vitam, sed ipsum Verbum Vitam, i. e. causam & rationem nostræ Vita dicere debuit. Si debuit, ergo illa verba in eo er avis, quæ vulgo initium quarti commatis constituunt, ad finem tertii commatis necessario referenda, manifestè evincunt, Joannem ver. 3. non de vetere creatione, sed de eo solummodo agere voluisse, quod Logos iste qui caro erat, ut sequentia ver. 14. docent, nempe Jesus Christus homo, non fuerit merum alicujus cœlestis Christi receptaculum, & organum merè passivum; verum omnia ita per eum fuerim peracta, ut nihil in eo, tanquam in obsesso aliquo a Damone corpore, absque ejus voluntate, consenfu, nutu & sponte sit actum. Nihil in eo, invito eo, omnia, eo volente, agebantur.

II. Et illa Vita erat illa Lux hominum) Ut & hat Cerintho fint contraria, & Epistolæ initium de manifestatione Vitæ, de Deo antea, ut Cerinthus explicabat, incognito, qui nunc Lux est, & nullæ sum in eo tenebræ, illustretur; statuendum est, Joannem hic docere, quod Vita seu Ratio vitæ, quam Logos iste in se habuit, & secum à Deo attulit, suerit illa Lux quæ homines illuminabat, non verò Cerinthiaca illa de Deo antea incognito, spississimis tenebris obtecto, doctrina, mundo (scilicet!) illuminando re-

d

Ci

I

centissimè illata.

III. Porrò, ex eadem hypothesi, de coacta a Cerintho ad suum systema, Joannis Epistolâ, & Joanne eam statim initio hujus Evangelii ab istis depravationibus liberante, ratio quoque reddi potest, cur Joannes in Evangelii initio de Logo primum, de præsentia Logi apud Deum, de Vita, de Luce locutus, postea demum ver. 17. expressam mentionem saciat Jesu Christi; nempe quia etiam initio primæ Epistolæ, priùs de Logo Vitæ, de Vita æterna, de

1

1-

le,

e-

er-

ta

10,

ad

11-

2-

od

0-

um

um

int

luo

en-

100

120

na-

ex-

unt

gos illa aca

ob-

Ce-

10-

de-

eft,

ùm, uce tio-

itio

rna, de

le ejus apud Patrem existentia, de ejus manisestaione, adeoque de Vita luce hominum, locutus erat; & postea demum in commatis tertii fine, Jesum Christum expresse memoraverat. Quod ver. 10. in Evangelio dicat, Et mundus per ipsum fiebat, videtur occasione i Epist. ii. 2. ubi Christum propitiationem esse pro peccatis totius mundi dixerat, posuisse. Venerat enim, non ut perderet animas hominum, sed nt servaret jam pereuntes; ut toti jam destruendo & intereunti mundo intercessione sua succurreret, Luc. ix. 56. Joan. iii. 17. xii. 47. 1 Joan. iv. 14. Vide infra cap. xxvii & xxviii. Quod Evangelista ver. 12. dicat, Logon, id est Jesum Christum, dedisse sidelibus exeriar, potestatem aut jus, ut filii Dei sierent; respicere isto dicto & illustrare voluit 1 Epist. iii. 1. quod Cerinthus ita explicabat & depravabat : Videte quantam charitatem nobis dederit ille Pater, nempe Principium, Pater Verbi, ut nobis titulum filiorum Dei (antea incogniti) procuraverit. Hinc noster in Evangelio, non isti ficto Patri, sed ipsi Logo seu Verbo, hoc beneficium adscribendum esse docet.

CAP. XX.

Cur Joannes non dicat, Et Christus vel Logos venit in carne, sed, Et Logos caro erat? Respondetur Auctori Exercitationis de Nestorianismo, Incarnationem & November Joan. i. 14. deducere conanti.

I. SI quæras, quare Joannes in Evangelio non dicat, Et Logos venit in carne, prout similia I Joan. iv. 3. dixit; sed stylum mutet, & ponat 2 6 C c 2

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. Aózos orige exercio, ratio est, ex nostra hypothesi, evidentissima. Nempe verba ista Epistolæ qui in carne venit, pervertebat Cerinthus, & dicebat Joannem indicare, quod Jesus Christus cœlestis, id est Logos, in carne venerit in mundum, quia venit in Jesu Christo terrestri, qui carne præditus, qui caro erat, licet ipse Logos carneus non esset, carnem minime haberet. Hinc in Evangelio non debebat dicere, Et Logos venit in carne, sed omnino & Logos caro erat; ut carnem à Logo non esse distinguendam, & ipsum Logon fuisse carnem, apertissime doceret. Et sane ista verba, z o hoges oug syévelo, non debere hoc loco verti Et Logos caro fa-Etus est, (nam hoc etiam Cerinthus sensu orthodoxorum explicationis admodum simili (26) dicere poterat) sed caro erat, infra cap. xxx & xxxii. evidenter patebit. Atque ita simul & hujus rei ratio reddi potest, cur Joannes non statim primo aut secundo Evangelii commate dixerit, Logon suisse

(26) Cerinthus sensu simili dicere poterat] Sic Lampius Comm. in Evang. Joan. Tom i. ' Aliqua (inquit) pag. 194. adhuc elabendi rima, heic quoque ei (Cerintho) resta-· bat : nempe Verbum carnem quoque dici posse factum esse per conjunctionem Christi cum Jesu carnali in baptismo. · Atque hoc porrò ex eo urgere poterat, quia evodenwois illa conjungitur cum habitatione inter discipulos Christi, & demonstratione divinæ e gloriæ coram oculis eorum.' Sed cum Cerinthus, ex nostra hypothesi, jam antequam Joannes Evangelium fcripfiffet, istam incarnationem, si ita dicere placet, in baptismo apud Jordanem factam, statueret; & Joannes eum hic in Evange lio cap. i. 14. etiam hac in m confutaret, adeoque ista verbai Nopes ough exercio fignifican & Verbum caro factum eff neutiquam possent; jam ner Cerinthus ipse ea in talem sen fum detorquere poterat; mente istorum verborum Joannis, Ce rintho directis terminis contradicentium, omnibus tunc notissima. Sed multis demum pol ejus mortem annis, poterant Alogi, de quibus infra, controversiæ inter Joannem & Cerinthum, in genere tantum, led non in specie neque per om nia gnari, etiam istis verbis Λόγος σε εξ εγένε ο, ultra mentem Cerinthi, Cerinthicum alfingere fensum.

u

n

n

I

(

f

f

a

1

carnem, sed versu demum 14. Quia nempe etiam non statim initio Epistolæ Christum in carne venisse dixerat, sed demum cap. iv. 3. Quem locum hoc commate 14. Evangelii illustrare, & à corruptela Cerinthi vindicare voluit. Eo ipso autem sere ordine in Evangelii exordio epistolam illustrat & vindicat, quo res illustrandæ & vindicandæ in Epistola

reperiuntur.

II.

vi-

in

0-

id

nit

qui

ar-

non

1110

di-

er-

Tags

fa-

ho-

ere

evi

ra-

aut

iffe

nge.

n re

rba i

eji,

net

fen-

, Ce-

ntra-

no-

1 pot

erant

ntro-Cerin-

, fed om-

men-

m af

nem,

II. Verum nondum hunc locum seponamus. Cum Joannes in Epistola Christum, non Logon, in carne renisse scripferit, cur (dices) hic in illustratione Epistolæ, Cerinthoque verba ista pervertenti contradicens, non dicit, Et Christus caro erat, verùm & Logos caro erat? Respon. In Epistola quidem non dixit Joannes, Logon venisse in carne, sed esum qui in carne in mundum venit, esse Christum, adeoque & Christum in carne venisse dixit: Nam antequam Epistolam ederet, nondum Cerinthus Christum suum cœlestem vocabat Logon; id enim juxta hypothesin nostram, ex Epistolæ demum Joannis initio, ubi is de Logo vitæ agit, arripuit, ut Christum etiam ipse Logon vocaret, & eo magis urgeret, Christum illum qui in Jesum descendit, merum fuisse Spiritum, quia ab ipso Joanne Logos, adeoque persona longè à carne remota, diceretur. Cùm itaque vox ista Logos, personam à carne separatam, longè expressius & evidentius quam vox Christus, significare videretur; hinc Joannes, ut omnem prætextum fingendi Salvatorem qui carneus non esset, eo magis abscinderet, dixit, ipsum illum Logon & Verbum, quod adeò arripit & inculcat Cerinthus, fuisse carnem. Adeò ut cum ille Christum aut Verbum in hominem Jesum, & per confequens in carnem venisse dicit, idem prorsus sit, ac si carnem in carnem venisse diceret.

III. Quid planius istis? Et tamen ex isto potissimum loco, Orthodoxi, mente Joannis non perspectâ, putativam illam Verbi in utero Mariæ in-

Cc 3 carnationem

390 Initium Evangelii S. Joannis Pars II. carnationem deducere volunt. Vir Doctiff. qui nuper Exercitationem lectu dignissimam de Nestoria. nismo in lucem emisit; locum istum, pro Incarnationis dogmate, etiam ex Porphyrio Ethnico Philosopho pag. 38, 64. illustrare voluit, quia is lib. iv. de Abstin. pag. 372. scribit, Eyvwoav ws & Si av 3ewins μόνε το δώον δίπλθεν, έτε ψυχή εν μόνω ανθρώπω δλί γίς калеоничьовеч. Cognoverunt (Ægyptii Philosophi) Divinitatem non solum bominem pervadere, nec animam in solo homine in terris habitare. In quibus verbis, inquit, eodem modo de anima hominis loquitur Porphyrius, quo Divus Joannes de Dei-' tate Christi.' Imò dicere potius debebat, quo Christiani feculo tertio, quo sloruit Porphyrius, de hoc loco Joannis loquebantur, à quibus ita loqui didicit multum cum Christianis versatus Porphyrius. Sed neque plane loquitur hic Porphyrius eo modo, quo Christiani ejus temporis, Joannem locutum fuisse autumabant: Si, quidem dixisset, divinitatem aut animam factam esse hominem aut corpus, & in homine aut in corpore habitare, simili modo locutus suisset. Jam verò alia plane loquitur. Nam animam quidem non in folo homine habitare, id est, ut Orthodoxis explicare placer, non in solo homine incarnari; divinitatem autem non, in homine habitare, non incarnari, sed per hominem transire, aut hominem pervadere dicit. Quod longe aliud est. Et, si præsto esset Porphyrii liber ac inspici posset, forsan major adhuc inter Christianorum iii. Seculi, nedum Joannis Apostoli, & inter Porphyrii verba, differentia pateret. Si Joannes dixisset, Et Verbum caro factum est & habitavit in ea, esset forsan nonnihil quod sibi plauderent Orthodoxi, nec opus esset allegare Porphyrium. Mira tamen esset phrasis; nam sic ista caro sacta habitasset in se ipsa, aut Verbum caro factum, in Verbo carne facto, in se ipso, habitasset. Sed eodem recidit dicti Joannis, prout 11.

lu-

ia.

12-

hi-

iv.

ύπε

2015

Di-

am

er-

10-

ei-

100

us,

ita

tus

or-

15,

em

10-

ore

rò

111

li-

11-

ir-

7-

to

or

0-

1-

tro

nil

1-

s;

ut

se!

S,

ut

prout illud vertunt, Et verbum caro factum est, & babitavit in nobis, explicatio vulgaris: habitavit, inquiunt, in nobis, i. e. in carne carni nostræ homousia, humana, quæ factum est Verbum. Sic nihilominus Verbum caro factum, in seipso, caro in carne, habitasset. Jam verò cum dicit, Et habitavit in nobis, & vidimus aut contemplati sumus, &c. utique istud plurale in nobis, manifeste ad hoc etiam plurale & vidimus, refertur, adecque nihil alind dicere vult nisi hoc, Et Verbum in nobis, id est in nobis Apostolis, aut inter nos Apostolos aut homines, qui id per tres annos & quod excurrit, vidimus & contemplati fumus, commoratum elt. Quemadmodum Apollinarem & Veterum quosdam, consentientibus multis recentioribus interpretibus, phrasin istam in nobis habitavit explicasse, ipse Doctist. Auctor pag. 63, 64. observat. Nempe probare hic voluit Joannes contra Docetas Cerinthumque, Logon illum vero corpore aut verâ carne humanâ præditum fuisse: ideoque cum dixisset, Et Verbum caro erat, ut ostenderet sese bene comperta & explorata scribere, addit, & habitavit in nobis, id est inter nos, & contemplati sumus gloriam ejus probè. Utrumque nobis exactè notum, & veritas infirmitalque carnis, & gloria Unigeniti. Conf. cap. xix. 35. Et qui vidit, testimonium perhibuit: & verum est testimonium ejus. Et ille scit quia vera dicit, ut o vos credatis.

IV. Pag. 60. ejusdem Exercitat. dicitur, 'Christianorum degma de Incarnatione, inter præcipuas
causas suisse, quamobrem tota Christianorum doctrina Gentilibus esset stultitia, ut Paulus loquitur 1 Cor. i. 23.' An verò jam tempore Pauli
Incarnationem istam docuerint Christiani, meritò
dubitari, imò negari potest. Paulus enim loco cit.
« ver. 18. non Christum incarnatum, sed Christum
crucisixum Gentilibus stultitiam suisse, apertè testatur. Luciani quoque ibidem allegati verba, non
C c 4

probant dogma Incarnationis ei fuisse notum, aut ab eo derifum. Nam etiamfi ante Christi tempora vixisset, duos Patres Herculis, alterum Deum, alterum hominem, ridere potuisset, & Diogenem introducere quærentem ex Hercule, an cum in ipso aliquid divinum & immortale fuerit ex Jove Patre, aliquid humanum, mortale, ex altero Patre Amphitryone, duos quoque Hercules mater Alcmen uno eodemque partu pepererit, ita ut nescirent se fuisse gemellos uterinos fratres (wse exexindele Sidous over oppositeroi), donec mors alterum ab altero diremisset? Ubi Hercules respondet: Minime, solui enim, ambo (alter mortalis alter immortalis) eram; nun. Videantur Gronovii & Grævii Notæ in edit. Amstelod. Si Christianos Lucianus imitatus fuisset, non adeo evidenter contradictoria Hercules Diogeni regessisset, sed tecte magis & orthodoxè dixisset, Solus enim in una persona aut hypostasi duas naturas habebam; Deus immortalis & homo mortalis in una personà eram; duo eram quoad na uras, unus quoad personam. Nunc verò demum naturæ illæ, per mortem meam ab invicem separatæ, duas distinctas personas constituere coeperant. Unus olim, nunc verò partus est geminus.] Hac itaque fabula, de duobus Patribus unius (ante mortem) persona; de duabus (post mortem) unius ejusdemque Herculis personis; veritati de Christo unius Patris filio, & unica semper persona, plane dissimilis, à Luciano, etiamsi nihil quicquam de Christo audivisset, deridiculo haberi poterat.

ſe

m

c

ſ

ſ

10

S

p

e

C

t

(

a

C

1

t

V. Neque quærit Diogenes, an in Hercule fuerit aliquid humanum ex Alcmena matre; sed ex Amphitryone Patre. Poterat enim eorum addictus suisse sententiæ, qui putant sætum è Patris solius semine procedere, à matre verò tantummodò alimentum & incrementum in utero ejus accipere. Quo magis sabula ista dissimilis est verissimæ conceptioni Servatoris nostri è muliere sacti, Gal. iv. 4.

12

1.

1-

10

e,

n.

na

fe

elus

n;

lit. et,

0.

ras

na

per

tas

inc de

er.

ris

di-

rit

m-

ius

aliere.

on-

4·

Hinc & sub finem Dialogi, cum Diogenes tertiam quoque in Hercule naturam consideraret, nempe corpus in monte Oeta combustum, quod nec ad Deos avolavit, nec ad inferos descendit, Vide igitur, inquit, quem tertium Patrem corpori excogitabis. De matre nihil dicit.

VI. Quanquam non diffiteor, Lucianum Scriptorem feculi a Christo nato secundi, si post Justini Martyris Supplicium, aut post Scripta ab eo edita, Dialogum istum composuit, de Incarnationis dogmate jam tunc aliquid percipere, & fabulam Hippocentauri cum mysterio Christi, Dei & hominis in una persona, conferre potuisse. Quò & illa Diogenis referri posfent, Et fierine potest ut quis dimidia parte sit Deus, & Justinus enim Martyr, Filium dimidia moriatur? Dei, non credebat ipsum esse altissimum immensumque Deum, quem cœli cœlorum non capiunt; sed loco comprehendi & de loco in locum transire posse statuebat, quod de Deo Patre simpliciter negabat. Si verò Justinus Filium, ipsum infinitum immensumque Deum esse docuisset, humanitas ejus, appendix aut appendicula ejusmodi Deitatis, adeò exigua & fere nihil, dimidia pars Filii vocari non potuisset; neque cum Deo immenso & homine sinito, equus & homo, res utraque finita, in unam eandemque personam aut animal redacta, conferri congruè poterat. Si Elephas cum passere, aut Struthio cum musculo, in unam hypostasin redigeretur, (quod infinities facilius est, quam ut immensum Numen cum creatura sua in unam personam aut hypostasin redigatur, & conficiatur Theanthropos aut Homo-Deus) diceremus ne musculum istum esse dimidiam partem Struthio-musculi; aut passerculum constituere partem dimidiam Elephanto-passerculi? Verum enim verò si in hoc Herculis & Diogenis Dialogo, dogma de Christo Deo & homine, quale tunc Justinus & Justinistæ cudebant, Lucianus perttringere voluisser, videtur irrifor iste, ingenii ad talia

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. talia fœcundissimi, in Deum matre suá seniorem (quod nullus Gentilium mythologus de suorum Deorum filiis asserebat) in utero matris postea incarnatum, & novem ibi mensibus inclusum, &c. occasione Herculis alia quoque fuisse dicturus; & guod guorundam tunc Christianorum Theologia ipfas Poetarum fabulas superaret, objecturus. Hoc enim potissimum erat Gentilibus à tempore Justini aixes illud, turpe dogma numineque indignum; ut patet etiam ex amico hujus Luciani Celfo, pol mortem quoque Justini (ut jam supra Parte i. vidimus) scribente, on de n' xeisiavor nves n' Isdaioi, &c. Quod autem, inquit, è Christianis quidam (N. B. quidam), & Judai, alteri descendisse aiunt, alteri descensurum esse in terram quendam Deum aut Dei Fr lium, justificatorem bic degentium, id turpissimum ef. าหิว' สีเหเรื่อง. Origen. cont. Celf. Lib. iv. non procal Deum aut Dei Filium aliquem, deab initio. scendere simpliciter de cœlo ad homines juvandos Ethnici non putabant esse turpe; ipsimet enim Deos fuos noununquam humana sub imagine terra lustrare dicebant. Et vide Act. xiv. 11. Sed Deun aliquem de cœlo in mulieris uterum descendere, & ibi per novem menses fieri embryon, incarnari, per partum muliebrem in lucem emitti, &c. &c. pati postea & crucifigi, & ita fieri hic degentium justificatorem, hoc erat Celfo turpe & abominandum.

VII. Sed quod Celsus Judæos, Judæos inquam in genere, idem de suo suturo Messia credidista assirmat, quod quidam solummodo Christiani el tempestate docebant, id errori ejus adscribendum. Nempe legere poterat in Justini Martyris verbis supra pag. 298. allegatis, Judæos Jesum quidem Nazarenum negare esse Christum, sed alium expectate venturum & passurum & regnaturum & adorabilem Deum suturum; hinc concludebat fortasse Celsus, rem non bene perpendens, etiam Judæos credidisse Deum eo modo descensurum quemadmodum N.B.

quidam

Ev

dix

que

co

Ba

&

ipí coi

Ca

qu

I.

m

1-

CC.

112

OC

n; oft

uide-Fr

Cul

de-

OS,

nin

ras

ere,

ari,

patil

1.

iam liste

ea

um

rbis

Na-

tare

silen

Ifus,

lisse

J.B.

idam

nuidam (non omnes) tunc docebant Christiani, Jutinus nempe iste & ejus tunc non adeò multi asseclæ. Justinus enim ipse prositebatur sese de Deo ncarnato nova proferre, adeoque quosdam non omnes Christianos tunc circa medium Seculi ii. talia docere; ut ex ejus Dialogo à nobis pag. 76, 77. citato liquet. Conser instra Dissert. ii. § 2. à nobis allata. Sed ad Joannem & Cerinthum redeamus.

CAP. XXI.

Etiam ea quæ Joannes cap. i. Epist. ver. 1. & cap. i. Evang. ver. 6, 7, 8. de Joanne Baptista habet, Cerinthum feriunt. Omnia per ipsum (Jesum) facta esse dicuntur; quibus verbis, etiam obedientia ejus persecta, nobis salvandis necessaria, prædicatur; non de veteri creatione agitur. Ignatius in eam rem allegatur, emendatur & illustratur.

ETIAM illa quæ in Evangelii initio ver. 6, 7, 8. de Joanne Baptista leguntur, videtur Evangelista occasione Cerinthi protulisse. Nempe dixerat in Epistola ver. 1. Quod erat à principio, quod audivimus, prius quam scilicet viderimus & contemplati suerimus ipsi. Ubi manisestè Joannem Baptistam respicit, à quo de Christo testimonia à prædicationem priùs audierat, quàm Christum psum videret & contemplatus esset, ac manibus contrectasset. Prout ipsemet hoc primo Evangelii Capite ver. 35, 37, 38, 41. dicit, duos discipulos, quorum alter erat Andreas, alter verò proculdubio ipse

ipse Joannes Evangelista noster (27), suum enim nomen semper reticere solet; a Baptista Joanne illa verba, Ecce Agnum Dei! audivisse, & hinc Jesun conspexisse & secutos suisse. Cum itaque Apostolus ipse, initio Epistolæ innuisset, Joannem Bap tistam jam docuisse ac evangelizasse, antequam Apostolus Jesum ipsum vidisset & audivisset, antequam Jesus suam doctrinam proponere coepisset; him videtur Cerinthus, qui ut Christum suum cœlesten extolleret, Jesum hominem deprimere volebat, anfam arripuisse docendi, quod præstantior fuerit lo annes Baptista ipso Jesu homine, cui ille in pradicatione Evangelii præivisset. Joannem qui Jesun hominem præcesserat, lucem omnino ipso isto Jell fuisse majorem. Solus enim per se Baptista lumen magnum toti Judææ & vicinis regionibus intulerat Jesus autem homo nihil tunc egit, neque agen quicquam potuit, antequam alius quidam Christus & Logos cœlestis eum invasisset, cujus iste Jests tantummodo organon, passivum instrumentum suit Hinc videtur Joanni Apostolo occasio fuisse data initio sui Evangelii, Joannem Baptistam longe infa Jesum Christum hominem ponendi; & docendi, non fuisse Joannem lucem illam magnam quæ Judæan illuminaverat, sed venisse ut testaretur de luce illa quæ ipse Jesus Christus homo, ille Logos, erat, mundum vitæ æternæ exhibitione illuminans. verbo, initium Evangelii Joannis Cerintho oppositum esse patet; cum itaque Evangelista Jesum supra Joannem Baptistam in hoc initio, & quidem satis enixè ac emphatice extollit, sequitur necessar riò à Cerintho Baptistam Jesu Christo homini ap-

(27) Hoc conjicit Hammondus' in Notis, & Celeberr. Samuel Clarke in sua Paraphrasi ad h. l. Clariss. Lampius idem probat pag. 18. Proleg. Comm. in Joan. & in eam rem ab eo allegatur quoque Caveus, Lightfootus, Sam. Basnagius. Nifanius, Tarnovius. Clariss. Echardus Hist. Eccl. p. 75. communem eam esse sententiam dicit. gu jai Pi G a an & tii

di

DI.

m

m

qu Si

et

tic

8%

ni

ru

de te

ra

qu

ge

ap. XXI. restitutum & illustratum. 397.

epositum suisse. Si perversissimus Cerinthi in Eistolam Joannis, sive scriptus sive oralis, Commentarius conservatus suisset, non tanta obscuritate
initium Evangelii Joannis postea suisset obvolutum.
Cum itaque omnia prorsus, quæ initio hujus Evangelii proferuntur, Cerinthum feriant & resellant,
eique directe sint opposita, satis jam undique apparet verba illa, Et Deus erat Logos ille, quia nihil
contra Cerinthum faciunt, Joannem minime pro-

ulisse.

II,

im

illa

um

to.

ap.

A.

te.

inc

em

an-

0.

ra.

Cum

elu

nen

rat,

ere

ftus

efus

fuit

ata,

ifra

1101

eam

illa,

un-

Jno

oli-

fu-

dem

fla-

an-

veus,

gius,

lariff.

tiam

tum

II. Cum post verba, Quod erat a principio, statim Subjungat, quod (à Joanne Baptista) audivimus, quod vidimus, &c. apparet & hinc (ut, aliud licet am agentes, & hoc immisceamus) rem de principio Evangelii hic esse. Si enim id de principio Geneseos intelligere velles, quantus ille saltus fuisset principio Geneseos mundi, ad prædicationem Joannis Baptistæ! Quantus inter illud Principium & Joannem Baptistam hiatus & inane! Quin potiùs si de initio veteris mundi agere voluisset, dixisset Apostolus: Quod ante principium absque ullo temporis principio, & in principio fuit, quod mundum creavit, Patriarchas visitavit, legem in monte Sinai promulgavit, Israelem in deserto duxit, Prophetas docuit, in uterum Virginis descendit, quod denique à Joanne Baptista audivimus, &c. &c. Similem, id est immanem præcipitemque saltum, etiam in Evangelio Joannis cap. i. à commate tertio ad comma quartum, ab initio veteris mundi & a vetere creatione, ad vitam sub Evangelio manifestatam, & lucem doctrinæ Evangelicæ, observarunt jam alii; si tria priora commata Evangelii, de initio veteris mundi & de vetere creatione intelligenda essent. Vita enim & lux ver. 4. memorata, in toto Evangelio & Epistola Joannis, frequentissimè & ubique ferè, nonnisi vitam sub Evangelio manifestatam & doctrinam Evangelii significat. Saltum verò istum adeo incongruum & ineptum,

198 Initium Evangelii S. Joannis Pars II, tum, nihil nos facere vel statuere cogit, modò omnia quinque priora commata Evangelii, de initio Evangelii, de rebus ad Evangelium pertinentibus & sub Evangelio gestis, accipiamus. Vide hic inter alios Petrum Langedult M. D. in Joan. i. 4. & Le

Tombeau du Socinianisme, pag. 151, 152.

III. Verum enimvero, cum Joannes in Epistola initio, priùs à Joanne Baptista de Christo se audivisse, quam Christum ipsum vidisse & contemplatum esfe, indicat, non videtur ad istam historiam de duobus discipulis, Baptistæ auditoribus, Christumque fecutis Joan. i. ver. 35, 37, 38, 41. descriptam, folam & præcipuè respicere. Nam jam antea Christum fuerat contemplatus. Dicit enim cap. i. 14. Et contemplati sumus gloriam ejus, gloriam tanquam Unigeniti a Patre. Quibus verbis respicit illam descensionem Spiritus Sancti, apud Jordanem, in Jesum baptizatum; non illam in monte sancto ejus transformationem, quam allegat Petrus 2 Epist. cap. i. Nam primo, apud Jordanem propriè visa fuit gloria Unigeniti, in illa generatione Psalmo ii. prædicta: Dominus dixit ad me, Filius meus es tu, ego te hodie (apud Jordanem) genui; ego nunc solus & citra matrem tuam genui te, ita ut nunc sis Unigenitus a (solo) Patre procedens. In monte verò sancto nulla fuit Spiritus Sancti in Christum descensio, nulla Christi Gloria quidem ibi erat Christi, sed non generatio. gloria tanquam Unigeniti tunc à Patre generati; & non Christi solius erat ibi gloria, nam ibi etiam Mosis & Eliæ gloria apparuerat Luc. ix. 31. Secundo, Joannes, qui paralipomena post alios Evangelistas scripsit, non debuit in specie memorare, quod in monte sancto Christi gloriam fuerit contemplatus, id enim jam tres ante eum Evangelistæ memorarunt. Tertio, refellit etiam hic Joannes Cerinthum, qui Monogenem à carne à Jesu homine distinguebat; ac dicit, Et ille Logos caro erat, & vidimus ejus (18 Aoys, qui caro erat) gloriam tanquam Unigeniti a Patre,

fa

4

fe

til

de

Po

tre

de

na

Qu

rò dan

let

bit

Jes

dic

popt

tiza

7

Jesi

cap. XXI. restitutum & illustratum.

399 & fie-

re, cùm apud Jordanem à Deo generaretur, & fieet Unigenitus à Patre; non vero alius ab eo diverus Unigenitus, à Patre suo tunc cœlitus proce-

debat.

0

ì

R

-

m

1-

10

n,

1-

11-

n-

ım

15-

i.

ria

2:

die

12-

10)

fuit

isti

non

iti;

iam

ndo,

stas

in

tus,

unt.

qui

at;

(78

Pa-

tre,

Quod autem descensio Spiritus Sancti apud Jordanem, non a solo Christo & Baptista, sed ab aliis quoque fuerit conspecta, non tantum ex hoc loco oan. i. 14. verum etiam inde patet, quod Evanrelista iste I Epist. iv. 14. dicat, Et nos contemplati lumus & testamur, quod Pater miserit filium Servatorem mundi. Non alibi certe missionem ipsam filii, nisi apud Jordanem, Spiritu in eum descendente, Tunc enim eum Pater contemplari poterat Joannes. landificabat & in mundum mittebat, ut ipfe Christus dicit Joan. x. 36. In monte autem illo sancto non demum mittebatur, sed jam antea fuerat missus. Deinde Joannes Baptilta Joan. i. 34. dicit, Et ego vidi (Spiritum Sanctum descendentem in Jesum) & (tunc fatim & illico, cum descensionem illam conspexislem;) testatus sum, cui verò testatus est nisi adstantibus, & eandem descensionem Spiritus Sancti videntibus? quod iste sit ille Filius Dei. Et ver. 15. postquam Evangelista dixit, sese contemplatum fuisle gloriam ejus, gloriam tanquam Unigeniti à Patre, protinus subjungit : Joannes (Baptista) testatur de eo, & clamavit (tanquam re prorsus extraordinaria contingente) dicens, Hic ipse est quem dixi, Qui post me venit pralatus est mihi, &c. Ad quos veto ista clamavit, nisi ad adstantes, rem istam mirandam videntes, & vocem coelestem, Iste est filius meus dilectus, &c. audientes? Denique Luc. cap. iii. 21. scribit, Factum est autem dum omnis populus baptizaretur, & Jesu baptizato, ut cœlum esset apertum; ubi, quia non dicit uera ro Ban Isnvas Laavla rov dade, postquam omnis populus baptizatus esset, (nam etiam post Jesum bapuzatum populus adhuc baptizabatur a Joanne) sed วัน หลาใเอที่งลง, dum omnis populus baptizaretur, etiam Jesu baptizato, apertos suisse cœlos; videtur innuere cœlum

Initium Evangelii S. Joannis Pars II 400 cœlum tunc fuisse apertum cum Jesus inter alios baptizaretur; non verò Jesum tale tempus baptismi captasse & elegisse, cum nemo præter eum Baptissa Joanni adesset. Ut de voce 7078 Matth. iii. 11 (quæ cap. iv. 1. idem quod tudis teste Marco cap. i. 1) fignificat) nihil dicam. Sane pervetustus S. Germani codex, a Millio in Prolegom. Nov. Test. p. 73 citatus, hæc habet : " Cum baptizaretur Jesus, lume ' magnum fulgebat de aqua, ita ut timerent omne ' qui congregati erant. Et baptizato Jesu confessia ' &c.' Evangelium quoque Ebionæorum ab Epiphanio Hær. xxx. § 13. allegatum, hæcce com nebat, ' Baptizato populo venit & Jesus, & à Joann ' baptizatus est - Et vox reddita de cœlo, dicens 'Tu es filius meus dilectus, in te mihi complacul Et iterum, Ego hodie genui te. Statimque eus 'locum lux ingens circumfulsit.' Prædicatio quoqu Pauli quam Auctor anonymus de Baptismo hæret corum, inter Cypriani Opera editus, allegat, al Evangelio Ebionæorum diversa, nam gesta etian Pauli (quem Ebionæi odio habebant) & Petri continebat, afferit, Ignem tunc visum fuisse super aquan Et Justinus Martyr ex ejusmodi Ebionitarum tradi tionibus, Ignem in Jordane fuisse tunc accenjum cre debat, ut patet ex ejus Dialogo cum Tryph. Ul etiam hæc habet: 'Tunc Spiritus Sanctus propte ' homines, uti jam dixi, specie columbæ devolavi ' super eum.' Prosecto & lumen illud aut ignis qu tunc in Jordane aut super Jordanem accensus suite dicitur, propter homines fuit tunc spectatores ac adstan tes, & ad gloriam Unigeniti pertinebat. In Ex cerptis quoque Clementis Alexandr. hæc leguntur Præterea, vox illa quæ est in monte prolata, eletti qui intelligere possent facta est; --- vox auten illa in fluvio Jordane, prolata est illis qui in eur credituri erant ; quapropter & ab eis fuit neglecta vos qui institutionibus Legisperitorum implicati dett nebantur.' Ergo

fi & fi

j1

h

go go fii

il

ra

Z

C

g

P

C

12

mi

13,

12 et-

73

net

2718

tin

pi.

nti

nn

ens

Cu

eun

oque

reti

ab

tian

con-

uan

radi

Cre-

Ubi

opte

lavi

is qui

fuilk

lftan

Ex

ntur

electi

luten

1 eun

a vox

deti

Ergo

401

Ergo Joannes Evangelista jam etiam antequam Christus suisset baptizatus, cum Baptista Joanne verabatur, & ab eo didicerat, quod Christus jam jam ppariturus esset; postea ipsum Christum baptizaum, Spiritumque Sanctum in eum descendentem, & omnem gloriam Unigeniti tunc apparentem conpexit; ac cum Christus a Jordane illicò in desertum. uisset pulsus, & postea ad Jordanem rediisset, tunc tiam Joannes Evangelista Baptistæ adfuit, & voce ila Ecce Agnus Dei! audita, Baptista relicto, ad Christum cum Andrea abiit. Quicquid sit, cum Joannes initio Epistolæ, priùs se à principio de Logo vitæ audivisse, quam eum ipsum vidisse & contemplatum fuisse dicat; certum est, eum ad doctrinam Baptistæ respicere, priùs ipsi à Baptista traditam

quam cum Christo ipso versari cœpisset.

IV. Quod si verò iis, quæ de Cerintho, Baptistam homini Jesu Christo, præferente diximus, obicies locum illum Irenæi Lib. I. cap. xxv. respondebo: Dixisse quidem Cerinthum ibi, in priore illa sua doctrina apud Iren. Jesum hominem ex Josepho & Maria natum, plus omnibus, adeoque etiam (subsumere quis posset) ipso Joanne Baptista, potuisse justitia & prudentia & sapientia; sed poterat per no omnibus omnes solummodo vulgares & communes homines intelligere, Joannem verò Baptistam Legatum Dei extraordinarium eximere. Sic enim legimus : fuisse autem eum Josephi & Maria filium similiter ut reliqui omnes homines, & plus potuisse justitia ab omnibus, nempe istis reliquis omnibus, qui ut ille Josephi & Mariæ filius, communes homines erant. Pro, ab omnibus, edidit Massuetus ex aliquot MSS. Codd. ab hominibus, quod sensui nostro accommodatius est. Ergo Joannes non fine miraculo genitus & natus, à Cerintho homini Jesu, ut ille putabat, communi modo, prout omnes homines concepto & nato, quoad justitiam & sapientiam prælatus suisse potest. Et jam supra cap. xvii. §. 2. Dd oblerobservavimus, Cerinthum illa verba i Joan.ii.2. habe mus &c. Jesum Christum justum, vi Systematis sui, ad cœlestem illum Jesum Christum trahere coactum suisse; adeóque Jesum Christum justum Jesu Christo homini, & per consequens minus justo, opposuisse. Deinde & Ignatius, verbis infra cap. xxxvi. num. & cap. xxxvii. § 1. num. 5. adducendis, indicat Cerinthianos & Nicolaitas docuisse, quod homo Jesus Deo non secundum omnia placuerit; ut nempe coelestem illum Christum unicè placuisse innuerent. Eis enim contradicens ait, Jesum Christum secundum ome

o:

CI

B

bl

fi

a

ce

r

n

hi

hi

E

or

fu

fu

er

fa

fti

co

Ipi

go

fee

O

pa

ve

nia mittenti Patri placuisse.

V. Imò ipse Evangelista huc digitum intendit dum dicit, Omnia per ipsum fiebant, aut facta funt; quod apprime hic observandum est. Patet enim en jam hac Parte II. cap. xiv. § 1. & 3. dictis, primum comma Evangelii Joannis, ad primum comma prima ejus Epistolæ referri; & per illum Logon in Evangelio, ipsam illam Rationem vita Tov Noyor Tis Cuis de quo agitur in Epistola, indicari; adeò ut Joannes id ipsum dixisse censendus sit, ac si re ipsa legeremus, In principio erat illa Ratio vita, & illa Ratio vitæ erat apud illum Deum, & Dei erat (Filius ac Legatus) illa Ratio Vita. Omnia per ipsam (Rationem vitæ) fiebant, &c. Ergo ista omnia quæ per Logon ver. 3. facta fuisse dicuntur, fiebant per eum tanquam per Rationem vitæ, adeoque tanquam per falutis nostræ causam, per secundum Adamum, Mesfiam & Salvatorem illum mundi promissum; non per commentitium illum Logon antesecularem, mundi Vice-Creatorem. Ergo nemo dubitare poterit, istis verbis, omnia per ipsum fiebant, etiam omnium mandatorum & præceptorum Dei, quæ secundus Adamus nobis salvandis præstare debuit, impletionem, omnis justitiæ & obedientiæ, non tantum miraculorum aut virtutum, & rerum aliarum ad prædicationem Evangelii pertinentium, & salutem humani generis promoventium, patrationem aut directionem, necestario d

1-

e.

e.

us r-

15

n-

it,

it;

ex

nz

an-

will,

an-

pfa

Ra-

20

10-

per

um

per

1ef

per

ndi

iftis

an-

mus

om-

rum

nem

eris

ne-

ariò

cessariò contineri. Certè post illud dicum, Et Dei Filius, Legatus ac Missionarius erat ille Sermo, nihil aptius & concinnius subjici poterat, quam istud, Hic, & non alius, erat, tanquam Filius dile dissimus in finu Patris, in principio apud Deum Patrem. Utpotè cui cœlum propter obedientiam perfectam, tanquam secundo Adamo, jam tunc debebatur. Omnia per istum Sermonem aut Logon, utpote Dei Filium & Legatum fidelissimum, Dei mandata effectui sunt data; omnia hæc, exactissimá obedientia & sidelitate executus est; omnem voluntatem Dei Patris implevit. Bene omnia fecit. Non, ut primus ille Adamus, inobediens fuit. Omnia quæ Deus volebat per eum fiebant. Frustra ipsi Cerinthus Christum coelestem aut Logon illum fictitium, ob justitiam aliquam excellentiorem anteponit. Et non veluti nervis alienis (quod idem impostor infert) mobile lignum erat; nam absque ejus scitu, proprio motu, & consensu, nihil fiebat eorum, quæ facta sunt in eo. Atque hinc appolité & admodum congrue subjunxit ver. 4. Evangelista, (Iste Logos) Vita erat &c. Quia enim omnia Dei mandata fecit, ideò factus est nobis, aut fuit nobis Vita, prout primus Adamus Mors, ob suam inobedientiam. Unde iterum patet, eos tota errare via, qui ista omnia ver. 3. ad veterem mundi facturam referunt.

VI. Idque contra mentem primorum fieri Christianorum, patet ex jam memorato Ignatio, quem confer in Epist. ad Ephes. § xv. ad ista Joannis respicientem, & dicentem: Bonum est docere, si dicens facit. Unus igitur Doctor, qui dixit & factum est, si timer xì èvirio, sed & quæ silens fecit, digna Patre sunt. Quasi diceret, Omnia per istum Logon, Legatum Dei & Doctorem, non tantum dicta sed etiam sacta sunt, quæ ab ipso sacienda suere. Omnia Dei præcepta. Auctor du Platonisme devoilé pag. 166. existimat Ignatium hic ad Psalmi xxxiii. ver. 9. verba de Deo Patre, Ipse dixit & facta sunt, allu-

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. alludere; & quod de Patre dictum fuit, id Christo respectu novæ Creationis aptare. Quod etiam verum est. Utrumque enim locum tam Joannis quam Psalmographi, respicit & respicere potuit Ignatius; Christum hic & tanguam Doctorem fidelem, & tanquam Patris imaginem ac imitatorem, in jubendo aut dicendo & simul faciendo, proponit; prout sequentia quoque satis innuunt, quando dicit, sed & qua filens fecit digna Patre sunt, nempe digna sunt Patris imagine & imitatore. Pater enim non femper loquitur, semper tamen optima agit ac perficit; sic & Christus Dei Patris imago. Patet ex isto loco Ignatii in Epist. ad Ephes. eum verba ista, Omnia per ipsum fiebant, ita ut nos, intellexisse; & ista omnia, per Logon, tanquam per Rationem vitæ nostræ æternæ, tanquam per secundum Adamum & Redemptorem humani generis facta, nobifcum statuisse; adeoque exordium Joannis Evange lii, non de exordio Mosis, sed de principio & rebus Evangelii, explicasse.

İ

n

re

ŀ

e/

77

in ac

Ig

& Se

CC

m

tu

CO

ta

no

6]

. (

5

Nec obstat locus ille Ignatii in Epist. ad Magn. 6. ubi eos hortatur in unanimitate Dei omnia perficere, cum Episcopus Vice-Dei præsideat, & Presbyteri loco Synedrii Apostolorum, & Diaconis diaconia Jesu Christi sit concredita, qui ante secula apud Patrem erat, & in fine apparuit, os mes divisor कवले Talei nu n' in Téass igain. Non obstat, inquam, iste locus, quia corruptus est; nullam enim ad Diaconos relationem habet specialem. Nam Christus ante secula, nulla Patris ministeria obibat; & nulla ipsi diaconiæ in creatione postea seculorum, nulla egressiones ad Patriarchas, nullæ apparitiones sub Veteri Testamento, ab Ignatio adscribuntur; & in fine tantummodo apparuisse dicitur. Et tamen etiam Epist. ad Trall. § 2. Diaconos mysterium Jesu Christi emphatice vocat, quia nempe dum Episcopum adeunt, mandata ab eo privatim accepturi, qua postea ab eo egressi aliis manisestent, & exequantur, repræ1

.

0

-

ıt

1-

t;

to

2,

;

m

a-

if-

99

ous

gn,

1112

&

nis

ula

STOY

am,

Di-

stus

ulla

ulla

fub

Sc in

iam

hri-

pum

quæ

ntur, præ-

repræsentant Jesum Christum, qui etiam (in principio Evangelii) ad Patrem suum in cœlum ivit, ibique mandatis ab eo acceptis, apparuit postea in terris, & ea est executus. Ut ergo verba Ignatii ad Diaconos referri possint, ita Ignatius ipse scripfife cenfendus est, os er τέλει τῶν ἀιώνων σαρὰ τῷ Παίςὶ iv, no nuiv equivn: Qui in fine seculorum (ut nova conderet) apud Patrem erat, & nobis est manifestatus. Quam emendationem alibi pluribus auftruimus. Respicit enim Ignatius illa verba Joannis Apostoli: Annuntiamus vobis vitam æternam, quæ erat (nempe in principio Evangelii) apud Patrem, & nobis est manifestata. Sed ne nos nodum Ignatii secare clames; guod tamen non fine ratione, & Diaconis fic postulantibus, facimus; age! stent talia in libro Ignatii verba, sed non aliter intelligenda quam illa Hermæ Paltoris, cum de Ecclesia dicit, Quia omnium prior creata est, ideo anus, & propter illam mundus factus est. alibi, Filius Dei omni creatura antiquior (forte mpeoblness, nobilior) est, ita ut (non quidem realiter, sed) in confilio (2 Tim. 1.9. Eph. 1.9.) Patri suo adfuerit ad condendam creaturam. Sic & hic dicit, fi dicit, Ignatius, Qui ante secula apud Patrem (in ejus mente & consilio) erat, & in fine (demum nobis) apparuit. Sed quomodo verba ista, hoc sensu accepta, ad Diaconos in specie referri possint, juxta cum ignarissimis icio. Locum autem hunc Ignatii esse corruptum, eò facilius credes, ubi aliorum etiam in eo locorum falsationem, à nobis infra, cap. xl. demonstratam, confideraveris.

VII. Sed & majoris Ignatio Auctoris dictum nunc nobis venit in mentem, argumento quod tractamus illustrando appositum. 'Nolite (inquit Servator noster) putare quoniam veni solvere Legem aut Prophetas; non veni solvere sed adimplere. Amen quippe dico vobis, donec transeat cœlum & terra, jota unum aut unus apex non peribit à Lege, donec comnia siant, Matth. v. 17, 18.' Dicturus erat, donec

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. donec omnia adimpleam, fed fic dicendo, satis aperte se Messiam indicasset, quod evitabat; & tam stupenda de se ipso adeò clare loquens, odium sudzorum in se concitasset. Cum autem ista verba, donec omnin fiant, eodem fensu dixerit ac si dixisset donec omini adimpleam & faciam, apparet hic subintelligendas este voces per me, aut a me. Nempe, non peribit vel unus apex de Lege, donec omnia per me fiant & adimpleantur. Licet eas Christus eandem ob rationem non expresserit. Jonas Schlichtingius hic in margine Novi Test. scripserat, 'Legem aut Prophetas, ' i. e. eam Legis partem, quæ de bonis operibus et & officiis in proximum. Sola de bonis operibu Lex, Legis & Prophetarum nomine censeri solet (28) Donec omnia fiant, q. d. sed oportet ut omnia Legi præcepta fiant &c.' Omnia ergo per ipsum fieban inquie Joannes, quasi etiam ad hocce dictum Christi Marth. v. 18. alluderet. Omnia inquam quæ Lex & Prophetæ præceperunt. Non igitur alius Messias expectandus erit. Quod erat Joanni ante omnia de monstrandum. Deinde etiam Cerintho ob rationen jam dictam opponendum. Ex isto ergo quoque lou Marthæi omnino patere videtur vocibus illis, done omnia (per me) fiant, adeoque & dicto illo, Omnia

(28) Legis & Prophetarum nomine censetur] Sic censetur Luc. xvi. 29. ubi Divitum Abrahamus ad Legem & Prophetas remittit; & Matth. xxii. 40. Sic etiam in Fragmento Evangelii secundum Hebrasos sive Nazarasorum, apud Origen. Tract. 8. in Matth. Tom. 1. pag. 73. Dixit ad eum alter Divitem: Magister, quod bonum faciens vivam? Dixit ei: Homo Leges (l. Legem) & Prophetas fac. Respondit ad eum, Feci—Et dixit ad eum

Dominus: Quomodo dicis,

· Legem feci & Prophetas ? quo ' niam scriptum est in Leg Diliges proximum tuum ficu te ipsum; & ecce, multi fra tres tui, filii Abrahæ, amid funt stercore, morientes pra fame, & domus tua plent est multis bonis, &c.' Fir mat Schlichtingii observationem quod Christus ibid. Matth. V. 17. Legis & Prophetarum men tione facta, versu statim se quente, de eadem re agens, fo lius Legis meminerit. Sic 6 tiam Luc. xvi. 16, 17. Sich in hoc Fragmento.

C

¢Ľ

ra

ne fc:

147

qu

þh

fiel

Ch

II.

rtè

en-

um

nin

mia

effe

Vel

8:

ra-

c in

tas,

elt

bus

28

egu

ant.

rifti

x &

ex-

de

nem

loce

done

mnia

Quo Lege ficu

ti fra

amid

s pra

plena Fir

onem,
tth. v.
men
m fe
ms, fo

Sic &

per

er ipsum siebant, omnium etiam moralium præceporum executionem, & omnigenam obedientiam, seffiæ Domino nostro attribui, eamque indicari. ctiam dico, non enim ex istis dictis Joan. i. 3. Matth. v. 17, 18. eorum quoque stupendorum opeum patratio & impletio quæ Prophetæ ab eo faciena prædixerunt, excluditur. Nam & hæc ab eo, anguam Ratione vitæ & secundo Adamo perficiena fuere. Quo pertinet pulcherrimus in Epistola Barnabæ locus cap. xvii. juxta ejus veterem interprerem à nobis in alio opere MS. illustratus. ' Habes, inquit, interim de Majestate Christi, quomodo omnia in illum & per illum facta sunt.' * Quæ nempe er typos adumbrata, & per Prophetas prædicta fueunt. ' Homo factus-vere omnia fecit ex virtute Dei, secundum placitum Patris universorum, quomodo Prophetæ prædixerunt.' Iren. lib. ii. cap. lvii. in ipso fine. Hinc etiam Joan. xix. 30. dixit de cruce suspensus, & jam animam suam Deo Patri commendaturus, Terenesas jam consummatum est, quodcunque nempe Salus humani generis per me recuperanda requirebat. Vox retelesas perinde atque Hypre aut Exercio (factum est aut fiebant) absolute licet posita, aut pronunciata, specialis rei consummationem designat. Sic & Luc. xxii. 37. dixerat, Ea qua scripta sunt de me, finem habent.

(*) Omnia per illum facta funt] Apprime notandum est, quod Barnabas phrasin istam, phrasi Joannis Omnia per eum sebant omnino geminam, de Christo etiam usurpat, nec tamen veterem creationem ea indicat, aut in ea subintelligit. Veterem Iuterpretem Barnabæ ubi integer est, Græco Textui moderno præferendum esse, alibi ostendimus.

CAP. XXII.

Anonymus producitur, qui etiam docet, Joannem Evangelistam principium Evangelistam opponere iis, qui hominem Jesum Joanne Baptista postponebant.

I. T Erum occasione eorum quæ de Joanne Bap tista modò diximus, plura nobis de eo sun afferenda; in quæ hisce jam scriptis incidimus Vidit nempe fimilia in ipso initio Evangelii, etian Auctor iste Platonismi retecti modo laudatus; cuin hic pulcherrimas observationes, ex alio illo Tractan ejus adhuc inedito supra p. 335. memorato, allega Nempe Reflex. iv. dicit, Cerinthum & f. miles hæreticos, in rem suam rapuisse, quod tre priores Evangelista Christum (primo) nonnisi postquam à Joanne baptizatus esset, & (secundo) es demum in carcerem conjecto, in lucem prodiifle & docere expisse, testarentur. Poterant, inquit (hæretici) ex prima illa re concludere, cum Joanna Christum baptizaverit, actum istum suisse auctorita tivum (it was an action of authority), adeoque inde fliquere, illum fuisse Magistrum, Jesum verò discipulum, qui Spiritum S. virtute hujus Baptismi acceperit, minori à majore collati.' [N. B. Po terant sanè isti hæretici, antequam tria Canonici Evangelia, sub finem nempe avi Apostolici (quâ de re aliquid infra) prodiissent, ex Apocryphis Evangeliis imperfectis, aut ex orali tantummodò Evangelistarum Prædicatione, Jesum à Joanne baptizatum percipientes, circumstantias à Matthæo observatas, quod Baptista Christum se majorem agnoscens, eum primo baptizare recusaverit, & similia Christi Joanne excellentioris indicia, non considerasse. fane

d

Se

pi

II

70.

e lu

211

2P

uni

lus

an

1)0

att

ga.

tre

oft.

ee

uit

nes

ita

nde

dilfmi Po-

1ica

à de

au-

an-

tum

tas,

um

Jo-

Lt

anè

ane Cerinthi hæresis est omnino antiquior editis, ub finem demum Apostolici ævi, canonicis nostris Evangeliis.] 'Ex secunda verò circumstantia inferre potuere: cum ipfius Christi discipuli historiam gestorum ejus, à captivitate demum Baptistæ ordiantur, ipsosmet eo ipso agnoscere, auctoritatem & potestatem Christi Magistri sui, durante magni hujus Prophetæ Joannis prædicatione, in obscuro latuisse, & non prius Jesum sese Logon vel Messiam ostendisse ac declarasse, functionesque fui ministerii aggressum esse, donec præcipuum illud lumen obscuritate carceris contectum, & tandem per mortem penitus extinctum fuisset, &c. Et Reflex, V. 'Probare itaque intendit Joannes contra hæreticos istos, quod jam (*) a principio Pradicationis Evangelii, priusquam Jesus statim à Baptismo suo Christum illum alterum, quem ei jungebant, cœlitus recepisset, jam revera tunc, Christus aut Verbum Dei fuerit; jam tunc functiones gloriosi sui muneris, prædicandi nempe Evangelii & patrandorum miraculorum exercuerit; quod Joannes, quem ejus volunt esse Magistrum, nunquam Deum viderit; quod solus ille Jesus, utpote Filius unigenitus & Christus ille Dei, Deum nobis revelaverit, utpote qui in ejus finu, prærogativa fibi peculiari fuerit; quod filius hominis, filius Mariæ, non Christus aliquis imaginarius,

(*) A principio Pradicationis]
Anonymus noster hic non à principio, sed in principio Pradicationis, aut potiùs Evangelii dicere debuit. Nam primo agit hic non de initio Epistolæ Joannis, sed de initio Evangelii; secundo, non omne quod est à principio, est etiam statim in ipso primo puncto aut momento principii, cum à principio significet potiùs statim at-

que immediate post principium; quemadmodum phrasis à constitutione mundi, non significat, in ipsa constitutione, sed statim post constitutionem, aut simul ac constitutus suisset. Sed etiam ex infra hoc Paragrapho allegatis liquet; Anonymum nostrum to à principio, cum to in principio consudisse, quæ omnino distingui debent.

Initium Evangelii S. Joannis Pars II ascenderit in cœlum & inde descenderit; quod caro ejus propria, & non Spiritus aliquis æternus, vivus ille panis esset, qui de cœlo descendit;-quod ibi à Deo mandara & instructio e nem acceperit.--Non itaque verum esse, quoi demum in Baptismo aut per Baptismum factur · fuerit (29) Deus aut Dei Filius; cum Filius jan · fuerit propter nativitatem ex Virgine per opera ' tionem Spiritûs Sancti, ut collegæ ejus (Lucas & · Matthæus) docuere; -- Imo nihil eorum quæ ann · Baptismum ejus fiebant, nisi per istum divinum D. ' minum fuerit peractum; qui potestatem sibi a Des datam, antequam Joannes eum de facie nosset exercuerit. Non itaque post incarcerationem · mortem demum ejus, cæpit nos lux illa mund ' illuminare; imò ex ipso liquet Baptistæ testimo ' nio, quòd ab ipfo jam Prædicationis principio · Jesus noster fuerit illa vera lux: factus nemp ante Joannem (Euwegder us pipore), id est, in Messi dignitate constitutus, antequam præcursor iste mu ' neri suo, fuisset admotus; quia prior id est excellentior erat Baptista Joanne. Adeò ut is nini aliud egerit, quam ut viam ei præpararet; & quicquid fuerat actum antequam ipse se mund manifestasset, ejus solius respectu, & in ejus gratiam, aut eo ipso concedente ac permittente, au ordinante, erat actum.' Hæc ille. coeperit, suspicionem faltem vin (29) Factus fuerit Deus] Re-

(29) Factus fuerit Deus] Refpicit Anonymus noster lectionem istam corruptam & Deus erat Sermo, quia ipsi melior illa
fuit incognita; & pro isto
Deo, statim divinum Dominum
ponit. Verum ipsa ejus ex
Joanne probandi ratio, quod
Christus in ipso jam Evangelii
principio Logos & Filius Dei
fuerit, & non demum apud
Jordanem post Spiritus Sancti
descensionem, Filius Dei esse

cœperit, suspicionem saltem vin sane acuto injicere debuera, ipsum quoque Joannem, non Deus sed Dei (Filius) erat Le gos scripsisse & scribere debuisse Quodsi tamen reipsa injecera, non ausus est eam proponera, aliis destitutus argumentis, Joannem ita revera scripsisse probantibus. Et generales solummodò non speciales in hoc initium Reslexiones scripsit.

h

a

lo

n

ft

r

V

b

Ai

Sei

n

et

2n

do

gu

et

fin

Pa

fac

O

M

da

pa

eft ba

eu

Bon

cun

ver

Ŧej

Bap

ifta

gra fue

tift

I

lod

er-

en.

10-

106

Aus

an

era-

S &

nte

Do

Dec. let.

n &

ind

no ipio

npe

mu

ex-

ihil &

ndo gra-

aut

Viro

non t La

uisse

cerat

nere

, Jo

pro

olum-

c ini-

time

II. Optime profecto innuit, ipsam etiam Joannis aptistæ missionem & prædicationem, ab illo Logo, Jesu Salvatore nostro, concessam & ordinatam ; adeone Principium Evangelii, ab ipso Logo non à aptista (30) arcessendum esse; non Baptistam sed ogon Jesum, in ipso principio Evangelii strictè impto fuisse, non Baptistam sed Jesum, quatenus f Dei Logos & Procurator, primam rem in illo rincipio extitisse. Principium certè primo-primum vangelii, à Jesu apud Deum in cœlo præsentia, bi is, in terram inde rediturus, Dei Logos confitutus fuit, repeti debet. Cum enim Jesu Christo servatori, ut jam dictum, cœlum jam tunc ante mortem ejus, ob perfectam vitæ innocentiam pateet & in cœlo manere potuisset; non poterat Joannes tanquam ejus anteambulo, & Messia in mundo apparituri præco, ad Judæos expediri, anteuam Christus se in terras redire velle significaslet, antequam Hebr. x. 5, 7. de cœlo jam descenurus, & in mundum hunc inferiorem ingressurus, Patri suo cœlesti dixisset, Ecce eo (in mundum) ut faciam tuam voluntatem. Vocatur etiam Esa. xl. 3. oan. i. 23, &c. Vox clamantis in deserto, id est, vox Messia. Ex hoc loco Esaia (**) videtur inter Judxos opinio fuisse exorta, Messiam in deserto appariturum: Si, inquit, dixerit vobis, Ecce (Messias) of in deserto, ne exeatis, Matth. xxiv. 26. Clamabat ergo Messias per Joannem Baptistam in deserto, eum instruens; & vox ejus erat Joannes. Atque

(30) Principium Evangelii non à Baptista] Non contradicunt ista S. Marco, qui cap. i. ver. 1. Principium Evangelii Jesu Christi ponit in Joannis Baptistæ missione. Cum enim ista missio Christo ordinante, & gratia sua Joannem expediente, suerit instituta, non ergo Baptistæ Joanni, sed ipsi Christo Principium Evangelii & omnia, Joannes Evangelista adscribere, & ipsum mittentem Christum in principio Evangelii ponere aut collocare debuit.

(**) Confer A Defence of Christianity from the Prophecies, &c. by the Lord Bishop of Coventry and Litchfield, pag. 331. edit. 2.

412 Initium Evangelii S. Joannis Pars II hinc Joan. iii. 31. dum Christum sibi anteponit, sele tantummodo ex terra loqui dicit; innuens Christum, etiam ex cœlo quandoque loqui. Ex cœlo enim ipso eum in Evangelii principio instruxerat. Omnia itaque in genere, & ipsius Joannis Baptistæ Legatio in specie, per Logon istum fiebant, & sine en factum est nihil quod ullo modo ad Evangelium salutemque nostram pertinebat. Simile quid jam quoque supra pag. 108. breviter observavimus. que ita, licet Baptista priùs quam Salvator noster, Logos ille Dei, in mundo visibiliter apparuisset; prius tamen iste Logos à Joanne Evangelista statin ab initio Evangelicæ historiæ, celebratur: & poster demum ver. 6. mentio fit missionis Baptistæ Joannis utpote ab ipso Logo, qui tunc apud Deum erat, & de cœlo descensurus erat, à Deo impetrata, & per Logon ordinatæ. Sie admirandum hoc Evangelii initium, in fua brevitate, in quinque primis commatibus, plurima continet & innuit egregia.

a

ri el

er

A

aıj

fin

ite

COL

div

Ex

Ev

ea Et

aut

int

Ire & tru tia Va

nor feq

rec

Gr Sec

Syn

Poft

Et

· u

J

n

gra

C A P. XXIII.

Verba in Evang. Joan. cap. i. 16, 17, 18. ip. sus Joannis Baptistæ verba esse probantur. Solus Christus Joanne Baptistâ major.

I. MO si Joan. i. ver. 15, 16, 17, 18. probè consideremus, videbimus ista omnia esse ipsius Joannis Baptistæ verba, quæ Evangelista occasione sui ver. 14. dicti, plenus gratia & veritate, profert; adeóque Baptistam de Christo Jesu similia ver. 16. essatum esse dicit, è plenitudine nempe ejus omnes, & ego Baptista, accepimus, &c. Et vide hic methodum

ap. XXIII. restitutum & illustratum. um nostri Evangelistæ! Primum ver. 6,7,8. suis proriis verbis, ipse Baptistam longè infra Logon illum esum Christum, ponendum esse, docuit; postea er. 15, 16, 17, 18. & in sequentibus, ipsum Bapstam sese cum Christo minime comparari, nedum præferri debere, docentem introducit. versum 14. & antecedentes Joanni Evangelista, cujus etiam funt; versum 15. unicum, Baptistæ; verum 16, 17, 18. rursus Evangelistæ; versu 19, &c. iterum Baptistæ testimonium continente, tribues, confusam, absque necessitate, rationem scribendi divino nostro Joanni imputabis. Quodsi verba illa, Ex ejus plenitudine nos omnes accepimus, &c. Joannis Evangelistæ, & non Baptistæ suissent verba, statim ca commati 14. subjecisset, plenus gratia & veritate. Et ex ejus plenitudine nos omnes accepimus, &c. non autem modo plane incongruo, verbis suis propriis, inter versum 14 & 16. verba Baptistæ immiscuisset. Irenæus lib. iii. cap. xi. pag. 215. b. ita versum 15 & 16. citat atque connectit, ut manifestum sit, utrumque comma Baptistæ Joanni tribuisse, quod etiam Grabius in notis observat. Sic & Heracleon Valentinianus hæreticus, id 16. comma, Baptistæ non Apostolo adjudicabat. Origenes verò etiam sequentem 17 & 18. versum. Ut de Theophylacto recentiore nihil dicam. Quâ de re videatur idem Grabius Spicil. Patr. & Hær. ii. Seculi pag. 88, 235. Sed & Athanasius ac Augustinus, apud Polum in Synopsi Critic. in eam rem allegantur. Joan. Bugenhagius quoque ita scribit in Jona Propheta exposito pag. H 7. versa: 'Atque hoc est quod Joannes Baptista dicit Joh. i. Lex per Mosen data est, &c. Et sub finem libri fol. Bb. vi. Gohannes Baptista, ubi dixerat, Deum nemo vidit unquam, addidit, Unigenitus filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit.' Erasmus etiam, quia illa verba plenus gratia & veritate cum sequentibus potius connectit,

1

(e

n,

Im

12

2-

eo

m

ım

t-

er,

t;

im

ea is,

at,

&

ın-

nis

ip.

ur.

ıfi-

10-

one

rt;

16.

nes,

um

ut sit sensus, plenus gratia & veritate Joannes (31) testatur de eo, &c. eo ipso docet etiam sequentia ab ipso Joanne Baptista suisse pronunciata. Plenus gratia Joannes dixit, Ex ejus plenitudine omnes, etiam ego, accepimus. Non tamen Baptista, sed Evangelista Joannis verba ista esse (quod mirum est) arbitratur. Laurentius Echardus nuper in Eccl. Hist. pag. 74. commata ista 16, 17 & 18. tam Joanni Baptista quam Evangelista ascribi posse innuit.

Deinde, Joan. Millius observat, in Codd. quibus dam N. T. & in versione Armenica, etiam in Vulg vetere, & apud Cyrillum, ver. 16. non extare w five &, fed on in is manginales auls, &c. Queniam! plenitudine ejus nos omnes accepimus, &c. Et sic quoque Nonnum in suo Textu, emaculatiore plerisque qui ejus avo ferebantur, reperisse. Vide Mil Proleg. N. T. Num. 908. Quam lectionem etian Millius primitivam esse judicat. Jam verò vos ista Quoniam, satis indicat, comma istud 16. eiden cui & verba præcedentis commatis 15. nempe Joanni Baptistæ, tribuendum esle. Nempe ratio hi exhibetur præcedentis commatis, prælatus est mih quia prastantior me erat; quoniam, videlicet, ex ejus plenitudine nos omnes, & ego Baptista, accepimus Tò on utrobique tam 15. quam 16. commate eurdem sensum habet, & causam præcedentium reddit Sed qui comma hoc 16. & duo sequentia, Joanni Baptistæ non convenire existimabant, illud in in mutasse videntur, ut ista tria commata ad ipsum Evangelistam commodiùs referri possent. Verum enimvero potius ipse Baptista tribus istis comma-

(31) Plenus gratia & veritate Joannes] Incommoda tamen est ista connexio, quicquid dicat Erasmus. Paulo enim ante sollicitè Evangelista docebat, Baptistam non suisse illum Logon, aut illam Vitam magnam-

que Lucem, & indicabat eum Christo Jesu longè suisse inseriorem. Non ergo verisimile est, ut illum hoc loco statim plenum gratia & veritate dicere, & titulum ei ipso Christo dignum, tribuere voluerit.

ad

C

 $\operatorname{Id}\epsilon$

Cap. XXIII. restitutum & illustratum.

ibus probat quod ver. 15. dixerat; Christum nempe

pso fuisse prastantiorem.

)

1

15

e-

t),

cl.

mi

uf.

llg,

14

ni

u0-

que

iam

VOX

dem

Jo-

hic

mihi

ejus

mus.

eun-

dit

anni

iny

ofum

erum

nma-

t eum

infe-

ftatim

dicere,

o dig-

tibus

II. Porrò, nihil verbis ver. 16, 17 & 18. inest, uod Joannes Baptista cognitum habere & pronuniare non potuerit. Qui Joan. iii. 34. dixit, Deum Christo non ad mensuram dedisse Spiritum, idem ei lenitudinem, gratiæ nimirum & veritatis, hic Joan. i. 6. adscribere potuit ac debuit. Erat certe Bapista Joannes unus & præcipuus ex iis qui in nomen Jesu credebant, ergo juxta ver. 12. data ipsi erat a Domino Jesu potestas ut Dei filius fieret, ex Deo nasceretur; adeoque donum gratiæ & reritatis è Christi plenitudine acceperat; præsertim cum non absque ejus ope & Spiritu missus esset. Et ad sui similes fideles, dicere Baptista poterat, Et ex ejus plenitudine omnes accepimus (vide hic Rever. Th. Bennetum in libro de Trinit. cap. viii. 1.96.) ng xa'eu dvli xa'ellos, & Gratiam pro Gratia, gratiam Evangelicam falutarem, loco gratiæ Legalis. Cum sequentia, Lex enim per Mosen data est, Gratia & Veritas per Jesun Christum facta sunt, sensui Iti favere videantur, eò faciliùs comma istud 16. Baptistæ Joanni poterit adscribi. Idem enim Jonnes TONA EURY PENICETO TOV ARDY, Luc. iii. 18. multa ad Evangelium pertinentia populum docebat, ' & pœnitent bus nomine Dei promisit remissionem peccatorum: Quæ erat nova & inaudita in populo prædicatio certè non Legalis sed Evangelica: Lex enim minoribus quidem delictis expiandis lacrificia constituerat; voluntarie autem seu elata manu Legem transgredientibus, nullam promisit delictorum veniam, sed pænam sine misericordia infligi justit. Joannes autem novus gratiæ [Evangelicæ nimirum] præco, seriò resipiscentibus etiam graviorum delictorum veniam pollicitus est, &c.' ut scribit vir Clariss. Philippus Limborch in Acta Apost. ad cap. xiii. ver. 25. Idem, pater ejus Zacharias prædixerat Luc. i. 76, 77.

præibis

Initium Evangelii S. Joannis Pars II 416 præibis ante faciem Domini-ad dandam cognition nem salutis populo ejus in remissionem peccatorum eo. Verba ergo S. Lucæ in Evangelio cap. xvi 16. nonnisi eum sensum habere possunt, Lex & Propheta usque ad Joannem exclusive, obtinent; ex a id est à Joannis prædicatione initio facto, regnun Dei, Evangelium, publice pradicatur. Erat erge Joannes Novi Fæderis & Evangelii, aut, sub Evan gelio, Propheta. Adeóque proculdubio & illa ver ba, verè Evangelica, dicere Baptista potuit & dixit Quia Lex per Mosen data est, Gratia & Veritas p Jesum Christum facta & comparata est; quandoqui dem Christus vità à nativitate innocenter actà, à victo jam in desertis Diabolo, gratiam nobis De salutarem jam tunc reipsa comparabat, cœlum Joani ver. ult. referabat, ac veritatis Evangelicæ mund proponendæ facultatem adeptus erat. Et fanè, pro bè noverat Baptistes, ut ex Matth. iii. 9, 10. lique Deum carnali semini Abrahami minimè alligatum imò id brevi excifurum, aliunde ei filios fuscitan posse, adeoque gratiam Evangelii ad omnes he mines spectare, & Jesum esse agnum illum Dei qui totius mundi, non solius Judaicæ gentis, peccata le crificio suo (non victimis Mosaicis) aboliturus este Quod Deum nemo viderit, nifi Unigenitus Filius qui sinu Patris erat, & (Baptistæ imprimis Joanni) a lestia ennarraverit; quis dubitabit Baptistam ipsu id testari & annunciare potuisse, cum similia etian Joan. iii. 31, 32. dixerit? Hoc igitur Baptista in figni testimonio, luculenter jam Evangelista contra Cerinthum demonstravit, tantum abesse ut is Christo fuerit præstantior, ut ipse sit contraria fassus.

III. Ceteroqui nemo dubitare potest, si omni dicta Joannis Baptistæ ab Evangelistis annotata con sideraverit; quin ei mysteria omnia Evangelii sur rint revelata; quæ omnibus Apostolis ante Christ mortem penitus abdita manebant. Adeò ut certo sensu, & cum ipsis comparatus, certè plenus grandens.

a

0

f

t

j

I

1

C

1

(

ap. XXIII. restitutum & illustratum. 417 a & veritate fuerit; licet ei, si cum Christo comaretur, & ubi de Christi agitur excellentia, ut nodo diximus, titulus iste non videatur competere. b ipsa conceptione sua homo fuit omnium maxinè, si solum Christum excipias, admirabilis, ac ipso Domino teste, plus quam Propheta fuit, Matth. xi. er.9. Ergo etiam Apostolus fuit; si Irenzo credis. Reliqui enim, inquit, omnes Prophetæ annunciaverunt adventum-Joannes autem & prænunciavit similiter sicut alii, & advenientem vidit, & demonstravit, & credere in eum suasit multis, ita ut ipse & Propheta & Apostoli locum habuerit. Hic (Apostolus) est enim plus quam Propheta: quoniam pimò Apostoli, secundo Propheta,' Iren. lib. ii. cap. xi. Num.4. Et cum Evangelii ipsius primus fuerit publicus præco, adeoque in Evangelio & sub Evangelio Propheta, & plus quam Propheta, tam sublimi cognitione ornatus, prioris adventus Christi Elias, ipsique Christo viam paraverit, ovile ei Joan. x. 3. aperuerit, non potest ei quisque sub Evangelio Propheta, nedum quisque fidelis sub Evangelio Christianus anteferri, ut vulgaris verborum Matth. xi. 11. infert explicatio satis absurda. Quare omnino subscribendum est iis, qui dictum hoc Christi ita exponunt, qui autem minor in Regno colorum vulgo habetur, Joannique postponitur; aut, qui autem in Evangelii publica prædicatione junior est Joanne (conf. Rom. ix. 12.) major est eo. Adeò ut hic Christus, in tertia persona de se ipso locutus, se solum & unicum Joanne majorem esse testetur. Unde tamen non sequitur, Joannem omnibus aliis esse ma-Non dicit hoc Christus. Sed quod Joanne nemo sit major; adeò ut is neminem quidem haberet

1

itio.

eo-

XVI

Pro-

e0,

nun

ergo

van

ver ixit

qui

De

an.i

pro

quet

tum

itan

ho-

a la

esset qui it

cœplum

etiam

e in

ontra

aristo

mui

con-

hrill

certo

gra-

majorem, sed pares aliquos habere potuerit.

Errant etiam proculdubio, qui, Tertullianum secuti, Baptistæ munus Propheticum infirmant ac imminuunt, imò tandem planè tollunt; dum dicunt, eum opinione de carnali regno Messiæ imbutum, loco

Ee

autem

Initium Evangelii S. Joannis Pars II præibis ante faciem Domini-ad dandam cognition nem salutis populo ejus in remissionem peccatorum eo Verba ergo S. Lucæ in Evangelio cap. xvi 16. nonnisi eum sensum habere possunt, Lex & Pro pheta usque ad Joannem exclusive, obtinent; ex a id est à Joannis prædicatione initio facto, regnu Dei, Evangelium, publice pradicatur. Erat erg Toannes Novi Fæderis & Evangelii, aut, sub Evan gelio, Propheta. Adeóque proculdubio & illa ve ba, verè Evangelica, dicere Baptista potuit & dixi Quia Lex per Mosen data est, Gratia & Veritas to Jesum Christum facta & comparata est; quandoqui dem Christus vità à nativitate innocenter actà, victo jam in desertis Diabolo, gratiam nobis De salutarem jam tunc reipsa comparabat, cœlum Joani ver. ult. referabat, ac veritatis Evangelicæ mund proponendæ facultatem adeptus erat. Et fanè, pro bè noverat Baptistes, ut ex Matth. iii. 9, 10. lique Deum carnali semini Abrahami minimè alligatun imò id brevi excifurum, aliunde ei filios suscita posse, adeoque gratiam Evangelii ad omnes ho mines spectare, & Jesum esse agnum illum Dei qu totius mundi, non solius Judaicæ gentis, peccata li crificio suo (non victimis Mosaicis) aboliturus este Quod Deum nemo viderit, nifi Unigenitus Filius qui simu Patris erat, & (Baptistæ imprimis Joanni) a lestia ennarraverit; quis dubitabit Baptistam ipin id testari & annunciare potuisse, cum similia etia Joan. iii. 31, 32. dixerit? Hoc igitur Baptista ii figni testimonio, luculenter jam Evangelista conti Cerinthum demonstravit, tantum abesse ut is Christ fuerit præstantior, ut ipse sit contraria fassus.

III. Ceteroqui nemo dubitare potest, si omil dicta Joannis Baptistæ ab Evangelistis annotata con sideraverit; quin ei mysteria omnia Evangelii sur rint revelata; quæ omnibus Apostolis ante Christ mortem penitus abdita manebant. Adeò ut cert sensu, & cum ipsis comparatus, certè plenus gra

ta

ai C

fo

ta

jo

n

n

c

0

itio

eo

XVI

 P_{70}

c et

nun

ergo

van

ver ixit

s po

oqui â, â

D

ani

und

pro

que

itum

ho

i qu

effet

qui i

plu

etian

æ 11

ontr

hrill

omail

COL

i fue

Chris

cert

gra

a & veritate fuerit; licet ei, si cum Christo comaretur, & ubi de Christi agitur excellentia, ut odo diximus, titulus iste non videatur competere. b ipsa conceptione sua homo fuit omnium maxiie, si solum Christum excipias, admirabilis, ac ipso Domino teste, plus quam Propheta fuit, Matth. xi. er.9. Ergo etiam Apostolus fuit; si Irenzo credis. Reliqui enim, inquit, omnes Prophetæ annunciaverunt adventum-loannes autem & prænunciavit similiter sicut alii, & advenientem vidit, & demonstravit, & credere in eum suasit multis, ita ut ipse & Propheta & Apostoli locum habuerit. Hic (Apostolus) est enim plus quam Propheta: quoniam primo Apostoli, secundo Propheta,' Iren. lib. ii. cap. xi. Num.4. Et cum Evangelii ipsius prinus fuerit publicus præco, adeoque in Evangelio & sub Evangelio Propheta, & plus quam Propheta, am sublimi cognitione ornatus, prioris adventus Christi Elias, ipsique Christo viam paraverit, ovile i Joan. x. 3. aperuerit, non potest ei quisque sub Evangelio Propheta, nedum quisque fidelis sub Evangelio Christianus anteferri, ut vulgaris verborum Matth. xi. 11. infert explicatio satis absurda. Quare omnino subscribendum est iis, qui dictum hoc Christi ita exponunt, qui autem minor in Regno colorum vulgo habetur, Joannique postponitur; aut, qui autem in Evangelii publica prædicatione junior est Joanne (conf. Rom. ix. 12.) major est eo. Adeò ut hic Christus, in tertia persona de se ipso locutus, se solum & unicum Joanne majorem esse testetur. Unde tamen non sequitur, Joannem omnibus aliis esse majorem. Non dicit hoc Christus. Sed quod Joanne nemo sit major; adeò ut is neminem quidem haberet majorem, sed pares aliquos habere potuerit.

Errant etiam proculdubio, qui, Tertullianum secuti, Baptistæ munus Propheticum infirmant ac imminuunt, imò tandem planè tollunt; dum dicunt, eum opinione de carnali regno Messiæ imbutum, loco

Ee

autem

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. 418 autem ejulmodi regni Judæos Christo adversari, & se regni hujus Regisque præconem ad carceres damnari videntem, verbis illis Matth. xi. 3. Tu es ile qui venturus erat; num alium expectabimus? infirmitatem fidei suæ prodidisse, & num Jesus esset Christus ille promissus, jam dubitare cœpisse. Errant isti, dico, qui sic sentiunt : Nam quæ jam ex Bap. tistæ Joannis sermonibus protulimus, apertè docent, eum regnum Christi spirituale probè cognitum habuisse. Et quomodo quæso, Jesum esse Christum dubitare unquam poterat, qui Spiritum S. in Jesum cœlitus descendisse, suis oculis viderat; & ab ipso Deo immediate, hoc certissimum Christi indicium didicerat? Quin potius, audiens in vinculis rei ly Te xeise ver. 1. Opera Christo digna, & non nisi per Christum ipsum peragenda, mittit duos, ultimum ei testimonium perhibiturus, discipulos, qui Christo his verbis, Tu es ille qui venturus erat, compellato, postea ad ejus auditores spectatoresque vultu converso dixerunt, num alium expectabimus? eo ipso emphatice docentes, alium neutiquam expectandum esle. Quod verò Christus eos ad Joannem remittens inter alia dixerit ver. 6. Beatus est qui non in me scandalizatur; hisce, non Joannem scandalizatum ese innuere voluit, sed discipulos istos, & alios suos auditores, ut non scandalizarentur monuit. Conf. Joan. v. 33, 35.

II.

& m-ille

niri-

int

ip.

nt,

ha• um

um plo

um Egya

per

um

ifto

to,

on-

m-

lum it-

in za·

&

no.

CAP. XXIV.

Alogi, non Unitarii sed Montanistæ hæretici, Evangelium Joannis Cerintho stolidissimè adscribebant. Erant alioquin in doctrina de Trinitate Orthodoxi. Massuetus refellitur.

I. Multis jam de initio Joannis Evangelii egimus. Sed ventilemus nihilominus adhuc illam corruptam Et Deus erat Sermo lectionem, eamque ne Orthodoxis quidem omnibus olim arrifisse ostendamus! Et ea occasione consideremus adhuc initium hocce. Sanc Alogi, Hæretici quidem Montanistæ, sed in doctrina Trinitatis suo tempore Orthodoxi, legebant in Joannis Evangelio & Deus erat Sermo, Joannis tamen totum Evangelium una cum istis verbis Cerintho adscribebant Auctori (32).

(32) Totum Evangelium Joannis Cerintho adscribebant] Testatur id Irenæus lib. iii. cap. xi. § 9. ' Marcion totum rejiciens Evangelium gloriatur fe habere Evangelium. Alii verò ut donum Spiritus frustren-' tur-illam speciem non admittunt quæ est secundum ' Joannem (sic omnes Codices habent, præter duos in qui-bus est, Joannis) Evangelium, ' in qua Paracletum se missurum Dominus promisit.' Massuetus ad h. J. putat non totum Joannis Evangelium, sed eam solummodò speciem, id est, partem aut particulam Evan-

gelii, quæ de Spiritu Sancto aut Paracleto agit, ab iis fuisse rejectam. Quâ in re fallitur omnino. Nam (a) dum à Marcione totum Evangelium reje-Aum dicit Irenæus, omnia quatuor Evangelia designat. Qui enim folum Lucæ Evangelium, pro lubitu à se circumcisum, & multis partibus mutilatum admittebat, ille revera totum Evangelium, omnes Evangelistas, rejicere dici potuit.] Huic oppositi isti, qui non totum Evangelium veluti Marcion, id est non omnes Evangelistas, sed unam duntaxat Evangelii fpeciem, quæ est secundum Jo-Ee 2 annem,

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. Sic de iis Epiphanius Hær. Ll. § 4. Joannis libros cum ceterorum Apostolorum scriptis minime consentire, ex quo deinceps fanctam & divi-' nam doctrinam redarguunt. Quid enim, inquiun, · scripsit, In Principio erat Verbum, & Verbum erat apud ' Deum, & Deus erat Verbum? Item, & Verbum can factum est, & habitavit in nobis; & vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti à Patre, plenum gratia & veritate? Et statim, Joannes testatur o clamavit dicens : Hic est quem dixi vobis, &c?' At verò, inquies, si Joannes & Evangelium suum in genere, & initium sui Evangelii in specie, Cerintho opposuerat, & Cerinthum in eo refutabat; quo modo quæso Alogi in dogmate de S. Trinitate Orthodoxi, initium Evangelii hujus & totum Evange lium Cerintho adscribere poterant Auctori? Quomodo uno eodemque Evangelii initio, & Joannes

annem, rejiciebant, ii certè integrum Joannis Evangelium, non illius aliquam saltem particulam rejecisse dicuntur. (B) Quadriforme Irenæus eod. § 9. dicit esse Evangelium, à quatuor nempe Evangelistis diversa forma conscriptum : Jam ipsa res docet, species (idea's) diversas Evangelii, idem ac formas diversas, i. e. diversos integros libros Evangelicos designare. Hinc (2) ibidem dixerat : 'Vani omnes-qui frustrantur · speciem (m'v i Sear) Evangelii, & vel plures quam dictæ funt, · vel rurfum pauciores inferunt personas (πρόσωπα) E-' vangelii.' Unde fane liquet, per speciem Evangelii, non particulam aliquam Evangelii, ab uno Evangelista conscripti, sed integram personam Evangelii, integrum Evangelii alicujus librum intelligi. Quod uno loco

dicit idear speciem, hoc ipsum alio loco dicit personam. Quatuor verò erant formæ, quatuor personæ Evangelii, ergo & quatuor folummodo istal species, quatuor nempe integri Evangelici libri. Denique infra dicit : ' Etenim cum omnia composita & apta Deus fecerit, oportebat & · Speciem Evangelii bene compositam (nempe quadrifor-' mem) & bene compaginatam effe.' Quid? num dixit particulam aliquam duntaxat alicujus Evangelici libri bene compositam & compaginatam elle oportuisse? Tandem (e) nullibi, quod sciam, in Hist. Eccl. traditur extitisse aliquos ante Faustum Manichæum bipedes, qui partem folummodo Evangelii Joannis rejecerint, reli-quas probaverint. Qui tunc rejiciebant, totum rejiciebant.

Ch N e Q ti

'n

do

A

tion

D

fu

Sa Sa

le

de

be

DO

le

ful

D

fu

et

&

re

ap

fin

th

m

le

m

Ve

A.

Cerinthum

t

-

t,

m

0-

177

¢

At

ge-

ho

10-

)r-

ge-

10-

nes

fum Qua-

qua-

ergo

Stal

tegri (d)

cum

apta

t &

comrifor-

atam

parali-

com-

nul-

Eccl.

ante

pedes,

Evanreli-

tunc

oant.

hum

Cerinthum revera refutavit, & Joannem à Cerinho refutatum fuisse, asserere poterant Alogi? Nempe urgebant, ut videmus, Joannis libros cum eterorum Apostolorum Scriptis minime consentire. Duod proculdubio de initio Evangelii ejus, quod ctiam in eam rem allegabant, imprimis verum esse existimabant. Omnino videntur Tertulliani, viri in doctrina Trinitatis suo tempore summe orthodoxi, & Montanistæ itidem, fuisse sententiæ, nempe Apostolos Patre Deo nominato, non statim etiam Christum Deum cognominare; atqui hoc facit hujus Evangelii Auctor: Verbum, inquit, erat apud Deum Deus erat Verbum. Videbant quoque in hoc initio modos loquendi, Principium, Verbum, Unigenitus, Deum nemo vidit unquam (quasi diceret, Deus antea fuit incognitus) reperiri, quibus & similibus Cerinthus in sua Theologia quam maxime utebatur. Sane si Alogi isti hac verba & Deus erat Logos, eo lensu quo nunc vulgo ab Orthodoxis intelliguntur, de summo Deo intellexissent, Cerintho ea adscribere non potuissent. Sciebant enim illi Cerinthum non habuisse Logon pro summo aut primo Deo, led pro Deo qui primo illo inferior, eique esset subjectus & subordinatus. Videbant hic Deum Deo contradistingui, Deus enim Verbum apud Deum fuisse dicitur, ac proinde ab eo diversus, adeoque etiam Deitatem ejus diversam indigitari videbant, k ideo etiam hoc dictum, quia orthodoxi erant; rejiciebant. Cur, inquiunt, dicit, Et Verbum erat apud Deum & Deus erat Verbum? Observent ergo imul orthodoxi nostri moderni, antiquos istos orthodoxos, dictum hoc & Deus erat Verbum de Deo minore qui apud majorem fuerit, omnino intellexisse. Et non solum Arium aut Socinum ita demum sensisse. Imo istud ipsum dictum Et Deus erat Verbum, illi dicto & Verbum erat apud Deum, subjunctum, præcipuam istis orthodoxis Montanistis Alogis occasionem præbuisse videtur hoc Evange-Ee 3 lium

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. 422 lium adscribendi Cerintho. Jam enim Irenau lib. iii. cap. xi. p. 223. mentionem facit eorum qui Ioannis Evangelium, ob rationes nempe Montaniflicas, quamvis Montanum expresse non memoret. rejiciebant; nec tamen dicit, eos id adscripsische Cerintho, quod proculdubio si jam fecissent, dixisset & execratus fuisset. Nempe, circa illa quibus Irenæus scribebat tempora, ut sub finem Partis i. deduximus, excogitata demum fuit ista lectio, Et Deut erat Verbum, adeoque nondum tunc innotuerat & invaluerat, prout circa medium Seculi iii. postea evenit; tunc ergo nova subministrata est Montanistis quibusdam ratio, Evangelium hoc non solum rejiciendi, verum etiam Cerintho adjudicandi. Non omnes quidem Montanistæ Evangelium Joannis rejiciebant, ut ex Tertulliano patet; sed si Tertullianus in suo Joanne, Et Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum legisset, Tertullianus inquam, qui Patre Deo nominato, non statim & Filium Deum esse vocandum decernit; nonne etiam ille hoc Evangelium rejecisset, aut saltem corruptum hoc loco & falsatum esse dixisset?

Ca

h

no

ul

rit

eo:

did

laft

qu

E

alv

exc

leb

H

Al

inc

Illi

Ca

Sir

hui

bifo

bla

exe

que

ifta

ари

&

ter

Itai

tull

eis

exi

GA

tion

fa&

Alc

tur Vo

Ca

Bene est hic observandum; Si lectio illa, Et Dei (summi aut primi) erat Sermo in Joannis Textu conservata suisset, non potuissent Alogi initium Evangelii Joannis adscribere Cerintho. Nam ista lectio ei è diametro erat contraria; Sermonem enim, neque Dei Creatoris, neque Dei illius ignoti emissionem aut filium esse docebat. Non facile dictu est, quot mala ex hâc lectione, & Deus erat Logos emanaverint. Alogos nobis illa produxit.

II. Dixi Cerintho adscripsisse hoc Evangelium Alogos Montanistas. Faciebant enim id rationibus merè Montanisticis inducti, quia nempe Christus in eo Paracletum Apostolis promittit, qui demum in Montano, uti dicebant, apparuit, Apostoli autem Spiritum S. non Paracletum habuerint. Alogos enim suisse Montani haresi asslatos, patet ex Epiphanio,

15

i.

t, Te

et

e-

us

&

ea a-

m

011 'e•

11-

m, m,

im E-

co

Et

tu

E-

sta

m,

if-

au

gos

ım

ous

in

in

em

ros

pi-

10,

hanio, si apud eum Hæreseos xlviii. quatuor prinos Paragraphos cum Hær. LI. § 35 & 33. conuleris. Cetera Orthodoxi erant; & mirum est viros doctos passim, paucissimis exceptis, existimare os Artemonis aut Ebionæorum doctrinæ fuisse addictos. Idem enim Epiphanius (consentiente Philastrio cap. xlix.) Cataphrygas i. e. Montanistas quorum pars Alogi fuere, eadem cum Catholica Ecclesia, de Patre Filio & Spiritu S. sensisse, Hæres. Iviii. § 1. tradit. Idem quoque Quartadecimanos, excepto errore de Paschate certá quadam die celebrando, ceteris in rebus cum Ecclesia consentire Hær. L. testatus, eadem plane de statim subjunctis Alogis Hær. LI. § 4. affirmat. Nam & illi (Alogi) inquit, nobiscum alioqui paria sentire videntur. illi, inquit, nempe non aliter ac modò descripti Cataphryges & Quartadecimani. Prædestinatus à Sirmondo editus, idem de illis fatetur, sed in loco nunc corrupto & contradictorio. Omnia, dicit, nobiscum sapiunt, Verbum Dei Filium Dei penitus quasi blasphemiam execrantur. Sed legendum videtur, non execrantur. Indicat ergo, non penitus quidem, sed quodammodo tamen execrari, quia nempe phrasin stam Et Deus erat Verbum illi dicto Et Verbum erat apud Deum immediate subjunctam, pro Cerinthica & Antichristiana habebant; nam eo loco quo Pater appellatur Deus, Christum neutiquam debere tatim Deum cognominari, cum symmista suo Tertulliano sentiebant, ut jam observavimus. Nullibi tis Epiphanius negatam Filii Dei ante Mariam præexistentiam exprobrat. Quod sanè non intermilisset, Ebionis præsertim atque Cerinthi in descriptione istius (Alogorum) hæreseos § 2. mentione sacta, si eam negavissent. Imò § 18. non obscurè Alogos eam negantibus contradistinguit, atque testatur § xxxv. eos Verbo divino consentanea loqui velle. Vocat quidem eos Antichristos, sed eodem etiam Cataphrygas in genere, quos ipse orthodoxos quoad Ee4

Initium Evangelii S. Joannis Parsl 424 dogma de Trinitate fuisse perhibet, dignatur ha nore, homo maledicus & virulentus. Imo Cata phryges (& per consequens etiam Alogi) Montai successores, non tantum in Regula Fidei seu de Arina Trinitatis, Orthodoxi erant, quod afferit etia Tertullianus Lib. de Jejun. cap. i. verum inter or thodoxos eminentissimi, perspicaciores & ulteria progressi. Idem enim Tertullianus Lib. adv. Pra cap. ii. sese per Paracletum (Montani), nempe pe istius hæretici enthusiasticas phantasias, uti reiph fuisse videntur, in hac doctrina instructiorem es gloriatur. Hieronymus quidem Epist. 54. Sabelli anismum Montanistis tribuit, sed Tertullianus Mon tanista ipse, Sabellium in Praxea resutavit; & Theo doretus Hær. Fab. lib. iii. cap. vi. partem quanda solummodo Montanistarum Sabellianismi ream suis asserit, Auctor Præscr. con. Hæret. in Operibi Tertulliani, Æschinis tantummodò sectatores inte Montanistas, Christum ipsum esse Filium & Patres statuisse perhibet. Christian. Wormius Hift. Sabel cap. ii. § 10, 11. etiam hoc de Æschine pro com mento habet. Phil. Jac. Hartmannus Lib. de Rebi gestis Christian. Sub Apostolis, &c. cap. xxii. pag. 561 598. Epiphanium calumniæ reum facit, Alogi Deum Verbum negasse nunquam convictis (phrasi tamen ipsam tanquam Cerinthicam, licet non ren rejiciebant) notam hæreseos inurentem. Tillemon tius quoque Tom. ii. Memoires d' Eglise pag. 409 scribit eos doctrinam de Logo non simpliciter re jecisse, sed consequentiam solummodò ejusmodi fuis formatam, quia Joannis Evangelium, in quo do Arina de Logo tradebatur, rejiciebant; Epipha nium dicere, quod viderentur eandem cum Ortho doxis habere doctrinam, & dum illos refutat, prolixe quidem veritatem Apocalypseos & Evangeli contra eos probare, sed non existentiam & incar nationem Verbi, Similia sentit & urget Claril Lampius Proleg. Comm. in Joan. Evang. p. 139, 149 Attention

tu

th

m

p

va

2

I.

di

In

co

ni

ex

SI

ho-

ata.

tan

do

tian

01-

eriu Praz

pe eiph

eff

1on

heo

dan

fuilk

ibu inte

trenabell.

Rebut 561, ogis

rafin

rem

mon

409 refuisse

do pha-

tho

pro

ncar

arif

140

entil

ttentio ergo infinitis observationibus distracta estituerat Virum stupendæ lectionis Joan. Alb. abricium, quando Bibl. Græ. Lib. iv. cap. v. p. 141. Quanquam, inquit, Ebionæos & Cerinthianos videtur er Alogos denotasse Epiphanius, nam LI. 12. etiam ominetenus eos compellat, moi maavade Knewde zi Eßiw દે હાં તેમના &c. Epiphanius aliud agens & Alogorum hæresin describens, alicubi occasione data Ceinthum & Ebionem compellat, sed inde non sequiur Alogos fuisse Epiphanio eosdem cum Cerinhianis & Ebionæis. Deinde si locum inspiciemus, videbimus non Epiphanium sed Joannem psum Evangelistam, ab Epiphanio in scenam inroductum, ita Cerinthianos & Ebionæos initio Evangelii sui compellantem. Et Notis ad Philastrii Caputlx. negat quenquam fuisse, qui Joannis Evangelium ad Cerinthum auctorem retulerit. Memoria hic Virum Celeberr, fefellerat.

C A P. XXV.

Quomodo Alogi duo priora commata Evangelii Joannis ad Theologiam Cerinthi detorquere potuerint? Verba illa, Omnia per ipsum facta sunt, non nisi de rebus sub Evangelio gestis explicare poterant.

I. SED quomodo (dices) Alogi tota priora duo commata hujus Evangelii, & in specie illud dictum Et Verbum erat apud Deum, ad Theologiam. Cerinthi accommodare, vel potius cogere poterant? In omnium enim, ut jam supra dictum, Gnosticorum ore erant illa verba, Nemo cognoscit Patrem nisi Filius (Unigenitus, Principium); atqui Logos, ex mente Cerinthi, non erat ille Unigenitus, sed Unigeniti

Initium Evangelii S. Joannis Pars I Unigeniti demum Filius. Jam verò fi Logos apud Deum (Patrem) fuisset, etiam is patrem istum, avum suum cognovisset. Hoc sanè cum Theologia Cerinthi aperte pugnat. Respon. Si Alogi periti fuissent rei inter Joannem & Cerinthum primo Se. culo gesta, quam aliquot meditationibus erutam, forsan non infeliciter hic cap. xv, xvi. & sequ. exhibuimus, quo nempe modo Joannes, cum etiam ejus Epistolam Nicolaitis oppositam, impostor iste ad Systema suum innovatum cogeret, ac obtorto collo traheret, tandem Evangelio edito veritatem confirmarit, & Epistolam suam ab Antichristianis ejus cavillis liberarit: Si, inquam, Alogi hujus rei periti fuissent, nunquam ipsis in mentem venisset, Evangelium & alia Scripta Joannis adscribere Cerintho; quod non minus erat absurdum, quam si quis Cerinthi Antichristiana Scripta, quibus Joanni contradixit, Joanni adscriberet Auctori. Sed noli mirari. Alogos, circa Seculi tertii medium, quid primo Seculo inter Joannem & Cerinthum fuerit actum, si pauca & maximè generalia excipias, juxta cum ignarissimis scivisse; quando Seculi ii. Scriptores celeberrimi Melito, Polycrates, Irenæus, & ii quidem Asiatici, excepto Irenzo, Episcopi, Joannem Apostolum cum alio Joanne in Asia Ephesi mortuo, ubi Polycrates suit Episcopus, tam turpiter confundunt; adeò ut non tantum Iulianus Imperator, Seculo iv. prout ex supra pag. 233. allegatis patet, sed etiam Polycrates iste Ephesinus, Joannem quidem Christi discipulum, sed non Apostolum, Evangelii Scriptorem constituat. Nam qua in fragmento illius epistolæ Victori Episcopo Romano opposita, de Joanne habet, alteri illi Joanni qui Presbyter dicebatur, & à Papia primi seculi homine Joanni Apostolo contradistinguitur, omnino conveniunt. Quod alibi clarè demonstramus. Et quæ Melito, à Paulo Colomesio, in secunda editione Paralipomenon in Chartoph. Eccl. Cavei, ex Jacobo Fabro Stapulensi

t

to

u

in

th

ex

ni

hu

fu

tia

ap

PO

ip:

ge

œ

Cr

fac

te

te

te

di

cij ist

va

fu

H

in

va

(8

Ve

co m

ex

ap. XXV. restitutum & illustratum.

427

nem,

tapulensi allegatus, de longævitate Joannis Apooli protulit, ad alterum illum Joannem pertinent
mnino. Ignari igitur Alogi, quid inter Joannem
¿ Cerinthum in specie actum esset, poterant etiam
uic dicto Joannis Et Verbum erat apud Deum, Ceinthicum, ut putabant, non tamen reipsa Cerinthicæ Theologiæ conformem, assingere sensum, ac
x. gr. dicere: In Principio, in Unigenito Filio sumni Dei, existebat ille Logos indideso, & cum adnuc esset in Patre suo Principio indideso, à Patre
suo nondum distinctam & propriam habens existentiam, ac in lumbis ejus adhuc existens, erat etiam
apud istum summum Deum, & ab eo Principio
postea mesqueuxòs sactus ac generatus, erat quoque &
ipse Deus, quia à Deo quodam, Dei summi Filio,

generatus.

ld

n,

12

ti

e-

n,

X-

m

te

to

m

115

eı

et,

efi

nı

oli

id

rit

ta

p-

11

o• esi

11-

ne-

0-

0-

12

no

ne

11-

1-

0-

ro

II. Quaritur item, cum Alogi Cerintho hoc proæmium Joannis Evangelii attribuerint, de quanam creatione vel minou illa verba, Omnia per ipsum facta sunt, &c. intellexerint? De creatione veteris mundi quam Moses Gen. cap. i. describit, interpretari ista, ex mente Cerinthi, nullo modo poterant. Nimis enim manifestum erat, Cerinthum distinxisse Creatorem mundi à summo Deo, à Principio, & à Verbo filio Principii. Necessario ergo, ista omnia, de rebus in principio & à principio Evangelii gestis, accommodate ad Systema Cerinthi, intelligebant Alogi, & de illis virtutibus, quas ille christo, cum is in Jesum descendisset, persectas suisse dicebat. Sic quoque Part. i. cap. xxiii. vidimus Heracleonem, in secta Valentini Cerinthizantem, initium Evangelii S. Joannis & ista omnia, ad novam creationem retulisse. Habebat enim Cerinthus (& habere potest pessimus quisque hæreticus) cum verè sentientibus Christianis, Artemonitis, quædam communia dogmata; excepto ejus Antichristianismo quem illi abhorrebant. Ita ergo ista Joannis, ex mente Cerinthi, secundum vulgarem distinctio-

428 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

Ci

tre

ve

pa

qu

tiu

in

an

qu

cip

cij ist

fac ter

tic ge no

rei

pe

tar

cu

cip

noi lec

DO:

lub

ip

er

us

ac

dic

cur

oli

qui tri

nem, intelligere poterant Alogi: Sinè isto cœlessi Logo seu Christo, nihil factum est (1/2/2020) eorum, quæ tunc, initio Evangelii, siebant (1/2/2020). Ei & annunciatio incogniti antea Dei, & omnium virtutum aut miraculorum essectio, ac omnium rerum ad constitutionem Evangelii pertinentium administratio, omnis consilii & voluntatis divinæ executio, est adscribenda. In eo Logo (& non in Jesutio, est adscribenda. In eo Logo (& non in Jesutio, est adscribenda. Non primus ergo Socinus dicum hoc, Omnia per ipsum siebant, de solis rebus sub Evangelio sactis intelligebat. Ipsi orthodoxi Alogi, aliud agentes, ita id explicare cogebantur.

CAP. XXVI.

Quo prætextu Alogi vocem Principii de perfona quadam, ex mente Cerinthi, non de principio alicujus temporis intelligebant? Si ab Artemonitica explicatione exordii Evangelii Joan. discesseris, nonnisi absurde illud explicabis.

I. S I quis ex iis quæsivisset, quare per Principium, non tempus aliquod sensu proprio, sed ad improprium delapsi, personam quandam ex Systemate Cerinthi, intelligerent? proculdubio respondissent, saltem respondere potuissent: Per Logon quoque propriè loquendo, verba tantum aut rationem, res impersonales intelligi; cum verò hic, Orthodoxorum ipsorum confessione, Logos pro persona quadam, adeoque impropriè sumatur, potuit sanè Cerinthus etiam Principium sumere impropriè, de persona quadam. Imò ipse celeberrimus Presbyter Ecclesiæ & maximè orthodoxus Origenes, hodie, Principium

Cap. XXVI. restitutum & illustratum.

i

k

.

m

-

1.

fu

us

us

XI

7.

de

t?

E-

·de

um,

ad

lte-

on-

ron

tio-

Or-

ona

anè

de

ter

die,

ium

429

Principium hoc, personam per se subsistentem, Parem 58 1678 significare docet. Alibi autem Gen. i. ver. 1. per Principium Filium intelligit (vid. fupra pag. 167.) Deinde quid nos Orthodoxos juvaret, fi hic Principium sensu proprio, de initio rerum quarundam gestarum intelligeremus: Aut enim inifium Evangelii, aut creationis à Mose descriptæ imelligendum esset. Si prius intelligeretur, & Joanni Apostolo hoc Evangelium adscriberetur, sequeretur, Joannem docere, Jesum Christum in principio Evangelii apud Deum fuisse; & inde in principio Evangelii descendisse, & omnia quæ Verbum Istud fecisse dicitur, perinde ad novam solummodo trahenda essent creationem. Atque sic Joannem faceremus hæreticum Unitarium, Nazarenum, Artemonitam, Ebionæum. Passim enim ita isti hæretici hoc initium explicant, passim de hoc Evangelio, tanquam Joannis esset, gloriantur, & dicunt non alium in Novo Testamento reperiri Scriptorem, qui plura pro ipsorum Unitaria doctrina suppeditaverit argumenta; hinc à nullo unquam Unitario hoc Evangelium hucusque ad medium 3. Seculum à Christo nato, rejectum suit. Si vero Principium hoc, de principio Veteris creationis intelligemus, absurdum erit, Joannem de Filio Dei, qui non solum ante principium hoc, & ante omnia ecula, verum etiam ab æterno, absque ullo temporis principio semper existebat, nihil majus, nihil ublimius dicere, quam quod fuerit in mundi prinipio, in quo etiam terra d'oeglos & d'un monivasos & enebræ & aquæ & abyssus fuerant. Atqui Pauus Apostolus nos ante hoc principium, & ante aca mundi fundamenta, in Christo electos esse dicit, adeóque altius nobiscum, quam Evangelista rum Christo hic ascendisse dicendus esset. olum notari velis, significatum æternitatis non esse quidem comprehensum in voce principii, sed in contructione cum verbo erat; vide quæ noster Tertullianus

tullianus Hermogeni cap. 27. vocem erat per semper & absque initio erat, exponenti reponat: De omni re posse dici erat, etiam de ea quæ sacta quæ nata sit, quæ aliquando non suerit. Omne enim quod habet esse, undeunde habeat, sive per initium sive sine initio, hôc ipso quod est, etiam erat dicetur. Hæ sunt argutiæ hæreticorum,

' simplicitatem communium verborum torquentes in quæstionem &c.'

II. Quid Joanni in mentem venisset, ut æternum Dei Filium, in principio veteris creationis apud Deum fuisse diceret, quasi rem notatu & singulai consideratione dignam; qui & ante hoc principium femper, & post hoc principium, si non semper, nam aliquando ad Patriarchas descendebat, & Israelemin deserto ducebat, sæpiùs tamen apud Deum erat; & totum tempus à mundi principio, usque ad Evangelii principia aut incarnationem, apud Patrem præcipit exegerat? Imo si hic de principio veteris mundi aut vetere creatione ageretur, per æternum Dei Filim peractâ, dixisset potius Apostolus, si hoc Evangelium ipse scripsisset, eum qui ab æterno & ante principium apud Deum erat, postea in mundi principio, jam non amplius apud Deum fuisse, sed in mundo feu apud mundum, quem jam creabat, esse copille Si enim Spiritus Sanctus, tertia persona, tunc super aquas ferebatur, profecto etiam Filius non procul inde fuit, non apud Patrem defidiosus erat.

Quod si dicas, erat in principio apud Deum, idel soli Dei erat natus, & nemini adhuc manisestatus; non poterat sic loqui Joannes; unde enim constanpud Deum esse, significare, soli Deo esse notum! Misericordia & plena redemptio sunt apud Deum Psal. cxxx. 7. & alia plura, num vero soli Deo nota! Etiam nunc Christus est apud Deum, attamen, per Dei gratiam, notus orbi universo. Si Angelos, jam antequam mundus esset, creatos suisse credis, Angelisne, creator suus & jam ante mundi sundationem

præcog.

8

L

in

lu

ha di

ii

DO

ta

ho

ali

No

giu Jos

ten

Joa

Ani

futa

lo

am

tent

k h

præ ot

ian

nir

exiff Cur

ræ

lla

riu

quid & n

verò

præcognitus, adeòque prædeterminatus & promissus, gnotus erat? Certe, quæ Deus ipse scit aut novit, a semper & ab æterno & non in mundi demum exordio novit. Ergo quando de rebus in principio aut paulò ante principium mundi pracognitis, promissis ut datis res est, 1 Pet. 1. 20. Tit. 1. 2. 2 Tim. 1.9. intelliguntur res tunc palam à Deo decretæ (scita funt decreta) atque promissæ. Deinde si Christus habuit gloriam apud Deum (*) antequam mundus esset, quam sibi Joan. xvii. 5. conferri petit, habuit certe manifestam & omnibus Angelis notam, non enim gloriam sibi dari petit occultam, & foli Deo cognitam. Vide quomodo ipsum loc Cerinthicum Evangelium, huic notioni & hic & alibi contradicat. Nam quando Christum Joan. viii. 32. 40, 44, 45 de veritate cum articulo,

(*) Antequam mundus effet Non folum Jonas Schlichtingius inter alios, Comment. in oan. sed etiam Henr. Morus rir perquam orthodoxus, vulga. rem Orthodoxorum hujus loci Joan. xvii. 5. explicationem in Annot, in librum Lux Orientais dictum, pag. 95. folide confutat; Christum autem hanc loriam in fua humana anima, am ante mundum realiter exiftente, habuisse comminiscitur; k hoc ipso, argumentum Christi præexistentiæ, ex hoc loco per ot fecula petitum, penitus eiam destruit. Nam si una nima humana ante mundum xistebat, omnes existebant. Cur enim fola anima Messiæ ræextitisset? Ut Deus cum la de nobis olim redimendis prius pacisceretur, quam aliuid certi ea de re decernere, k nobis promittere posset? An verò, ut glorià, jam antequam

10

ım

am

10

elii

ouè

aut

um

ge-

10-

p10,

ndo

iffe.

iper

ocul

d est

tus;

nstat

um!

eum

ota?

, per

jam

nge-

onem

ecog.

mundus erat, frueretur? Atqui gloria Christo, quà homini, nonnisi propter ejus obedientiam & passionem, à Deo confertur. Anima verò humana, li præexistit, nihil boni vel mali ante incarnationem agit Rom. ix. 11. adeoque nec patitur. Et Christus ipse Esai. vii. 15. ante quam bonum á malo discernere posset, butyrum & mel comedere debuit. Cont. Luc. ii. 52. Vide igitur, ne cum J. W. Petersenio, tres Christo naturas adscribas; ac præter divinam illam, atque humanam pauperem ac egenam, ex Maria acceptam, cœlestem etiam (divitem) nescio quam humanitatem antesecularem, inter Deum & hominem mediam, ei adtribuas; atque sic, nova ratione, Christum, secundum illum Adamum, nobis omnino dissimilem factum fuisse statuas.

Initium Evangelii S. Joannis Pars II (กับ ผู้มักษณะ, ก็ ผู้มักษณะ &c.) loquentem introducit, in telligitur utique veritas illa salvifica, doctrina Evan gelica; aliud verò intelligitur per veritatem absque a ticulo ver. 44, 46. nempe veritas communis, aut fun ceritas & veriloquium, veracitas. Ergo cum die Diabolum er th andela in illa veritate non stetisse an non permansisse, aperte satis dicit eum veritatem salis ficam in Christo olim exhibendam, generaliter fa tem, ante mundi fundationem, omnibus Angel propositam & manifestatam, fuisse quidem amplexum sed postea eam rejecisse, ab ea resiliisse, quia nem annous (absque articulo) veritas, synceritas, abha rentia à falso, in eo non erat, sed mendax suit, l promissis suis non stabat. Erat ergo Christus junt istud Evangelium jam ante mundi principium omi bus Angelis & non soli Deo notus. Quomodo em in principio mundi aut creationis (nam in principi fuit apud Deum) soli Deo cognitus dici potuni Deinde cum in principio mundi apud Deum fuile dicatur, si id, Deo & non hominibus cognitum suile fignificat; mirum utique & observatione dignum ent quod hominibus nondum existentibus non fuisset cog nitus, non sese manifestaret. Nam simulac homins erant creati, statim cum Protoplastis versabatur, il Paradifo ambulabat, vocem ejus audiebant, & 14 ciem quoque ejus, faltem ante lapfum, proculdubil videbant. Sic & postea Abrahamo, Agari, Jacob in lucta, & data Ifraeli Lege, in terra visus est, & Josuæ apparuit &c. Non enim ipse Pater imments qui ascendere & descendere nequit, sed portio Patris Filius Patri suo ministrans, ut noster Tertullians partim ex Justino Martyre, partim ex Montano, de dicit & docuit, eo modo apparebat. Ergo, in prin cipio apud Deum fuisse, non significat, soli Da fuisse cognitum (**), sed in principio Evangelii !

 l_{ii}

n

bi

1

bu

01

Del

110

at

27

ner

101

ete

cip

cer

ger

ræl

ren

00

001

Pa ui

De

n i

(rin

ra ect

Ver

ten

icie

tap ium

30.

0,

Tun

geli jam isto

fun

Joa

^(**) Vide Dr. Bennet's New Theory of the Trinity examin's p. 19, 20.

liter in cœlo fuisse apud Deum, unde postea ad mines in terram descendit; quod Cerinthicum,

bioniticum, Artemoniticum est.

an-

21

1Cit

aut lvi-

fal-

un

mp

hor.

ıxtı

nni-

ergo i pio

uit!

uille

ille

erat,

COg.

1100

fa.

ubio

cobo

7, &

nfus

atris,

ianus

, di-

prin

De

ii h

min's,

alite

III. Et Deus erat Sermo.] Num ideo Deus erat quia oud Deum erat? Sic quidem etiam Origenes comm. in Joan. (p. 46.) argumentatur, Apud Deum Deus existens, ex eo quod sit apud ipsum &c. (Vide quoque supra, pag. 340.) Ergo Angeli quoque, jam nte mund um creati, quia apud Deum erant, Dii Sermones aut Dii Verba dicendi. Sermo erat Deus. nempe in illo principio veteris mundi. Quid? annon etiam ante hoc principium Sermo semper & ab terno Deus erat? (33). Cur ergo Sermo in principio mundi in specie & peculiariter, Deus fuisse diceretur? An in principio demum mundi factus vel genitus erat Deus? Certe hæreticus aliquis Nazazus, Artemonita aut Ebionzus, longe commodiorem pro sua hypothesi sensum, his verbis tribuere offet, si post voces, & Deus erat, distinctionem oneret, & per vocem Deus eundem Deum, nempe Patrem intelligens diceret: In principio Evangelii uisse Verbum in mundo & fuisse quoque apud Deum, & Deum quoque istum in hoc principio fuisse n mundo, utpote in Messia inseparabiliter habitan-

(33) Annon etiam ante hoc rincipium &c.] Nos è conra Artemonitæ & Nazaræi, ectionis illius, & Dei erat Verbum, etiam quoad votem istam erat, rationem suficientem, ex ante & in specie ap. xxii. § 1. dictis, dare posumus. Absoluto enim jam per o. annos obedientiæ curricuo, Dei Legatus, circa illud ipum demum principium Evangelii factus aut creatus erat; & am erat reipsa Dei Legatus in sto principio, etiam strictissime sumpto, constitutus, antequam Joannes Baptista in deserto

Evangelium annunciare inciperet. Et Dei Filius erat quoque jam tunc in principio Evangelii ita sumpto, & non post istud principium demum primo Filius Dei apud Jordanem post suum baptismum esle cœpit. Scripfit nonnemo nuper, 'Socinianorum interpretatio trium commatum in S. Joannis Evangelio how wild and ab-' furd.' Nam Orthodoxa Sapientia, vice versa, mitis est ac mansueta pacificaque; & nihil docet absurdi, nihil contrarium rationi, ac ideo wareisis est. Jac. iii. 17. Ff tem,

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. 434 tem, manifestatum atque apparentem. Profecto haresicum est hoc Evangelii saltem exordium, & ab ha retico conscriptum; cum nos Orthodoxi nullum inde fanum fensum extundere queamus; hæretici verò adeo commode explicare possint. Si Joannes ista, & Verbum erat apud Deum & Deus erat Verbum scrip fisset, Patre Deo nominato statim & Filium Deun nuncupasset, quod Beato Tertulliano, eximio nostro in Paracleto, Fratri, meritò displicebat; à style quippe Novi Testam. plane alienum est; & de minore Deo qui apud majorem fuerit, quod planè Co rinthicum est, intelligendum esset. Nam si ha Joannes ipse scripsisset, proculdubio pro sua orthodoxia, dicto isto significasset, Verbum fuisse ejusden numero essentiæ Deum cum eo apud quem erat, u nos Paracletus per Montanum ea de re instructions facere cœpit. At verò quid opus erat postea addere omnia per ipsum esse facta? Quis enim unquan Judæorum & Gentilium, quibus to yvwsov ve Oes manifestum erat, dubitabat aut ignorabat (*) omni à Deo summo facta seu profecta suisse? Si auten Joannes omnia per fortuitum atomorum concurlum facta esse, negare voluisset, Rationem vero omnium formatricem fuisse docuisset & inculcasset, utique nimis serò Epicurum refutasset. Num verò ei confutando indigebamus revelatione demum Evangelica? Hæc, scilicet! erat particula ad Evangelican historiam pertinens, ab aliis tribus Evangelistis pra termissa, quod & si ne unica quidem res, per illum concurlum atomorum, citra Rationem, in prima creatione fuerit effecta. Quis credat Joannem, de Ratione quatenus est Dei attributum, dicere voluisse quod apud Deum seu in Deo fuerit? num verebatur ne quis attributum Dei extra Deum, in principio fuisse, putaret? an innuere voluit rationem alio tempore quandoque apud Deum non esse, & Deum

ca

lie

De

ni

iq

re

fef

O

cus

but

om

fig

lici

ner

ho

ma

211

COI

cui

al

mu

ve

Eli

if

Ce

0

01

ne

in

in

Ce

fuc

go

L

Vi

^(*) Vide A sober Appeal to a Turk or an Indian, p. 115.

11.

12.

nde

id Ita,

ip

eun

tro,

ylo

mj-

Ce.

hac

ho-

lem

ut

ores

ad.

lam

ını-

nia

em

(um

ium

que

011-

eli-

cam

rr

lum

ima

de

risse

atur

ipio

alio

eum

ndo

liquando sine ratione agere? Illudne attributum Dei, Unigenitum a Patre ver. 14. vocasset, quasi Deus nicum solummodo haberet attributum? (*) Denique quis ille à commate tertio ad quartum, à vetere creatione ad vitam & lucem sub Evangelio manifestatam (Conf. Joan. Evan. cap. i. 4. cum 1 Epistoan. cap. 1. 2.) saltus adeo immanis atque Giganticus?

IV. Porro, si per Logon, Evangelista, Dei attributum aut personam quandam præexistentem, & omnium rerum, aut veteris mundi creatricem, defignare volebat, cur in statim sequentibus adeò sollicité cavet, ne quis hominem missum à Deo, Joannem Baptistam, fuisse illum Logon aut illam Lucem hominum magnam autumaret? Nonne id longe magis fuisset ridendum, quam si quis Struthiocamelo aut Elephante introducto, descripto atque laudato, continuo subjunxisset: Erat ibi quidam passerculus, currebat ibi mus; sed mehercle, iste passerculus, ne fallamini, magnus ille Struthio non erat, scitote nusculum illum non fuisse Elephantum? Num verò verebatur, ut quis Logon illum prææternum, in utero Elisabethæ incarnatum fuisse, & cum Joanne Baptista in unam personam coaluisse putaret? Juxta Cerinthi verò Theologiam, qui tam Jesum quam oannem ex viri semine deducebat, imò Joanni longe mirabiliorem quam Jesu Nazareno conceptionem tribuere debebat, poterat illius Logos etiam in Baptistam 30 annos natum peræque descendere & in eo lucem illam magnam hominibus accendere. Cerintho ergo incumbebat, rem istam distinctius pro suo Systemate declarare, ac inter Baptistam & Logon cauté discernere.

V. Tandem, per totum ministerium Jesu Christi, Logos in eo quiescebat, & divinitatem suam in eo

Vir Clariss. & Doctiss. Wa- p. 10-12.

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. non exerebat, ut ipse Irenæus ex parte docuit ; adeo ut ipsi discipuli ejus eum tunc pro mero homine habuerint; quomodo ergo Joannes Apostolus adeo iniquus esse, & mundum reprehendere poterat, quoi Christum veteris mundi fuisse creatorem, jam tunc cum Christus in mundo & inter homines versaretur, non agnovisset? cum ipse Joannes eum tunc non pro mundi creatore sed pro mero homine, cum cœteri Apostolis, habuerit. Aut dicendum esset, Joannem non de vetere sed de novâ loqui creatione; at ho esset evitata Charybdi in Scyllam incidere; quis enim de Apostolo & Orthodoxo suspicari possi, eum veteris creationis oblitum, novam folummod Christo hic adscribere voluisse? Cerinthus ergo qui Logon à Creatore mundi veteris longissime separabat, ista scripsit, & de nova mundi factura agit, re prehenditque mundum, quod Logon qui in homine Jesu suam divinitatem exerebat & neutiquam in @ quiescebat, non cognoverit mundi novi constitutorem Nemo ergo nobis (Alogis) vitio atque factorem. vertat, quod ista Evangelii verba, imò totum istum librum, Cerintho potius quam Joanni Apostolo adjudicaverimus. Illum non hunc, talia scripsisse decet.

Hæc Alogi dicere poterant, controversiæ inter Joannem & Cerinthum, ut jam ante diximus, non per omnia gnari; nostræ autem explicationi, si præsertim statuatur hoc initium Evangelii esse explanationem & illustrationem Epistolæ Joannis primæ, nihil absurdi, nihil ridiculi, nihil coacti objici potest.

 E_{i}

re

u:

me

m

ni

tic

So

for

gi

in ru

he

qu

te

m Li ut

ef

N

is it,

12-

re-

ne

09

em

t10

um

111-

t.

ter

101

ræ-

na-

ni-

P.

t.

CAP. XXVII.

Etiam illa verba, & mundus per ipsum factus est, non poterant Alogi, ex mente Cerinthi, de veteri creatione mundi intelligere. Veteris doctrinæ de nova mundi creatione, clara indicia in Theologia Valentiniana. Irenæus emendatur, Massuetus refellitur.

I. JAM ex modo dictis patet, ver. 10. Et mundus per ipsum exevelo fiebat, ad Systema Cerinthi ita retulisse Alogos, ut dicerent: Mundus iste tunc juxta Cerinthum fiebat, cum & omnia illa ver. 3. memorata fierent. Nempe postquam Logos in Jesu manifestatus esset, Lumen illud quod in mundum venit; tunc sanè mundus per eum formabatur, formatione & creatione nova. Non noviter & tempore Socini demum, exorta est, ista de totius mundi nova formatione ex Joan. i. ver. 10. doctrina. Colligi id potest ex Theologia Ptolemæi Valentiniani, initium quidem Joannis Evangelii ad Æonum Deorum illorum generationem Valentinianam trahentis, sed isti generationi ea attribuentis, qua antiquiores & coævi etiam Christiani, Apostolicæ sidei tenaces, imò ipsimet Valentiniani, quando simpliciùs Scripturam explicabant (*), de nova folummodo prædicabant creatione. Sic ea de re Irenæus Lib. I. Cap. i. § 18. Ab hoc (Principio) ait (Joannes, ut autumat Ptolemæus) Verbum prolatum, & in eo omnem Æonum substantiam, quam ipsum NB. postea formavit (ປ້ຽງຂອງ ຂໍ້μός φωσε, recreavit, seu novam creaturam effecit) Verbum. Priùs enim erant producti illi Eones aut eorum substantia, à Valentini Principio,

^(*) Vide Parte I. Cap. xxiii. & hic supra Cap. xi. §. 2. Num. 3.

Initium Evangelii S. Joannis Parsll feu Unigenito, & postea "sees, per Verbum formati, id est reformati. Per omnem Æonum substantiamin Verbo prolatam, & postea formatam, Æones intelliguntur Verbo juniores. Sic enim sese infraey. plicat Prolemæus, 'Omnia per ipsum facta sunt & fin ipso factum est nihil. Omnibus enim iis, qui post eun funt Æonibus, formationis & generationis caula (34) Verbum factum est.' (Pater futuri seculi.) Him & supra hôc cap. 1. § 1. pag. 8. Logos vocatur Pa ter omnium eorum qui post se futuri essent, & initiumo formatio (μόςφωσις) universi Pleromatis. nempe ipso Bytho Capite Pleromatis supremo, & ejus Filio Principio, quibus ipse Logos Æon suan originem debebat. Adeóque non omnis absque exceptione Æonum substantia à Logo prodierat Deinde infra § 18. sic de ista formatione loquitur, Lumen autem dicit hominum, Vitam, quoniam illumnati funt ab ea, o su est un ung padat no mepares adat ha Sane est NB. formatos esse & manifestatos; (qu. d. hor

(34.) Generationis causa] Confer ista cum illo Heracleonis loco quem supra pag. 117. exhibuimus. Logon nempe eausam generationis mundi præbuisse Opifici, & fuisse quidem causam, ad id impulsivam. Licèt ergo Ptolemæus Cap. 1. § 2. Sophiam ultimum Æ0nem, cum penè periisset, & in principium suum resoluta fuisset, ab Horo (qui non erat ipse Logos) confirmatam atque mundatam esse, & Æones alios à Christo & Spiritu S. quos etiam à Logo distinguit, numeris omnibus absolutos esse dicat; tamen cum Logos afferatur esse causa omnium qui post eum funt Æonum formationis & generationis, apparet & istam Sophia aliorumque Æonum re-

formationem, utut per Horon & Christum Spiritumque & immediate effectam, a Logo tuisse causatam; & ipsum Horon, Christum ac Spiritum S. in gratiam To Noye ejusque prolapiæ, ab Unigenito fuisse generatos seu emissos. Quæ Heracleon de Logo juniore, causa omnium quæ in isto mundo facta sunt, qui in Jesum hominem descenderat, sensu planiore docebat, ea Ptolomæus ejus condiscipulus, sensu allegorico ad seniorem illum Logon, Aconem Ogdoadis, & ad fuum Pleroma referebat; Joannis nempe testimonio: Omnia per Logon esle facta, coactus, quod cum lua Ogdoade quoquo modo conciliare volebat.

C

Ta

D

lu

ne

hi

V

h

fi

di

ci

ft

ne

A

d

Ci

file

q

n

Pi

Ja

ne

m

h

tu

ti

ti

V

ja

b

ta

ca

do

6

11.

ati,

in I

in-

exfine

elim

ula

inc

Pa-

10

pto

&

am -13

at.

ur, mi-

ho

100

101

S.

000

Ho. in in

ofa-

era-

era.

111/4

ndo

miore

ejus

rico

F.O-

Ple-

npe nor

um

011-

nè

sanè illis verbis: Omnia per ipsum facta sunt, exprimitur)——Quoniam igitur Vita manifestavit (in lucem produxit) & N. B. generavit eyévvnoz Hominem & Ecclesiam, lumen dicta est eorum. Respiciunt hic Valentiniani non tantum Evang. Joan. cap. i. ver. 4. fed & 1 Joan. i. 2. Hominem nempe, id est homines in genere aut humanum genus, & Ecclefiam in specie, generavit istud Lumen quod in mundum venit, ut antiqui verè docebant Christiani, cum nempe tempora mundi, alioqui jam jam destruendi, continuaret. Sic enim de novo & homines omnes & Ecclesiam generavit atque produxit. Agit nempe Evangelista, de Luce quæ erat in mundo, de luce, inquam, illuminante omnem hominem; cum itaque addit, In mundo erat & mundus per eam fiebat, de nova agit creatione, quæ per Logon, quà lucem jam manifestatam, formabatur. Illuminati enim hic dicuntur homines à Vita, non verò primam accepisse existentiam aut originem. istas enim oportet priùs quam possis illuminari, Jam verò dicunt, illuminatum esse à Vita (illà nempe quæ erat in mundo omnem hominem illuminans) hoc esse μεμοςφώθαι formatum seu creatum, hoc generatum este, id est novam factum este creaturam. Et § 7. pag. 19. distinguunt inter formationem secundum substantiam tantum, & inter formationem secundum agnitionem; nat' solav & nata yvooiv. Vides jam ii. Seculo Socinum, sed proculdubio jam primo Seculo natum! Logon & Zoen, Verbum & Vitam, fabricatores hujus Pleromatis vocat, tanquam ex doctrina Valentini, Irenæus Lib. 11. cap. xviii.

II. Ibid. apud Irenæum lib. i. cap. i. § 4. pag. 13. docent Valentiniani: 'Existentibus jam Æonibus emissum fuisse secundum providentiam Patris, Chriflum & Spiritum Sanctum संड नाइंडए में seeryuor रहे Пत्रभgoualos (solidandis & confirmandis rebus) in coagmentationem & fulcimentum Pleromatis; à quibus factos

F 1 4

Initium Evangelii S. Joannis Pars II.
factos dicunt esse Æonas, καταρποδίναι τὰς Αιώνας Κατάς Πισις ergo & factura Seculorum consistit in sulcimento & coagmentatione ac continuatione per Christum, seculorum aut mundi, alioquin jam jam dilapsuri, abolendi & in pristinum chaos redigendi Hinc infra § 5. pag. 17. ultimum istum Æonem resolvendum quidem in omnem substantiam suiste dicunt, sed curatum à Salvatore stetisse, & quieviste à passione (ἐς η κὰ ἐπάνσαθο τὰς πάθες) per egressam virtutem Filii. (Τὰ πάνθα ἐν ἀνθῷ συνές ηκε Col. i. 17) Pergunt § 4. Et causam quidem aterna perseverationis (35) iis omnibus (æonibus, seculis) pracipuam

(35) Æterna perseverationis] Totum locum vexatissimum, num ego etiam vexem, an verò restituam, viderit Lector! Ita lego, Tor per paig Xeison Sidazai aules ou Cuzias क्रांगर, में वेश्रूर्णी अवस्विभानार อิเพ่นองโสร เหลงนิร ซึเงสเ ส่งสายงที่out TE en aufois The TE Halegs emyrear on te axesilos est में वेशवनवंत्रभाजीवड, में हम हहाए हम เปลี่ย 878 ansav a'ulov, n d'ià acove ve Movojeves. Kai to uev dilion The dievis Sauovne Tois λοιποίς το πρώτον, ανατάληπ-Jov unaexer To Halegs, This ક્રેક પ્રયદ્વાદા હોંગ છે મેં લા ડ્રવ્લે વ્રદ્યક, के प्राचित्राक्तिंग खेंगीह, व की पुंठेड esi. Tertullianus adv. Valent. cap. xi. nunc habet, Christi erat inducere Aonas naturam conjugiorum, & innati conjestationem, lege, non innati consectationem. Inde, in verbis Irenæi a yevvnrs rataln iv jivoorovas, loco ZAVESTROVIAS ponimus dienovras. Siquidem varannin zivooneiv non est conjectatio, conjectura aut conjicere, sed rem bene cognoscere & comprehendere,

quod Æonibus erat impossibile nam ingenitus, quà talis, il incomprehensibilis erat. E quia Tertullianus etiam habe, o idoneos efficere generandia in se agnitionem Patris, jam ali monuerunt, eum non a'vzy genoai sed avazevnoai legilia Deinde, ακατάληπ ου υπάρχω legebat cum Vetere Interprete Irenæi. Idem, etiam habet generationis illorum & formationi, unde pro jevereus aute, th posuimus zevéosos dulav. Que modo etiam veterem Interpretem legisse patet; nam a eorum in ipso subintelligi de bere, ex præcedentibus apparet Denique incongruum est, ed dem loco quo Patris incomprehenfibilitas urgetur, & F lius comprehensibile ejus este docetur, Filium dicere ivor 2. qualem Patri, prout nunc in Irenæo legitur, ubi pro o shist ist, extat & shi loos est. enim æqualis omnimode, etiam incomprehensibilis perinde uti Pater effe dicetur. Melior itaque etiam hic interpretis veCa

Пe

a

Ēχ

ei

ler

BC.

ner

eff

au

CC1

fil

ch lo

je

qu

de

Pa

qu

ru

ti

CI

tel

tu

en.

20

120

cos

T

pr

ne

Et

pr

P

ei

cap.XXVII. restitutum & illustratum. se incomprehensibile Patris; id est, ni fallor, doctriam & mysterium de ejus incomprehensibilitate. Εχειν την σωτηρίαν τα όλα εν το τα απορρή α κεκειμμένα કે Sareseidas, afferit etiam Jamblichus, ad ifta Valentiniana allegatus ab Adm. Rever. Episcopo Bath. Wellensi in Conjecturis de Har. Valen. § 20. Geperationis autem eorum (novæ) & formationis causam esse comprehensibile ejus; quod sane Filius est, i.e. quod autem de novo generentur & formentur, id adscribendum est, vice versa, ei quod est comprehensibile in Patre, nempe Filio, in quo ejus paterna charitas ipsis est manifestata. Uti quidem nobis locus, iste legendus & intelligendus esse videtur, de quo & antecedentibus Irenzi verbis, vide subiectam Notam 35. Docebant ergo, omnes Æones, quod in æternum permaneant & non pereant, non destruantur, debere cognitioni & manifestationi Patris per Christum, & ejus gratiæ paternæ, alioqui perseverare & subsistere desissent. Vide iterum reliquias mutilas antiquæ veræ de Nová Creatione doctrinæ! Kai raula uiv o agli mogandeis Xeisos en avlois Ednuseymor. 'Et hæc quidem, qui nunc (noviter, ultimis temporibus) emissus (generatus) crat Christus, in iis creavit & effecit. Unus verò Spi-

teris translatio. Sic autem totum locum verto, Christum
enim docuisse eos conjugationis
naturam; en ingeniti comprehensionem consectantibus sufficere si
cognitio Patris in eis regeneretur.
Tum etiam quod capi en comprehendi nequeat, en nec videri
nec audiri nisi per Monogenem.
Et causam quidem aterna perseverationis reliquis (Aonibus)
pracipuam, esse incomprehensibile
Patris; generationis autem eotum en formationis (causam
esse) comprehensibile ejus (Pa-

II.

24.

ul-

per an

idi.

m,

iste

ife

111

7.)

ra-

am, est

ile;

H

i in

ali

dy, jife,

Xea

t gi-

onis,

Quo-

1 7

de-

arei

e0.

com-

Fi

effe

y a.

Ire-

א נומג

Si

eti-

rinda

elior

s ve-

teris

tris) quod sanè Filius est. Ingeniti comprehensio manisestè opponitur cognitioni Patris, nempe eum quidem quà ingenitus est, comprehendi non posse, sed tamen qua Pater est, sese manisestasse, & eam cognitionem eis sufficere ad æternam perseverationem i. e. ad vitam æternam consequendam (alluditur enim hic ad Joan. xvii. 3.) Quod etiam Marcus Valentinianus docuit ibid. cap. xvii.

442 Initium Evangelii S. Joannis Pars II. ritus Sanctus, adaquatos eos omnes, gratias agere docuit, & veram requiem induxit (respicit coaquationem Judæorum atque gentilium per unitatem Spiritus; respicit etiam pacificationem in colis inter Angelos, & in terra inter homines Col.i. 20. factam) & sic forma (nova creatione) & sen-· tentia similes seu æquales factos aonas dicunt-* Confirmata (i. e. confolidata ne dissolverentur ac e perirent) quoque in hoc omnia, (sneix sevola de on " τέλω τὰ ελα) & requiescentia perfecte, cum magno e gaudio dicunt celebrare Propatorem.' Et § 16. ' Quanta autem de iis, qui extra Pleroma funt ' ipsorum, ad suos infinuare conantur ex Scripturis, talia funt. Dominum in novissimis mundi temporibus, & exalois το κόσμο χεύνοις, propter hoc venisse ad passionem dicunt, ut ostendat quæ circa · novissimum aonum exalor rov diwow facta est passio-' nem, & per hunc finem, manifestet finem ejus quæ est circa xonas dispositionis, megyualeias. Novissimus aon est ipsissimus instans tunc cum Christus veniret, finis mundi, Salvatore in eum finem veniente & patiente, ne reipsa finis veniret, sed novum durationis exordium mundus per eum acquireret. Quod § 5. vocatur ustagevesseg two always viveois, postrema Æonum generatio, aut prout Billius vertit, Æonum, ortu posterior, nativitas. In Excerptis Valentinianis, quæ Clemens Alex. confervavit, ad Iren. pag. 22. à Grabio citatis, hoc legitur cap. x. · Christus relinquens eam, à qua ortum acceperat, Sophiam, Pleroma ingressus, pro Sophia (Æone trigesimo adeóque ultimo) foris relictà auxilium · petiit (intercessit pro ea). Unde ex beneplacito Æonum, Jesus transeunti (i. e. pereunti) Æoni (seculo) consolator mittitur. Περβάλλε αι παράκλη ος (advocatus, intercessor) τω παρελθόν ι' Αιώνι. Ne scilicet periret reapse. Periisset ergo seculum & exterminium fuisset passum, nisi intercedens firmans omnia virtus, i. e. Jesus, intervenisset. III. Et

0

lit

do

pr

illi

tor

Na

COI

Sun

III. Et § 8. pag. 22. apud Irenæum: 'Paracletum' (36) autem misit ad eam, hoc est Salvatorem, præstante ei virtutem omnem Patre, & omnia sutem substitutem tradente, & (37) Æonibus autem similiter, uti in eo omnia conderentur visibilia & invisibilia, throni, divinitates (326/10/25) dominationes.' Ecce à Salvatore condita visibilia & invisibilia, Angelos, Thronos, & Deitates, tunc cùm ei Pater omnia quæ in cœlis & in terra sunt sub potestatem traderet. Item, in Excerptis memoratis, juxta emendationem Grabii, cap. xx. 'Atque dante omnem potestatem Patre, comprobante quoque Ple-

(36) Paracletum misit] Valentiniana Excerpta in calce Operum Clementis Alex. habent, Του Παράκλησου οι ἀπο Ουαλευζίνε του Ιποευ λέγεσιν, όπ πλήγης τῶν Αιώνων ἐλήλυθεν ὡς ἀπὸ ὁλε προελθών, i. e. Paracletum Valentiniani Jesum esfe dicunt, quia plenus Æonum venit, tanquam ab universo (Pleromate) progrediens i. e. missus & instructus. Fortè alludebant ad Col. i. 19.

.

S

-

n

d

W.

US-

1)-

it,

X.

it,

ne

ım

ito

le-

105

CI-

ex-

ans

Et

(37) Et Æonibus autem similiter] In Græco est, nai Tov Alwww Sebusyos. Ubi bene viri docti pro Seoueros legendum elle & ouosos, post veterem interpretem, monuerunt. Pro vocibus autem & in Græco & in Latino mendofis, x Two Alway & Aonibus, ex Tertulliano pomis ponendum est & Aones; ut sit, & Æones autem Salvatori sub potestatem dedit Pater. Nam sic Tertullianus hac refert con. Valent. cap. 16. Largito ei Patre universorum Æonum summam potestatem subjiciendis ei (ei non eis legit Massuetus) omnibus, uti in ipso secundum Apostolum omnia conderentur. Respicit ad Angelos omnes Christo homini, Angelis licet juniori, à Deo subjectos, quorum loco Æonas Valentiniani hic pofuerunt. Æones autem alioqui Hinc per vocabant. Deos Christum etiam Deitates creatas dixerunt, eas nempe Deitates aut Deos quos ipsi Pater subje-Subjecit, ut conderentur cit. & exaltarentur. Ergo hæc, originaliter, novam omnium Angelorum, tunc cum Christo subjecti estent, creationem innuunt esse factam. Ceterum Tertulliani lectionem etiam id probat, quod alioqui, si legendum eslet, & Aonibus autem, Aones isti non tantum virtutem fuam Salvatori præbuisse, sed etiam omnium potestatem ei tradidisse Ita enim verba dicerentur. nunc in Irenæo sunt posita, & ita eorum exigit constructio. At vero omnium potestatem, folus Pater, non verò Æones, ipsimet sub potestate positi, tradere poterant. romate, 444 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

CO

74

le

di

m

ur

pr

te

ta

fo

tu

ut

ti

ce

10

pe

pe

ti

qu

ut

m

A

lit

W

' romate, emittitur Angelus confilii, & fit caput universorum post Patrem: omnia enim in ipso creata ' funt visibilia & invisibilia, Throni, Dominationes, Regna, Divinitates (Seornses), ministeria (Ange-· lorum).' Ecce vides, quid antiquis Christianis fuerit Primogenitus omnis creatura, nempe factus Caput universorum post Patrem, aut infra Patrem. autem caput istud universorum Angelus iste confilii, N. B. per datam ipsi à Patre omnem in Cœlo & Terra potestatem, & postquam fuisset missus; ac tunc illa omnia in ipso sunt creata. Ibid. infra, dicitur 'Sophia (ultimus nempe Æon) per apparitionem Servatoris fieri (vivelas) & quod extra est, ์ creari (หกังอีลเ) Omnia enim per ipsum facta este, of fine ipso factum esse nibil. Ecce clarissimum indicium; Antiquos Christianos dictum illud Joannis, Omnia per ipsum fiebant, &c. & Col. i. 16. ad apparitionem Salvatoris in mundo, ad confummationem feculorum, ad rerum omnium sub Evange-Quod Valentiniani lio constitutionem retulisse.

ad sua deliria detorquebant. IV. Clariff. editor Irenæi Massuetus, Dissert. in Iren. § 48. ea quæ ultimo Æoni acciderant, plane aliorsum detorquet, & asserit Valentinianos, per Sophiam, invidia flagrantem quod Monogeni soli datum esset summum Patrem penitus intueri; & ejus comprehendendi desiderio astuantem, ac pra rei impossibilitate penè dissolutam, adumbrare voluisse nefaria vota tristemque casum Diaboli. doctissimum virum non puto hic rem acu tetigisle. Diabolus sanè invidiæ stimulis agitatus, hominem, quod in singularem gloriam conditum sciret, perdere volebat; Sophia autem Valentiniana megoaru occafione (causa) erga Bythum amoris (quo Diabolum utpote natura malum, & ex tristitia Achamothæ ortum, nunquam præditum fuisse credebant) tum etiam τολμή audacii, passionem id est desiderium cognoscendi Patris concepisse, eo quod perfecto Patri non com-

Cap.XXVII. restitutum & illustratum. 445

communicasset quemadmodum Nus. Idem nempe quod $\tau \tilde{\varphi} N \tilde{\varphi}$ contigerat, sibi etiam contingere optabat, sed ei invidisse suam cognitionem, & animo in Nun inimico aut livido suisse, non dicunt. Imò, dilectione erga Bythum quum extenderetur semper in priora, à dulcedine ejus tandem serè absorptam suisse. Quid hic simile est peccato satoque Diaboli, quo-

modocunque ea concipere volueris?

I

er

oli

38

ræ

0-

ed

le.

m,

er-

रंज्य

00-

10-

nt)

um

non om-

' Audierant, (inquit paulò ante Massuetus) Va-'lentiniani, in Christianorum scholis, initium om-'nis perditionis superbiam extitiste; Angelos quippe, quod ad Altissimi solium, propius quam eorum conditio ferebat, accedere voluissent, quod-' que summam Dei scientiam ac majestatem temerè ' amulati, rebus omnibus creatis dominari ac pro-'videre, affectu saltem ac voto concupiissent, è 'cœlo dejectos præcipiti ruina periisse, &c.' Sed unde probabit Vir doctiff. in Christianorum scholis primo aut secundo Seculo, ante Valentinum & ejus tempore, talem per omnia doctrinam fuisse auditam? Superbia quidem cecidisse Diabolum, nemo fortaffis unquam dubitavit; sed, caditne in creaturam, licet omnium pessimam, non tamen ineptam, ut summam & infinitam Dei creatoris sui scientiam unquam æmulari velit? Eritis sicut Dii, dicebat, nempe sicut Angeli, quibuscum Protoplasti in Paradiso versabantur. Eva sanè, nondum per peccatum mente obtenebratâ, si ei scientiam ipsius Dei infiniti, ex comestione de arbore creata, Serpens promifisset, infaniam hanc & amentiam apertissimam, proculdubio abominata fuisset. Nec iplum quoque aut ejus angelos ea unquam dementia cepit, ut se, creaturas, omniscio Creatori suo scientia similes evadere posse autumarent. Confer Biblioth. Angloise T. xii. Par. i. pag. 229. excerptum ex libro Joannis Reynolds, Inquiries -- of the Angelical Worlds. Quin potius, si ex S. Scriptura de doarina primorum Christianorum judicabimus, audie-

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. bant Valentiniani in eorum scholis, Diabolum àπ' aexis a principio homicidam ese, & a principio peccare, Joan. viii. 44. & I Joan. iii. 3. To a principio utrobique idem principium temporis apud Ioannem hic fignificat, à principio nempe mundi, adeóque mundo jam creato. Neque enim ante jacta mundi fundamenta homicida esse potuit; adeoque etiam condito mundo demum, peccasse dicitur; & occasione hominis (Tor Ner Valentini neutiquam repræsentantis) peccasse innuitur. Initium & materiam apostasia sua habens hominem, ut dicit Iren. lib. iii. cap. xxiii. Num. 8. Evâ quoque seductâ, & non ante, cœlo fuisse deturbatum, satis etiam ex illo dicto, Quoniam hoc fecisti maledictus tu, &c. i.e. exterminaberis, excides, ab omnibus tui generis animalibus, i. e. quadrupedibus, & terram comedes omnibus diebus vita tua, allegorice intellecto, certò colligi potest. Conf. cap. iv. 11, 14. ubi verba Dei, Maledictus tu à terra, ipse Cainus ita interpretatur, Ejicis me à terra, &c. Et lapsu gravi cecidit, propterea quod seduxerit Evam, inquit Justinus Martyr Dial. cum Tryph. p. 353. Sic cum Esai. xiv. 12, 13, 14. legimus, cecidisti de cœlo Lucifer, corruisti in terram, &c. Qui dicebas in corde tuo, in cœlum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, ascendam Super altitudinem nubium, similis ero Altissimo: Hac, Diabolo aptata, docent eum terra & nubibus jam creatis; cœlo fuisse depulsum, & fortasse cum ei ejusque sodalibus terra creata homoque custodiendus & observandus commissus fuisset (as xiv en etnignous) hominem non curare, imò seducere, habitaculum hoc terrestre relinquere Jud. ver. 4. super nubes & astra, aut meteora & athmosphæram ascendere, & hac faltem ratione, non verò quoad scientiam, Altissimo qui etiam super nubes & astra degit, similes esse voluisse; & cum eo fine cœlum conscendissent, inde fuisse præcipitatos. At quomodo iterum

ite

te

Si

q

ce &

li

Cl

hì

q

11

ft

e

C

C

(

Cap. XXVII. restitutum & illustratum. 447 iterum ista Sophiæ suæ Valentiniani aptare poterant?

0

n

.

X

i

N

,

1

1

S

' Audierant (pergit porrò Massuetus) & apud Aooftolum legerant, Deum sibi proposuisse instaurare omnia in Christo, qua in calis & in terra sunt -reconciliare omnia in ipsum, sive qua in calis, ' five quæ in terra sunt. Dum vero Horon, quem 'ipfum Dei Verbum esse superius diximus-' laboranti opem ferentem, ipsamque pristinæ con-' jugationi restituentem fingunt, quid aliud quam 'instauratam per Christi crucem & sanguinem 'Angelorum ruinam, citatis Apostoli verbis nixi, 'exprimere animus erat ?— Hæc quidem Apostoli 'verba perperam interpretabantur, & à genuino 'sensu abducebant: at non soli, postea siquidem 'Origenes—in eundem sensum accepisse videtur, 'instauratosque à Christo Angelos existimasse.' Sanè ista Apostoli verba, instaurari per Christum ea que in cœlis funt, id est Angelos, manifeste docent; vide Biblioth. Anglicam ibid. pag. 231, 232. & sequ. & hinc etiam ipsi Marcosii apud Iren. lib. i. cap. xviii. redemptionem Angelicam, desumserant, cujus quoque Excerpta Clementis Alex. à Grabio hic allegata meminerunt. Sed id ipsum ipse quoque Massuetus ad Iren. lib. iii. cap. xvi. Num. 6. præclare docet. 'Avaxepanassoradas, inquit, i. e. universam hominum & Angelorum Salutem, adeoque cunctam omnium rerum coelestium & terrestrium ' summam ad unum Christum revocare, ac in eo 'unico comprehendere.' Ergo id ad Angelos omnes aut in genere, spectat, nec ad Angelos Apostatas in specie & præcipuè, restringi potest; hi enim soli & præcipue, per omnia quæ in cælis sunt, cœlo præsertim tertio aut beatorum exclusi, & in cœlo solum aereo versantes, intelligi nequeunt, Ostendimus verò nos in Defensione illà Confessionis Unitariorum, infra in hoc Opere allegandâ, Angelos omnes non statim à lapsu Diaboli Angelorumque

ejus,

448 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

ejus, instauratos, & in bono, ne labi possint, confirmatos, fed in Christo demum sub Evangelio id ipsis contingere, & sic magnam in ipso consequi falutem, formationem, creationem & regenerationem, etiam à Valentinianis ipsis creditam, ac ex eorum sententia, per formationem, creationem & regenerationem Thronorum, Potestatum, Deitatum, Ministeriorum, de quâ diximus, præfiguratam & adumbratam, Sed quod in specie Sophiam ultimum Æonem spectat, notum est, hujus mundi seu materiales, ut sic loquar æones, ex mente Valentinianorum, Æonum intelligibilium esse imagines, ac Æonas Pleromatis, illorum sensu mystico & sublimi, designare. Quare ultimus ille intelligibilis Æon, qui jam jam periturus, & in generalem materiam resolvendus erat; cujus passionum demum occasione, postea omnium rerum & ipsius Diaboli vetus creatio est facta; nonnisi ex zone nostri mundi, nempe ex ultimo tempore mundi, nisi Christus jam tunc intervenisset redemptor & instaurator, revera perituri; & ex novâ rerum omnium per Christum facta constitutione, desumptus & excogitatus suit. Creatio, creationis; Æon periturus, Æonis perituri, rei homonymæ, non verò in specie lapsus & restitutionis Diaboli & Angelorum imago fuit, Valentinianorum sententiâ.

Nec obstat quod Sophiæ lapsus, in audaci, extenso crescenteque desiderio cognoscendi Patris confistens, cum peccatis mundi perituri gravissimis conferatur. Ipsum postulabat decorum ut isti Æoni, ultimo licet, ex Diis tamen cœlestibus uni, lapsus non adeò crassus & turpis atque hominum erat,

adscriberetur. Præterea:

Omne animi vitium tanto conspectius in se Crimen habet, quanto major, qui peccat, habetur; I

n

n

i

21

r

Q

ru

8

pe

gi

m

la

an

fu

mi

tit

mı

H

co

vai

ple

H

Pe eti d

1

)-

X

-

X

772

e-

a-

ac

11,

n,

m

2-

us

di,

ım

era

um

ut.

ri-

&

Va-

ex.

on-

oni,

plus

erat,

r;

E

Et pro persona crimen admissum culpatur. nique hic fimul ad lapfum Adami & Evæ (*) respicere videntur, in nimio & audace desiderio cognoscendi Boni (adeoque etiam & quidem præcipuè ipsius Dei) & Mali, consistentem; unde interitus ille totius mundi seu xonis, ope solius Salvatoris avertendus, primam præcipuamque traxit originem. Comprehendebantur enim in Protoplastis etiam eorum posteri, & totus mundus, totus noster zon. Qui cecidit cum lapsis Parentibus, quia etiam stetisset, si illi in obedientia perstitissent. Et ex eorum lapfu, ex isto nimio & audaci scientiæ Boni & Mali defiderio, seu illius occasione, ipsum etiam peccatum, & id sequentia mala, in mundum ingressa fuere; cujus aut interitus plenus atque finalis, aut reparatio, ad Christi Salvatoris, Seminis mulieris tunc promissi adventum, & non ultra, dilatus erat. Credere etiam poterant Valentiniani, ante mundi sex diebus factam creationem, plures fuille & præcessisse successive creatos æonas mundos, Æonum & Deorum Valentinianorum antitypos; quorum proinde ultimus, noster nempe mundus cum suo Capite Adamo & Eva fuit creatus. Huic verò ultimo mundo, qui lapfus est in Adamo, contigit in ejus ultimo tempore & zone, sub Evangelio demum, ab interitu interitusque periculo plena per Christum liberatio.

^(*) Adami & Eva] 'Eorum postremum Theletum, ad
Hominem, ultimum Ogdoadis
marem retulerim: ut Θελητός
sit Adamus quis, quem appetere deberet sua Eva; sit
etiam Sophia Ecclesia sive Eva

einer, è pravo scilicet sciendi appetitu sere pereuntis.' Sic Admod. Rever. Hooperus Episcopus Bath. & Wellensis, in Conjecturis de Valentinianorum Haress § 34.

C A P. XXVIII.

Ulterior declaratio, quânam in re nova illa mundi factura consistat. Refellitur Joan. Locke. Non poterat mundus Joan. i. ver. 10. reprehendi, quod Christum veteris mundi creatorem non agnovisset. Anonymus refutatur.

I. TEC quæ Capite proximè antecedente § i.& ii. protulimus, & fimilia, allegare poterant etiam Alogi, veteris quasi doctrinæ Cerinthi monumenta, à Valentinianis Cerintho longe recentioribus, novis interpretamentis & detorsionibus incrustata, & ad Æonum suorum generationem relata. Monumenta, inquam, antiquioris doctrinæ de Nova Creatione, ultimis temporibus per Logon seu Christum essecta; quod nimirum pereuntia secula stiterit, omnia per ipsum aut in ipso ouverne constiterint, novum mundo exordium, ut porrò permaneret, comparaverit, impetraverit, dederit; adeòque cum in mundo esset, mundus per ipsum fieret; Angelos ipsos in novum planc statum, imò ad perfectionem & impeccabilitatem, adeoque ad infinitam felicemque durationem, nunc sub Evangelio adduxerit, & evexerit. &c. &c.

II. Egimus de ista dissolutione omnium rerum, niss Christus intervenisset, in supra memorata Desersione Confessionis Unitariorum § 16. pag. 72. seqq. ubi
novam creationem ad omnes res à Deo creatas extendendam, nec ita arctis limitibus, ut Socinus
facit, coercendam esse monuimus. Ibique, etiam
Angelos post lapsum Diaboli in Cœlo relictos, labiles suisse semper, ac per Christum demum sub
Evangelio corroborandos, & in bono confirmandos,
non paucis ex S. Scriptura locis, argumentisque probavimus; & inter alia locum illum Apoc. v. 2, 3. ursimus, ubi sane, etiam inter Angelos in cœlo, non

novus

b

na

jı

a

ſe

r

il

N

fe

e

0

juj

do Vi

De

Pho

eos

tian &

om bur

Am

Hor

*oft

Cap.XXVIII. restitutum & illustratum. 45

novus Messias & Redemptor humani generis, sed num aliquis inter eos perfecte justus (*), & absque ulla labe inveniri posset, qui dignus esset aperire librum, quærebatur, nec sanè inventus erat. Et locum ad Hebr. i. 9. ibidem inculcavimus, ubi Christus, inter alia propterea Angelis præstantior dicitur esse factus, & præ istis Angelis in regimine mundi participibus suis, oleo lætitiæ unctus fuisse asseritur, quia præ istis participibus suis, amavit justitiam & odio habuit iniquitatem. Nam si Angeli, absque ulla labe & lapsu ac perfecte quoque justitiam semper amavissent, quomodo eo nomine, ob amorem nempe justitiæ & odium iniqui, Christus præ illis oleo lætitiæ perfundi potuisset? Ipsum quoque Michaelem Archangelum, quem etiam infra Differt. 3. § 4. Christum non esse, demonstramus, Jud. epist. ver. 9. (illis τολμηθαίς & αυθάβεσι 2 Pet. ii. 10. oppositum) cum Diabolo de corpore Mosis disceptan-

(*) Num aliquis inter eos justus] Jacobus Peirce jam memoratus Vir Doctiff. locum illum Col. ii. 15. de Angelis Dei, non Diaboli, intelligendum esse docet, Not. in hanc epistolam. Vide annon tunc Apoc. v. 2, 3. Deus eos ederquation on mapphoia, ac cum in se ipsis triumphare non possent, in Christo eos triumphare fecerit, ut Col. ii. 15. dicitur. Qui triumphus etiam ibidem Apoc. v. 11, 12. & cap. vii. 12. describitur; ubi Salutis Deo & Agno adscribendæ, ver. 10. mentione facta, omnes Angeli statim id exultabundi approbant & dicunt: Amen. Benedictio & Gloria & Sapientia & Gratiarum actio & Honor & Potentia & Robur Deo *ostro (in Christo, de quo res

i

-

0-

12

e-

ue

n.

0-

li-

it,

ım,

en-

ubi

ex-

nus

1am

12-

fub

dos,

pro-

. ur-

non

est) in secula seculorum. Amen. Vide annon & The attendiores exutionis principatuum & potestatum hoc loco ad Coloss. memoratæ, ibidem Apoc. v. & iv. appareant vestigia. Antea enim in Thronis in cœlo Angeli præcipui sedebant (si Apocryphum librum ei rei probandæ allegare fas est) nam Sapient. Sal. cap. xviii. 15. Angelus ille, Primogenitorum Ægypti exterminator, de cœlo en Jegrwy Basinew è thronis Regiis (adeoque plures erant in cœlo Regii throni) profiliisse dicitur (vide etiam fupra pag. 100) hic vero 24 Seniores ex hominibus, non Angeli, circa thronum Dei in thronis Regalibus sedentes coronati exhibentur.

452 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

tem, non ausum esse (in italians) eum durioribus excipere verbis, cautè & circumspecte cum eo disputasse, observavimus. Qui verò jam in bono, ut labi nequeat confirmatus est, non opus est ei, ut timide & circumspecte & caute agat loquaturque; quicquid tunc dicit & facit justum est ac æquum. Et hæc ipsa Michaelis timida & cauta agendi ratio, probat eum non fuisse illum putativum Logon, jam ante nativitatem suam ex Maria, imaginem Dei invisibilis Patriarchis apparentem, primogenitum omnis creationis, Angelorum & ipfius Diaboli creatorem prorfus impeccabilem. Jac. Peircius Not. in Epist. ad Philipp. p. 32. bonos Angelos existimat errare posse defectu scientia, licet in sanctitate non labiles statuantur. Sed si defectu scientiæ errare possunt, posfunt non fatis ad rem attendere, possunt in inquisitione veritatis negligentiores esfe, adeoque possunt vitiosi este.

r

I

f

d

1

b

il

q

te

fe

14

le

A

V

Inter alia etiam Hebr. ix. 26. ursimus, ubi Christus in fine wov diwvwv seculorum, id est mundi temporum, apparuisse dicitur. Ergo si tunc consummatio seculorum erat, mundus plane interire debebat. Sed cum tot seculis post ejus apparitionem, ad nostra usque tempora duraverit, nec dum finis advenerit, sequitur, tunc in illo fine seculorum, in illis ultimis mundi diebus Hebr. i. ver. 1, 2. per Christum condita suisse fecula vel xones, quibus hucusque durat mundus. Errat proculdubio Joannes Locke vir magnus alioquin, in Notis ad Rom. xvi. 25. cum per 785 alwas (secula) & per xgóvss alovis intelligit tempora Mosaicæ Legis & Jubilæorum. Loca Scripturæ ab eo in eam rem allata, id non evincunt. Propositum Dei de gratia nobis in Christo danda, & promissio æternæ vitæ, ac prædestinatio sapientiæ in gloriam nostram, facta ante secula 2 Tim. i. 9. Tit. i. 2. 1 Cor. ii. 7. proculdubio non proxime demum ante Legislationem Mosaicam, nec Abrahami demum atate, sed jam ante mundi fundationem facta fuit, cum

Cap. XXVIII. restitutum & illustratum. 453 cum nos Deus ante istam fundationem in Christo eligeret, & Christus jam tunc præcognosceretur. Eph. i. 4. 1 Pet. i. 20. Prout ex jam dictis cap. xxvi. § 2. pleniùs patet, Prophetæ qui erant à seculo Luc. i. 70. Act. iii. 21. funt Prophetæ non sub Lege demum exorti, sed qui erant ab ipsa constitutione mundi, guorum Abel primus erat Propheta interfectus, ut constat ex Luc. xi. 50, 51. Conf. Joan. ix. 32. Utique jam ante Legem Enochus, Lamechus Noachi pater, Noachus ipse aliique, imò Adamus ipse de Christo edebant vaticinia Jud. epist. ver. 14, 15. Gen. v. 29. ix. 27. Eph. v. 30, 31, 32. Vide Grabium ad Apolog. Justini primam p. 73. Deus alio loco Israelis, alio seculorum in genere, id est totius mundi Isai xxx. 29. xxvi. 4. rupes vocari potuit; & cum Paulus 1 Tim. i. 17. Deum Regem seculorum, in secula seculorum celebrandum esse dicit, non certè vult Regem Judaici status, in status statuum Judaicorum aut Jubilæos Jubilæorum Judaicorum celebrari. Vide quoque Hebr. i. 2. xi. 3. ubi fecula (nova) Deus per Filium, vetera autem voce sua incale fecisse dicitur, ut ex iis quæ non videbantur prodirent quæ videntur. An etiam hic tempora & Rempublicam Judæorum aut Jubilæos instituisse dicitur? Vox Leolam es rov aisova Exod. xxi. 6. non significat ad finem usque Jubilai, sed ad finem seculi (si tamdiu servus & Dominus, Israelitæ, vivere potnissent). Nam qui fibi aurem perforari voluit, ille non dimittebatur tempore Jubilæi, prout Joan. Piscator rem istam explicat. Que explicatio eo ipso confirmatur, quod Levit. xxv. cap. ubi de manumittendo Jubilæi tempore Israelita res est, dicatur è contra ver. 46. fervum gentilem manere in servitute leolam, in seculum, & per consequens tempore subilai non dimittendum. Ergo & servus Israelita qui aure perforata leolam servire dicitur, non dimittebatur in Jubilæo. Ad quam rem & vocem, Paulus Epist. ad Philem. ver. 15. alludens, Onesimum Philemoni servum imò Gg3 jam

.

t

18

n,

1-

m

le

ır,

10-

le

us.

0-

vac

0-

eo

ım

Tio

am

2.

ite

um

iit,

um

jam fratrem, « wone fecularem fore dixit, non certè tempore Jubilæi dimittendum. Sic Pfal. xl. 7. qui dicit: Sacrificium & oblationem noluisti, aures autem perforasti mihi, non innuit se ad sinem duntaxat Jubilæi Deo serviturum. Quanquam lectio lxx Interpretum, Corpus autem parasti mihi, verior est. Vide quoque i Sam. i. 22. xxvii. 12. & Dissert. 4.

§ 4. dicenda.

III. Quod si per finem aut consummationem seculorum, Heb. ix. 26. nil nisi finem dispositionis Mofaice & Reipublicæ Judaicæ intelligas, sequetur etiam principium feculorum, fic absolute dictorum, in exitu filiorum Israel ex Ægypto, aut in missione Mosis, aut Legislatione Sinaitica, ponendum esse. Atqui hoc ipso loco Hebr. ix. consummatio seculorum, non missioni Mosis in Ægyptum, sed To katταβολή τε κόσμε, ipsi principio veteris mundi oppo-Si, inquit, unicum Christi sacrificium non suffecisset peccatis mundi tollendis, oportuisset ipsum fæpe pati ab ipso mundi principio, aut fundatione; statim atque peccatum intravit in mundum; nunc verò semel in consummatione seculorum sive mundi apparuit, ut peccatum amoveret per unicum facrificium. Quemadmodum ergo, per principium secuaut per fundationem seu originem mundi, non intelligitur spatium mille aut bis mille annorum, sed tempus sanè brevissimum; sic etiam per consummationem istam seculorum, non omnia tempora Evangelii, sed tempus destinatum Messia adventui (Grotius ad Matth. xiii. 39.) ac manifestationi, non tota annorum millia, sed ipsissimus finis mundi signisicatur; quem nisi tunc Christus primis illis Evangelii & ultimis mundi temporibus, facrificio suo avertisset, & nisi secula mundi tunc per eum (Hebr. cap. i. ver. 2.) condita fuissent, abolitus tunc mundus fuisset reipsa, propter peccatum quod in eum intraverat, & periissent cum humano genere omnia qua Deus sex diebus olim propter hominem condiderat. Adspice

1]

r

q

ſe

C

ta

07 I

fi

Adspice convexo nutantem pondere mundum, Terrasque tractusque maris cœlumque profundum: Adspice venturo latentur ut omnia saclo! μελλον Θ αιών Θ Elai. 1x.

Magnus ab integro fæclorum nascitur ordo, per quem & secula fecit. Heb. i. 1, 2. of incipient magni procedere menles. Talia sæcla suis dixerunt currite fusis

Concordes stabili fatorum numine Parca.

Sed longè plura de hac confummatione seculorum, & nova eorum constitutione, per Christum ultimis illis diebus facta, ex Sacra Scriptura & aliunde dici & adduci possent. Verum talia peculiarem Et tractabimus adhuc ea tractationem requirunt. de re Dissert. iii. huic ii. Parti subjungenda. quoque supra, pag. 298, 307, 308. dicta. Vetus creatio Christo a Veteribus Seculo ii. adscribi cœpta, novam istam, omni seculo memorandam, obscuravit

atque suppressit.

11

t

n

n

C i

\$

r

0

IV. Ipse Evangelista Joannes cap i. 10. quod jam alii observarunt, non sine causa præmittit, in mundo erat (illa lux) & postea demum subjungit, & mundus per ipsam fiebat, aut factus est; ut hac nempe ratione etiam nova mundi formatio indicetur. Nam quoad veterem creationem, prius mundum facere debuisset, antequam in mundo esse & apparere potuislet. Confer quæ de voce fiebat hoc capite intra, & capite sequente dicuntur. Deinde mundus a Logo tanquam Luce, quæ tunc apparuerat, fiebat, quod patet ex collatione versus 9. proxime antecedentis, Erat (in mundo) illa Lux, illa vera, qua illuminat omnem hominem venientem (aut, veniens) in mundum. In mundo erat (illa Lux) & mundus per eam (Lucem) fiebat, & mundus eum (Logon) non cognoscebat. principio versus 10. & in medio loquitur de Luce, in fine iterum de Logo, ut innuat, hanc mundi tacturam Gg 4

h

to

C

d

fu

1

d

b

CI

e

n

ri

V

d

b

2

ti

fu

13

P

n

el

C

ti

tu

h

n

20

01

D

cturam isti Logo tanquam Luci, quæ ultimis temporibus in mundo apparuerat, adscribendam esse.
Alludit ad veterem creationem, sex diebus solaribus,
sex diebus Lucis mundi sactam, sex Telluris, in regionem Solis demissa, circumvolutionibus circa suum axem versus Solem. Quodsi Deus exornationem Planetæ nostri, solis legibus Naturæ permissset,
& creationem vi extraordinaria, omnipotente, non
accelerasset, nec auxisset, etiam creatio vetus hujus
nostri Planetæ aut exornatio Chaûs, per solam mundi Lucem, per Solem sacta suisset, sed longo tempore, non sex diebus duntaxat, nec cum animalibus,
præsertim rationalibus, quæ Sol solus producere non

potest.

Porrò, objurgatur & reprehenditur statim iste mundus, quod licet tantum lumen in mundo effet, imo mundum ipsum faceret, tamen mundus sui sactorem non cognovisset. Prout etiam populus ejus peculiaris. Judzi, quòd ad eos, ad suos, veniret, & isti sui eum non recepissent, graviter reprehenduntur. Loquitur autem Evangelista de illo tempore, quo Christus ipse in mundo erat & manifestabatur; & quo ad suos Judzos tam din ab illis expectatus, fæpius veniebat, accedebat & inter eos versabatur. Postea enim, & tunc cum Joannes Evangelium suum scribebat, jam passim mundus in Christum credebat, & eum cognoscebat ut 1 Tim. iii. 16. testatur Apostolus: Mysterium illud Pietatis, jam tunc prædicatum fuit in gentibus, creditum fuit in mundo, atque passim receptum ac assumptum fuit gloriose & magna cum exultatione. At verò eo nomine reprehendi non poterat mundus, quod Christum tune cum is in mundo esset, factorem ac creatorem veteris mundi non cognosceret aut non cognovisset; Nam nec iph discipuli ejus tale quid de eo credebant, ut luculenter probavit vir Doctiff. Th. Bennetus in libro de Beata Trinit. Anglico cap. viii. Qua de re jam supra cap. xxvi. § 5. aliquid dictum. Tantum enim abelt, Cap XXVIII. restitutum & illustratum. 457 abest, ut Christus mundo, i. e. hominibus mundi, hominibus mundanis, seipsum mundi veteris conditorem fuisse indicaret, ut passim ab omnibus, etiam à discipulis suis, pro Josephi habitus filio, ne conceptionem quidem suam e Spiritu S. revelaret, nedum ut sese ante matrem suam aut ante mundum fuisse, & mundum veterem creare potuisse, doceret. Nunquam se, ut jam à nobis probatum est, Deum dicebar, aut conditorem veteris mundi esse innuebat. Et maxima quæ patrabat miracula, Deum cum ipso fuisse, non verò eum ipsum fuisse illum Deum, demonstrabant. Joan. iii. 2. xvi. 30. Act. ii. 22. x. 38. Cum Paralytico peccata remissiset, eumque verbo unico Surge, in ictu oculi sanasset, non Deus propterea habebatur, sed Deus ille Deorum hominibus hanc potestatem dedisse dicebatur. Vide supra cap. ii. &c. Jam verò quod novam mundi constitutionem seu formationem attinet, constabat tunc inter Judæos, 1xx illas Danielis septimanas, aut jam elapsas aut jam finiendas fuisse, adeoque ultima tempora mundi, quibus Messias, Pater & auctor futuri seculi jam tunc inchoandi, apparere debebat, jam adesse aut proxime imminere. Christus etiam palam docebat, sese venisse ut mundum quem Deus dilexit, adeoque universum mundum, non finiret, non perderet, sed servaret; ut animas hominum, etiam quales Jacobus & Joannes igne cœlitùs deducendo perdere volebant, adeòque non fidelium tantùm, sed omnium passim hominum animas, jam alioqui perdendas, in vita conservaret; docebat manifestè se carnem suam dare pro mundi vita; dicebatur tollere peccata totius mundi; principem mundi hujus, mundi perniciem à se vinci, mundo depelli, ligari, omni præda, id est, omnibus animabus hominum, quas occupaverat, spoliari testabatur; omnes ad se ab illius tyrannide & potestate trahebat; omne quod perierat, tamdiu se quærere donec invenerit, profitebatur; & in illis ultimis mundi diebus, 113

.

n

-

12

di

er

le

m

m

in illa consummatione seculorum, in qua apparuerat,

aliam quandam seculi consummationem in secundo fuo adventu futuram esse, Matth. xiii. 30, 40, 49. (conf. 1 Pet. i. 20. cum ver. 5.) declarabat, mun. dique adeò tempora à se, qui eum conservaturus venerat, proroganda esse ostendebat, &c. Satis ergo clarè nova universi mundi constitutio atque formatio, per Christum fieri, à Christo ipso docebatur & indicabatur. Quid etiam clarius illis Esajæ verbis ad Messiam suturum directis cap. li. 16. liii. 10? Posui verba mea in ore tuo — ut plantes cœlum & fundes terram - Si posuerit animam suam sacrificium expiatorium, videbit semen, prolongabit tempora (38) Et hoc demum nomine mundus, ille præsertim Judaicus, redargui & reprehendi poterat, quod Christum, ejusmodi factorem & conditorem mundi, & feculi antea futuri, non cognosceret, aut non cognovisset, sed tanquam mundi pestem horrendo supplicio è medio sustulisset. Vera igitur contra mentem suam, ut ille Caiaphas, dicebant Alogi, cum locum Joan i. 10. de nova mundi formatione explicarent.

V. In Tomo autem V. de la Bibliotheque Angloise Parte i. pag. 270, 272. aliter hunc mundum Joan.i. 10. explicat Auctor anonymus, & ex versu sequente, undecimo, de solo Judaico populo, non de universo mundo intelligit, atque sic verba vertit: In mundo (in Judaico populo) erat, & mundus (Judaicus populus) per eum exércio erat; ut ver. 6. exércio erat homo missus à Deo; & ver. 12. dedit eis potestatem

(38) Prolongabit tempora.]
Non suos dies aut tempora per suum sacrificium prolongavit; non sui causa mortuus est, sed totius generis humani; & quamvis mortuus non suisset pro nobis, quod ipsi liberrimum erat, ipse vixisset semper, Joan. xii.

24. O folus mansisset. Quod si verò animam suam non posusset pro nobis, prout non vidisset semen, sic nec prolongasset dies. Prolongavit igitur eorum dies, id est, tempora, pro quibus animam suam posuit. Consi infra Dissert. iii. § 10.

In

qu

ac

fol

eni

bof

Chi

à f

reci

pro

Toa

tiùs ubi

iem

venie

ion

datu

hum

bat.

Luci

Cap. XXVIII. restitutum & illustratum. vertidus effe filios Dei. Nempe ait, Christum Regem illum Ifraelis ' Super domum Jacob oportuisse regnare in aternum; unde sequebatur populum Judai cum suam 'subsistentiam aut existentiam, eidem debuisse. 'Quod Deus Judæos miraculosè, non obstantibus ' tot eorum rebellionibus, conservaverit, è captivitate Babylonica, relictis interim decem tribubus 'in dispersione, reduxerit, factum id fuit respectu 'hujus spiritualis cœlistisque Monarchæ, quem ipsis ' mittere decreverat & promiserat. Verè itaque 'dici poterat, quod mundus ille (Judaicus,) adhuc 'ejus causa aut per eum existeret; & postquam eum 'ad eos à Deo missum, per incredulitatem rejece-'rant, ei tamen adhuc longo postea tempore existentiam suam acceptam referre debebant; nam cum ab ipsis protinus rebellionis pænas exigere potuisset, Patrem precatus est, ut ipsis propter eorum cæcitatem, remitteret, aut Judicia sua suspenderet &c.' Ingeniosa est ista explicatio, & Sociniana vulgari, quoad explicationem verbi 2/21/0, multò speciosior, ac ad veram propriùs accedens. Sed vox mundus ad solum Judaicum populum frustra restringitur; nec enim comma sequens, undecimum, id probat aut postulat; Imò è contra quædam Gradatio hic est, Christum non solum à mundo in genere, verùm nec fuo peculiari populo Judaico fuisse agnitum atque receptum. Nec ullum exemplum dari potest, mundi pro solo populo Judaico, exclusis aliis hominibus, à oanne Evangelista & Apostolo usurpati. nus ipsa proxime antecedentia contrarium evincunt, bi Christus & Lux vocatur illuminans omnem homiem έγχομενον είς τον κόσμον cum appareret in mundo, aut, veniens in mundum. Ad Judæos quidem speciali raione venerat, nec finibus terræ promissæ egredie-Datur, attamen & Galilæam gentium, in qua potissinum degebat & alias gentes conterminas illuminapat. Matth. iv. 15, 16, 24. Act. x. 36, 37. lucis mundi, instar Solis in uno loco sese moventis,

vi a

S

773

l-

8

p-

10.

um oli-

oise

n.i.

ite,

rio

indo

pu-

ho-

tem

od fi

oful-

vidif.

gasset

o qui-

Cont

In Care

4

460 Initium Evangelii S. Joannis Pars III. omnia tamen illustrantis, attrahentis, agitantis & formantis. Kai in Son Eph. ii. 17 cum (in mundum) venisset, pacemevangelizabat vobis (gentilibus) qui longe fuiftis, & pacem iis qui prope (Judæis.) 'Christus ipse hoc fecir (inquit Estius ex Anselmo) cum annunciaret tam ' Gentes quam Judxos Deo reconciliandos, & in " unam Ecclesiam congregandos &c. ut Matth. viii. 11. xx1. 43. xxiv. 14. xxviii. 19. Joan. x. 16. Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi, 2 Cor.v. 19. Cùm Graci Joan. xii. 20, 21, 23, 32. eum convenire vellent, lætissimus id percipiebat, & declarabat se omnes homines ad se tracturum esse. Omnia quæ tunc ver. 24. usque ad 31, Christus dicebat, & quæ Christo tunc acciderant, dicebantur ac fiebant Gracis istis præsentibus & audientibus, in solamen Gentium, & pax etiam illis eo tempore à Christo prædicabatur omnino. Imò licet Chananæam illam rejicere videretur, dicebat tamen tunc quoque Marc. vii. 27. Sine prius Saturari filios; quo iplo, etiam gentes postea esse saturandas prædicebat. Non itaque loan. 1. ver. 9, 10. 70 mundus ad folos Judaos restringi potest vel debet.

pl

qı

CC

gi

CI

fe

10

lif

fe

fa

fe

in

vi

X

&

di

qı

re

ti

au

ſa

pe

de

ti

pa

lit

pr

ift

M

di

re

tic

Deinde, non Judzi soli, sed totus mundus per Christum & Christi causa existebat, eique existentiam suam omnino debebat. Eodem quo peccavit die Adamus periisset, & vitam omnem cum tota spe humani generis statim penitus perdidisset, nisi Deus exceptionem in decreto suo, alioquin immutabili, quærens, mulieri, quia decepta à Serpente suit (cum Adamus è contra sciens prudensque peccasset) promissifiet Semen, ad cujus adventum dilatus fuit humani generis, & omnium rerum propter hominem creatarum, interitus, quod alibi deduximus. Semine optime sese gerente & persecte obediente, ac sese pro nobis Deo Patri offerente, interitus, qui eâ tempestate, ob inobedientiam Adami & totius mundi, jam jam imminebat, plane fuit remotus. Erat ergo universus mundus & existebat per & propter Cap. XXVIII. restitutum & illustratum. 461

propter Christum. Sed quia non dicit Joannes ἐν τῷ Κόσμῷ ਜੌν, κ) ὁ Κόσμος δι ἀὐς ਜੌν, verùm ἐγένερο, qui tamen vocem ਜੌν ver. 1. ter posuerat, adeóque & hic ver. 10. si id indicare voluisset, bis posuisset, concludimus, voces istas, non, mundus per ipsum

erat, sed fiebat vertendas esse.

I.

r-

it

m

in

ii.

us

11-

a-

12

&

en

to

m

ue

0,

On

205

rec

en.

vit

[pe

eus

ili,

ùm

ro-

ani

ta-

ero

ite,

qui

to.

mo.

r &

pter

VI. Cum Deus Mosen populi sui Ducem & Legislatorem, Aaronem autem summum Sacerdotem creasset, dicitur 1 Sam. xii. 6. Mosen & Aaronem fecisse. Cum Christum constituisser Apostolum & Pontificem, dicitur Hebr. iii. 1, 2. phrasi ex hoc loco Samuelis desumpta, eum fecisse. Cum Christus Marc. iii. 14. illis Duodecim Apostolatum contuliffet, dicitur fecisse Duodecim. Cum Pharao putaret, se proprio Marte & arte magnum Regem esse factum, dicit Ezech. xxix. 3. אני עשיתני ego me feci. Cum Deus ex impiis Judzis & Gentilibus, in aternum perdendis, pios facit & in aternum victuros Christianos, dicitur Eph. ii. 10. (conf. Rom. xiv. 20.) Nos sumus ejus factura, ejus opus. Vide & Psal. c. 3. Nonne ergo etiam Christus debet dici facere mundum, aut, mundus per ipsum fieri, quando eum jam jam alioqui perdendum & intereuntem sustinet, æternam imo infinitam ei durationem comparat & confert, mundi generationes auget, prolongat & continuat, mundum doctrina salutis æternæ implet, exornat, & summæ mundi perfectionis fundamenta jacit? Sic Capite antecedente § 3. non procul à fine, in Excerpto Valentiniano, dicitur Sophia (ultimus ille Æon) per apparitionem Servatoris vivedas fieri, id est, ab interitu liberari, & à resolutione in substantiam universi præservari. Eique etiam rei applicatur expressè iste locus, mirla si aus exiveso omnia per ipsum siebant. Manifesto indicio, veteres Christianos, à quibus id didicerant Valentiniani, per vocem ixivelo Joan. i. ver. 3 & 10. novam rerum fundationem, constitutionem, mundi ab interitu conservationem intellexiste. lexisse. Ex eodem sanè fundamento, quòd voces pivede si sieri, & facere & creare, utut absolutè posita, non semper tamen originem primam alicujus persona aut rei, sed ejus jam existentis exaltationem aut secundam creationem sape in Scriptura S. significent, etiam Auctor ille anonymus supra cap. xxii. § 1. laudatus, verba illa Joan. i. 15. ante me factus est equi per priusquam ego, in munere suo magno constitutus suit (39) Prosectò non inepte.

(39) Prius quam ego-constitutus fuit | Quodsi tamen locum hunc Joannis ex Gen. xlviii. 20. Ednke Tov Eoggin Emmegder 78 Maragos, ut alii faciunt, illustrare, & cum verbis illis iques Tress us esi conferre volueris, fensus etiam erit egregius, Pralatus est mihi, quia dignior me erat, antepositus est mihi, i. e. in cœlum ipsum asfumptus fuit, & Gratia Dei atque donis Spiritus S. infinities magis quam ego ornatus est, quia neãtos us prestantior me erat, i. e. quia ex Spiritu S. conceptus, ac in Messiæ munus destinatus erat, & nullum unquam peccatum admiserat. Rettè idem Anonymus Reflex. vi. observat : 'Trinitarios qui ver-· ba ista Eumeger us yezove de divina natura præexistente intelligunt, eo ipso confiteri

" creatam & factam este, si vor ista eo sensu quo ver. 3. 701 ' Τα έγενε Το - έδε έν ο γέρους, ' fumatur.' ' Si, inquit Jonas Schlichtingius (in Comment. ad h. l.) Jesus temporis refpectu ante Joannem factus est, profecto Deus ille unus non fuit. Nam yezovev hoc loco fignificare non potett erat: sequitur enim quia prior me erat πρωτος με 11. Tézove quidem alias fuit lignificat. Sed quid hoc esset, ante me fuit quia ante me erat? Si verò explicabis, ante me fut quia prastantior me erat, aut è contra, antepositus est mihi, quia ante me, seu tempore me prior erat, tali probandi ratione, omnes etiam mortales, qui ante Joannem Baptistam fuere, Joanne fuere præstantiores, & et sunt antepositi.

R

I.

bar

mı

ille

fal

qui

ter

cù

me

ru

qu

ut

VO

te

eri

ti

0

eo

pe

fa ve du

ul

CAP. XXIX.

æ,

m

11.

e,

9)

25-

re.

tus

1115

100 eft

uia

17.

01-

nte

11 ? uit

tè

uia

tor m-

nte

10.

et

P.

Ratio redditur, cur vocem Exivelo ver. 3 & 10. potius fiebant & fiebat, quam facta funt & factus est, vertamus. Comma etiam 5. Et Lux in tenebris lucet, &c. illustratur.

I. NEC mirum cuiquam videatur quod vocem spirso ver. 3 & 10. potius & libentius fiebant & fiebat, quam facta Junt & factus est vertamus. Hoc nos ipse docuit Joannes, 1. Poterat ille alioqui ver. 3. scripsisse, Omnia per ipsum rézers facta sunt, & sine ipso nihil rejover factum est à rejover quod factum est in eo; quemadmodum vocem i v erat, ter primo versu posuerat; sed mutat ille hic tempora. Prius posuit izévelo & postea zézeve. cum non frustra faciat, & non ludat vocibus, nec meram elegantiam fermonis per varietatem verborum affectet, patet hinc, cum vo, exerto opponat quodammodo 70, 1/2012, prius in tempore imperfecto, ut Grammatici loquuntur, posterius in perfecto esterre voluisse. 2. Versu primo & secundo in impersecto tempore loquitur: erat Verbum, erat apud Deum, erat Dei, hoc erat in principio, &c. ergo & sequentia ver. 3. in imperfecto commodissime accipiuntur: Omnia per ipsum fiebant, & sine ipso nihil fiebat eorum quæ facta sunt. Hic ultimo loco præteritum perfectum ponit; quia eo tempore quo scripsit Evangelium Joannes, jam ista de quibus ver. 3. agit facta fuerunt, & non adhuc fiebant. Adeoque & ver. 10. quia non dicit, In munde vezeve fuit, & mundus per ipsam (Lucem) pizove, sed exivelo, hanc vocem syerelo etiam hic in tempore imperfecto pro Exivelo ulurpare voluit. Ut sit sensus, In mundo erat, & mundus per ipsam siebat, & mundus ipsum (Logon) mon cognoscebat. Quod sanè manisestè novam innuit creationem. Prius in mundum venit ista lux, possea mundus per ipsam siebat ac formabatur de novo, & mundus tamen istum Logon creatorem suum non agnoscebat. Etiam vox ève, in tempore imperfecto sumenda, ac ad tempora Christi adhuc in terra versati, restringenda. Simile quid jam ante nos Samuel Przipkovius Cogit. in 1 Epist. Joannis pag. 339. b. observavit, Multum, inquit, interest apud Joannem inter voces vévore o everso, quarum illa persecti, hac impersecti significationem habet.

II. Certè in hoc toto Evangelii exordio, usque ad comma 14. inclusive, quo videlicet hoc exordium (40) absolvitur; magno delectu tempora Verborum à Joanne esse posita, & illud ver. 5. indicio est, quod licet superiora omnia, & hoc ipso ver. 5. vocem κατέλαβεν comprehenderunt in praterito tempore usurpet, vocem tamen çάινει & Lux in tenebris lucet, in prasenti adhibere voluerit. Quare enim non dicit luxit, aut lucebat, sed lucet? Nempe opponit hanc vocem Cerintho (41) statuenti lucem illam à Jesu avolasse, ad suos Patres redisse, & in mundo lucere dississe. Hic ergo vocem lucet in prasenti ponere debuit; & Lucem adhuc lucere testatur; nec à tenebris esse comprehensam aut correptam, id est, superatam atque suppressam. Sic

absolvitur] Vulgo quidem exordium hoc, usque ad finem commatis 18. putatur extendi; sed quia evicimus supra, verba commatis 15, 16, 17 & 18. hujus primi Capitis Evangelii Joannis, non ipsius Evangelistæ, sed Joannis Baptistæ esse verba; liquido liquet, ipsam historiam Evangelicam Joannis Apostoli, jam a commate 15. inchoari; & exordium Evangelii yer. 14. siniri.

(41) Opponit hanc votem Cirintho] Non omnia quidem dogmata Cerinthi, express nobis describit aut tradit Irenæus, aliique; sed si totum hoc intium Evangelii Cerintho est oppositione Joannis colligi sanc potest, Cerinthum etiam his verbis, Lux in tenebris lucet. &c. aliquid contrarium docuisse.

27

1

ti

ne

lu

ur

fte

ter

3 E

anı

pri

 $\mathcal{D}i$

b

e

le

often

enim vox hæc ex cap. xii. 35. explicanda est, Ambulate donec lucem habetis, iva un oxoria unas raradasus ne tenebræ vos comprehendant, adoriantur ac opprimant. Eodem sensu in ii. ad Corinthios Clementis (ut vocatur) Epistola § x. legimus, Fugiamus impietatem, ne nos mala comprehendant, naradasne Nempe Cerinthus ac reliqui Nicolaitæ, cum Christum spiritalem à Jesu avolasse singerent, eo id finxisse videntur prætextu, quod recesserit ex his tenebris, ex hoc perverso mundo, victus obstinatione & pervicacia Judæorum, eorumque malitiam non amplius ferens; adeoque cum avolaverit lucere desierit. Joannes verò lucem istam veram adhuc lucere, & non à tenebris ullo modo superatam esse urget; & Ignatius Epist. ad Rom. § iii. Jesum Chrisum in Patre, (id est, apud Patrem) in coelis existentem, magis (quam cum in terris esset) apparere dicit.

Quodsi tamen exercio facta sunt, & factus est ver. 3 & 10. interpretari malueris, nihil id nocebit Sy-stemati nostro. Jam enim eo tempore quo Joannes scripsit, omnia sacta & absoluta suere, quæ

primis temporibus Evangelii fiebant.

C

.

l'x

re

e

m

& cet

Sic

Cedem

no-

æus,

ini-

ione

Ce-Lux

iquid

enim

C A P. XXX.

Dictum illud, Et Verbum caro eyérel, non poterant Alogi ex mente Cerinthi, Et Verbum caro erat, sed caro factum est, interpretari. Cerinthismum hujus Evangelii, etiam ex versu sequente 15. probare volebant.

Bjectionem Alogorum è versu 14. Et Verbum caro factum est, &c. petitam, quod attinet;

oftendere illi conabantur, faltem ex sua hypothesi co
H h

466 Initium Evangelii S. Joannis Pars II

fi

p.

ia

TI

H

ve

Jo

eju

ca

(

· V

0

01

my Ma

Log

mu.

cal

trei

Dei

nen

mun

calc

Joan

in n

quai

vit,

habet

Trypl

CAvit

nari debuerunt, textum juxta hanc interpretatio. nem probe cum Cerinthi dogmate convenire. Dicere ergo poterant, ignari controversiæ quæ Joanni cum Cerintho intercedebat, ut jam supra Capite xx. Not. 26. & Cap. xxv. § 1. observavimus, Logon tunc ex mente Cerinthi carnem esse factum, cum ille cœlestis Christus seu Logos in Jesum hominem baptizatum descendisset, eum personaliter obsedisset, cum eo sese arcte conjunxisset, in eo ownamus corporaliter habitaret, atque sic Deus Verbum in carne appareret. (Vide pag. 388.) Nec enim ipfi Orthodoxi statuebant, Logon in carnem esse mutatum, aut divinitatem propriè (id est, ex divinitate) carnem esle factam, ut unam cum ea constitueret perfonam. Nihil dicit de personali unione. Si itaque Christus iste Cerinthicus, postea à suo Jesu divulsus & separatus est, tunc sane cessavit factus esse caro. Interim tamen quamdiu arcte cum illo conjungebatur, caro revera factus esse dici, etiam à Cerintho potuerat, sensu Orthodoxorum. Alioqui nec secundum eos dici posset, Filius præxter-

nus caro seu homo esse factus.

II. Imò in Excerptis Valentinianis postea, in fine Operum Clementis Alex. cap. viii. forte ab iplo Clemente, dicitur Logos, etiam tunc cum in Prophetis Veteris Testam. qui caro erant, operaretur, caro fuisse factus. Kai πάλιν σάςξ εγένελο διά τῶν τω onlar eungyhous. Colorbasii apud Iren. lib. i. cap. vi. de suo Propatore dicunt, ότε εθέλεσε έπθείξαι έανδη, τέτο ανθεωπος ελέχθη, cum se ipsum oftendere voluit, Et in ipso istorum Excerphoc homo dictum est. torum initio legitur, Πάτες παραπίθημα σοι εις χείς το συντιμά με ο σερέβαλε φησί σαρκίου τῷ Λόγω, ή Σορία, τὶ πνευμαπκον σπέζια. Τέτο σολισάμενος (l. σολισόμενος) κατήλθι 1. e. Pater in manus tuas repono Spiritum meum, Quell emisit (produxit) Logo (non illi magno Æoni it Ogdoade, sed ei qui mundo recentior erat, Vide supra pag. 109.) Sophia, nempe carnem, spirituale se

men. Hoc induturus (assumpturus) descenderat (*). Sequentia oftendunt, per hunc Spiritum & carnem & spirituale semen, intelligi electos, Christi corpus mysticum, semen illud spirituale quod Christus afsumpsit. Et confer hic illa Heracleonis à nobis pag. 113, 114. allegata verba, de Vita in ipso Logo, id est in Spiritualibus hominibus, nempe in ipsius spirituali corpore mystico facti. Et quomodo iste Heracleon, teste Origene in Joan. pag. 129. ilta verba Joan. i. 14. fit interpretatus. Ad illud nempe Joan. Baptistæ dictum, Non sum ego dignus ut solvam ejus corrigiam calceamenti, postquam id sobrie explicastet, ita postea allegorizabat: 'Non sum ego 'idoneus ut mei gratia descendat à magnitudine (sim ueyédus) & carnem accipiat (n) ougra ragn) ceu calceamentum; de qua rationem ego reddere non ' valeo, neque solvere (ἐπιλύσαι interpretari) de ipla 'œconomiam.' Hic forte putabis tibi occurrere Orthodoxum quempiam, agnoscentem & adorantem mysterium illud inenarrabile Incarnationis in utero Mariæ; Sed noli festinus esse. Accepit enim ille Logos carnem ut calceamentum, quod dum induimus, nondum in unitatem personæ assumimus. Nec calceo seu hypodemate toti vestimur, sed illud extremo solummedo pedi aptamus subligamusque. Deinde, statim apud Origenem videbis, Heracleonem per calceamentum interpretari totum etiam mundum. Assumpsit ergo carnem & mundum ut calceamentum, quia in principio Evangelii cum Joannes Baptista prædicaret, ad, aut in carnem & in mundum descendit, & ad tempus intravit, tanquam in diversorium; & carnem, (in ea habitans เริ่มกับออระบ อง ที่เฉีย) atque mundum, aliquandiu calcavit, aut pede suo pressit. Non ergo Logon carnem

.

.

1-

1-

us

10

m

10-

-15

111

plo

ro-

tur,

76.

oluit,

erp-

d, Ti

Thage. Quem

ni in

Vide

ale le-

men

illum remissionem peccatorum acceperunt, &c. & in Apol. i. P. 74.

^(*) Hoc induturus] Similia habet Justinus Martyr Dial. cum Tryph. p. 273. Stolam ejus vocavit Spiritus S. eos, qui per

factum, cum carne aut mundo in unam personam coaluisse credebat. Vide etiam de hac assumptione carnis Excerpta illa Clementis Alex. cap. xi & xxiii. Inter alia dicit cap. xix. Christum (cœlestem & spiritualem) assumpsisse Jesu corpus δμούσιον Ecclesia. Fortè ita ut Dæmon aut Angelus hominem obsidens, ejus corpus assumit. Eodem ergo modo etiam Cerinthus incarnationem το Λόγο interpretatus

fuisse, aut admittere potuisse, videbatur Alogis.

III. Et vidimus gloriam ejus, gloriam quasi Unigeniti à Patre] Non erat ille Logos, ex mente Cerinthi, ipse Filius Unigenitus, sed Unigeniti Filius; attamen communicabat ipsi Unigenitus ille omnem suam gloriam. Vide supra pag. 378. Vidimus ergo, dicere vult Cerinthus (ut existimabant Alogi) gloriam va Abys, Christi spiritualis, tanquam gloriam Principii, tanquam gloriam Unigeniti à Patre supremo, ab illo ignoto Deo procedentis, licèt Logos non suerit Unigenitus ipse. Simili modo Valentiniani verba ista Joannis pervertebant, ut

Supra pag. 6. oftendimus.

IV. Denique Alogi, ex connexione, ut ipsis videbatur, hujus ver. 14. & Verbum caro factum eft; cum sequentibus de testimonio Joannis Baptista verbis, sic arguebant: Ecce postquam dixit Verbum carnem factum, statim addit, Joannes clamavit dicens: Hic est de quo dixi vobis, &c. Apparet itaque auctorem hujus Evangelii, non loqui de In-carnatione Filii Dei in utero Matris, quam nos Orthodoxi (Alogi) credimus, sed de Incarnatione To Abys in homine Jesu, apud Jordanem, jam triginta annos nato. Sanè Evangelium istud dicit Logon carnem esse factum, sed non dicit unquam id accidisse in utero Mariæ. Et, ut verum fateamur, tam possibile est Logon in utero Virginis, quam in adulta masculi hominis carne, fieri carnem, aut cum carne 30 annos natâ arctissime conjungi; imò, quo plus est, in unicam cum ea, si opus est, coalescere personam

I.

hi

C

no di

qu

Pr

fie

eju

tor

&

fen

pot

run

cap. XXXI. restitutum & illustratum. 469
personam. Quin potius longè facilius & citius Logos in homine triginta annos nato, quàm in utero matris, caro sieri potuisset; nam ibi carnem paratam, persedam atque maturam invenisset, hic autem sibi priùs parare debuit. Nihil ergo obstat, quominus Cerinthus verba ista, Et Sermo caro sattus est, scribere potuerit. Et cùm statim subjungat testimonium Baptistæ Joannis, apparet neminem alium hoc Evangelium præter Cerinthum scripsisse. Revera enim post Baptismum Jesu, adeoque post Christi incarnationem Cerinthicam, statim secuta sunt illa testimonia Baptistæ de Christo solemnia.

CAP. XXXI.

m us ;i)

cet

ut

viest; istz

bum

di-

ita-

In-

nos

ione

tri

Lo-

acci

tam

dulta

carne

quod

escere

onam

Confutantur Alogi, duo priora commata Evangelii ad Cerinthi Theologiam cogentes & detorquentes.

I. TEC sanè potissima erant & esse poterant Alogorum argumenta, de hâc Evangelicâ historia, quasi non à Joanne Apostolo, verum à Cerintho conscripta. Sed alii orthodoxi, qui Alogi non erant, poterant hoc Evangelium Joanni vindicare, & sic Alogis regerere: Non mirum est, quod Joannes Cerintho oppositus eadem vocabula Principium, Verbum, Unigenitus usurpet; Sic enim fieri necesse est, ubi adversarium resutamus, & ad ejus verba alludimus, aut verba nostra ab eo detorta, & in perversum sensum rapta, sensu recto & vero usurpari debere ostendimus. Alio itaque sensu ista Joannes, Cerinthum confutans, usurpare potuit & debuit. Non ergo ex fola vocum quarundam similitudine, quas uterque & Joannes & Hh 3

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. Cerinthus, adhibebant, sequetur hoc Evangelium esse Cerinthi. Alioqui sequeretur auctorem Evangelii hujus, etiam Valentini Ogdoadem in animo habuisse, quia is in Ogdoade suâ, eadem plane posuit nomina, quæ etiam in isto exordio Evangelii reperiuntur. Et licet hic vocabulum Logos improprie, de persona aut supposito intelligente, sumatur, non inde sequitur, etiam vocem Principium improprie sumi debere. Nam si omnia substantiva vocabula hic pro totidem personis essent habenda, admittenda esset Ogdoas modò memorata; & sequeretur etiam ver. 6. To nomen, & ver. 7. testimonium, & ver. 12. potestas, & ver. 13. voluntas, & ver. 14. gloria, & quid non? pro totidem personis esse habenda Imò tota Scriptura in ridiculam fabulam & allegoriam hac ratione converti posset. Logon quidem pro persona sumi debere, ostendit ver. 14. Et ile Logos caro, id est homo exercio, etiam ver. 17. ubi iste Logos Jesus Christus appellatur. Et in Apocalypsi, Logos iste Dux est exercituum cœlestium, ac Rex Regum & Dominus Dominorum. At verout vox Principium, hoc loco, de persona sumenda sit, quâ ratione vos, Alogi, in gratiam Cerinthi probaveritis? A proprietate verborum non est discedendum absque gravi causa. Vox Principii itaque hic de tempore sumitur. Si verò alicubi in Scriptura de persona usurpatur, tunc ibi per Principium non Pater ille fictitius & Noys intelligitur, sed ipse Logos, iple Jesus Christus Principium aexi vocatur, Apoc. iii. 14. Col. i. 13. Quod hie locum habere nequit, nam hic Logos in principio suisse dicitur; adeoque Logos isti principio contradistinguitur.

(

J

p

r

P

12

P

e

T

V

F

F

F

E

q

e

ti

q

P

pt

Se

fu

0

fo

qu

id

po

B

Vi

ill

Id

ti

et

in

ar

II. Explicatio quoque illa priorum duorum commatum Evangelii, de Logo ἐνδιαθείτω in Principio apud Deum existente, & postea Deo sacto περφοεικώ, planè est incongrua atque salsa, si primum comma Joan. r Epist. cum primo commate Evangelii conferatur. Cerinthus nempe statuebat initio Epistola Ioannis

II.

ım

an-

mo

anè

elii

iè,

ion

riè

ula

it-

tur

&

ia,

da.

le-

em

ille

abi

12-

ac

ut

lit,

10-

-9:

jue

ip-

um

-0-

ur,

ere

ır;

m-

pio

ιũ,

ma

n-

ola

215

Joannis, Logon vitæ cum apudiPatrem esset, jam перфоеинов jam à Patre suo prolatum & genitum proponi, Quod erat à Principio, quod à Principio processerat. Ergo cum Joannes in locum verborum a' agxis posuisset er asxi, in principio erat Verbum apud Deum, jam hic non poterat Cerinthus, de Verbo tunc adhuc erdadero cum esset in principio apud Deum, apud Перросидь enim & evoladelos uno Patrem, ineptire. eodemque tempore este non poterat. Deinde, si Verbum erat apud Deum, sequitur quod Verbum viderit Deum; Atqui iste honos soli Unigenito Filio debebatur. Nemo enim cognoscebat Patrem nist Filius, &, Deum nemo vidit unquam nisi Unigenitus Filius, qui erat in sinu Patris. Ergo dictum hoc, Et Verbum erat apud Deum, non potuit esse Cerinthi, qui Verbum ab Unigenito distinguebat; sed debuit esse Joannis, cui Verbum, Dei Filius unigenitus erat.

III. Quod etiam urserint Alogi, statim postquam Logos caro factus effet, secutum esse Joannis Baptistæ testimonium; hoc admodum est futile. quidem testimonium quale Joan. i. 15. legimus, non potuit Baptista de Domino Jesu, nisi post hujus Baptilmum, perhibere. Antea enim eum non noverat. Sed Baptista non dicit, Logon tunc apud Jordanem fuisse incarnatum, aut carnem factum; & voces Outos no or Elmor hic est quem dicebam, ad ipsum & folum Jesum hominem, quem omnes videbant, & quem digito monstrabat, commodè referri poterant; idque vox Vir ver. 30. addita, ômow us egxelas aving, post me venit vir, aperté comprobabat. Certé qui Baptistam ista dicentem audiebant, nonnisi de aut homine Jesu cogitabant. Imò vox illa Ovns hic aut iste, Spiritui qui in Jesum apud Jordanem descenderat, Logo illi Cerinthico, apertissimè ver. 33 & 34. contradistinguitur. etiam quæ Vir magnus Joan. Clericus Alogis regessit inter Notas Hammondi ad Principium Evang. Joannis pag. 395. edit fecun.

Hh 4

CAP.

C A P. XXXII.

Versio illa Alogorum, Et Verbum caro sactum est, falsa est: Non potest hic aliter verti quàm Et Verbum caro erat.

I. CED quod attinet explicationem quam Alogi illis verbis ver. 14. 2 o hópos ough spévelo, quali ex mente Cerinthi affingebant, hanc protectò nullus Orthodoxus confutare poterat. Soli hic illorum temporum Unitarii, Theodotus ex. gr. Coriarius ille, Artemonis discipulus, si adhuc runc in vivis fuisset, quem alioquin Epiphanius falsissime asserit, abjudicasse quoque Joanni hoc Evangelium; imò Ebionæus quisque, ita Alogos refellere poterat: Incarnatio illa Cerinthiaca hic minime indigitari potest. Si enim Logos caro factus est, per Logon autem & per carnem duæ distinctæ personæ; per illum quidem persona spiritualis, cœlestis; per hanc, humana persona, aut homo verus & persedus intelligitur; non poterat Logos, neque à Joanne neque à Cerintho dici caro verè esse factus; licèt in carne habitasset, & cum ea arctissime fuisset unitus; nisi in carnem plane fuisset transmutatus atque conversus, & sic Logos esse desisset. etiam Photinum ursisse (42) contra Orthodoxos supra pag. 84. observavimus. Sic aqua Canæ Ga-

bant & alii, ut apparet ex verbis Tertulliani de Carne Christicap. 18. quæ ita emendamus & distinguimus: quoniam inquiunt, Verbum caro factum est. Vox ista, quod caro factum sit, contestatur, nec tamen periclitatur quasi statim

* aliud sit factum, caro & non
* Verbum.' Nempe & isti
quos hic exagitat Tertullianus,
ex hâc versione inferebant, Verbum carnem factum, jam aliquam carnem & non Verbum
ese. Hoc ille quidem negat,
fed non infirmat neque refellit,

lilæx,

C

lil

tu

re

q

ai ai

ta

O

h

C

d

8

u

ti

r

P

P

t

r

h

d

P

1

1

n

l

n

*

Cap. XXXII. restitutum & illustratum. lilaz, tum demum verè dici potuit facta esse vi-

num, cum plane in vinum immutata esset, & naturam suam aqueam amisisset. Quod cum vos Alogi & alii Orthodoxi, de Logo dicere abhorreatis, & ipse Cerinthus nunquam hoc dixisset, torquetis manifeste Scripturam, & voci exivelo hoc loco affingitis fignificationes infuetas, incongruas & inauditas. In quo enim unquam Lexico aut auctore vidistis, vocem ivisto aut perious significare habitationem, manifestationem, arctam conjunctionem; ut oist exercio fignificare possit vel debeat: in carne habitavit, manifestatus est, cum carne arctissimè conjunctus fuit? Deinde, quis unquam de unione duarum rerum & substantiarum diversissimarum, ardissime licet cum invicem unitarum loquens, dixit unam rem aut substantiam aut personam factam esse alteram? Quæ unio arctior esse potest, quam animæ rationalis cum corpore? Dic, animas ante corpora creatas incarnari quotidie: Num ideò dici posset, animam rationalem factam esse corpus vel carnem; & carnem vel corpus factum esse animam rationalem? Ergo dic etiam tua offa, sanguinem, musculos, venas, arterias, ventriculum, ventrem, intestina esse animam tuam rationalem; & animam rationalem esse ossa, sanguinem, musculos, &c. At hoc absurdum dici omnino posset & deberet, si de unione Logi præexistentis cum homine, dici possit, & Logos factus est caro, vel homo; aut, & caro facta est Logos, Deus ab æterno procedens. Nam si prius dici potest, potest etiam posterius. Speciosissimum inter omnia quod affertur ex Gen. ii. 7. contra vos est, Alogi! Dicitur ibi Deus homini (id est, corpori, quod postea demum cum

m

10

:

on

er

1C,

11-

16-

ni•

at-

lod

XOS

32-

non

ifti

nus, Ver-

ali-

bum

egat,

TCO

xx,

animâ humanâ unitum, verè & propriè homo appellandum fuit) è terra formato, inspirasse l'una

T'n wood Cons spiraculum vita, & factum esse hominem חיה פובי לופש חיה היא לופש חיה animam viven-

tem, id est illud corpus, nulla vita & sensu antea præditum,

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. præditum, factum esse animal, substantiam animatam Nimirum ex conjunctione illius corporis & spiraculi vitæ, factum esse tertium quid, nempe animal, aut animam viventem. Si dictum effet, Deum corpori inspirasse Spiraculum vitæ, & corpus factum esse Spiraculum vita, esset aliquid ô Alogi, pro vestra explicatione. Jam verò cum vestro sensui, quem his verbis Joan. i. 14. affingitis, reclamet omnis usus loquendi & ratio ipsa; neque simile quid ex Scriptura allegare possitis; apparet vocem exerch hoc loco, non debere nec posse verti, & Verbum caro factum est, sed, caro erat, ut supra quoque, erat homo missus à Deo. Videatur Gilbertus Clerke in Antenicenismo pag. 54, 55. Philippus etiam à Limborch inter Remonstrantes Professor Theologia celeberr. Comment. in Epist. ad Hebr. cap. ii. ver. 14. verba ista Joannis interpretatus est, Verbum caro fuit. Quomodo verò ista interpretatio cum sententia de præexistentia Verbi ante carnem, conciliari possit, viderint ejus defensores.] Nempe vult dicere Joannes, Et Verbum illud, de quo à principio Capitis tam magna atque stupenda dixi, caro erat, homo nobis per omnia (excepto peccato, ad humanitatem non pertinente) similis. Adeò ut tantum absit, Cerinthum ista scripsisse, ut nihil magis eum confodiat, & demonstret scripta hæc fuisse ab ipso Cerinthi Docetarumque antagonista. etiam ex dictis supra pag. 388, 389. patet.

I

il

V

A

p

al

20

ef

di

fu

en

lit

hì

an

afe

II. Dictum istud, Et Verbum caro erat, vel solum, si alia hic nobis in rem Unitariorum argumenta deessent, clavis esset, ad reserandum & illustrandum pro iis totum hocce Evangelii initium. Si enim illud Verbum, ille Logos de quo Joannes ab initio Capitis locutus est, caro erat, homo mortalis & insirmus, non autem mere spiritualis, ut Cerinthus atque Docetæ volebant, persona; jam quoque clarum est, etiam primo commate, cum dicitur, si principio erat Verbum, non de Logo ante Jesum hominem,

Cap. XXXIII. restitutum & illustratum. 475 minem, ante carnem præexistente, sed de Logo qui ipse ille homo Jesus Christus erat, ut in sequentibus expresse appellatur, agere Joannem. Adeóque de Evangelii principio ibi rem esse.

CAP. XXXIII.

0

d

71

e

2

i.

-

0

e

1,

0,

it

le

Jt

n,

e-

m

im

10

us.

a-

In

10-

m,

Quid sibi velit ille locus in Actibus Pauli, Hic est Verbum animal vivens, bâc occasione declaratur.

I LIC mihi, de verbis illis, factus est homo in animam viventem, agenti, in mentem venit illius loci Origenis de Principiis lib. i. cap. ii. ubi è versione Rufini ita legitur, 'Unde & rectè mihi ' dictus videtur sermo ille, qui in Actibus Pauli 'scriptus est, quia hic est Verbum animal vivens.' Ad quæ verba ita Joan. Ern. Grabius Spicil. Secu. 1. pag. 128. Sermo ibi est de Christo; verum suspi-' cor vel Origenem vitiofo Actorum Pauli, vel Ru-' finum malo Origenis exemplari usum, ac in Græco 'scriptum fuisse simplex (w, non autem (wov vel ' (wor (wr. Videtur enim Auctor Actorum Pauli ' respexisse sive transcripsisse verba Epist. ad Hebr. 'iv. 12. Vivum enim est Verbum Dei.' Sed si nihil aliud Acta Pauli habebant quam on Se esw o Nops o (ũ, vidisset etiam Origenes, id ex Hebr. iv. 12. esse transcriptum; cur ergo transcriptorem hujus dicti in Actibus Pauli, & non potius Auctorem ipsum, Scriptorem Epistolæ ad Hebræos, laudasset? Non opus est, vel de Origenis vel de Rufini exemplari, mali quid suspicari, cum multo verisimilius conjicere possimus, unicam solummodo literam hic esse delendam, & legendum, quia hic est Verbum anima vivens, & in Graco fuisse on Sol esw & Nopes ψχή ζωσι, ad istum Geneseos locum & factus est home

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. bomo in animam viventem, allusione facta. emendationem confirmat, quod Origenes alibi, nempe in fine lib. iii. cont. Celsum & lib. v. pag. 233. dicat τον Λόρον effe εμιθυχον (prout etiam ενσαρκος νοcatur) Verbum in anima existens, anima vivente præditum. Ita enim scribit Comment. in Epist. ad Rom. edit. Huet. pag. 424. ' Est igitur Filius Dei ' imago Dei invisibilis, & hujus (Filii) imago illa, dicitur imago Filii Dei, quam puto esse animam bumanam quam Filius Dei assumpsit.' Nempe Acta ista Paulo, longo post mortem ejus tempore, supposita fuere, & cum forte jam esset controversia, num Verbum de quo Joannes initio Epistola & Evangelii agit, sit mera voluntatis seu propositi divini annunciatio, mandatum, justio, vox quædam non substantialis (*) an verò persona subsistens; dixit Auctor istorum Actorum, Logon istum de quo Joannes agit, esse animam viventem, id est, hominem, substantiam corpore & anima constantem, Adamum illum secundum, qui etiam verus homo, uti primus, factus fuit in animam viventem, postea demum Spiritus vivificus futurus. auctor iste videtur fuisse Nazaræus aut Ebionæus, vel Artemonita; nam si fuisset Justini Martyris se-Lator, dixisset potius Verbum istud Deum esse incarnatum, qui ante secula extiterat. Jam verò cum dicit, Hoc Verbum est anima vivens, cum respectu ad illum locum Et Verbum erat caro, admodum verisimile fit, quod etiam in principio Evangelii de quo Joannes agit, animam viventem extitisse putaverit, & principium istud non de initio Geneseos intellexerit.

II. Idem concludere liceret, etsi nihil mutato Textu legeremus quia bic est Verbum animal vivens. Sed ista, Verbum erat anima vivens, &, Verbum erat caro, non multum ab invicem distant. Animal aua

ŋ

P

fi

^(*) Vide Justini Mart. Dial. cum Tryph, pag. 358,

Cap.XXXIII. restitutum & illustratum.

477

tem vivens ção ção, est locutio superflua. Animal enim, eo ipso quod animal dicitur, ens designat & corporeum aut carneum, & vivens simul vel animatum. Anima verò vivens phrasis est Scripturæ Sacræ; & licèt anima in se ipsa jam sit aliquid vivum, quia est spiraculum vitæ, rò vivens tamen indicat, eam in adjuncta sibi carne viventem; tum demum enim spiraculum illud suit appellatum anima vivens, cum corpori inditum junctumque suisset. Ergo phrases illæ Verbum erat caro, &, Verbum erat

anima vivens funt æquipollentes.

i

e

.

ti

n

0.

n,

0,

0-

ue

us,

e-

n-

ım

ad ile

0-

&

el-

ato

ens.

rat

au-

tem

III. Denique, & illud, ni fallor, anima potius quam animal, in verbis Origenis legendum effe fuadet, quòd hic anima ad vocem antecedentem mentis respicere atque referri videatur. ibi loquitur Origenes: ' Et per hoc Verbum dicitur, ' quia sit (43) tanquam arcanorum mentis interpres. Unde & recte mihi dictus videtur sermo 'ille qui in Actibus Pauli scriptus est, Quia hic est Verbum anima vivens. Joannes verò excelsiùs & præclariùs in initio Evangelii sui dicit, propria definitione Deum este definiens Verbum, dicens, Et Deus erat Verbum, hoc erat in initio apud ' Deum.' Quasi diceret, Rece quidem in Actis Pauli Verbum anima vivens (agens & sese manifestans) dicitur; factus enim erat in animam viventem fecundus etiam Adamus; sed Joannes sublimius ac

(43) Arcanorum mentis interpres] Cùm Origenes animam
Verbi referat ad mentem, apparet eum Christo non sensitivam solùm, sed & rationalem
animam humanam adscripsisse;
non ut Apollinaris & Ariani
postea, Logon antesecularem in
Christo animæ rationalis loco
suisse, docebant. Deinde, ex
altero illo dicto ejus adducto
liquet, eum statuisse, Filium

quidem esse imaginem Dei invisibilis, Filii autem (18 1672) imaginem animam esse (ab eo assumptam) adeóque rationalem. Et sanè Christus absque anima humana rationali non suisset verus & persectus homo. Qua de re Th. Bennetus Vir Doctiss, egregiè scripsit in Libro de Semper beata Trinit. cap. iii. pag. 8. seqq.

præclarius, Verbum (si Diis placet) Deum esse dixit, qui jam ab initio mundi fuerit apud Deum, & non solum ultimo tempore sit sactus anima vivens.

Be

co

To

C

ft

fe

fo

ar

C

q

(u

I

n

8

e:

(

IV. Quod verò Origenes lib. iv. de Princip. Filium & Spiritum S. animalia ministrantia (¿a nam, vocaverit, à loco nostro alienum est. Respicit enim absque dubio Esai vi. Caput (cum Apoc. iv. collatum) ubi Seraphim animalia illa alata, per qua Origenes Filium & Spiritum S. intelligebat, Deo Patri ministrantia introducuntur. Tantum abest ut per eum qui in Throno Esai vi. sedebat, Filium ipsum aut Spiritum S. intelligeret.

CAP. XXXIV.

Non in doctrina de Nova Creatione Antichristianismus & Cerinthismus consistit.

JAM quod vos Alogi (dicere porrò potuisset tunc aliquis Artemonita) versum 3. Omnia per apsum siebant aut sacta sunt, de rebus sub Evangelio, in ejus initio & post ejus initia, gestis, & ver. 10. de nova creatione mundi intelligendum esse putatis, urgetisque auctorem Evangelii, si de æternitate Filii Dei, à parte ante, locutus suisset, non ad principium solummodò Mosaicum, sed ulterius proculdubio ascensurum suisse &c.; ultrò id vobis meritò largientibus, amplectimur nos Artemonitæ. Sed hæc nihil vos, Alogos, juvant; cùm ex dictis appareat, à Cerintho hoc Evangelium neutiquam scribi potuisse; & oppositè ad Cerinthi de Christo à Jesu separato doctrinam intelligi posse atque debere.

I.

e

d

V.

æ

0

It

n

1.

et

er O,

o. is,

te

1-

-

1-

ed pbi

lu

re. ne Bene enim vos Alogi observare debetis, non in eo confistere Cerinthianismum, quod initium Evangelii Joannis, de initio temporis Evangelici & nova Creatione explicatur; sed quod Jesus & Christus duæ fiatuantur persona, Jesus homo à Christo seu Logo separetur, Jesu homini honor ille quod is ipse, is folus, Christus ille (*) sit, penitus abscindatur, & in antesecularem Logon transferatur; & Jesus atque Christus diversos Patres habuisse dicantur, Creatorque mundi à summo Deo distinguatur. Hic est crassus ille, non prout vos Alogi eum fingitis, sed prout IJoan-ii. & iv. deseribitur, Antichristianismus; quem nos abominamur. Sed Joannis Evangelii primum & secundum comma, de initio Evangelici temporis, & sequentia de rebus Evangelium spectantibus, & de Nova Creatione intelligimus, &, fi omnia perpendantur, aliter (nisi absurdo sensu) intelligi non posse existimamus.

C A P. XXXV.

Occasio erroris Veterum, Theodotum Byzant. Artemonitam Alogis & Montanistis accensentium.

I. E X tot à nobis allatis, jam clarè patere potest, quare Epiphanius Theodotum Byzantiuum illum coriarium, ἀπόσπασμα surculum (ut vocem eam Massuetus explicat) ab Alogorum trunco avulsum vocaverit, Alogisque successisse, ac eorum consue-

^(*) Homini quod Christus ille Cogitat. in 1 Epist. Joan. cap. ii. str.] Egregiè & eximiè de hac pag. 344, 345. Quem legisse re scripsit Samuel Przipkovius non pænitebit.

480 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

Ca

tia

Th

hal

Al

inc

qui

cie

tar

tus

15

M

tho

vet

COI

the

La

13

mi

L

de

fct

ter

.

un

tudine usum esse dixerit. Nempe habebant Alogi Evangelium hoc Cerintho adscribentes, quasdam cum Theodoto aliisque Unitariis communes de hoc Evangelio sententias. 1. Principium (quando dicit, In principio erat Verbum) hic non posse de Mosis principio exponi. Unde concludebant, aut cum Artemonitis esse explicandum, si Joanni sit adscribendum, quod nolebant; Orthodoxi enim in Dogmate Trinitario erant; aut modo Cerinthiaco intelligendum esse, Cerinthoque adjudicandum. 2. Hoc semel posito, Verba illa, Omnia per ipsum facta sum, mundus per ipsum factus est, ex mente Cerinthi, de rebus Christo jam baptizato, aut in principio Evangelii gestis, & de nova Creatione explicabant Alogi, quibuscum hac in parte Theodotus & alii Unitarii sentiebant. Quam facile igitur potuit Epiphanius, fcriptor non accuratus, multa confundens & ira deditus, Theodotum furculum arboris Alogorum, Evangelium Joannis & Deum Verbum negantium, appellare? Licet in re præcipuâ, & in qua cardo Cerinthismi vertebatur, Theodotus ab Alogis, imò ab ipso etiam Cerintho, multò remotior fuerit quam Epiphanius ipse. Theodotus negabat, in principio, quale Epiphanius intelligebat, Deum Logon extitisse; negabat doctrinam de Logo, qualem iste in Evangelio Joannis existimabat contineri; & phrafin istam Deus Verbum novitiam, proculdubio rejiciebat. Urgebat fortasse vir eruditus, Evangelium hoc, nisi secundum Artemonitas aut Nazarzos explicetur, Cerinthiacè omnino explicandum, Cerinthoque adscribendum esse. Quid? annon satis causæ habebat Epiphanius, Epiphanius inquam, cujus moderationem, æquitatem, aneisear probe no vimus, Theodotum cum Alogis confundendi? Licet alioqui Theodoto, vel ulli ex veteribus Unitariis, in mentem nunquam venerit, ut Cerintho celeberrimum hoc Evangelium adscriberent. Ex quo argumentum potius pro sua de Christo sententia, tia, ipso Epiphanio teste Hær. liv. § 1. produxerat

Theodotus ipse; videlicet ex Joan. viii. 40.

II. Deinde cum Theodotus quædam cum Alogis haberet communia, unde Epiphanius eum unum ex Alogis facit, Alogi autem essent Montanista, annon inde data est occasio tam Patiano Epist. 1. Tom. 3. quam Baronio ad annum 196. statuendi & conjiciendi, Theodotum Byzantinum fuisse unum ex Montanistarum præcipuis & Magistris? Nempe Theodotus iste, aut potius illud Artemonis Systema quod is sequebatur, fuit iste magister & docebat Alogos Montanistas, Initium illud Joannis Evangelii, Orthodoxorum fensu, de vetere Creatione aut initio veteris mundi, intelligi non posse; unde illi, sed contra Theodoti mentem, id adscripserunt Cerintho. Hinc ille error Patiani. Conf. Clariff. F. A. Lampium qui Proleg. Comm. in Evang. Joan. pag. 139. & Theodotum Byzant. & Artemonem à crimine rejecti Joannis Evangelii absolvit.

1

9

0

n

n

.

n

S

-

)•

1-

1-

X

1-

2,

C A P. XXXVI.

Locus Ignatii contra Cerinthianos allegatur ex Epist. ad Magnesios.

EsT etiam insignis locus Ignatii in Epist. ad Magnes. qui illa quæ de Cerintho, & in specie de Joanne, quod Dei erat Sermo, non Deus erat Sermo, scripserit, non parum consirmabit. Quem juxta Veterem Interpretem ab Usserio editum exhibebimus: Omnes (inquit § 7.) ut in unum templum concurrite Dei, ut in unum altare, (44) in unum Fesum

⁽⁴⁴⁾ Usserius edidit, ut in notis Joan. Pearsonii ad h. l. unum Jesum Christum. Ex apparet, solum Codicem Montacutii

tacutii hant voculam ut habuisse, non verò alterum Cod. Collegii Caji & Gonvilli. Interpolator etiam hic voculam ut non legit. Quod longè rec-Vult enim Ignatius tius est. dicere, Concurrite in unum Jefum Christum, ut in unum templum, ut ad unum altare. Celeberr. Whistonus tamen obfervat, Interpolatoris exemplar, quod Thuani erat, habere hic voculam ut. Nempe etiam Interpolator habuit hic fuum interpolatorem.

(45) Inspirati à Gratia ipsius]

70 ipsius delendum est; quia modò etiam absolute dixerat, consitemur Gratiam non accepisse.

Gratia, absolute sic dicta, significat Gratiam Eyangelii, aut

Gratiam Dei, qualis pleniùs sub Novo Fædere exhibenda sun. Non est ergo hæc vox ipsim (i. e. Christi) hoc loco necessaria; proinde eam Ignatius etiam in priore loco non addiderat. Nec eam legit Interpolator. Utrobique enim Gratiam, absolute, habet,

(46) Secundum diem Dominicum Prophetæ vivebant; id eft, non adèo strictè ut Judæi superstriosi solent, sed ita Sabbatum observabant, quemadmodum Dim Dominicus à piis observatur Christianis; & quemadmodum Christus ipse id observabat, bona opera peragens, nec discipulos à curandis præsentissimis necessitatibus corporis abstinens.

cap

ac

fu

fo

vi

ex

ba

pr

N

en

no

cij

m

pli

H

ex

lo

gle

&

Pi

. 1

105

Bul

tam

Cer

laita

te extit ap. XXXVII. restitutum & illustratum. 483 accepimus credere (no voiséven,) & propter hoc sustinemus, ut inveniamur discipuli Jesu Christi, solius Doctoris nostri:] quomodo nos poterimus vivere fine iplo? Cujus & Prophetæ discipuli existentes, Spiritu ipsum ut Doctorem expectabant, & propter hoc quod juste expectabant, præsens (magair) suscitavit eos ex mortuis. Non igitur non sentiamus benignitatem ipsius. Si enim nos persequatur secundum quod operamur, non amplius sumus (àx ett equév.) Propter hoc discipuli ejus effecti, discamus secundum Christianismum vivere. Qui enim alio nomine vocatur, amplius ab hoc (whior tite), non est Dei &c. Hæc autem, dilecti mei, non quia cognovi aliquos ex vobis fic habentes; fed ut minor ex vobis, volo prælervari vos, ut non incidatis in hamos vanæ gloria; sed certificemini in nativitate, passione & resurrectione facta in tempore Ducatus Pontii Pilati, &c.

II

ه,)

on

Ve-

que

nur

ro-

op-

1 4

itos

ife-

Eus,

gre-

9.

VI.

tes,

, 10

tem

ium

fuit.

effaetiam lerat.

lator. abso-

mini-

d est, persti-

n ob-

Dies

vatur

odum, bo-

scipu-

ens.

mus

C A P. XXXVII.

Locus iste Ignatii explicatur.

TOTO isto orationis contextu, non Ebionaos, nedum Valentinianos, sed Cerinthianos designari & confutari, rectè probavit Georg. Bullus Defens. Fid. Nic. Sect. 3. Cap. 1. Melius tamen secisset, si etiam Nicolaitas, ad quos sanè Cerinthus (47) pertinebat, addidisset. Hortatur Magnesios

(47) Cùm constet tam Nicolaitas quam Cerinthum jam ante excidium Hierosolymorum tis extitisse; cum constet ex pag. pl

uno Capite vel auctore dogmatis exortos, fed diversos & plures fuisse seductores, qui uno eodemque

Initium Evangelii S. Joannis Pars II 484 Magnesios 1. in unum Jesum Christum (non dum cum Cerinthianis & aliis Nicolaitis) concurrant, tanguam in unum templum & ad unum altare 2. Ab uno Patre dicit Jesum Christum exeumen. Quia Nicolaitæ non solum duos Jesus Christos, & Cerinthiani diversum Christum a Jesu, sed duos etiam diversos Patres, a quibus isti duo prodierint, comminiscebantur. Hinc 3. dicit Jesum Christun in unum Patrem existere, & ad unum esse reversum. Non unus Jesus Christus ad unum, alter ad alterum; non Jesus ad hunc, Christus ad illum Patren. Et quemadmodum Paulus I Cor. viii. 6. scribit, nos habere unum Deum Patrem ex quo omnia, & nos eis aufor in ipfum, 1. e. in ejus honorem & glo-

codemque fortasse tempore in dogma Antichristianum conspirarint; cum constet in præcipuis idem quod Nicolaitæ senfisse Cerinthum; jam hinc patet cur dixerim Cerinthum quoque fuisse Nicolaitam. Utique & à Salvatore nostro in Apocalypsi sub nomine Nicolaitarum videtur esse comprehensus, cap. ii. 6. 15. Mirum alioqui fuisset, si Cerinthus ad Nicolaitas non pertinebat, & tamen Joannis tempore infignis erat Antichristus ac seductor, adeò ut etiam Evangelium fuum ei opponeret Joannes; quòd Christus in Apocalypsi Nicolaitas solummodò & non etiam Cerinthum ejusque sequaces perstringere voluerit. Nisi fortè putes fub Claudio Imperatore Apocalysin datam fuisse Joanni, priùs quam Cerinthus Nicolaita Theologiam Nicolaiticam ampliasset, & peculiarem intereos denominationem nactus esfet. Ex Hieronymo patet, Nazaræos qui Jefum absque viri opera in Virgine conceptum fuisse credebant, to lerasse in Ecclesia sua Ebionaus uti vocabantur, qui è Josephi semine prognatum dicebant, Non mirum ergo quod Nicolaitz qui ex Nazaræis exierant, Co rinthum, Ebionæorum dogman de Jesu conceptione addictumin focietatem & nomen Nicolain cum admiserint & co-optarint Utrum Jesus homo, Josephi, an verò alicujus minorum gentium Dei, filius esse crederetur, ho illi non adeò sollicitè curabant modò quis creatorem à summo Deo, & Christum aut Logon Jesu homine distingueret. It eo enim Nicolaitismi & Anti christianismi illius cardo unio vertebatur. Deinde, si aslump tum à Cerinthianis aliud noma quod Ignatius ipsis objicit, di quo nos statim agemus, nome erat Nicolaiticum seu Νιχολαίτα nullum erit dubium Cerinthum etiam fuisse Nicolaitam; en autem discipulos Nicolaitarus doctrinam tenentes.

riam

Cap

iar

tur

on

Hin

(

ub

& 1

II.

rac

mu

Fili

Eva

fest cùn

ra]

lub

fat

Gra

red

illo

fuis

lest.

Qu Cer

deb

tate

dæc

cog

tuli

XXX

div

pat

gus

phe

An

ibi

dic

mit

Cap. XXXVII. restitutum & illustratum. 485 iam; conf. Eph. i. 12. sic scribit Ignatius, Chrifum in unum non in duos Patres esse, i. e. in unius on in duorum Patrum gloriam & honorem existere. Hinc 4. dicit Prophetas à Gratia nempe Evangelii, Gratia toti mundo sub Evangelio oblata, jam Jub Veteri Fædere in antecessum fuisse inspiratos, & portionem quandam Spiritus Christi, ut 1 Pet. i. 11. vocatur, accepisse; ut impersuali, infideles, refractarii & adversarii veritatis, certi redderentur, mum eundemque effe Deum qui se per Jesum Christum Filium suum manifestavit, & qui Prophetas Gratia Evangelii in antecessum inspiraverat. Ferit hic maniseste Cerinthianos, imò Nicolaitas in genere. Qui, cum dicerent Patrem cœlestis Christi, ante tempora Evangelii plane fuisse incognitum, & demum lub Evangelio manifestatum; necessario etiam statuebant, Patrem istum incognitum, nulla sua Gratia Prophetis antiqui Fæderis sese cognitum reddidisse. Nullo pignore præsenti futuræ Gratiæ, llos Prophetas fuisse firmatos. Sed alium prorsus fuisse Deum, non verò Patrem Christi aut Jesu cœlestis & spiritualis, sese ab antiquo patefacientem. Qui Marci Evangelium recipiebat, fectæ fuæ auctor Cerinthus, proculdubio Prophetas ibi allegatos, credebat à Creatore mundi, non à summa Principalitate inspiratos, de Jesu homine, Messia terrestri Judxorum, non de Christo cœlesti, latente tunc & inognito, totum mundum illuminaturo, vaticinia protulisse. Conf. Iren. lib. i. cap. 1. § 13. lib. iv. cap. xxxvii. pag. 332. a. Sane Gnosticos à Valentinianis diversos, prophetias à diversis Diis profectas statuisse patet ex Iren. lib. ii. cap. ult. Imò jam Simon Magus, teste eodem Irenzo lib. i. cap. xx. dicebat Prophetas non à summo Deo, sed à Creatoribus mundi Angelis, inspiratos fuisse. Similia sensit Saturninus ibid. cap. xxii. & Basilides cap. xxiii. dicit Jesum Christum secundum omnia bene placuisse mittenti ipsum, (omnia à Patre mandata per ipsum esse li3 facta

dus

ant.

are.

tem.

, &

luos

int,

tum fum.

llte-

Yem.

bit,

glo-

it, to-

næos, Sephi

bant,

plaitz

t, Co-

gmati

um,in olaiti-

arint

i, an

ntium

hoc

mmo

gon

. In

unice Tump

nome

it, de

omer

LITE

eju 1

tarun

riam

486 Initium Evangelii S. Joannis Pars II. facta Joan. i. 3.) quia nempe Nicolaitæ qui duos statuebant Jesus Christos, illi cœlesti ac merè spirituali, non autem homini Jesu Christo, justitiam perfectam adjudicabant. Et cum non ad Jesum hominem, sed ad illum coelestem, verba illa, Hicest Filius meus dilectus in quo mihi complacui, applicarent, eô ipsô Jesum hominem, Deo minus placuisse docebant. Præterea ex hoc ipso, quod Ignatius, contra Nicolaitas & Cerinthianos scribens, asseric, Jefum Christum (hominem) secundum omnia placuise mittenti Patri; sequitur istos contrarium quid docuisse. Omnia enim quæ hic habet Ignatius, eis sunt directe contraria ac opposita, eosque refellunt, Jam supra pag. 401, 402. segq. plura ea de te diximus.

II. Dicit 6. Die Dominico (quo Christus resurrexit & in cœlum ascendit) vitam nostram ortam esse per Dominum, & per mortem ejus, quod quidam negam. Optime legerat Vetus Interpres Latinus in suo Græco exemplari & (non &v) mues a'guêusai (48). Nicolaitæ enim cum suo Cerintho, vitam nostram per Jesu mortem & resurrectionem ortam esse, inficiabantur, & inficiari ex sua hypothesi necessario debebant. Distinguentes enim spiritualem Christum à Jesu homine, spirituali illi qui pati & mori non poterat, vitam nostram ac salutem adscribere, morti

(48) 8 nves agver al Frustra hic Bullus quam pro quod substituit, ut sit sensus, quam mortem, quidam negant. Non enim Cerinthus aut Nicolaitæ mortem & resurrectionem hominis Jesu negabant. Resurrectionis negationem, ex suo Philastrio, Epiphanio & Augustino, contra antiquiorum testimonia, non probabit nobis Bullus. Jam docti viri ostenderunt, & res ipsa comprobat, in Iren, lib. i. cap.

xxvi. legendum esse, ea auten qua sunt erga Dominum (Jesum) consimiliter, aut, similiter Ebionæi ut Cerinthus es Carpocratu opinantur. Atqui certum est Ebionæos credidisse Jesum suite passum & resurrexisse; ergo credebat etiam Cerinthus, quod etiam de ipso, Capite anteces dente, expresse testatur Irenæus. Et quomodo non crederet aut non prositeretur, qui Evangelium Marci recipiebat?

ve

tut

int

M

pai Li

far

vei

ali

rei

elt

(n

ma

ter

mi

De

ob

fuo

me

rur

qua

Ev

foli

Ch

neg

voc

spi

VO

eni

me

mu

Cap. XXXVII. restitutum & illustratum. 487 verò & passioni hominis Jesu abjudicare cogeban-Imo postquam Cerinthus in posteriore sua Theologia, Monogenem inter summum Deum & inter Christum spiritualem posuerat, jam nec Christo isti spirituali aut Logo, per se considerato, sed Monogeni qui eum emiserat, gloriam vitæ nobis partæ, tribuebat, ut supra pag. 372, 385. vidimus. Licet autem Cerinthus, ut pag. 376. conjecimus, sanguini Jesu Christi, quum Epistolam Joannis pervertere, & ad suam hypothesin trahere cogeretur, aliquid adscribere poterat, (modò revera adscribebat, & non alio aliquo modo verba Epistolæ pervertebat aut falsabat); id tamen non ex animo sed simulate eum fecisse, reipsa verò negasse, necesse est, quia Principium Patrem Verbi & Christi cœlestis (non Jesum hominem) vitam vocabat, & vi Systematis lui, quo scandalum crucis fugiebat, vocare tenebatur; adeoque in alio, & non in Jesu homine, vitam nostram revera sitam esse docebat. Deinde etiamsi Cerinthus vivente Joanne Apostolo, ob ejus eminentem auctoritatem, Epistolam ejus suo Systemati accommodare annisus sit, reipsa tamen ille nulla Apostolorum & Scripturæ Canonicarum librorum reverentià ducebatur. Ejusque sequaces & homodoxi tempore Ignatii, etiam Marci Evangelium (quod Cerinthus ipse admittebat), non solum reliquos libros Canonicos, rejecisse videntur, ut postea videbimus; adeoque vitam nostram Christi morte partam & ortam fuisse, simpliciter negabant.

I

uos

ſpi•

iam

fum

c eft

ent,

do-

011-

Je-

isse

do-

eis

int.

re

exit

per

ant.

fuo

Ni-

ram

in-

riò

um

non

orti

etem

fum) Ebi-

rates

eft

fuille

ergo

tece

æus.

aut

nge-

erà

III. Qui, inquit 7. Ignatius, alio insuper nomine vocatur præter hoc, non est Dei. Videtur omnino respicere nomen Nicolaitarum, quo se venditabant & vocari volebant, non solo Christianorum; insuper enim & præter consuetum omnibus Christianis nomen, illo alio vocabantur. Quos etiam Joannes non ex Deo, id est, non Dei esse, sed ex mundo, & mundi spiritu agitari dixit. Vide supra pag. 361.

Ii 4

eà de re dicta. Quid nunc, si viveret, de Catholicis (novis Nicolaitis, oppressoribus hominum) de Lutheranis, Resormatis, &c. diceret Ignatius, Christiano nomini soli minimè acquiescentibus, sed insuper & præter hoc, alio gaudentibus, & aliis necessitatem nova quoque nomina superassumendi imponentibus? Hamos vanæ gloriæ Cerinthianis Gnosticis competere, rectè monuit Bullus; & Nicolaitis in genere, adscribendos, ipsum arrogans illud

ſ

P

Nicolaitarum cognomen abunde probat.

IV. Sed cur, contra Cerinthianos sui temporis agens Ignatius, urget Christi resurrectionem factam tempore Ducatus Pontii Pilati? Nempe Cerinthiani ex Ebionæorum secta oriundi, utebantur Evangelio Hebraico secundum Matthaum vocato, quo delectabantur etiam Ebionæi. In hoc Evangelio, cujus aliquot fragmenta conservavit Epiphanius, insigni errore, de quo alibi, Christus baptizatus esse dicitur, tempore Herodis Regis Judææ; sub quo revera non baptizatus sed natus est. Qui ergo hoc Evangelium sequebantur, & Jesum triginta annos natum, Herode Magno regnante, baptizatum esse credebant; aut cogebantur negare Jesum sub Pontio Pilato mortuum esse ac resurrexisse; nam tunc quinquagenario major fuisser, si sub Pilato passus esset; aut asserere, Christum revera jam seniorem attigisse ætatem tunc cum pateretur. In tali errore versabatur Irenæus, Christum cum moreretur, quinquagenario majorem esse potuisse, statuens, Ebionæorum traditione seductus (49) lib. ii. cap. xxxix. Apparet

(49) Pilatus factus est Judææ Procurator Anno Æræ vulgaris xxv. Ergo Ebionæi, qui Servatorem nostrum, sub Herode Judææ Rege, trigesimo ferè ætatis anno, baptizatum suisse credebant; annos jam 54, aut 55. natum, sub Pilato dena-

tum fuisse statuere poterant. Irenæi verba, Christum, cùm Evangelium prædicaret, fortasse quinquagenario majorem statuentis, hæc sunt: 'A quadragesse mo autem (inquit) & quin'quagessimo anno declinat jam (homo) in ætatem seniorem: 'quam

Cap XXXVII. restitutum & illustratum. 489

Apparet itaque hos Ignatii temporum Cerinthianos, prius illud asseruisse absurdum, nempe Jesum sub finem vitæ Herodis Magni baptizatum, triginta ferè annorum cum estet, & non ita multò post mortuum ac resuscitatum, non sub Pontio Pilato, sed longe antea passum & resuscitatum suisse; quia Ignatius contra eos, ipsum sub Pilato resurrexisse urget. Hi ergo recentiores Cerinthiani, qui negabant Jesum sub Pilato passum, etiam Evangelium Marci rejiciebant. Cerinthus vero ipse, qui Ignatio epistolas scribente, jam in vivis non erat, ejusque per omnia sequaces, quia Evangelium Marci Canonicum, teste Irenzo, finul cum illo Ebionæorum Matthæi Hebraico pfeudonymo admittebant, Christum quinquaginta & aliquot insuper excessis annos, cum sub Pilato pateretur, statuere necesse habebant.

quam (seniorem ætatem jam ' reipsa) habens (adeoque 40. vel 50. annos supergressus) · Dominus noster docebat, sicut 'Evangelium & omnes Se-' niores testantur, qui in Asia ' apud Joannem discipulum Do-'mini convenerunt &c.' Nempe in Evangelio Judæi eum à 50 annis non multum abelle innuebant; Seniores verò isti, etiam quinquagenario seniorem fuisse dicebant; ille autem inter has duas sententias fluctuabat; num minorem num verò majorem quinquagenario statueret, non adeò certus, in posteriorem tamen magis, ut videtur, pro-

1

de

1-

e.

)-

)-

d

S

m

0

.

IS

n

0

1-

e

)-

.

t

n

20

pendens. Sed Seniores isti (quorum è numero Papias erat præcipuus, aut fortasse is unicus totum numerum facit) cum Joanne isto discipulo Domini (quem Irenæus cum ejus nominis Apostolo turpiter confundit) non fuerunt versati, ut contra Irenæi conjecturam in Opere MS. oftendimus; & revera Ebionæi fuere; quod vel ex ipfa ista traditione de fenili ætate Domini Jesu liquet. reliqua Irenæi in hoc negotio inconsiderantia, videatur inter alios Vir Clariff. C. M. Pfaffius Not. ad ejus fragmenta pag. 31. legg.

CAP. XXXVIII.

Agitur in specie de illis Cerintho oppositis verbis, Qni est ejus (Dei) Logos às perpetuus; ac etiam inde, Joannem Cerintho contradicentem, & Dei erat Logos scripsisse, confirmatur.

I. Tiam illa verba, δε έει Λόρος αυθε αίσλος, εκ από பரிக் கரூக்கில், qui est Verbum ejus perpetuum, non à filentio progrediens vel prodiens, Cerintho aut ejus homodoxis, manifeste sunt opposita. Posset aliquis existimare, Ignatium hic non aisos sed isos posuisse, nempe os ess xópos aus isos, qui est Verbum ejus proprium, prout ab Ægyptiis Procurator Regius ishos Abyos vocabatur. Supra pag. 294. Sed etiam in ista phrasi, qui est Verbum ejus perpetuum, nulla est absurditas, neque difficultas. Et observet Lector, quam bene Ignatio cum Joanne conveniat, cum uterque eundem Cerinthismum serit atque refellit! Jam toties inculcavimus, Joannem quia cum Cerintho ipsi res est, non potuisse scribere Et Verbum erat Deus, verum, Et Dei erat Verbum. Sic & Ignatius hic dicit, qui est Verbum ejus nempe Dei; quia id Cerinthiani ejus temporis, perinde atque Cerinthus ipse tempore Joannis, negabant, & Verbum non à Deo Creatore, sed ab alio prodiisse, & alterius Filium ac emissarium suisse statuebant. Nonne & inde, lectio nostra in Joanne, Et Dei erat Verbum, confirmatur? Nempe cum iste insignis prolixusque Ignatii locus, totus à capite usque ad calcem, Cerinthianis sit oppositus, adeoque etiam ista verba, qui est ejus (Dei) Verbum, iisdem sint opposita, & per consequens illi contrarium docerent, & Jesum Christum aut Verbum

Cap. XXXVIII. restitutum & illustratum. 491 bum negarent Dei esse Verbum; Joannes quoque Cerintho oppositus, non Deus erat Verbum, sed Dei

erat Verbum, scripserit oportet?

II.

II. Deinde dicit, Verbum istud, esse Verbum Dei perpetuum dissor, idque etiam opposite ad Cerinthianorum doctrinam. Nempe, statuebant illi, non Jesum hominem, sed personam ab eo distinctam, coelestem illum Christum, esse Logon, Voluntatis Dei antea incogniti Interpretem. Ille enim in Jesum descendens annunciavit incognitum Patrem. Homini autem Jesu licet titulum is Abye prorsus denegare non haberent necesse, cum Christus ille cœlestis per eum loqueretur, adeóque & homo Jefus, vi Systematis Cerinthiaci, Logos aliquis esse & dici, saltem sensu dilutiori, potuerit; quia tamen statuebant Christum illum coelestem, spiritualem Logon, à Jesu homine postea avolasse, adéoque & hominem Jesum una Logon esse desiisse; sequebatur, ex eorum Systemate, Jesum Christum hominem, neque præcipuè neque perpetuò Verbum seu Logon esse, aut dicendum esse; imò & Logon illum spiritualem lucere desiisse, officium 78 Nóys plane depofuisse. Urget ergo Ignatius, perinde ut Evangelista Joannes, 1. Jesum Filium Dei ex Maria natum, non verò dictinctam aliquam ab eo personam, esse revera Logon Dei. 2. Eum Jesum postquam semel Logos seu Verbum Dei esse cœpit, Logon quoque Dei esse perpetuum, æternum, nempe à parte post; nec unquam cessare esse Logon, Voluntatis ejus executorem; quia ut addit Ignatius, semper placuit mittenti ipsum, ejusque mandata perfecte est executus; ut non fuerit ejus, ab officio 38 A/28 removendi, causa. Hinc & in Apocalypsi Joannis cap. xix. 13. ubi in visione Prophetica, in adventu suo secundo cum exercitu Sanctorum suorum, Bestiam Regesque terræ debellaturus, à Patre suo prodiens & exiens regendor introducitur; adhuc tunc atque illius quoque temporis futuri respectu, Logos Dei vocatur

vocatur. Utique ad istam perversam Cerinthi aliorumque Nicolaitarum doctrinam, alludit quoque in principio Evangelii Joannes, quando Cerintho oppasitus dicit ver. 5. Et lux illa in tenebris (adhuc) lucet, (adhuc est Logos), & tenebræ eam non comprehenderunt, ut jam supra cap. xxix. § 2. observavimus.

III. Quod autem vocem a'illos attinet, eam ejufque similes Ignatius, ni fattor ubique, nostro sensu, de æternitate à parte post, usurpat. In Epist. ad Polycarpum: 'Scribes aliis Ecclesiis, ut Dei sententiam possidens, idem & ipsos facere; -ut ' glorificeris à wie aterno opere.' In Epist. ad Ephes. Deo humanitus apparente (i.e. Deo Patre in ho-' mine Jesu Christo, adeoque av semivos humano more 'apparente) in novitatem vita aterna aisis (wiis. Qui tamen ab æterno, à parte ante, non vivimus; sed perpetuò in posterum victuri sumus. In Epist. ad Rom. sanguis Christi vocatur azam apaglos, 2 dérvaos (wi charitas incorruptibilis & vita aterna; à parte post. Idem hic est aterna quod incorruptibilis. In ipso exord. Epist. ad Philad. sanguinem Christi aut ipsum Christum vocat gaudium aternum & permanens nns est xaeg alwinos i naeauovos. Ubi vox mapquovos vocis aiwvios est exegetica. Sic & hic, qui est Verbum ejus aternum, nihil aliud est quam es est Nozos aus maediuovos, qui Verbum ejus est continuum & permanens. Quanquam fateor hoc loco Epist. ad Philad. meliorem videri veteris interpretis lectionem, gaudium aternum & incoinquinatum, χαρά αιώνιος κὸ αμωμος, ut observat Thomas Smithus ad h. l. etiam alibi simili modo Ignatium loqui. Vox quoque diwivios hic non habuit opus ut voce magguoros explicaretur.

CAP. XXXIX.

De verbis illis Ignatii, non à silentio procedens, Cerintho etiam oppositis. Processit Logos & venit a Deo tempore Tiberii, in principio Evangelii. Irenæi & Tertulliani dicta in eam rem allegantur.

QUOD phrasin and orgins megendar attinet, eam recte Pearsonius Vindic. Ignat. Parte ii. cap. iv. pag. 358. ex filentio & post silentium signifi-. care posse contendit. Sane quod vocem megeadeiv prodire, attinet, ex ipso contextu Ignatii monet optime pag. 357. Pearsonius, eandem hic in Graco esse vocem, quæ paulo ante etiam reperitur, ubi dixerat, Christum ab uno Patre megendora prodeuntem & in unum existentem & revertentem; ubi cum prodire à Patre, opponatur reversioni ad Patrem, concludit, non de emanatione aut generatione Filii, sed de missione in mundum loqui utroque loco Ignatium, quando eum reserder prodire dicit. Profertque similes ex Joan. Evang. cap. viii. 42. xvi. 28. loquendi modos, ubi Christus asserit se ex Patre, id est à Patre, exiisse. Et 'novimus, inquit, quid 'Theod. Beza ad illum Joan. locum scripferit, Lo-' quitur Christus, meo quidem judicio, de adventu in carnem, non de aterna generatione, cui improprie quoque tribueretur w Exerder (exire). Et ratio mani-' festa eruitur ex verbis proximè sequentibus, non enim à me ipso (exhausa) veni, sed ille me misit. 'Si autem Apostolus eo loco de æterna Filii ge-' neratione locutus non est, multo minus Ignatius, qui ita de adventu ejus loquitur, ut etiam de reditu: ab uno Patre exeuntem (prodeuntem), & in unum existentem & revertentem : ut illud exprimat Joan.

494 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

· Joan. xvi. 28. Exivi a Patre & veni in mundum. iterum relinquo mundum & vado ad Patrem. ' igitur, cum Filium à Patre exire dixit auctor · Epistolæ, de æterna generatione cogitavit, neque cum Verbum à filentio prodire negavit, de e-' missione Valentini somniavit.' Recte & præclare hic omnia Pearsonius. Conferatur Rever. & Doctiff. Th. Bennetus in A Discourse of the Trinity cap. viii. De fola & quidem locali missione Christi cœlitùs à Patre in mundum, ad prædicandum Evangelium, loquitur Ignatius, quando eum dicit ab uno Patre prodiisse, prout de locali in cœlum ascensione loquitur, cum addit, & ad unum revertisse. Ergo si & hoc loco, quando dicit Christum non a filentio prodiisse, vocabulum hoc prodiisse, eodem omnino sensu quo & antea, usurpavit, etiam hic de Filio Dei jam triginta circiter annos nato, sub imperio Tiberii ad Evangelii publicam annunciationem prodeunte loquitur. Quandoquidem de Filii non à filentio progressione aut proditu & терехенов agit & disserit, opposite ad Cerinthianorum doarinam (50) qui Christum spiritualem, Filium illum aut nepotem Patris incogniti, Logon illum, tunc plane à Patre post perpetua Patris si-

(50) Opposite ad Cerinthianorum doctrinam] Adeoque & Ignatius, quod bene notandum, statuebat Christum in principio Evangelii à Patre prodiisse, adeóque de cœlo tunc venisse & descendisse. Ipsa vox meoen Idv innuit de cœlo à Patre produsse & descendisse, tunc cum in mundo recens appareret; agoendin enim opponitur revertioni, adeoque ascensioni in cœlum ad Patrem. Sed & Irenæus contra se ipsum & imprudens, Christi adventum secundum hominem, cum temporibus Tiberii

conjungit; & ut supra quoque pag. 417. vidimus, dicit Christum advenientem à Joanne Baptista visum, nempe in Judæa primum publice apparentem, aut à Patre ad Judæos venientem; non enim de cœlo în uterum matris descendentem, aut de eâ nascentem vidisse dici poterat. Sic Tertullianus Apol. cap. xl. Oro vos, ante Tiberium, id est, ante Christi adventum, quantæ clades orbem & urbes cæciderunt? Vide Act. xiii. 24.

lei

ap

al

ne

do

CC

ul

F

de

in

&

Ig

n

Cl

fu

à

fi

P

CI

C

(

r

V

n

n

f

t

n

t

Cap.XXXIX. restitutum & illustratum.

495

lentia prodiisse dicebant, cum in Jesum hominem apud Jordanem tempore Tiberii, specie columbæ descenderet. Ad hæc usque tempora perpetuum altumque de Logo, de Filio summi Dei, (nam & nepotes aliquando Filii dicuntur) fuisse silentium, docebant Cerinthiani; & docere vi Systematis sui Ignotus enim erat ille summus Deus, cogebantur. usque ad tempora Evangelii; ergo & Logos iste Filius Dei, ignotus fuerit necesse est. Quis enim de eo fuisset locutus, cum mundi Creator, longè infra ignotum illum Deum positus, illum, adeoque & Filium aut nepotem illius ignoraret? At verò Ignatius eis oppofitus afferit, Logon non ex filentio, non post altissima & perpetua silentia prodiisse, cum nempe idem ille Logos, futurus ille Messias, suerit, de quo Deus per omnes Prophetas, jam inde à feculo, a mundi principio ad Malachiam usque sit locutus. Non ergo ex silentio prodiit à Deo Patre, tunc cum apud Jordanem mundo manifestari copisset. Eodem pertinet locus ille Irenzi Lib. iv. cap. xiv. ' Si autem Christus tunc inchoavit esse quando ' & secundum hominem adventum suum egit, & NB. 'à temporibus Tiberii Casaris commemoratus est Pater providere hominibus-nec tunc quidem oportuit ' alterum Deum annunciari, sed causas tantæ in-'curiæ & negligentæ ejus (tam diuturni filentii) 'inquiri.' Quem locum frustra aliorsum detorquet Grabius.

II. Quodsi Ignatius incarnationem in utero Marix, præexistentis alicujus ante eam Filii aut Verbi, vel generationem ejus ab æterno, indicare voluisset, non tantum eum post perpetua silentia prodiisse negasset, verum etiam omnino to prodire megando seu progressionem Christi declarasset, de generatione nempe ab æterno, vel de adventu in uterum matris sumendam esse; quia res ipsi fuit cum Cerinthianis, qui neutram istam progressionem credebant vel proponebant, sed solam illam de cœlo apud

Ca

ab

run

Chi

epi

un

tra

0; E

per.

fuif

Log

que

ftu:

De

Ign

tio

Ch

ftu

jan

Ap flu cog eri the

ub

Re

201

fcr

" (

piff

No

apud Jordanem visam, urgebant. Imò longè aliam vocem & non προελθείν hic usurpasset, quia eam supra, cum diceret ab uno Patre προελθείνα, de longe alia re, nempe de adventu a Patre in mundum cum

doctrina Evangelii, usurpaverat.

III. Duo itaque Ignatius hic de Logo dixit: Si non se sei Abos avis idos sed aidos legendum est; à parte post dicit eum esse Logon Dei perpetuum & permanentem; à parte ante, dicit eum non à silentio prodiisse, sed Deum Patrem de ipso in Scripturis suisse locutum, adeóque Logon tunc cum prodiret ad homines, jam suisse notissimum. Et cum dicit non a silentio prodiisse, subsumendum est, non à silentio Patris prodiisse, subsumendum est, non à silentio Patris prodiisse, quia rè prodire perinde hic ac in loco superiore (ab uno Patre prodeuntem) de proditione aut progressione à Patre ipso intelligi necesse est; ne quis hic de progressione re Abys ex Bythi conjuge Valentiniana Sige somnia sibi singat.

CAP. XL.

Christum ab Ignatio viro Apostolico Deum non fuisse cognominatum, sed ejusmodi cognominationes, in Epistolis ejus, ab Vsserio & Vossio editis, falsario esse adscribendas, demonstratur. Sic & de Clemente Rom. judicatur.

Dices: Licèt Ignatius hic non qui est Deus Verbum, sed, qui est Dei Verbum dicat, alibi tamen vel decies in his Epistolis, ab Usserio & Isaaco Vossio editis, Christum Deum cum articulo, aut Deum absolute, vocat. Resp. primum, Dato, non concesso, ab

n

n

.

n

1

1

0

9

1.

is

1

0

ab Ignatio ipso, & non potius aliquo etiam harum alioqui genuinarum ejus epistolarum falsatore, Christum vocari Deum; hoc pro me, quoad hunc in epist. ad Magnesios locum, militat. Christo titulum Dei alibi dederit, sed hic, ubi Cerinthianis contradicit, non dicit os ese Oeds Adops delles, verum is ist aus (Osi) Nopes aistos. Evidenti argumento, perinde Ignatio atque Joanni Evangelittæ, non fuisse cum Cerintho controversiam de aliquo Deo Logo, sed de Logo Dei. Secundo respondeo, ubicunque in Ignatii Vossianis & Uslerianis Epistolis, Christus Deus, præsertim cum articulo, aut absolute, Deus cognominatur, ibi falfarii cujufdam, non ipfins Ignatii, manus est agnoscenda. Ratio hujus assertionis est prima: Si Apostoli & Evangelista Deum Christo semper contradistinxerunt, adeóque Christum expresse nullibi Deum cognominaverunt, ut jam supra evicimus, profecto nec vir Apostolicus, Apostolorum, ut putatur, discipulus, unquam Christum Deum, præsertim absolute aut cum articulo, cognominasse statuendus est (51). Pro nobis hic erit Henricus Valesius celeberr. inter Pontificios orthodoxus, Not. in Euseb. Hist. Ec. Lib. i. cap. xiii. ubi cum in quibusdam exemplaribus dicatur Thaddaus, unus è LXX. Discipulis, apud Abgarum Regem dixisse, Dominus noster & Deus Jesus Christus voluntatem Patris sui executus est; ita ad hæc verba scribit Valesius: 'Simplicior ac sincerior est lectio quam in tribus Codicibus—reperimus, O' Kvews ήμων Ιπούς Χειςδς το θέλημα, &c. Dominus noster Jesus Christus voluntatem Patris sui executus est. Quam

(51) Non commendantur nobis illæ Interpolatæ Ignatii Epistolæ & Constitutiones Apostolicæ, eo nomine quod Christum frequentiùs quam ipsi libri Novi Testamenti Deum appellent. Hoc ipsun enim est inter alia, earum interpolationis ac falsationis indicium, imò evidens argumentum; quod, prout ses res verè habet, Novi Testamenti libri minimè, istæ verò Epistolæ & Constitutiones frequentissimè id faciunt.

Kk

quidem

498 Initium Evangelii S. Joannis Pars II quidem scripturam confirmat etiam Nicephorus & Rufinus. Nec ullus, ut opinor, negabit, eam fcripturam huic loco aptius convenire. Primum enim, Veteres illi Dei vocabulum foli Patri tribuere Solebant, ut notum est. Deinde, si Thaddaus Ab. garum alloquens nondum plena imbutum fide, ' Jesum appellasset Deum, id Abgarum turbare meritò potuisset, & hanc illi suspicionem injicere, ' duos Deos à Thaddao pradicari.' Quod de Veteribus illis afferit Valesius, id etiam ad Ignatium, qui majorem vitæ partem Seculo i. exegerat, omnino pertinet. Pearsonius Episc. Cestriensis Vindic. Ignat. Epist. Par. i. cap. i. pag. 344. b. in diversum à Valesso abit, existimat enim à Veteribus Christum simpliciter Deum fuiffe appellatum. Post autem, inquit, receptam in Ecclesia doctrinam Platonicam, tum secundi tum tertii Seculi Scriptores, non soliti sunt adeo simpliciter Christum vor Ocor ubique prædicare. Cum verò existimet etiam Ignatium, qui secundi Seculi anno 16. ante receptam in Ecclesia doctrinam Platonicam, martyrii coronam fuerit adeptus, Christum Deum simpliciter appellasse; proculdubio innuit, Platonicam illam doctrinam à Justino Martyre primum, post Ignatii martyrium invectam, & inde in Ecclesia receptam tuisse. Equidem laudanda est sinceritas Pearsonii, quod fateatur secundo demum aut tertio Seculo, & post tempora Ignatii, receptam fuisse in Ecclesia planoticam illam doctrinam: Sed quis Pearsonio contra tam multa jam à nobis adducta, & suffragio celeberrimi Trinitarii Valesii roborata, crediderit, Veteres illos, nempe Apoltolos, Apostolicosque Viros, usque ad Ignatium inclusive, Christum simpliciter Deum appellasse, & postea Ecclesiam secundi & tertii Seculi ab hac doctrina & consuetudine descivisse? Profectò aliter se res habuit, & res assertioni Pearsonianæ è diametro contraria statuenda est; nempe primo & secundo adhuc Seculo, ante Justini Martyris Platonicam do-Arinam,

ro

pli

&

år

Ju

Ch

art

pra

ba

po (V

pag

ini

ad

eti

Va tiff

lix

Ch

pol

car

for

Vo

nen

edi

run

titu

cun

his,

&]

lati.

Ign

epi

pol

-

e

1,

-

C.

n

m

m

eo

m

ıli

1-

m

it,

1-

in

n-

ut

am

ed

id-

ro-

os, vè,

Ec-

&

ha•

on-

ad-

do-

am,

arinam, nemo Apostolorum & Apostolicorum virorum, imò nullus unquam mortalium, Christum simpliciter Deum cognominabat, aut pro Deo summo Imò nomen Dei soli Patri tribuebatur, & Christus Deo semper contradistinguebatur. ârina verò Platonica, per unum illum hominem Justinum, in mundum Christianum primò ingressa, Christus quidem passim Deus, sed non & Deds cum articulo, non summus & absolute Deus, ubique prædicari cœpit. Plerique ante Arium Platonizabant, id est Arianizabant. Quarto demum Seculo potissimum Christus titulum summi Dei adeptus est. (Vide quæ post alios Parte i. diximus. Inter alia pag. 62, 232, 234. & conf. pag. 132, 133.) At verò fi Joannes Apoltolus, in eo admirando Evangelii initio, post illa verba, Et Sermo erat apud illum Deum, addidisset, Et Deus erat ille Sermo, nonne omnes etiam Apostolici viri, nonne omnino Veteres illi Valefiani, Christo titulum Dei, & quidem frequentissime, tribuissent?

II. Secunda ratio est, quod licet etiam in prolixioribus illis, sive interpolatis, Ignatii Epistolis, Christus Deus (absque articulo tamen, quia Interpolator iste Arianizabat, ut notum est) soleat vocari, non tamen in iis locis (si unum tantum, & torte alterum excipias) in quibus juxta editionem Vossianam & Usserianam ita vocatur. Uterque nempe, tam Interpolator, aut illarum prolixiorum editor, quam à Vossio & Usserio editarum breviorum & genuinarum Epistolarum falsarius, Christo titulum Dei suo sensu tribuere volebat; sed quia cum invicem non conferebant, accidit ut ille in his, hic in aliis locis Christo titulum Dei tribueret, & Ignatii Epistolas corrumperet. Apparet hinc atis, Christum non fuisse vocatum Deum, in illis gnatianarum nondum interpolatarum & corruptarum epistolarum exemplaribus, quibus usus fuit Interpolator, & alter iste falfarius. Alioquin uterque

Kk 2

impostor,

500 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

Ca

In

Sim

Inos

nost

Qu

dos

nift

6 m

6 n

e e

ti

6 8

del

Coll

cra

ren

&1

mu

Igi

illu

han

Ec

56

vei

70

fia

inu

ub

fue

Xe

va

po

ift

fia

eff

fti

ve

impostor, in iisdem locis titulum Dei Christo apposuisset aut reliquisset, in quibus eundem in suo genuino Ignatio reperisset; & ille prior, tantummodo articulum (si illum reperisset) voci Oeos abstulisset. Nulla enim ratio erat chic in diversum eundi. Audiamus hic alium celebrem Pontificium orthodoxum, eumque Theologum, J. B. Cotelerium, observantem, in exordio Epistolæ ad Ephesios, in Vossiana & Usferiana editione quidem legi, & & Anuali To Mare's n' Inos Xeiso To Oes nuov, in voluntate Patris, & Jesu Christi Der nostri, sed Interpolatorem habere, In voluntate Dei Patris & Domini nostri Jesu Christi. Et & 1. ubi in Vossiana extat en sipari Osi, in Usferiano verò interprete, in sanguine Christi Dei, in Interpolatore extare, In Sanguine Christi. inquit Cotelerius, suspicari quis posset hareticam (Interpolatoris) fraudem, nisi alibi sape in istis interpolatis Epistolis Christus prædicaretur esse Deus. Quid aliud hisce innuere voluit Cotelerius, quam Interpolatorem istum, his saltem duobus locis non suisse interpolatorem, fed ita in suo exemplari genuinarum Ignatii Epistolarum reperisse, & inde verba ista, prout illa repererat, in suam Interpolationem transtulisse?

III. Tertia ratio est: Non solum falsarius iste genuinarum ab Usserio Vossioque editarum Epistolarum, Christum Osiv Deum, & absolute aut cum articulo Deum, vocare solet, quod Apostoli & Apostolici viri nunquam secerunt; verum etiam, adeò impudenter & crasse in hoc negotio se gesti, ut in eo ipso loco, ubi simul de Patre & Filio sermo est, titulum Dei non Patri sed Filio tribuerit; Patri violenter detractum, de inviti Filii humero suspenderit. Prout in exordio Epistolæ ad Ephel modò vidimus. Ubi Ignatius ipse, utpote vir Apostolicus, absque dubio ita, uti ejus Interpolator ejus verba hic conservavit, scripserat: iste verò impostor stylum Apostolicum plane invertit & dicit,

D-

10

nb-

m

m in,

1n 34-

ate

em e fu

ei,

lic,

n-

0-

iid

er-

ffe

2-

ba

em

fte

0-

ım

A-

leò

fit,

lio

it;

ero

ef.

A-

tor

m-

cit,

In

In voluntate Patris, & Jesu Christi (illius) Dei nostri. Similiter & in Epist. ad Rom. § 3. 6 729 Θεός ήμων Inoss Xeisos en Πατεί ων μάλλον φάινεζαι, Ille enim Deus noster Jesus Christus, in Patre existens, magis apparet. Quid hic diceret Tertullianus, licet alioquin in dogmate Trinitario per suum Paracletum Monta-nisticum instruction? Obmutescat, diceret, ob-'mutescat amentia ista! Apostolum ego sequar, on istum Ignatii stolidissimum depravatorem, ubi enim Pater & Christus pariter nominantur, Patrem solum, non autem Filium, Deum appellabo, '& appellare debeo.' Gratiæ ergo tibi magnæ debentur, impostor; aut vobis, impostores, si id Collegialiter egistis, quod adeò improvidè, adeò crassè Ignatii epistolas corruperitis; nam si cautius rem egissetis, non ita clare fraus vestra, piissima & fanctissima (nam ubique Deum spirat & imponit), mundo patesceret! Observavit istam corruptionem Ignatii, etiam celeberr. Joan. Clericus, & locum illum ad Ephelios, in exemplum corruptionis, etiam harum genuinarum Epist. Ignatii, allegavit Hist. Eccl. Sec. ii. p. 561. Confer eundem pag. 570. & 565. § 22. ubi in inscriptione Epistolæ ad Rom. verba illa, plurimum in Domino Jessu Christo Deo nostro τῷ Θεω ἡμῶν immaculate gaudere, licet ibi Patris nulla fiat mentio, pro phrasi minus usitata (imo plane inustrata dicere debuit) temporibus Apostolicis habet, ubi etiam apud Interpolatorem, stylo Apostolis conlueto legas, πλείσα εν Θεώ κ) Παθεί κ) Κυείω ήμων Ιησε Yesso apapas xdigen. Hinc merito pag. 561. observat, Ignatii Epistolas non tantum ab Arianis interpolatas, & multis laciniis adauctas, verum etiam iltas breviores & aliequi genuinas, Usferio-Vossianas, ab aliter sentientibus (ab Orthodoxis certè) este falsatas, in iis nempe locis præcipuè, ubi Chri-Itus Deonozeilas.

IV. Quarta ratio est: Si Christus, prout nunc vel in interpolatis vel Usserio-Vossianis Epistolis, Kk3

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. Deus vocatur, ab ipso Ignatio ita vocatus fuisset; tunc proculdubio Cajus Artemonitarum adversarius, eum ante omnes alios, utpote Romæ passum, Martyrem Romæ celeberrimum, Romanæ Ecclesiæ Presbyter, Artemonitis objecisset, Romæ slorentem sub suo Episcopo & Presbyterio (ut vel ex ipsa hujus Caii traditione de Natali eorum Episcopo transfuga liquet) Ecclesiam, à Zephyrino jam numero Justinistarum prævalente damnatam, habentes; non certe demum à Theodoto Coriario ejusve sodalibus, fed jam ab Apostolicis temporibus ibi fundatam, & fub Episcopis Romanis ad Zephyrinum usque (exclusive) ædificatam. Quod com Cajus iste minimè secerit, & Justino Martyre antiquiorem auctorem contra Artemonitas producere non potuerit, (prout ipsi etiam, & ii quidem celebres, Orthodoxi, nempe post Joan. Dallæum Matthæus Larroquanus Observ. in Ignatianas Pearsonii Vindic pag. 113-116. urget, & futilem Pearsonii exceptionem solide refellit) hinc patet evidentissmè, aut istas quoque Usferio-Vossianas Ignatii Epistolas esse supposititias; aut in iis locis ubi Christus vocatur Deus (& quidem frequentius in Epist. ad Romanos quam alibi, quia Romæ præcipuè controversia cum Artemonitis agitabatur) falsatas este atque corruptas. Quod posterius verum est. enim alioqui fortia, quod genuinæ fint, argumenta. In his autem locis, ubi Christus vocatur Deus (rat ¿ξοχήν) & nonnullis aliis, reipsa esse falsatas, etiam illud indicio est manifesto, quod ceteroquin in his Epistolis genuinis, plurima Socinismi indicia sint clarissima. Qua de re hic non est agendi lo-Si autem esset, multa pro veritate hujus as-

sertionis nostræ, & modò dictorum, afferre posse-

que omnia Ignatii dicta, quæ nobis objici possent,

diligenter confideravimus.

Vide tamen ex. gr. supra Part. i. cap. xxvi.

Egimus hoc negotium in alio opere MS. ibi

V. Ex

C

C

th

qu

ea

.

"

qu

CI

tei

eo

Ipf

De

ub

fx

(8

fti

qu

evi

thi

eff

Ep

im

mo

TUY

De

tiu

Ch

Cle ii.

Ep

eti

(V

70.9

Tor

pag

t;

1-

ab

US 1-

ro

00

15,

m, ue

11u-

It,

0-0-

ici

X.

Mi-

01-

11-

ift.

11-

fle

int

ta.

eus

as,

110

CIA

0.

af-

le-

vi.

bi•

nt,

Ex

V. Ex tot jam à nobis allatis elucescit, etiam Clementem Romanum, in fua Epistola ad Corinthios genuina cap. ii. Christo titulum Dei neutiquam dedisse, licet id nunc Orthodoxi ex his in ea verbis adstruere velint : ' Tois epodiois To Oes aguisusvot, &c. Dei viatico contenti, & ad verba ejus 'diligenter attendentes, in visceribus intimè re-' condita servabatis, n ra madinuala auls, & passiones 'ejus vobis præ oculis erant.' Nihil tale, inquam, ex hoc loco probari potest: Nam primo, Clemens primus est post Apostolos, inter illos Veteres quos habemus, de quibus verè dicit Valesius, eos soli Patri Dei vocabulum tribuere consuevisse. Ipsa id ejus Epistola evidentissime demonstrat; Deum enim, & Dei titulum, Christo, ut Apostoli ubique solent, per totam ubique epistolam, idque spissime, contradistinguit. Qui vero ab Apostolis (& Viris verè Apostolicis) Deo semel contradistinguitur, utique semper contradistinguitur, & nunquam Deus appellatur; ut jam supra pag. 288-290. evicimus. Secundo, Photius qui initio ii. ad Corinthios Pseudo-Clementis Epistolæ, Christum Deum esse dictum observavit; nihil simile in hac prima Epistola, (non procul quoque ab ejus initio) reperit; imo redarguit Clementem, quod Christum tantummodo Summum Sacerdotem & Prasidem oblationum nostrarum, appellat, nullas verò de eo sublimiores & Эсопустыя Deo dignas voces usurpat aut profert. Ergo Photius non legit, in Epistola Clementis genuina, Christum vocatum esse Deum. Ergo necesse est, Clementem in exemplari Alexandrino, eo loco cap. ii. esse corruptum; ea occasione, quâ & Ignatii Epistolas corruptas esse modo diximus. Et hinc etiam Vir acutiss. Samuel Clarke, & alter vir Doctus, (Vide Three Letters to Dr. Clarke pag. 19, 25.) aut πθήματα Χεις pro παθήμαζα αυίε, aut μαθήμαζα (*) pro

^(*) Sic Cotelerius Not. ad Tom. ii. Monum. Eccl. Grac. Pag. 587. observat in Cyrilli E- brariorum esse positum.

dit. iv. in Joh. pag. 424. C. 70-In mala pro madimala vitio li-

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. 504 ma Dipala (quod etiam Patricius Junius arbitratur) legendum esse judicant. Quanquam Clarkius etiam alio modo locum hunc intelligi posse putat. Clariss. Henr. Wottonus Epistolæ Clementinæ editor, contra se quoque Constitutiones Apostolicas hic allegavit, ubi ad h. l. Clementis, allusione facta, Constitutiones ista Christo ipsi, non Deo, ea qua Clemens hic habet, adscribunt; adeoque Auctor earum spoolious is Xesse non vero epossous 78 Oes in ista Clementis Epistola legisse videtur. Atque ita per Orthodoxos Patrum corruptores, apertè quidem non liquet, utrum Clemens iple epodieis ve Oce, & wadiusla, an vero epodiois vi Xeisi & madifuala, revera ipse posuerit; fed quia vo, ad verba ejus diligenter attendentes, idem esset ac, no madinala, &c. & dostrina ejus vobis praoculis erant: ideo longe verisimilius est Clementem iplum rois epodiois ra xeisa (ex Eph.v. 29.) & ra nath. μαζα ανίε, posuiste.

E

E

i

F

n

H

i

t

1

d

F

CAP. XLI.

Joannes Evangelium non scripsit contra Ebionæos. Non indicat conceptionem Messia ex
Virgine absque Viri opera factam. Quam
Judæos tempore Christi & antea, Messia
suo non attribuisse, probatur contra Episcopum Coventr. & Litchfield. Quam etiam
Joannis tempore, non fuisse articulum sidei
probat Joan. Ern. Grabe.

I. V Erum ut iterum ad Joannis depravatum dichum, Et Deus erat Sermo redeamus, posset fortassis aliquis objicere, Joannem non tantum contra Cerinthum, sed etiam contra Ebionem aut Ebionæcs n

-

n

n

0

mic

if-

1776

lei

i-

let

im

ut

Ebionæos scripsisse Evangelium: Ergo dictum istud, si non valebat contra Cerinthum, valebat contra istos: poterat ergo scripsisse, & Deus erat Sermo. Respondeo 1. Joannem contra Ebionaos scripsisse, nemo quod sciam Veterum ante Hieronymum & Epiphanium auctores iv & v. Seculi dixit. Irenæus in Ebionæos acerrime aliquoties invectus est, neque tamen contra eos Joannem scripsisse tradit, imo neque tradere potuit, quos errore stupendo, Theodotione & Aquila Interpretibus Veteris Testamenti posteriores fuisse lib. iii. cap. xxiv. existimat; nam ex corum versione, Ecce juvencula pariet filium, Ebionæos erroris sui ansam arripuisse censet. Et licet contra Ebionæos quoque Joannem scripsisse dixisset, distinguendum esset inter Irenæum historicum, & inter Irenæum sui proprii capitis ratiocinia aut opiniones proferentem. Existimabat nempe Irenæus, verbis illis, Omnia per ipsum facta sunt, mundus per ipsum factus est, indicari veterem creationem per Christum fuisse peractam, quod Ebionæi non credebant; hinc poterat credere, etiam Ebionæorum errorem, post Joannis tempora (uti putabat) exortum, à Joanne jam fuisse consutatum; sed istæ erant ratiocinationes Irenæi erroneæ, non veteris alicujus historiæ aut traditionis Ecclesiasticæ allegationes. Imò inter Irenæum, aliquid historicum ex conjedurá propriá, & ex aliorum traditione narrantem, distinguendum est. Nam ex. gr. ut jam diximus, Ebionæos in interpretatione illa, Ecce juvencula pariet, &c. Theodotionem & Aquilam secutos esse dicit; eodemque loco etiam Theodotionem Aquilâ recentiorem, Aquilæ præponere videtur, ac utrumque Judæum proselytum facit, quod de Theodotione falsissimum elt.

Sed quærendum fuisset ex illo, num tota etiam gens Judaica, paucissimis fortè exceptis, jam ante Aquilam, imo & ante tempora Christi, Aquilam suerit secuta, cum verba illa Esaiæ, non de Virgine

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. gine illibată, sed de Juvencula virum admittente intelligeret. Non enim Justini Martyris tempore demum, omnis illa Natio Messiam hominem ex hominibus, ut Trypho afferit, expectabat. Ipfa illa Virgo beata, cum jam ex Angelo Gabriele clarifsime cognovisset, sese Messiam illum expectatum, nempe Jesum Filium Altissimi vocandum, super throno David Patris sui sessurum, & super domum Jacob regnaturum, parituram esse, quærit postea Luc. i. 34 Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco? quia nempe in Ecclesia Judaica nihil aliud unquam, nisi Messiam hominem ex hominibus fore didicerat. Audi Gregorium Thaumat. Serm. i. in Annunciat. B. Virginis, occasione responsionis Gabrielis, Spiritus Sanctus superveniet tibi, &c. ita disserentem: Nosti o Maria quæ Patriarchas & Prophetas la-' tebant. Didicisti ô Virgo, quæ adhuc Angelis etiam fuerunt abscondita. Audisti ò sanctissima, quæ nunquam divino Spiritu afflatorum chorus audire meruit. Moyses & David, Esaias ac Daniel, cunctique Prophetæ de ipso prædicaverunt, ' sed modum rationemque ignorarunt. Tu verò ' sola, ô sanctissima Virgo, quæ his omnibus ignota fuerunt mysteria, nunc suscipis, causamque intel-' ligis.' Ignatius etiam alicubi dicit ignotam fuisse Diabolo, Maria (Messia futuri matris) Virginitatem. Sed ignota esse non potuisset, si jam inde ab Esaix saltem temporibus, toti populo Judaico cognita fuisset. Et Phariski si Christum cœli satu virginisque conceptu generandum edendumque credidissent, promptissimam responsionem Christo dare potuissent, cur Filius ille Davidis, Dominus Davidis esset. Omnes ergo Judæi credebant Messiam ex homine Patre proditurum. Hinc Christus ipse discipulos cum hac opinione in Ecclefiam fuam recipiebat, nt ex Joan. Evang. cap. i. clarum. Hinc fuam iple miraculosam ex Spiritu S. conceptionem celabat, passim pro Josephi filio habitus. Hinc jam ab Evangelii

gelii principio Ecclesia Christi plena Ebionæorum erat; in ipso autem principio ex solis fortasse Ebionæis constabat, si unicam Virginem matrem excipias. Petrus enim, Christum Matth. xvi. 16, 17. filium Dei viventis (non jam Josephi mortui), propter generationem ex Deo apud Jordanem sactam, consiteri poterat. Quod ei non caro & sanguis sed ipse Pater Christi qui est in cœlis, voce tunc è cœlis editâ, Tu es Filius meus, &c. revelaverat.

II. Nec obstant ea quæ admodum Rever. Chandlerus Episcopus Coventr. & Litchf. nuper in A Defence of Christianity from the Prophecies, pag. 250, &c. protulit, ut probaret, antiquis Judæis non ignotam fuisse, Messiæ futuri nativitatem ex Virgine absque Viro concepturâ. Allegat nempe dictum Joan. vii. 27. Novimus unde hic sit, quum autem venerit ille 'Christus, nemo cogniturus est unde sit, id est, nemo ' sciet patrem ejus; quod phrasis hæc 2 Sam. i. 13. ' & Joan. xix. 7, 9. (addere poterat & Luc. xiii. 25. 'coll. cum Matth. viii. 11, 12.) indicat.' Sed, si statuebant, neminem cogniturum esse Messiæ patrem, ergo nec Deum quoque Patrem ejus fore sciebant, aut quempiam sciturum esle putabant. Dicit nempe Esaias, Ecce Virgo concipiet & pariet, nulla Patris, ex quo conceptura esset, mentione facta, hinc putare poterant, Messiam ignoti viri inter homines silium immediatum esse futurum. Nam si Virginem absque Viro concepturam esse credidissent, eo ipso patrem Messiæ Deum ipsum fore scivissent; præsertim cum Messiam in Scriptura Filium Dei vocari viderent, Filius meus es tu, ego te hodie genui. Vide Matth. xxvi. 63. Luc. xxii. 70. Deinde, licet alibi phrasi ista, unde es? pater alicujus quæratur, non tamen sequitur hic Joan. vii. 27. in ore istorum Hierosolymitanorum eandem habere significationem. Sciebant enim, ut ex ver. 41, 42. colligi potest, Christum ex semine Davidis & Bethlehemo fuisse venturum. At verò hic dicunt, Christus cum veniet nemo Ciet

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. sciet unde sit. Ergo de patre & patria Messia non agunt. Apparet traditionem inter Judæos ab antiquo viguisse, & forte Prophetam aliquem pradixisse, fore ut vulgus, in primo Christi adventu, nesciat unde sit, (conf. Matth. xxi. 25.) i. e. nesciat ejus cœlestem divinamque missionem, adeoque eum populus Judæorum non sit agniturus, non recepturus. Eum sensum ipse Christus versu sequente 28. indicat, à me ipso non veni, sed est verus qui me misit, quem nos nescitis. Et sane Pharisai Joan. ix. 29. his ipsis verbis, nescimus unde sit, suam infidelitatem exprimunt. Sed in ore Hierofolymitanorum. hanc traditionem allegantium, patrem & locum Messiæ natalem scientium & indicantium; & quod Messas ubi venerit, à populo universo sit agnoscendus, existimantium, 70 unde, locum solummodo immediatum unde venturus, & inter Judæos appariturus esset, respicere videtur. Et sanè accidit re ipfa, ut locum unde immediate venerat non cognoverint, nec enim ex ipso cœlo in principio Evangelii venisse & apparuisse sciebant; ex Galilaa vero venisse omnibus notum erat.

ń

1

1

d

F

C

1

17

Quod autem Rabbinorum dicta ab Episcopo subjuncta attinet, probabile est, verba esse Christianorum Judæorum, seu Nazaræorum, scriptis infidelium Judzorum immixta, qua de re alibi egimus. vide inter alios Wagenseilium in Telis igneis Satana, &c. pag. 452, 453. similia de ejusmodi locis asserentem. Quando, inquam, dicunt, Messiam esse semen quod venturum est ex alio loco, i. e. non ex loco suo natali, sed aliunde (nempe de cœlo, aut ex Galilæa non ex Bethlehemo) ut phrasin hanc vir Doctiff. Alb. Schultens egregie explicat in Animadv. Philologicis ad Varia loca Vet. Test. pag. 267. cum dicunt, nativitatem Messia solam futuram esse absque defectu, cum non futura sit similis nativitati aliarum creaturarum; denique cum dicunt Redemptorem venturum non babiturum esse patrem (hominem), non est vero

collatione

vero dissimile, sermones hos esse Christianorum è circumcisione, libris Judæorum pià fraude inspersos, ad agnoscendam veri Messiæ Jesu Nazareni conceptionem extraordinariam ducentes, Judæorum insidelium universalibus continuisque de Messia homine hujus mundi, & ex hominibus ratione vulgari oriundo, præjudiciis, è diametro oppositos.

Simon Magus etiam, si Christi simiam agens, sese ex Virgine natum dixit, (quod ob rationes infra Differt. 2. dicendas vix crediderim;) non à Judæis infidelibus, sed à Christianis, inter quos primitus versabatur, rescivisse poterat Christum è virgine debuisse nasci. Et Domitianus si titulum Messiæ affectavit, ac ideò se filium Minervæ (virginis) esse dixit, adeòque Patrem Vespasianum abnegabat, potuit audivisse partem majorem Christianorum, qui tunc cum Judæis confundebantur, aut saltem multos Christianos Judaicæ gentis (Nazaræos) Messiæ suo matrem virginem viri expertem adscripsisse. Ævo enim Apostolico, Neronis temporibus, post mortem Petri & Pauli finito, jam per universum mundum conceptio Christi extraordinaria, ex Lucæ Matthaique Evangeliis, & Nazaraorum traditione, magis magisque percrebuerat.

Quod autem adtinet ad Sibyllina ab antiquis Judais profecta, à Virgilio allegata carmina, ubi nova progenies alto cœlo demittenda, promittebatur; duplici quidem potissimum respectu, Servator mundi nova progenies dici potest: primò, ob extraordinariam illam in utero Maria virtute Altissimi essectam conceptionem; secundo ob extraordinariam & illustrissimam illam, ac maximè solennem generationem ejus jam 30. annos nati, à Patre solo profectam, per descensionem illam in eum Spiritus Sapud Jordanem. Sed poterat iste Judaus, qui carmina sua Sibylla Cumana supposuerat, nova istius progeniei naturam & essentiam, in abundantiori & extraordinaria solummodo Spiritus & potentia Dei

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. collatione futuram statuere; & sensu qui ad posteriorem istum respectum propius accedebat, intelligere. Sciebant enim Judæi, Deum per Spiritus S. & potentiæ magnæ collationem filios fibi facere aut generare. Poterat etiam plane ignorasse, in qua re novitas istius progeniei consistere deberet, & tamen Messiam novam & extraordinariam futuram fuisse Dei progeniem, ex Psalmo ii. conclusisse. Cum enim Deus multos alioqui filios in cœlo & in terris habens, unum ex illis & inter illos alloquitur & dicit: Tu es meus Filius, ego hodie genui te, eo ipso indicat novum, extraordinarium, fingularem, aliisque excellentiorem Filium. Et ipsa ista vox nova (nova progenies), occasione vocis hodie in hoc Psalmo repertæ, ab isto Judæo usurpata fuisse videtur: Multos quidem filios in cœlo & in terra, jam antea genueram, sed tu, quem demum hodie ego post tot alios genui, tu es meus Filius prorsus fingularis atque novus. Utique per novam istam progeniem, quia nova esse dicitur, Judæi Sibyllinorum auctores, non vetustissimam aliquam, ab æterno, vel ante mundi principia immediatè, genitam, sed in terris brevi exoriendam, progeniemque recentem, indicabant. Si verò talis nova progenies cœlo demittenda fuit, ergo prius in cœlum è terra admitti & ascendere debuit. Prout & Paulus Apostolus Gal. iv. 4. eandem progeniem novam, Filium Dei, jam ex muliere factum vel genitum, non demum faciendum vel generandum à Deo emissum dixit. Messiam verò, post suam ex Maria nativitatem, in cœlum ante mortem suam ascendisse, etiam Ebionai, qui eum à Josepho deducebant, credebant, credereque poterant, ut jam supra pag. 93, 94. observavimus. Præsertim cum etiam ex Psalmo lxxii. 6. scirent, eum ut imbrem in detonsa prata fuisse desuper venturum: conf. Esai. lxiv. 1. cum Psalmo quoque xix. 5. 6. (quem etiam ipse Paulus Apostolus Rom. x. 18. de rebus Evangelii intellexit) legerent: Sicut

Sic

ad

ulq

Vi

cie

cer

Vi

tui

po

De

To

rie

eu

De

3.

qu

ce

ipf

die

Sa

Ch

Ver

phe

" (

6 f

, 6

Sicut sponsus egreditur de thalamo suo; exultavit ut gigas ad currendam viam; à summo cœlo egressus ejus, & usque ad summum regressio ejus. Hic quidem apud Virgilium, Judæus iste Sibyllaster, ad Virginem illam Messiæ matrem, in Esaia memoratam, respiciebat: Jam redit & Virgo; sed eodem sensu respicere poterat, quo postea Auctor Veteris Nitzachon, Virginem quidem ab Esaia cap. vii. intelligi fatetur, sed tunc in utero concepturam & parituram, postquam Virgo esse desierit. Allegante Huetio

Demonstr. Evan. prop. ix. cap. ix. § 4.

III. Respondeo 2. Nullo modo est verisimile, ut Joannes toto Evangelii sui exordio Cerinthum feriens & profligans, ac ejus doctrinæ directis Terminis contradicens, immiscuerit aliquid quod contra eum nihil prorsus faciebat; prout istud dictum, & Deus erat Verbum, nihil contra eum facere vidimus. 3. Jam observavimus supra p. 128. Jesum Christum ab Ebionæis fuisse adoratum & invocatum, adeòque Deum aut Dominum Diis omnibus Patre excepto, superiorem habitum. Et p. 298. vidimus ipsos quoque infideles Judæos, Messiam suum, hominem ex hominibus, Deum adorabilem futurum credidisse Seculo ii. Celeberr. Vitringa, Pater, Observ. Sacr. lib. 5. cap. 10. dicit Joannem Deitatem Saltem Christi generaliter (*) spectatam contra Gnosticos non defen-

Messias quidem in literis sacris Deus suturus significabatur, (ubi vero? quæro ex te
Maldonate) tamen id non
susque quaque notum erat Vulgo, ut non plerique ignorarent; & magna pars eorum
qui Christum Messiam esse
credebant, nondum satis crederent esse Deum.' Imò verò
si viri eruditi & primores populi,
Sacerdotes atque Levitæ, ipsum
Deum

^(*) Deitatem saltem Christi generaliter spectatam; Maldonatus in Luc. vii. 16. ad illa verba, dicentes, magnus Propheta surrexit in nobis, putat (inquit) Beda populum illum credidisse Christum esse Deum; sed infra eam opinionem loqui videntur; itaque probabilius est, credidisse esse Messam—quamvis nondum crederent esse Deum. Nam essi

512 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

desendisse, cum ea quodammodo ab ipso Cerintho & Ebionais sit agnita. Dictum ergo istud, & Deus erat Verbum, nihil etiam contra Ebionitas secisset. Nam si dicas, Deum hic eodem sensu sumi, quo in pracedentibus, & Sermo erat apud Deum, quid tibi regerere posset Ebionaus, jam supra p. 384, 334,

335, 340--342. oftendimus.

IV. Quod autem maxime hic 4. observandum est: Si Joannes contra Ebionæos scripsisset, proculdubio Christi ex Spiritu S. conceptionem, & ex Virgine virum non passa nativitatem ante omnia ursisset, aut saltem alicubi proposuisset ac annunciasset. At verò illam æque ac Marcus Evangelista, altissimo præterit silentio. Cap. i. 13, 14. ad solam Christi ex Deo generationem quæ apud Jordanem contigerat alludit, ut supra pag. 175, 398, 399. observavimus, imò cum cap. x. 35. indicat, quare Christus sese Filium Dei esse dixerit, causam affert hujus Filiationis, qualem omnes etiam Ebionæi summoperè probabant. Christum enim quia à Patre sanctificatus, & in mundum cum extraordinaria potestate missus sue-

Deum Messiam fore credidissent, etiam Vulgo aut plebi Judaicæ id per eos usquequaque innotuisset, nemo id ignorasset; nisi Disciplinam Arcani inter Judæos hac in re viguisse comminiscaris. Et quid hoc sibi vult : Messiam non satis crederent effe Deum? aut illud Vitringæ, Deitatem saltem Christi generaliter spectatam quodammo-do agnoscebant? Nempe Ebionitæ erant aut Socinizabant. Major ergo pars fidelium satis credebat, si Maldonato credis, Messiam esse Deum; nempe Homousiana jam tunc & Orthodoxa fuit; magna autem pars reliqua non satis id credebat; ergo erat hæretica; unam eandemque tamen utrique constituebant Ecclesiam, utrisque in numerum fidelium aut discipulorum à Christo receptis. Joannes etiam postea, jam sub ævi Apostolici finem, Deitatem Christi & generaliter saltem spectatam, & quodammodo duntaxat agnitam, non impugnabat, sed placide in Gnosticis & Ebionitis tolerabat. Nos verò nunc in fide & gloriæ Dei zelo ita profecimus, ut ne Artemonitas quidem, Nazaræos & Socinianos in Ecclesia toleremus; imò omnes Unitarios communione nostra indignos esse decernamus. O nos nova virtute mactos! Sic itur ad astra.

S

p

ja

Ju

V

tu

al

lii

m

ill

pr

tic

Ju

CI

lei

Jo

er

lio

on

rat, ut præter eum alius nemo, Filium esse Dei, imo Unigenitum Dei, Unigenitum à Patre, plenum gratia & veritate esse credebant. Et licet ex supra pag. 409, 410. allegatis pateat, Joannem cap. i. ver. 1. Evang. cum dicit, & Dei erat Verbum, innuere, lesum jam in principio ipso Evangelii strictissime sumpto, antequam à Joanne baptizatns, per descensionem Spiritus S. apud Jordanem, singulari modo Filius Dei generatus esset, fuisse Dei Filium, propter conceptionem videlicet ex Spiritu S. in utero Virginis Mariæ; ista tamen obscura sane fuit intimatio; & poterant Ebionæi, cum hoc exordium Evangelii Joannis legerent, arbitrari, Jesum Filium Josephi, etiam ante suum Baptismum, & jam in ipso principio Evangelii, ob singularem pietatem & potestatem, non ob conceptionem quandam ex Spiritu S.

Filium Dei Creatoris à Joanne dici.

1-

n

0

0-

S;

11-

e-

ite

ar,

Quam, rogo te, aliam hujus de conceptione ex Spiritu S. silentii, & Marcus & Joannes, habere poterant causam, nisi illam communem Judzorum, jam ab antiquo de Messia homine ex hominibus oriundo opinionem, qua, cum plerique etiam fideles Judzi in Ecclesia Christiana essent imbuti, ne istà veluti nova doctrina, magis magisque scandalizarentur, & alii infideles adhuc Judzi ab Ecclesia Christi alienarentur, Marcus & Joannes eam in Evangeliis suis omiserunt, satis jam à Luca & Matthæo manifestatam. Ut omnibus indicarent, veritatem istam de Christi extraordinaria conceptione, non pro adeò necessario tunc habitam fuisse fidei articulo, ut qui eam, ex isto altè radicato Judaico præjudicio, admittere nolebant, propterea ex Eccclesia Christiana pellendi, & ex albo Christianorum delendi prorsus essent. Nam, si ideò eam Marcus & Joannes, quia jam à Luca & Matthæo indicata erat, narrare omisissent, tunc etiam historiam passionis & resurrectionis Christi, Marcus præsertim, omittere debuissent. Loquatur hic pro me Joan. Ern.

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. Ern. Grabe, Notis in Georgii Bulli Judicii Eccl. Cathol. Caput. v. vi. & vii. pag. 64. 'Quid vero, ' inquit, de eâ, quæ passionem, mortem, resurrectionem, &c. præcedit, Conceptione Jesu Christi ex Spiritu · Sancto, & Nativitate ex Maria Virgine, statuendum? ' An illam quoque, jam inde ab initio, Judæi ac Gentiles ante Baptismum sunt professi? Equidem de ipsis Ecclesia Christiana primordiis aliquantum dubi-' to, quod in nullo Catecheticorum, qui in Actis Apostolorum (52) extant, Sermonum, ulla vel conceptionis ex virtute Spiritus Sancti, vel nativi-' tatis ex Maria Virgine facta sit mentio, quod-' que nec universe Apostolos eam Judais vel Ethnicis prædicasse, neque hos illosve contra ipsam ' disputasse, ibidem legamus; uti quidem de re-' surrectione Christi factum constat. Haud vane igitur augurari licet, hujus mysterii propalationem ' pleniori Evangelii expositioni post Baptismum refervatam fuisse; vel quod omnibus in universum, ' tam Israelitis quam reliquis mortalibus, plane impossibilis videretur Virginis citra maris concubitum partus - vel quod non aque necessaria putaretur supernaturalis Christi conceptionis & nativi-' tatis notitia, ac passionis atque resurrectionis ejus Unde de priori non modò in nullis Apo-· stolorum sermonibus, de quibus ante dictum, sed ' neque in omnibus scriptis Evangelicæ Historiæ ' Commentariis, tractatum legitur; S. Matthæo " & Luca quidem illam prolixè describentibus, 'S. Marco autem prorsus tacente (ut de Joanne 'nihil dicam), cum contrà, posteriorem cuncti expressis 'verbis edisseruerint. Nullum verò est dubium,

(52) In Actis Apostolorum]
Ergo per Ecclesia Christiana primordia, intelligit Grabius totum
illud tempus quod Acta Apostolorum complectuntur, usque ad
biennalem Pauli Roma captivi-

tatem, inclusive; totum nempe Apostolicum ævum, quo Evangelium inter Judæos & Gentes ubique prædicabatur, & Ecclesiæ Christianæ fundamenta ubique jaciebantur. Cap. XLII. restitutum & illustratum. 515

' quin haud diu post ja Eta Ecclesia Christiana fun-' damenta, ac publicata prasertim Evangelica ὑπομνή-' μαζα, Judæi pariter ac Gentiles mirabilem Salvato-

' ris ex B. Maria Virgine partum, virtute Spiri-

' tûs S. editum, oppugnare cœperint, &c.'

C A P. XLII.

Ebionæi & ab Apostolis & diu post Apostolos in Ecclesia tolerabantur. Locus ex antiquis Constitutionibus Apostolicis allegatur.

I. A T verò non est improbabile, S. Lucam, primum omnium quos in Canone habemus Evangelicæ Historiæ Scriptorem fuisse, suum Evangelium simul & unà (ut Dodwellus, Joan. Alb. Fabricio Bibl. Græcæ lib. iv. cap. v. pag. 135. non contradicente arbitratur) cum Actis Apostolorum, jam sub finem ævi Apostolici edidisse; cum nempe jam inde à principio plena esset Ebionæorum, uti postea vocati fuere, Ecclesia Christiana; edidisse autem in gratiam Theophili, illustrissimi quidem viri, sed tamen unius hominis, non verò ut Ebionæi è Republica Christiana proscriberentur. Qui etiam, cum Paulum Apostolum, & per consequens ejus cooperarium Lucam rejicerent, & inter alia Evangelia, antequam Lucas suum ederet, conscripta, extaret Evangelium Hebraicâ linguâ, ex publica orali prædicatione Matthæi Apostoli, à quopiam ejus Auditore minus accurate confarcinatum, quod secundum Matthæum appellabatur, in quo nulla mentio miraculosæ Christi conceptionis erat, (eam enim publicè Apostoli & Evangelistæ non annunciabant, ut etiam ex Thaddæi apud Agbarum Regem Regem Edessæ prædicatione liquet), adeòque Luca Matthæus opponeretur; hinc ipsi Matthæo Apostolo data est ansa, ut ipsemet Græca lingua, in usum omnium, Evangelium quale nunc habemus, conscriberet, & Lucæ Evangelium confirmaret. Nec Marcus ullam sui Evangelii, circa illud ipsum tempus, ut ex fine ejus Evangelicæ Historiæ constat, conscribendi habuisset causam, nisi ut ostenderet, Conceptionem illam ex Spiritu Sancto, non fuisse partem publicæ Apostolorum & Evangelistarum prædicationis, adeoque nec articulum, ut jam diximus, tunc ad salutem creditu absolute necessarium; tale enim conscripsit Evangelium, quale Apostoli publice (53) & Petrus in specie, prædicabant. [Quod Ebionæis, ut testatur Epiphanius à nobis supra p. 319. allegatus, gratiffimum fuit, eique cunc cum à Marco editum esset applaudebant.] Atque ideò etiam post Apostolorum tempora, pro Christianis in Ecclesia tolerandis habebantur, ut ex illo celebri apud Justinum Martyrem in Dial. cum Tryphone loco, pag. 267. est manifestum. Georg. Bullus magno conatu frustra convellere nititur Judic. Eccl. Cath. Append. ad cap. vii. & violentam ei infert manum, vocem iuelips, quia sux hypothesi est contraria, in viperige mutans, confutatus etiam à Celeberr. Clerico Hift. Eccl. ad Ann. cxl. 6.9. & Cui quidem vir Clariff. Styanus Thirlby pro Bullo respondit, verum sunt quæ Thyrlbio reponi, & præterea plura in hanc rem afferri possent. Quod fortasse aliquando siet; & inde adhuc magis feritas & furor viventium post Justini Martyris fata, Orthodoxorum patebit, qui utut probè scirent Ebionæos in Ecclesia Apostolica, & post Apostolorum decessum, quoad crassum licet de Conceptione Christi ex Josepho errorem, diu fuisse toleratos sed ipsimet Ebionæi, quia Gentibus jugum Mosaicum

(53) Quâ in re potissimum sistat, docet etiam H. Grotius prædicatio Apostolorum con- Epist. cxliii.

impone-

Cap. XLII. restitutum & illustratum.

517

imponebant, cui illæ colla subdere nolebant, ab iis sese excommunicabant ipsos etiam Nazaræos ac Artemonitas Christi conceptionem ex Spiritu Sancto, credentes, ex Ecclesia Christiana eliminare sint ausi; quod ante Zephyrini Episcopi Romani Papatum, accidisse nego. Confer Samuelis Przipkovii Cogitationes in cap. iv. 1 Epist. Joannis, pag. 355. Theodotum enim Coriarium folum, non omnes Artemonitas, adeóque non quasi ob Artemonis merè doctrinam, sed sub alio prætextu Victor ejus proximus decessor, & ipse jam opinione de Deo præexistente incarnato imbutus, excommunicaverat. Cum verò Ariani, teste Eunomio in Apologetico, Photinum Artemonitam non excommunicaverint, Episcopatu eum privasse contenti, non videntur Nazaræi & Artemonitæ a merè Arianizantibus ante Arium, fuisse excommunicati, sed ab iis potissimum, quos Paracletus Montani jam faciebat instructiores, & Christum partem Dei ipsius essentia aut substantia esse docebat. Quo spiritu Montanistico & Victor iste Romanus Episcopus, indicante ni fallor Tertulliano, & Zephyrinus, itidem natione Afer, afflatus fuisse videtur. Magis autem talis Christus Montanisticus à Nazaræorum & Artemonitarum Christo distare & differre videbatur Montanistis. quam ut Nazaræi & Artemonitæ, nedum Ebionæi, ab eis tolerari possent. Irenæus in Ebionitas solos palam invehitur; Nazaræos & Artemonitas, licet ei proculdubio displicerent, adhuc toleratos, clarè ac expresse damnare non audet. Jam quidem & Ignatius, ab Usierio & Vossio editus, in Ebionæorum Judaizantium sententiam invehitur, & Christi ex Virgine nativitatem iis inculcat; sed & Paulus Apostolus in Epist. ad Galatas, &c. eos qui Christum cum Mose miscebant graviter reprehendebat; num vero eos propterea reipía excommunicabat, & ex Ecclesia Christi pellebat? Si autem pepulisse dices, pepulit non ob sententiam de Christo ex semine Lla Josephi Josephi derivato, ejus enim nulla est in hac Epistola mentio, sed quod Ceremonias Legis Gentibus ad salutem consequendam necessarias esse contenderent. Vehementer quidem & crassè errabant, quod Jesum Nazarenum ex Josepho deducebant, sed generationem ejus ex Deo apud Jordanem, sanè illustrissi-

mam, confitebantur. II. Quo autem magis furorem illum Veterum Orthodoxorum sentias, facit celeberrima illa Epiphanii observatio Hær. lxx. extitisse nempe adhuc ejus tempore Apostolicam Constitutionem de ratione celebrandi Paschatis talem, Vos temporum rationes ne subducite: sed eo tempore celebrate, quo fratres vestri oi du mellouns qui sunt ex circumcisione. Cum iis itaque Pascha peragite, & quamvis aberrent ipfi, nihil id vos curate. At verò in Apostolicis, ut vocantur, quales nunc habemus Constitutionibus, non modo nihil tale reperias, verum etiam lex huic è diametro contraria lib. v. cap. xvi. promulgatur, Oportet ergo vos, fratres, - dies Pascha accurate, & cum omni diligentia post aquinoctium celebrare - caventes ne cum Judais festum observetis, esquia zag xouvevia nuiv NYN Tròs duris, nulla enim NUNC est nobiscum cum illis communio. Fatemini ergo ipsimet, & æternum execrandæ temeritatis vestræ erigitis monumentum, nempe secessionis vestræ nunc i. e. post Apostolorum Apostolicorumque virorum tempora, & flante jam Spiritu Montani, ab eorum communione, cum quibus antea omnes Christianos gentiles, Apostolica fidei & consuetudinis tenaces, communionem habuisse, ipsimet verum quidem, sed stultissimè contra vosmet ipsos, affertis testimonium. Curastis probè boni viri! Apostolis Apostolicisque viris cautiores & sapientiores & instructiores! Quos Constitutiones illa veteres, propter fidem in Christum, fratres qui sunt ex circumcifione, vocabant, hos ista recentiores Judaos simpliciter, appellant. Et sic ipse iste Epiphanius Hæres. xxx. §. 7. de omnibus finè discrimine Na-

zaræis,

zaræis qui certè Jesum Christum Salvatorem suum ex Spiritu S. conceptum credebant, nec ceremonias Mosaicas, ipsi eas observare contenti, aliis obtrudebant, न्ये नवंगीय, inquit, लंगेर रिश्वांत में हे रहेर हैं महत्व, हिcundum omnia Judai sunt & nihil aliud. Judaismum verò ipsis objicit, non tam propter ritus eorum Mofaicos, quam quod Christum ab æterno Deum fuisse, & ante Mariam præextitisse non crederent. Nam sic etiam Paulum Samosat. & Photinum eorumque affeclas, quos non ex circumcifione, nec ritibus Mcsaicis deditos, suisse optime norat, Judaos pro suâ moderatione vocat. Hæres. lxv. § ii. viii. ix. & Har. Ixxi. (iv. Primo loco dicit: & Der menos leggy Two ไม่สิ่นพบ หลุมใหนล์ของ, สิลปละอุง ไม่สิ้นเอง หมุทริท์ของโลง นุ้ โลนองฉกังนง, under Etregor ovles. Athanasius verò de Decret. Nic. Synod. etiam Arianos novos Judaos & Caipha difcipulos appellat. Vide iterum furorem & feritatem! Sie tamen & alii eorum temporum Vitrici, paucissimis forte exceptis, erant animati. Non sic, ut jam observavimus, Apostoli Apostolicique, diu post Apostolorum tempora, viri.

C A P. XLIII.

Secessio Gentilium Christianorum à Judæis Christianis, ingentia mala toti Christianitati peperit. Ignorantia linguæ Hebrææ gravium errorum in Antiquitate origo. Epiphanius num rectè Photini explicationes Scripturæ exhibuerit?

I. Curastis, inquam, probè boni Viri, qui omnes Christianos Judaicæ gentis, ex Ecclesia Christi eliminastis! Cum enim Gentiles Hebraicæ Ll4

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. linguæ studium, si paucissimos postea, sed jam præjudiciis Platonicis de Logo in transversum actos, excipias, negligerent, adeoque Vetus Testamentum in ipso fonte consulere haud possent, nec cum Christianis è circumcissone, à quibus sensum Scriptura & idiomata Hebraicæ linguæ exactius edoceri potuissent, conversarentur, in errores turpissimos labieos oportuit. Ex gr. cum uno loco, Dixit Dominus Domino meo sede à dextris meis; altero verò, Pluit Dominus à Domino, legerent, etiam hic de distinctis ab invicem Dominis rem esse, & Filium à Patre sulphur & ignem pluisse confidentissimé asserebant. Sic fane argumentatur inter alios Epiphanius contra Photinum Hær. lxxi. § v. Cum tamen inspectio ipsa Textûs Hebraici doceat, magnam utriusque loci differentiam; priori quidem loco agi de Jehova (Deo Patre) qui dixit LAdonaji Domino Davidis (Messiæ tunc futuro;) altero verò Jehovam à Jehova, id est, Jehovam à se ipso de cœlo pluisse, & merum esse Hebraismum (vid. Grotium in Luc. iii, 19.) qualis ex gr. 1 Reg. viii. 1. reperitur, ubi Salomo Seniores Israelis ad Salomonem, id est, ad seipsum, congregasse dicitur. Qui locus infideliter nunc in Vulgata versione translatus extat, Tunc congregati funt omnes majores natu ad Regem Salomonem. licet non omnia idiomata linguæ alicujus in ejus versione observari possint, illud tamen ex quo intellectus aliorum locorum dependet, exprimi hic omnino debuit; aut etiam alia illa loca simili modo vertenda fuere.

II. Deinde eadem ignorantia Hebraismi, etiam erat in causa, quod Veteres Unitarii gentiles, non omnes objectiones adversæ partis commodè solvere potuerint. Locum enim ex. gr. istum, Pluit Dominus à Domino, Photinus Latinæ tantum & Græcæ linguæ doctus, in Epiphan. Hær. lxxi. § ii. ita (si tamen Epiphanio credis) explicabat, quod Verbum in Domino (in Deo Patre) existens pluerit à Domino (à Deo

Cap

De

bus

ban

pha

dix

rùn

pro

ter

me

niu

po

bur

(à

 D_0

pli

ma

go

p.

D

m

ha

au

qu P

D

p

ir

11

li

t

i

P

Cap. XLIII. restitutum & illustratum.

Deo Patre.) Quâ responsione incommodâ, & similibus fortè aliis, Orthodoxi in errore suo confirmabantur, & Unitariis hac occasione insultabant, Epiphaniusque ibidem § v. Photino respondet, dixit, Verbum Domini, sed Dominus à Domino. rum ea tantum ex Photino, & aliis Unitariis alibi, profert, ad quæ Orthodoxi facillimè respondere poterant. Validissima autem alia Unitariorum argu-

menta filentio præterit.

I.

n

æ

-

S

is

it

IS

2

.

1

S

C i,

III. Quanquam & hic dubium est, num Epiphanius responsiones Photini rectè fideliterque proposuerit. Nam § ii. imputat ipsi quod dixerit, Verbum quod est in Domino (in Patre) pluisse à Domino (à Patre.) Hic verò § v. pro Verbo quod est in Domino, ponit Verbum Domini, tanquam Photini explicationem. Inter quas tamen duas enunciationes magnum discrimen esse potest. Per Verbum vel Logon diversas res intelligebat Photinus, ut ex supra p. 78--82. allatis liquet. Statuebat ille Verbum in Deo (Patre) Dei nempe sapientiam & potentiam mundi creatricem, quod Verbum in Christo postea habitasse dicebat. Statuebat etiam Verbum Domini aut Dei Verbum substantiale, à Deo Patre distinctum, quale Verbum fuit Christus ipse, sub novo Fædere. Poterat etiam cum Philone Angelos Noyes aut Verba Domini vocare. Si ergo dicebat Verbum Domini pluisse à Domino, poterat hic per Verbum Domini intelligere Angelum illum Domini per quem Dominus, Deus Pater, sese Abrahamo & Lotho peculiari ratione revelaverat, & in quo nomen Dei erat, ac appellabatur Jehova Kueios, qui ipsum Deum Patrem repræsentabat; poterat inquam dicere, quod is à Domino de cœlo, id est, de aere superiore, pluviam igneam in Sodomitas emiserit, potentia ab iplo Deo (Patre) sibi concessa. Cum vero verba illa Dei, Faciamus hominem &c. exponeret, poterat dicere Deum Patrem, Verbum quod in sua mente & proposito erat, (Verbum quod erat in Domino) Filium futurum. futurum, qui nondum erat Filius (ut ipse Epiphanius § ii. Photinum dixisse testatur) allocutum suisse, sensu nempe mystico aut Prophetico; quia demum per Filium istum futurum, humanum genus ad suam imaginem persectè facere decreverat. Quo etiam modo Barnabas in Epistola, istud Dei dictum explicavit. Verosimilile itaque est, Epiphanium distinctas istas Verbi significationes, à Photino usurpatas, consudisse. Nam non est adeo credibile Photinum virum doctum & acutum, in explicationibus horum locorum Faciamus hominem; Pluit Dominus à Dominu adeò ineptiisse, ut ipsi malignus impingit adversarius.

Cap 'El

1

(4)

' ill

s eff

vi

1 m

post

caro

fed :

Cler

neg

111 (

Chr turo post veni

priu carn rat

fpir:

carn

exer E

fer nu

an

re

(50

lierus fed 3

qui 2 script

ectu

tota

nunc

terun

DUS

C A P. XLIV.

Explicatio loci Clementis 2 Epist. ad Corinth. Unus Christus ille Dominus, ille qui nos salvavit, qui quidem est primarius Spiritus, erat caro, allusione ad Joan. i. 14. factâ.

Subjungamus etiam insignem locum ex Antiquitate Ecclesiastica, qui hucusque dicta non parum consirmabit, & simul quoque erit indicio, non
Faustum aut Lælium Socinum suisse primum, qui
exordium Evangelicæ historiæ Joannis, de initio
temporis Evangelici exposuerit. Extat is in Secunda, prout dicitur, Clementis ad Corinthios
Epistola cap. ix. 'Et nemo vestrum dicat, quod hæc
caro non judicatur neque resurgit. Agnoscite in
quo servati estis, in quo visum recepistis, nisi dum
in hac carne estis. Oportet ergo vos carnem sicut
templum Dei custodire. Quemadmodum enim in
carne vocati estis, ita in carne (ixinos) venietis.
Ess

Els Xerses à Kueros, à owoas nuas, wu uir (54) to resolor ' मण्डण्या, हेर्रण्डी व व्यंद्र, में इस्लंड मार्येड हेर्र्य प्रहत्त्रण इस्लंड में म्याहंड 'in τάυθη τη σαρκί απολη-ρόμεθα τον μιδόν. Unus Christus 'ille Dominus, ille qui nos servavit, qui quidem est primarius Spiritus, erat caro, & sic nos vocavit: sic etiam nos in hac carne mercedem recipiemus.' Gottifredus Vendelinus ita vertit verba posteriora, qui nos salvos fecit, cum prius esfet Spiritus, caro factus est, & sic nos vocavit: * Sic & nos &c. sed à mente & scopo Scriptoris longissime aberravit. Clemens iste contra eos qui carnis resurrectionem negabant disputat, & ostendit, nos quemadmodum in carne fuimus servati & vocati, & in carne Jesu Christo paruimus vocanti, ita etiam in carne venturos esse, nempe in regnum Dei; statim enim postea addit: Diligamus ergo nos invicem ut En Swyler veniamus omnes in Regnum Dei; unde patet & illud prius thewords venietis, indicare, nos in regnum Dei in carne venturos esse. Quia vero objicere quis poterat: Imò in Regno Dei erimus meri Spiritus, sive spirituales, cur ergo dicis nos in Regnum Dei in carne venturos esse? respondet per appositissimum exemplum ipsius Servatoris nostri Jesu Christi: Ecce, inquit, Christus Dominus noster, qui nos 'servavit, qui nobis in exemplum datus est, qui nunc Spiritus est, imò præcipuus Spiritus, caro antea erat, & in carne existens nos vocavit in regnum Dei; sic & nos in carne mercedem reci-

(54) 'Ων μεν) Conjecit Mellierus Clementem non ων μεν, fed ων νῦν τὸ πρωτον πνεῦμε, qui nunc est pracipuus Spiritus, scripsisse. Nec vana est contectura; cùm etiam absque hôc, tota argumentatio Clementis τὸ munc supponat. Sed scripta veterum per tot falsariorum manus transiere. Quis dubitaret

1

0

.

S

C

11

m

ıt

in is. de nostro sensu, si hæc vocula vũ v nunc adhuc extaret? Proinde corrumpenda suit; proinde loco ejus μὲν suit ponendum.

* In versione Vendelini legitur, & sic nos, quæ aut transpositio est verborum fortuita mendosaque, aut Græci textûs versio fallax, & insida.

Cap.

poug

tian

iii.

quide

Scam

Paul.

& Euc

elii

Bulli

voces

quia

rium

OX 7

caret

igni

mens

dig

in

præ

figu

con

fide

est p

naxi nt de

ninus n re tur;

i Coi

12. g

os i

ante

dhu

nagi

urre

' piemus; prout nempe Christus ipse in carne eam recepit, in carne resuscitatus, & factus tamen ' nunc Spiritus præcipuus. Non itaque ista secum pugnant. Poteritis etiam vos Spiritus immortales effici, etiamsi caro sitis, & in carne in reg-' num Dei venturi sitis..' Vides quam egregie ista cohæreant, quam appositum sit hac ratione exemplum Jesu Christi, quod adducit Clemens. Aft, finge ipsum de Incarnatione loqui, prout locum istum Vendelinus vertit, frigida certè & futilia erunt quæ vetustissimus iste Christianus hic protulit. Nonne quando dicit sic & nos, manifeste nos comparat cum Christo ea in re quam de Christo hic asserit? Jam verò si hoc vult, Christum suisse antea Spiritum & postea incarnatum, tum profecto non poterat dicere sic & nos, &c. Deinde, cum de resurrectione carnis & de statu nostro futuro loquitur, atque exemplo Christi rem vult illustrare, non id dicere debebat, quod Christus antea spiritus cum esset, postea caro est factus; quid enim hoc ad rem? fed potius eum qui antea caro erat, spiritum nunc, post resurrectionem & in colum ascensionem, factum esse, quemadmodum & nos, qui nunc caro fumus, postea erimus spiritus, dicere debuit, & revera dixit.

C A P. XLV.

Explicatio ista, contra Joan. Ernestum Grabium defenditur.

I. LUCAS Mellierus in Tractatu qui dicitur: Fides primorum Christianorum, ex Barnaba, Herma, & Clemente Romano demonstrata, exempla quadam attulit & ex S. Scriptura, & ex utraque Clementis ad Corinthios Epistola, vocem recorror ibi quoque

n

m

1-

1-

t,

m

ia t.

0-

e-

ea

on r-

ir, id

m n?

1C,

m,

re-

ra-

ur:

ux-

le-

ibi

que

moque pracipuum aut pracipue significare. Nempe tiam in hac secunda Clementis Epistola supra iii. dicitur : महळ्का மो ठैम नेथलेंड को दिल्लाह &c. præcipuum midem, quod nos qui vivimus, mortuis Diis non sacriscamus. Et in prima Epist. § xlvi. Epistolam Beati Pauli Apostoli in manus sumite, τὶ πρῶτον ὑμῖν ἐν ἀςχῆ Evappenis Eyeater quid pracipue vobis in initio Evanelii scripserit. Joan. Ern. Grabe in Not. ad Georg. Bulli Def. Fid. Nic. p. 62. b. dicit hoc ultimo loco ocem mewn non significare pracipue, sed primum, quia additur in principio Evangelii. At verò contrajum ex hoc addito concludendum est. Si enim hic 10x πεῶτον primum aut præterlapfum quoddam fignifiaret tempus, quod etiam To in principio Evangelii ignificat, tunc idem bis in uno loco dixisset Clenens. Deinde dicit: 'istam quam ibi Clemens indigitat reprehensionem Corinthiorum ob diversa in Petrum, Paulum aliosque studia, non fuisse pracipuum, de quo Paulus ad Corinthios scripsit; siquidem alia majoris momenti in eadem Epistola continentur, veluti demonstratio resurrectionis fidelium &c.' Sed Grabius ignorat elenchum. Aliud et pracipue, aliud verò, præcipuum quid, & rem naximi momenti, scribere. Quandoque res exigit, t de re præcipua minus præcipue scribamus, & de re minus præcipua vice versa præcipue. Quando nempe re minus præcipua frequentius & a pluribus peccaur; in præcipuâ verò non item. Testatur Apostolus Cor. i. 12. totam Ecclesiam, excepta domo Chloes, diversas factiones fuisse scissam; Capite verò xv. 2. quosdam duntaxat resurrectionem mortuorum nealle. Hinc est quod præcipuè & statim in factioos illos & schismaticos invehatur; istam verò neantes, ad finem ferè epistolæ reservet. Ne dicam, dhuc quæri posse, utrum majoris sit momenti & nagis præcipuum; Schismatine totius Ecclesiæ ocurrere, an verò aliquot fratrum errorem, resurrectionem

or

Gı

vei

liu

Cù

De

hor

effe

mu

ref

eti

cor

ritu

qui

&

de

non

acc

mus

lum

etia

fan

enin

ita

fia I

mus

aliqu

exer

Miff

men

ratio

Neg

obje

Si

pr

ad

Je

I

rectionem carnis negantium, salutem interim tamen animæ post mortem, statuentium, refellere? Non enim Sadducæi aut Epicuræi inter Christianos esse poterant. Schisma etiam, contra charitatem, virtutum maximam, peccat; salutem verò nobis citra resurrectionem carnis obtingere, error est tantummodo mentis. Adeoque nullam rationem negandi habuit Grabius, vocem recipuè hoc Clementis loco significare pracipuè. Certe primum significare non potes, etiam proptetea quod i Cor. v. 11. pateat, scripsisse Paulum ad Corinthios literas ante istam quam habemus Epistolam, Schismata Corinthiaca perstringentem. In hac enim demum, non in illa priore deperdita, de schismate scripsisse, satis apertè ex i Cor. i. 11. colligi potest. Ergo ad Corinthios non primum sed

præcipue de schismate scripsit.

II. Unde verò, inquit Grabius, Christum hominem exaltatum à Clemente Spiritum dictum probabit Mellierus? Resp. i. Probavit ex Herma Clementis contemporaneo, vivente in eadem Ecclesia in qua Clemens Romanus, nam istum auctorem secunda prout dicitur, ad Corinthios epistolæ, pro ipso Clemente Rom, habebat Mellierus. Ita enim Herma ille Simil. ix. Volo oftendere tibi, quacunque Spiritul tibi ostendit, qui in effigie Ecclesia locutus est tecum: ill enim Spiritus, Filius Dei est. Unde apparet non inusitatum suisse Romæ, Christum exaltatum appellare Spiritum. Regerit Grabius: 'Hoc loco non Filius Dei, multo minus homo Christus Jesus, dicitur Spiri-' tus; sed contra Spiritus qui Hermæ apparuit, dicitu esse Filius Dei, quæ plane diversa esse nemo not 'videt.' Respondeo: Mellierus ista quoad sub jectam materiam, diversa esse non vidit, & nemo fortè, nisi oculis à Grabio commodatis, videt. Sive enim dicam: Volo declarare tibi quacunque homo qui dam tibi oftendit; ille enim homo quidam, Filius Martin Sylvestri Grabe est; sive dicam: Filius enim Martin Sylvestri Grabe, est ille homo quidam, utrolibet mod orati

0

n.

1-

ed

11-

oit

tis

ua

2

le-

nas

itu

ill

100

are

lius

iri

itu

non

emo

Sive

qui

rtin

rtin

node rati orationem convertam, utique filius Mart. Sylvestri Grabe dicetur & erit ille homo quidam. Sic & in verbis Hermæ, juxta priorem modum prolatis, Filius Dei omnino dicitur esse & appellatur Spiritus. Cum verò & ex Herma & ex reipsa pateat, Filium Dei à Jesu Christo homine alium non esse; ergo homo Christus Jesus ab Herma dicitur & affirmatur esse Spiritus. 2. Si Apostolus Paulus secundum Adamum, qui ipse homo Christus Jesus est, à mortuis resuscitatum, asserit fieri debuisse in corpore suo, aut, etiam quoad corpus suum, (nam de resurrectione corporis differit per totum xv. caput 1 Cor.) Spiritum vivificum ver. 45. potuit etiam iste Clemens, quicunque is fuerit, Christum hominem resuscitatum & exaltatum, appellare Spiritum. 3. Si locus iste de quo res est, in ista secunda Clementis Epistola, non nisi absurdissime, de illa incarnatione Christi accipi potest, prout jam vidimus & adhuc videbimus; fequitur nihil aliud hic per Spiritum quam Jesum Christum hominem exaltatum intelligi posse, etiamsi a nullo auctore alio ita vocaretur. Prout fane ipsimet nunc aliter de loco illo Herma, Ille enim Spiritus, Filius Dei est, sentimus. Omnino enim ita legendum esse putamus, Ille enim Spiritus, Ecclesa Dei est. Plura verò de hac emendatione habemus in alio Opere MS. Ubi & alia mutatorum aliquando falsatorumque Hermæ verborum adducimus exempla. Quod immediate post subjicit Grabius, mislum facimus; non enim omnia ejus & Irenæi figmenta, ac petitiones principii, redarguere animus est.

III. Dixerat Mellierus, Vide quam appositum sit hac ratione, exemplum Jesu Christi quod adducit Clemens. Negat hoc Grabius, & potius ad adversariorum objectionem confirmandam appositum esse dicit. Si enim, inquit, voluisset Clemens, Christum cum prius caro suisset, postea Spiritum sactum esse, ita adversarius retorquere potuisset: Quemadmodum Jesus caro existens, post mortem Spiritus sactus est,

ita

' ita & nos carne per mortem deposita toti Spiritus erimus, ac sine hac carne resurgemus.' Respon. 1. Si, quidem Christus ipse per mortem carnem suam in perpetuum deposuisset, & in carne non resurrexisset, imo anima ejus de cruce statim in cœlum avolasset, tum quidem potuisset adversarius iste instare, & Pseudo-Clementem proprio ejus jugulare gladio. Sed si verum hoc fuisset, non tam absurdus fuisset iste Clemens, ut contra se ipsum tale Christi exemplum urfisset. Atqui & Clementi, & adverfario isti, & omnibus Christianis, erat notissimum, Christum in carne resurrexisse, & in carne in colum ascendisse. Adeoque iste adversarius probè videbat, Christum, ex mente Clementis, non nisi post resurrectionem & ascensionem in carne factam, Spiritum factum esse; ergo nihil hic habebat quod in Clementem retorqueret, & unde objectionem suam 2. Si Christus non resurrexisset in carne, non potuisset dici post mortem Spiritus factus esse; quis enim ex. gr. unquam dixit, hominem carne per mortem deposità fieri animam? Num enim homo anima præditus, aut anima carne induta, per depositionem carnis sit demum anima? Cum ergo Christus dicitur post mortem spiritus factus esse, supponitur id factus esse non in Spiritu fuo naturali, non in animâ suâ, aut in Deitate quam ei adscribunt, sed in carne, nempe per immutationem carnis in Spiritum. Ergo si Christus post mortem factus est Spiritus, in carne priùs refurrexit necesse est.

IV. Deinde ursit Mellierus: Nonne quando dicit sic & nos, manifeste nos comparat cum Chtisto, ea in re quam de Christo asserit? Grabius negat hic nos cum Christo comparari. Istud, inquit, stro no sipasse sic o nos, respicit proxime præcedens negat hic argumentationem, In quo statu à Christo votati, ac vocationi ejus obedientes suimus, in eoden

etiam

0

fu

il

Ca

ja

ra

ha

eft

di

870

ve

qu

CI

Ch

mpe a

200

dic

fee

De

fic

biu

con

Aus

labo

&c.

cunc

facit

regni

catio

cùm

une

mu!

· loca

ut P

No

' etiam glorificabimur & mercedem accipiemus. Atqui 'in hac carne, &c. Ergo, &c.' Respon. Supponit Grabius id quod falsum est, &, quod Mellierus ipsi suggerere & concedere non debebat; nempe, verba ista ni sous nuas encinerer & sic nos vocavit, significare, o sic nos in carne existentes vocavit. Hoc sanè jam bis in proxime præcedentibus urserat. Dixerat enim, Agnoscite in quo servati estis-nisi dum in hac carne estis. Item, Quemadmodum in carne vocati estis, ita, in carne venietis. Ergo quando postea addit : Jesus Christus ων μ το τος ωτον πνευμα εγένε ο σάςξη ซาพร ที่แล้ร exalecev, & fic nos vocavit, jam in his ultimis verbis non dicit nos in carne vocatos, sed ipsum quoque Christum in carne existentem nos vocasse. De Christo solo hie maniseste agit, quando dicit, Unus Christus, ille Dominus, ille qui nos servavit, av uiv to πρώτον πνευμα έγενελο σάςξ, & fic (in carne existens) nos vocavit nempe in Regnum Dei. Nam quoniam dicit nos in Dei regnum venturos esle, tunc prosectò & vocatio ista, vocationem in regnum (55) Dei designat. Ergo etiamsi hoc dictum Clementis, he o nos, nihil nisi proxime antecedentia, o he nos vocavit, respiceret, talem revera, (non qualem Grabius ex malè intellectis verbis cudit Syllogismum) contineret argumentationem, In quo statu existens Chrisus nos in Regnum Dei vocavit, circa salutem nostram laboravit, & nos in regnum Dei pracessit; in eodem

(55) Vocationem in regnum, &c.] Per totam epiltolam ubicunque mentionem vocationis facit, intelligit vocationem in regnum Dei, aut eam huic vocationi necessariò includit. Sic cum cap. i. dicit: ' Nescientes unde & quomodo vocati sumus, & a quo, & in quem ' locum,' nempe in regnum Dei, ut postea cap. vii. exprimit: Nos nisi Baptisma purum &

n

n

45

le

us tu

te

n.

us e-

cit

ea

gat

iit,

ens

11-

U0-

dem

iam

'immaculatum fervaverimus, qua confidentia intrabimus in

regnum Dei?" Et cap. xii.

' Si ergo fecerimus justitiam coram Deo, in regnum illius

ingrediemur & promissiones accipiemus.' Conf. cap. v.

· Promissio autem Christi mag-' na & admirabilis est, atque

requies futuri regni ac vitæ

" æternæ."

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. statu etiam nos glorificabimur, & Christum in regnum Dei sequemur: Atqui nos in carne existens vocavit, in carne circa salutem nostram laboravit, & in carne nos in regnum Dei pracessit; Sic & nos in carne glorificabimur, & Christum, carne induti seu præditi, in regnum Dei sequemur.

V. Porrò, quod apprime notandum est, comparatio ista inter Christum & nos, non in his solummodò verbis, & fic nos vocavit, verum in toto isto Clementis dicto, Els Xersos o Kveros, &c. Unus Christus, ille Dominus, ille qui nos servavit, qui quidem primarius est Spiritus, caro erat, & sic nos vocavit, confistit; ut verba per se ipsa manifeste docent. Jam verò si juxta explicationem Grabii dicere voluisset: Quemadmodum Christus Dominus qui nos fervavit, cum antea effet Spiritus, intravit in uterum mulieris & factos est caro, ita & nos in carne refurgemus, & in regnum Dei in carne intrabimus, & in carue mercedem recipiemus; quam futilis, inepta & ridicula esset ista comparatio! Num ergo etiam Christus, in utero mulieris mercedem illam pro labore in carne suscepto sibi debitam recepit? Atqui ibi eximanitus est ut dicere solent, & laborem illum demum fuscipere incipiebat. Sensit hunc icum Grabius, & ne sensisse videretur, dicit: Obiter verò mentionem injicit Clemens, quod in carne vocati simus à Christo, ipso quoque carne vestito, cum prius Spiritus tantum esset; hac ' ratione dignitatem carnis indirecte extollens, ac ' novo ipsos telo feriens. Quidni enim nostra caro · Spiritu in alterâ vitâ superindui, ac simul cum eo consistere potis sit sutura, cum Christushaud dedignatus fuerit carnem induere? &c.' At verò contrarium verum. Nihil hic est indirecte à Clemente injectum, nihil obiter dictum. Cum magna sermonis vehementia & articulis emphaticis urget es Xeisos o Kueios o owous nuas, & hoc plane dicere vult: Christus ille Dominus omnium, Rex cœli &

terra,

Cap

terr

Do

cari

dit,

in (

que

qu1

cell

end

fing

quæ

fi it

enii

vato

tus,

nos tum

qui

effe nof

pte fact

Par

care

erg

me

mil

ftic

fed

tat

bo teb

Cl

co

gra ad II.

im

in

205

a-

m

2-

no

to

i-

t,

t.

20

-

e

1-

n

n

,

t

1

e

C

1

terræ, ille qui nos salvavit, &c. id est, licet tantus Dominus & ipse Salvator esset, attamen nonnisi in carne in qua resuscitatus fuit, & in cœlum ascendit, mercedem reportavit & factus est Spiritus, & in carne existens nos in regnum Dei vocavit, atque præcessit; ergo & nos ejus subditos & servos, qui per eum salvamur, non aliam nec aliquam excellentiorem quasi rationem in regnum Dei veniendi, nisi in carne & per carnem resuscitandam, fingere ac imaginari nobis debemus. Quæ autem, qualo te, emphasis esset in his verbis Clementis, fi ita ut Vendelinus ea vertit, legerentur? Sensus enim esset: Christus licet tantus Dominus & Salvator noster esset, tamen cum primum esset spiritus, caro factus est, & sic nos vocavit; ergo etiam nos in carne mercedem reportabimus. Non tantum hoc consequens nullo modo ex antecedente sequitur, sed & antecedens ipsum maxime absurdum esset. Quid enim hoc sibi vellet : licet Salvator noster esset tamen caro factus est? Atqui proptereà & per hoc Salvator noster est, quia caro factus est, ut Grabii Theologia docet, & ex Irenzo Parte i. cap. x. § 2. allegavimus, Salus autem quoniam caro: Verbum enim caro factum est, &c. Perinde ergo esset, ac si quis diceret : licet miles esset, tamen gladio accinctus ambulabat, & in exercitiis militaribus assiduus erat; licet Theologus esset, tamen diligenter Biblia sacra legebat; licet Scholalicus esset, tamen ludum literarium non negligebat, led scholam frequentabat. Nostra verò interpretatio & expositio hujus loci, nulla absurditate laborat, ut etiam Capite sequente evidentissimè patebit, & in jam dictis hucusque patuit.

VI. Jam quod ad dignitatem carnis attinet, quam Clemens, ut Grabius putat, incarnatione Christi; contra adversarios agens, extollere voluit; hæc gratis à Grabio dicuntur; gratis enim supponitur, adversarios propterea resurrectionem carnis negasse,

Mm 2

quod

5 32 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

quod eam resurrectione & regno Dei indignam, dignum autem salute æterná spiritum seu animam putassent. Quin potius, si ex istis adversariis quasivisses, an ita se res haberet, omnino dixissent, nullam hic haberi rationem dignitatis vel indignitatis carnis nostræ, in specie & absque anima consideratæ; cum salutem nostram æternam qued attinet, ea toti quanti quanti sumus, indigni planè simus, adeoque & anima nostra omnino sit indigna; sed merá Dei gratia & misericordia salvetur. Resurrectionem verò carnis ideò se negare, quia ea minime sit opus, & solo Spiritu seu anima salutem zternam adipisci eaque perpetuò frui possimus. Et, si isti adversarii incarnationem Christi credidissent, dixissent proculdubio, ex ea minime segui, nos in carne refurrecturos, & in carne in regnum Dei, ibi demum abolenda, esse venturos. Christus enim, dixissent, propterea incarnatus est, ut cum nostris Spiritibus carni unitis versari, nos eum audire & contemplari, ac doctrinam salutis ab eo percipere possemus; & ut in carne sua pro peccatis nostris Quod cum jam sit factum, jam nec pateretur. Christo nec nobis carne opus erit amplius, imo nec ipsemet Servator noster in carne resurrexisset, aut in cœlum in carne ascendisset, nist ut discipulos suos de veritate doctrinæ suæ & de salute sutura redderet certiores, cum viderent eum à Deo tertià die resuscitatum & in cœlos assumptum; quod fieri non potuisset, si Christi anima in carnem non rediisset. Ast sic salute nostra per Christi resurrectionem & in colum assumptionem ad oculum demonstrata, ecquid opus est ut etiam nostra caro resurgat, sine quâ frui optime posiumus falute sempiterna? Sed his rationibus, si iis usi fuissent, opponitur ex Clemente, nos in carne esse servatos, in carne luce Evangelii collustra tos, in carne existentes nos in regnum Dei, nulla mentione solius animæ salvandæ sacta, vocatos,

III

Ca

in

fert

tem

pro frui

ftru

ac

car

Ap

ulti

obt

me

& 1

niei quâ

trav

stea

que

ului quâ

nifi

hil

aut

dic

lon

At

Or

rest

hab

è

å

n

1

1,

S

E

e

S

C

C

t

S

2

.

d

n

-

is e

n

in carne versantes Christo vocanti paruisse & ei serviisse; carnem nostram, in qua Deus habitet, Dei templum este, & ejus custodiam ab omni pollutione, propter tantum hospitem qui in ea habitat, non frustra nobis injunctam esse; ipsum Salvatorem nostrum, talem licet Dominum, in carne resurrexisse ac in carne mercedem recepisse; ergo & nos in carne recepturos esse. Ratiunculas adversariorum nullà Scriptura nixas, contra ea quæ à Christo & Apostolis de salute sutura expresse audivimus, nos ultimo die in carne resuscitandos esse, ut salutem obtineamus, nihil prorfus valere; & stultum ac temerarium este, si nos servi & mancipia Christi, aliam & perfectiorem quafi rationem in regnum Dei veniendi nobis excogitare vellemus, diversam ab ea quâ ipse Dominus & Servator noster in illud intravit.

VII. Deinde ursit Mellierus, Clementem non potuisse dicere, Christum cùm prius Spiritus esset, postea factum esse carnem, nam sic desiisset esse id
quod erat prius, nempe Spiritus. Et contra omnem
usum loquendi esse illam vulgarem expositionem
qua verba Joannis à à hope saigt ipévele, volunt signisicare, Et Verbum caro factum est, cùm tamen nihil minus quam Verbum esse reipsa carnem factum,
aut in carnem mutatum esse, credere velint, sed
dicunt tantum, carni suisse intime junctum. Quod
longe aliud est, ut supra cap xxxii & xx. diximus.
At verò noster Grabius cavilium id vocat Mellieri,
Orthodoxæ doctrinæ intentatum, cui non opus sit
respondere; quia nempe nihil quod responderet
habuit.

Mm 3

CA P.

C A P. XLVI.

In ipso MS. Clementis legitur, Es Xeisde & Kigus & owoas sipas, &c. apparet que Pseudo-Clementem dictum illud Joannis Et Verbum caro erat, sensu Socini intellexisse.

A LLEGAT denique Mellierus, quod in Anglia à Viro eruditissimo, nempe Joanne Millio, qui illud celebre Alexandrinum exemplar, etiam in utraque Clementis Epistola contulerat, didicit; nempe in MS. ipfo, hoc loco non legi à Ingue Xgiste, &c. fed Eis Xsisds & Kugios & owoas nuas, &c. Et rem ita se habere, nos etiam ipsi postea vidimus, bis inspecto MS. isto Alexandrino Codice, humanissimi Viri Celeberr. Richardi Bentleji Regii Bibliothecarii permissu. Sed & Illustriss. Wakius Archiep. Cantuariensis, in margine sux Anglica Patrum Apostolicorum Versionis, observat, hoc loco extare in MS. Es Xgisds, &c. Sic & Clariss. Wottonus novissimus in Anglia Clementinarum Epistolarum editor ex MS. Codice posuit. Urget ergo hanc vocem & Mellierus, & sanè etiam ista jugulum ferit & versionis Vendelinianæ & explicationis Grabianæ. Vox ista es eandem hic emphasin habet quam Rom. iii. 30. & sumitur pro unus & idem; ut sensus sit, Unus idemque Christus, ille Dominus, ille qui nos servavit; qui est prastantissimus Spiritus, caro erat, & sic nos vocavit, sic etiam nos in hac carne mercedem recipiemus. Occurrere enim hac ratione, multa paucis complexus, voluit & illis, qui homines nunc carneos esse videntes, postea homines Spiritus vel spirituales fore audientes, cogitare & objicere poterant, & proculdubio objiciebant, alios & diversos plane futuros esse ab iis qui nunc in carne vivunt.

vivi nem care gine tian nim

i C Applegi

tale

ma, tuit ctus ejus imn

> run era licè nar fect

feque

nun

aminc Tratt eni

n per tur

nat

2

n

n

S

i

e

C

1

0

e

S

vivunt. Proponit ergo eis exemplum, Christum nempe Dominum nostrum, qui unus idemque & caro erat, & nunc est Spiritus, cujus etiam imaginem fideles portaturi, iidem qui nunc funt, etiam postea erunt, licet immutati. Immutandos enim testatur Apostolus, ita ut absorbendum sit mortale à vita, prout mors absorbebitur & abolebitur sis vixos ut nullum ejus amplius appareat vestigium. 1 Cor. xv. 51-53. 2 Cor. v. 4. 1 Cor. xv. 50, 55. Applica iterum hunc locum, prout in MS. rectius legitur, ad incarnationem Christi quam venditant, & iterum videbis verba ista ceteroquin appositissima, non nisi futiliter & ineptissime huc afterri potuisse. Christus enim, ut illi volunt, licet caro faaus, mansit tamen Spiritus qui antea erat, & caro ejus in Spiritum vel Logon neutiquam vel hilum immutata fuit; neque ullo modo, à carne ceterorum hominum (Hebr. ii. 17. iv. 15. Rom. viii. 3.) erat diversa; Spiritus seu Deitas ejus & caro, unita licèt cum invicem intimè, naturam suam & divinam & carneam, absque ulla immutatione sui persecte retinuere. At verò hic caro & sanguis Regnum Dei (illud nempe quod ei à Filio, finitis rois αίωσι των αιώνων Apoc. xi. 15. 1 Cor. xv. 24, 28, 51. legg. tradendum, infinite duraturum est) non pollidebit, sed in ictu oculi, veniens in illud regnum, immutabitur, ut docet Apostolus apertè, & corpus jam amplius non erit animale sed spirituale, cœleste & incorruptibile. Cui fini ergo Clemens iste, etiamsi Trinitarius fuisset, hic exemplum Christi incarnati attulisset, nisi planè ineptire voluisset? Exemplum enim debebat afferre personæ realem mutationem in altera & minore sui parte passa, & tamen eadem persona manentis; Jam verò, ut Grabius arbitratur, attulisset exemplum personæ, cui in ista incarnatione, in neutra sui parte, mutatio aliqua acciderat.

536 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

Quod si verò Clemens iste de Incarnatione Christi hic locutus non est, necesse est ut hæc verba Joannis is à hôpos oxigt exirelo, quæ manifeste respicit, sensu Socini, & Sermo caro erat, acceperit; adeóque & totum Evangelii Joannis initium de initio ipsius Evangelii, non de primo Capite primi libri Mosse exposuerit. Atque in hoc specimine videat Lector, quid de aliis, contra locos à Melliero ex Barnaba, Herma & Clemente Romano adductos & illustratos, Grabii objectionibus, judicare debeat, (hæc enum est omnium speciosissima), quas etiam in alio MS. opere consutavimus.

C A P. XLVII.

Paraphrasis 18 primorum Commatum Evangelii S. Joannis ex supra dictis concinnata. Andreas Osiander in explicatione ejus exordii Lælio Socino facem prætulisse videtur.

I. CUM Cerinthus veritatem Evangelii, à nobis Apostolis J. C. traditam, pervertere in locis à nobis dissitis, non desinat; & adeò in pejus proficiat, ut etiam ipsam Epistolam nostram, ei & reliquis ejus collegis Nicolaitis oppositam, novis sux Antichristianx doctrinx commentis & augmentis incrustare, ac in suum systema pessimumque sensum obtorto collo trahere audeat; age! declaremus pancis sensum genuinum Epistolx nostra, dum munere Apostolico sungentes, historiam Jesu Christiscribimus, ejusque adventum & potentiam mundo inculcamus:

Ver. 1. In principio erat
ille Logos,

Frustra Judæi, & si qui
eos sequuntur, Christum
adhuc

adhuc expectant, In principio Evangelii erat jam ille Logos, illa Ratio vita, prout Jesum Christum, Reparatorem humani generis, initio Epistolæ nostræ vocavimus, ubi, illa phrasi, Quod erat à principio, rem jam à principio temporis Evangelici prædicatam à nobis quoque prædicari indicavimus, simulque Cerinthi Christum coelestem merè spiritalem, (quem is nunc occasione Epistolæ nostræ Logon appellat) à principio Evangelii inauditum & longo poflea demum tempore excogitatum esse significavimus. Non ergo à Principio tanquam à Patre aliquo, ut delirat Cerinthus, & verba nostra pervertit, procesferat ille Logos. Contendit quidem vafer iste Antichristus, vocem Principii initio nostræ Epistolæ, de personâ quadam, patre Verbi, intelligi debere, de principio autem Evangelii intelligi non posse, cum Verbum Vita unà cum Jesu homine, non fuerit in ipso Evangelii principio manifestatum, sed Baptista Joannes multis diebus munere suo fuerit sunctus, antequam Jesus spirituale illud Verbum cœlitus apud Jordanem recepisset; sed fallitur ille ac fallit omnino. In ipso principio Evangelii, non Baptista Joannes, sed Ratio, Logos ille vita, homo Jesus, erat; prius quam Baptista, in officio suo magno constitutus; primaque res fuit in isto principio, unde ipsius Baptistæ munus & missio exorta est; ut adeo primoprimum tempus Evangelii, ab hujus Rationis constitutione & ordinatione, non à Joannis Baptistæ missione inchoari debeat

Et ille Logos erat apud Deum,

Er Ratio ista vitæ nostræ atque salutis, homo Christus Jesus, secundus

ille Adamus, non quidem simul cum Baptista in mundo publicè apparuerat, sed in cœlo, tunc cum Baptista prædicare inciperet, erat; erat inquam in cœlum tunc receptus, apud ipsum summum Deum, Creatorem mundi; non apud alium aliquem Patrem; prout Patrem issum apud quem issam Ra-

tionem

tionem vitæ suisse, in Epistola nostra diximus, Cerinthus de alio Patre, de sicto illo Principio & Monogene, ignoti & à Creatore diversi Dei Filio interpretatur. Erat, dico jam tunc in cœlo apud Deum: quod longè majus & excellentius est, quam si simul cum Baptista aut eo prius, in mundo publicè apparuisset; nam secundo Adamo, Rationi vitæ salutisque nostræ, quia omnis peccati erat expers, cœlum jam tunc debebatur, in quod etiam primus Adamus si non peccasset, absque ulla morte intercedente suisset receptus. Atque ista ipsa, ejus, ante mortem crucis, in cœlum receptio, eum probat secundum esse Adamum, Rationem vitæ salutisque nostræ.

ifta

nu

ex

pr

A

m je

C

fa

Su

I

q

i

e

L

f

Et Dei erat ille Logos. Et istius ipsius summi Dei, mundi Creatoris, Fi-

lius atque Legatus erat iste Logos, Ratio vita nostra, ipse homo Christus Jesus, quod Cerinthus cum suis homodoxis impiè negat.

Ver. 2. Hic erat in principio apud Deum. Hic, inquam, ipse Logos vitæ secundusque Adamus, snon alius aliquis,

à Cerintho & cæteris Antichristis, substitutus Logos aut Christus merè spiritalis, aut Monogenes ab homine Jesu diversus] erat apud summum Deum, Patrem suum, in principio Evangelii; adeóque non opus erat, ut in eodem illo principio, aliquis merè spiritalis Christus aut Logos in Jesum hominem descenderet, Deum antea ignotum, quem illi singunt, ei & per eum aliis revelaturus. Ipsa, inquam, ista Ratio vitæ nostræ, quam in Epistola Jesum Christum esse declaravimus, suit in cœlis apud Deum Patrem, & quæ nobis nunciavit, in ipso cœlo à Patre suo percepit.

Ver.3. Omnia per ipsum
fiebant.

Omnia itaque quæ nobis salvandis erant necessaria, quæ Evangelii

exhibitio & propagatio in mundo requirebat, per istam

istam Rationem vitæ * secundum illum Adamum siebant, & implebantur: perfecta ejus fuit & omnibus numeris absoluta obedientia, & voluntatis paternæ executio; omnia mandata Dei perficiebat; omnis præconum Evangelii, Joannis Baptistæ & aliorum Apostolorum Evangelistarumque ordinatio, omnia miracula & virtutes per ipsum fiebant; ut omni rejectione dignus sit Cerinthus, qui nobis alium Christum coelestem, Jesu ex Maria nato justiorem, sanctiorem perfectioremque, & Deo magis placentem obtrudit, qui miracula & virtutes & omnia ad Evangelium pertinentia perfecerit.

Et sine eo ne unicum qui- Neque Ratio ista ner-

Junt in eo.

dem fiebat eorum qua facta vis alienis mobile lignum erat, non merè passivè sese habebat; prout a

Damone aliquo obsessus homo, & sui plane impos; quod Cerinthus de homine Jesu asserit, per Christum spiritalem occupato. Nihil omnino eorum, quæ in ipso & per ipsum agebantur ac fiebant, absque ejus consensu, voluntate & directione effectum fuit.

Lux hominum.

Ver. 4. Hic ipse Vita Iste ipse Logos erat erat, & illa vita erat illa vita nostra, quia Ratio erat salutis nostræ, prout primus ille Adamus fuit

nostra mors. Iste, inquam, vita erat; non ille ficus Cerinthi Monogenes, in Christo aut Logo mere spiritali habitans. Et ista vita manifestata, ac salus humani generis æterna, erat illa lux hominum quæ eos illuminabat, non illa fabula de ignoto quondam, & nunc demum temporibus Evangelii revelato Deo.

Ver. 5. Et Lux illa in tenebris lucet, & tenebræillam non comprehenderunt.

Et ista Lux adhuc lucet ac splendet in tenebris hujus mundi, nec à tenebris est comprehensa, victa at-

que suppressa; quemadmodum de suo Logo docet

* Vide supra, cap. xxi. § v.

Cerinthus,

Initium Evangelii S. Joannis Pars II. 540

Cerinthus, lucem nempe illam à Jesu diversam, quæ per Jesum hominem aliquandiu luxerat, non tulisse amplius tenebras & cœcitates hominum invincibiles, sed tandem tædio affectam, Jesum suum deseruisse, lucere in mundo desiisse, & ideo ad suos patres revolafle.

Ver. 6. Erat homo missus à Deo cui nomen erat quos ista vita nostra lu-Foannes.

Unus ex hominibus menque illuminabat, apparuerat tunc ille Bapilla

077

mi

da

ir

ra

b

n

0

n

P

p

P

8

tista Joannes, ab eodem Deo Creatore, non ab illa ficta ignotaque Principalitate missus; à quo prius nos de ista Ratione Vitæ æternæ audivisse, quam eam viderimus & contemplati fuerimus ipfi, fignificavimus in Epistola.

Ver. 7. Hic venit in testimonium, ut testaretur de illa Luce, ut omnes crederent per eum.

Hunc Joannem, quod prius quam illa Lux publice lucere, & priùs quam Jesus Christus, Evangelium palam prædicare cœ-

perit, Jesusque ab eo Baptismum susceperit, & tunc demum Spiritus ille cœlitus in Jesum descenderit; Cerinthus homini Jesu Christo, isti Luci & vitæ salutique nostræ impiè præfert, & Joanne inferiorem fuisse dicit. At verò is tantummodo testis à Deo missus erat, ut nobis Jesum esse illam Lucem hominum testaretur, ut omnes per Joannem (quem Prophetam ese credebant) ad Lucis hujus cognitionem ducerentur.

Ver. 8. Non erat is ea Lux, sed (erat) ut testaretur de ea Luce.

Non erat Joannes illa Lux hominum, fed erat, existebat & apparuerat in mundo, in eum folum-

modo finem, ut testaretur de illa Luce, eamque nobis monstraret. Quo sanè elucescit eum ista Luce emnino fuisse inferiorem.

Ver. 9. Erat illa Lux, illa vera, quæ illuminat omnem hominem veniens in mundum.

mul ac in mundum venit, & in eo apparuit, omnem hominem, nulla natione excepta, & non folos Ju-

daos illuminare coepit.

Ver. 10. In mundo erat, o mundus per eam fiebat, of mundus eum non cognoscebat.

Erat, inquam, in mundo isto, apparuerat & splendebat ista promissa & expectata Lux, quæ vierat hominum; &

Erat enim in mundo &

apparuerat mox illa Lux,

illa perfecta Lux, quæ si-

mundus qui jam tunc, propter peccatum Adami & posterorum ejus, universus interiturus & moriturus ac destruendus erat; per eam lucem ac vitam ab interitu præsentissimo liberabatur, nova mundi duratio constituebatur, & tempora mundi prolongabantur; & tamen mundus Logon istum Dei, Rationem vitæ totius humani generis, talem tantumque Creatorem, factorem & fundatorem fuum, non cognoscebat; licet talis mundi factura per vaticinia Prophetarum ei fuerit adscripta & prædicta.

Ver. 11. Ad sua propria veniebat, & ejus pro- ad illum ipsum suum prii cum non recipiebant.

Quid dico de mundo? populum peculiarem, ad Judæos, Logos iste Rex

& Dominus corum, utpote hæres & filius Davidis, sepius accedebat, iisque primum apparebat; nec isti tamen eum recipiebant, sed velut supposititium & impostorem rejiciebant, quia nullam potestatem carnalem & opes mundanas ab eo expectabant.

Ver. 12. Quotquot auejus.

Erant tamen jam tunc, tem eum recipiebant, dedit utut aliorum respectu pauipsis potestatem liberos Dei cissimi, qui ipsum agnosfieri, credentibus in nomen cebant & recipiebant, quibus magnam & omni mundana majorem Logos

iste vitæ (non ille sictius Cerinthicus Pater, Monogenes 542 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

nogenes à Jesu Christo diversus) contulit potestatem, ut licet non omnes liberi Abrahami secundum carnem essent, liberi tamen ipsius Dei, & Regni ejus hæredes sierent; solam sidem in se synceram ab iis eo nomine requirens, cujuscunque gentis & nationis essent.

Ver. 13. Qui non ex sanguinibus, neque ex voluntate, carnis, nec ex voluntate viri, sed ex Deo sunt generati. Qui proinde filii Dei facti ac generati sunt, non ex diversis sanguinibus, aut seminibus, nempe patris & matris terrestris, non ex volunti

e

CI V

J

PF

à

il

V

el

fe

n

n

ce

ba

te

772

ac

ne

di

ri

qu

CC

pu

fa

ne

fu

in

eji

aci

gri

do

tate carnis (*) alicujus Hebræi cum alienigena serva commixti, eamque populo Israelitico inserentis; non ex voluntate viri alicujus gentilis, qui circumcissone suscepta, etiam cum familia sua, si quam habebat, populo Dei adscribebatur; sed per Spiritum Dei à Deo ipso descendentem. Prout & ipse iste Logos, non ex sanguinibus illis, non ex carne aut viro aliquo, sed ex ipso Deo apud Jordanem generatus suit.

Ver. 14. Et Logos ille caro erat, & habitavit in nobis, & contemplati sumus gloriam ejus, gloriam tanquam Unigeniti à Patre, contemplati sumus (**) plenum gratia & veritate.

Et Logos ille, quem Cerinthus non fuisse carnem verumque hominem, sed in Jesum hominem, in carnem, venisse, & aliquandiu in eo habitasse singit; imo nec Logon ipsum, sed ejus sicti-

tium Patrem, nempe Principium, vitam aut rationem vitæ esse docet; iste ipse, inquam Logos vitæ Christus (ne vos Cerinthus & Docetæ seducant) caro & verus homo erat, prout alii silii Dei, carnis & sanguinis particeps sactus, adeoque nobis, excepto peccato, secundum omnia similis, quod magno nobis est sola-

(*) Paraphrasis Verborum, non ex voluntate carnis & viri, est Joan. Clerici.

(**) Contemplati sumus Paventhesin evitamus, & ideo πλήpn non πλήρης legentes, ante vocem πλήρη vocem εθεασάμε. Θα (contemplati sumus) subintelligimus & repetimus. tio. Et certè, comperta de eo narramus, habitavit enim inter nos per tres annos & quod excurrit; bene eum cognoscebamus. Sed non tantum carnis ejus veræ, humanæ, certi fumus, verum etiam cum apud Jordanem à Patre solo, non ex Maria simul, modo planè extraordinario, quo Deus nullum unquam Filium genuerat, generaretur, adeoque Unigenitus à Patre fieret, ac ad nos procederet; vidimus tunc istam gloriam ejus, tanquam Unigeniti à Patre; vidimus & spectavimus plenum gratia Divina in eum collata, plenum veritate & doctrina falutis perfectissima, non umbratili atque legali; plenum dico, nam tunc Spiritus S. non ex mensura sed extraordinario modo ei datus erat.

Ver. 15. Joannes testatur de eo, & clamavit, dicens: Hic est de quo dicebam, qui post me venit, ante me factus est, quia prior me erat.

Joannes Baptista testis est ejus, etiam post mortem suam, perpetuus; & tunc statim visa ista gloriâ apud Jordanem, isti Logo vitæ qui caro erat collata, ad omnes tunc

adstantes auditores & spectatores clamavit, ut omnes diligenter attenderent, & rem bene perciperent, dicens: Hic quem modò baptizavi, in quem Spiritum S. descendisse videtis, hic, inquam, est, de quo vobis jam toties, antequam ipsum vidissem & cognovissem, dicebam: Qui post me venit, quo prior publice apparui & prædicare cœpi, ille tamen, ne fallamini, non ideò minor me est, sed prius in munere suo magno το λόγο Rationis vitæ, constitutus fuit, quam ego in meo munere præconis ejus, longè inferiori. Nam ille me longe præstantior erat.

Ver. 16. Quoniam ex gratia.

Nam non ille, licet à ejus plenitudine nos omnes me baptizatus, à me quidaccepimus, & gratiam pro quam accepit, sed potius nos omnes, & ego Baptista, ex ejus plenitudine

dona Spiritûs S. accepimus; nam etiam me ipsum donis 544 Initium Evangelii S. Joannis Pars II.

donis Spiritus S. auxit, imò cœlitus instruxit, ac mandata mihi, cum à Deo mitterer, per ipsum fuere data. Et omnibus nobis, qui in nomen ejus credidimus, dedit potestatem ut filii Dei fieremus, adeoque ex Deo nasceremur; & quia filii sumus, Spiritum Filii ejus, Filio nobis eum conferente accepimus; eique gratiam Evangelii pro gratia Legis longe minore datam, acceptam referre debemus.

Ver. 17. Quoniam Lex per Mosen data est, Gratia autem ista & Veritas per Fesum Christum facta est.

Imò non me tantum, fed etiam Mose ipso præstantior est; nam Lex cum Evangelio collata, ne gratia quidem vocari ta

ip

co

fu

on

tu

lui

Ev

ge

Ev

cai

fin

ftr

qu

be

log

lic

cip

Ito

So

eju

Ita

de

pli

ipf

vir

mo

15

Ar

em

tio

ifti

ed

ter

meretur; ac illa per Mosen quidem, non verò in gratiam Mosis, non propter Mosen, data suit; at vero Evangelica gratia, non tantum per Jesum Christum est revelata, sed Jesus ipse eam nobis couciliavit, comparavit & procuravit. Ab ipfa enim nativitate ad hoc usque tempus, omnis peccati purus, Diabolum jam in deserto vicit, adeoque nos à jure mortis quam nobis Adamus, in ipso Paradiso à Diabolo victus, comparaverat, nos jam reipsa liberavit; adeòque facultatem veritatis Evangelica, doctrinæ salutaris perfectissimæ, nobis promulgandæ, acquisivit; & nos per obedientiam ad mortem usque crucis, à nostris etiam propriis peccatis liberare, alacriter in se suscepit Agnus iste Dei, qui tollit peccata universi mundi.

Ver. 18. Deum nemo vidit unquam; Unigenitus ille Filius, qui erat in sinu Patris, ille enarravit,

Et quomodo & me & Mose ipso non major ac præltantior habendus, qui iplam Dei gloriam in ipfo cœlo vidit, quam ne-

mo vidit unquam, ne Moses ipse quidem? Is eam videre desideravit quidem, sed nonnisi in terra, in monte illo, in Angelo Deum repræsentante, specimen aliquod ejus gloriæ conspexit. At verò ille Unigenitus Filius, qui non in tergore Angeli ali-

quid

quid folummodo vidit, sed in sinu ipsius Patris sui, tanquam Filius dilectissimus, eique proximus in cœlo ipso recubavit, cui Pater in ipso cœlo secreta sua communicabat, ille, ille ipse & nullus alius nobis suis sidelibus, mihi certè Joanni Baptistæ ante alios

omnes, enarravit.

C

1

n

11

d

II. Non dubito, Lector, qui przjudiciis quantum sieri potest depositis, librum nostrum perlustrasti, te jam agnoscere, interpretationem exordii Evangelii Joannis quam dedimus, simplicem esse, genuinam minimeque coactam; licèt de principio Evangelicæ historiæ intelligatur; imò ea ipsa de causa, quia de hoc principio intelligitur. Sed ista fimplex & genuina explicatio non potuit subministrari, nisi prius in Antiquitatibus Ecclesiasticis, quas hic multâ indagine lustravimus, observatâ & bene perpensâ Cerinthi priore & posteriore Christologia, & quomodo ei fingula verba hujus Evangelici exordii opponantur; & quod Joannes per principium Evangelii sui illustret principium suæ Epistolæ. Cum autem istæ præviæ observationes Lælio Socino fuerint ignotæ, eô magis miranda est ingenii ejus dexteritas, sagacitas & acumen, quod tot obstantibus difficultatibus, exordium istud Evangelii de principio nihilominus Evangelicæ historiæ explicaverit, & primam hic glaciem fregerit. ipsi tamen præbuisse poterat Andreas Osiander, vir alioquin Orthodoxus, Lutheranus, qui Harmoniam suam Evangelicam Norebergæ jam anno 1537, ut testatur in Præfatione editionis Parisiensis Anni 1545. inchoaverat, id est, ut ego puto, in lucem edere cœperat. Quia solam tunc Harmoniam emiserat absque Annotationibus, ut etiam ex editione memorata apparet. Consummavit verò opus istud, subjunctis postea demum Annotationibus, in editione Basileæ anno 1561. procurata. In hoc autem Harmoniæ Evangelicæ libro, in Elencho few In-Nn

546 Initium Evangelii S. Joannis Pars II. dice genuini & justi Ordinis rerum à quatuor Evange-listis traditarum, hæc posuit Ossander:

Cap

vin

Bap

tate

ade

pio (

sti, Ad

vid tiln

& 1

ram Ver

ine

in

Ofi

tem

am prin

ipli

'Christus baptizatur & vox Patris è cœlo auditur. In principio erat Verbum. Joannes à

Deo missus est in testimonium. Verbum caro

factum est.'

In ipsa verò Harmonia Evangelica post verba: Tu es Filius meus dilectus, in quo bene placitum est mihi, quibus finitur Caput xiv. Harmoniæ, sequitur

CAP. XV. In principio erat Verbum — usque ad verba: plenum Gratia & veritate, quibus finitur Cap xv. Harmoniæ, & postea sequitur

CAP. XVI. Et ipse erat Jesus, annorum triginta &c.

Si itaque Lælius Socinus in istam Harmoniam, cum præsertim nondum adjectæ ab Osiandro essent Annotationes, inciderat, quod valde est verisimile, curiofus enim erat eorum quæ primi tunc Reformatores sentiebant edebantque, poterat ipsi illa occasionem præbere cogitandi, quomodo exordium istud Evangelii Joannis, revera ad principium temporis Evangelici referri, & To In principio erat, pro, In principio Evangelii erat, commodè accipi possit. Licet autem postea Osiander in suis Annotationibus in Caput xv. Harmoniæ, quas editio Basileensis habet, dicat Joannem in hoc initio Evangelii aternam Filii Dei generationem describere, videtur tamen eam non ex verbis In principio erat, sed ex illis & Deus erat Verbum, vidimus gloriam ejus tanquam Unigeniti à Patre; Unigenitus Filius qui est in sinu Patris, suo modo deduxisse. Nam etiam in istis Annotationibus, non dubitat, Joannem exordium hoc feribentem, ad tempus Baptismi Christi respexisse, & inepte eos fecisse dicit, qui hac Joannis verba de Christi divinitate, vinitate, incarnatione & gloria, deque testimonio Baptista de eodem, collocarunt ante utriusque nativitatem in bujusmodi Historia (Harmonica) concinnanda; adeoque & hic clare docet, dictum hoc, In principio erat Verbum, &c. post historiam nativitatis Christi, ad tempus ejus Baptismi, collocandum esse. Adeò ut ejus de hoc initio sententia talis fuisse videatur: In principio Evangelii, circa tempus Baptilmi, erat & apparuerat in mundo illud Verbum, & simul Verbum hoc erat quoque secundum alteram suam naturam apud Deum, nam & Deus erat Verbum. Omnia per ipsum sunt facta, & sine ipso, sine ejus ipsius opera, nihil factum est quod (etiam in Veteri creatione) factum est. Si hac mens fuit Osiandri, eò magis sequetur, non primum fuisse in tempore Reformationis Lælium Socinum, sed Andream Osiandrum, qui hocce exordium Joannis de principio Evangelii explicare cœpit. Sic lux ex ipsis tenebris exoriebatur.

Sit nomen Domini benedictum!

DISSERTATIO I.

De loco Mich. v. 2. Et egressus ejus a principio a diebus seculi; qua confirmantur dicta superius pag. 74, 382, 409.

Oncedit Dociss. Annotator (1) pag. 2. § 2. libri infra in margine nominati (2), vocem motzaoth, utut sit pluralis formæ, senfu tamen esse singularem, & significare egressionem, non egressiones: Ex te (Bethlehem) egredietur mihi qui futurus est Dominator in Israele, & egressio ejus mikkedem mime olam. Hinc autem concluseramus (3), de una eademque egressione utrobique agere Prophetam, quasi diceret, & egressio ejus ex te Bethlehem, (determinata, destinata, aut promissa est) à principio à diebus seculi. Non admittit hanc conclusionem & explicationem Dn. Annotator, & nos hæc absque probatione asserere objicit. Et tamen idem plane dicit Propheta ac si etiam priore loco pro voce יצי egredietur, vocem מוצאות pofuiffet, & bis vox egressio extaret. Prout sanè etiam ita rem istam Propheta si voluisset, exprimere potuisset, ואחה נתלחם צעיר להיות באלפי יהורה: יהי מושל בישראל אשר מוצאותיו ממך לי: ומוצאותיו מקדם

(1) Annotator] Is est Clariss. B. H. Gebhardi Theol. Professor in Academia Gryphiswaldensi.

(2) Liber iste vocatur Freywillige Heb-opster zum Dienst des Heiligthums, &c. Vide ibi den xxiii. Beytrag. Num. 2. (3) Concluseramus In Defensione Confessionis Unitariorum, quam D. Annotator ex parte resutare conatus est, nempe in Annotationibus suis super Mich. v. 2, &c. Libro memorato insertis.

D

E

ip

pl

de

lig

tu

de

tel

no Va

ce

ve

ma

per

nat

ita

de

fer

fe .

ult

Bet

eni

lun

11

dest

dic

fuit

111 Et tu Bethlehem parva es ut sis in millibus Juda? Erit Dominator in Israele, cujus egressio erit mihi ex te, & egressio ejus à principio, &c. Accedit, quod ipse D. Annotator rectissime pag. 218. docet, ellipfin Nominativi non aliter in verbis Prophetæ suppleri posse, quam, Ex te enim egredietur wan aut ille venturus, aut ille egrediens (qui egredi debet) ut sit Dominator in Israele. Ubi cum in 70 itidem illa ex Bethlehem egressio subintelligatur, ecquis jam jure dubitet, istud statim additum מקרם, &c. de eadem ex Bethlehem egressione, priùs in vocibus יצי clare expressa, postea cum voce היוצה subintellecta, agere Prophetam? Denique ipse D. Annotator pag. 219. etiam inculcat, tam prius illud Vau quam fuffixum יו in voce ומוצאותיו, ad præcedentem illum Dominatorem Ifraelis referri: Nos verò, qui id non negamus, dicimus utrumque ad illud יצי & ad fubintellectum היוצה adhuc longè magis referendum esle. Nam ista vox umotzaothav, per se ipsam, magis certè voces sui generis ejusdemque radicis, quam alienam illam moschel Dominatorem, respicere censenda est. Ergo cum omnia, statim prima fronte primoque aspectu, egressionem ex Bethlehem voce ista umotzaothav indicari suadeant, validissimas certè D. Annotator rationes afferat necesse est, quibus evincat sensum istum, qui se ultro & statim offert legenti, deserendum, ac ultimo loco, egressionem aliquam ab egressione Bethlehemitica immane quantum distantem, omnino quærendam este.

-

S

n

0

is

m

2

)e-

10.

ex m·

per

10-

דנו

II. Atqui nulla nos eò adigit necessitas; Verba enim ista umotzaothav mikkedem mime olam etiam lunt elliptica; &, prout Propheta expresse non dicit מנורת מוצאותיו מקרם aut וספור מוצאותיו מקרם fromifio aut destinatio egressionis ejus à principio, &c. sic neque dicit יוש aut מקרם מקרם ליש of eft, aut Juit egressio ejus à principio, &c. Ut proinde mirer adeò

Nn 3

adeò confidentem D. Annotatoris affertionem, dicentis extare in Textu: & egressio ejus est mikke. Cum itaque neutrum sit expressum, alterutrum tamen subintelligendum, licet nobis hic omnino subintelligere ac supplere, Et egressio ejus determinata, aut constituta, aut promissa est mikkedem mime olam. Nemo linguæ Hebraicæ gnarus nescit, ellipses in ea frequentissimas, easque nonnunquam durissimas occurrere, ac aliquot verba, & totam aliquando sententiam subintelligi debere. verò subintellectio nulla duritie laborat. Nec ulla ratio est, cur & alibi in Scriptura S. in similibus ellipticis locis, semper & ubique verbum substantivum היה fuit, & non aliud aliquod aliquando subintelligi possit vel debeat. Sic ex. gr. 2 Reg.vi. 33, in verbis, boc malum à Domino, subintelligit Buxtorfius Thef. Gramm. p. m. 418. The venit, ubi alii subintelligunt est. Quodsi Michæas cap. i. 12. elliptice locutus fuisset, quia malum à Domino ad portas Jerusalem, & non expresse vocem 77' (quia descend t malum à Domino) posuisset, licuisset suppleie: quia malum venit, missum, decretum, destinatum est, &c. Ita & hic, Et egressio ejus venit, descendit, aut determinata, promissa est mikkedem mime olam. Sic hunc Michææ locum phrasi promissa fuit supplevit Vatablus doctiff. linguæ Hebrææ Professor, quem a nobis allegatum alto D. Annotator praterit filentio. Sic & Judworum Targum: Cujus nomen erat dictum, i. e. prædictum, ab antiquo, à diebus seculi. Calvinum quoque ad h. l. in Poli Synopsi Crit. sic inter alia scripsisse video: 'Neque de novo excogitatum est hoc remedium, sed ita ' chin decretum fuit, & quidem ab initio, ut ex Beth-lehem veniret.' Daniel Brenius etiam ad eum locum; 'Cujus, inquit, ortus & egressus in mundum ab olim, imo ab omni seculo à me destinati · funt.

e

F

d

b

n

t

n

t

t

ti

€0

C

r

a

11

n

ft

n

2

fi

8

J

h

n

OI

III. Negat

di-

u-

n-

e-

t,

i-

ra

15

10

0

i

2.

d

)-

m

t,

11.

9=

r,

)--

0

1-

ie

b-

)-

m

ti

at

III. Negat quidem D. Annotator § 3. pag. 213. egressionem Christi ex Bethlehem, statim à creatione mundi aut à lapsu suisse promissam: Sed primo, Qui ab initio, à diebus seculi, promittit Semen mulieris, adeoque Seminis hujus & prolis è muliere egressionem, ille ab initio a diebus seculi promittit ejus egressionem sive nativitatem. Deinde, licet Propheta expresse non dixerit, & egressio ejus ex te Bethlehem, à principio à diebus seculi, quia tamen non dicit ante principium ante dies seculi, ut in sequentibus demonstrabimus; non potest hic alia egressio & nativitas nisi Bethlehemitica intelligi, adeoque non nisi de egressione promissa atque sutura res est.

IV. Negat etiam D. Annotator dici posse, determinationem egressionis ex Bethlehemo, ab initio mundi factam, quia jam ante id initium & ab xterno facta fuerat. Sed unius positio non est alterius negatio. Nempe, non tantum Deus rem determinabat, cum ante initia mundi quidpiam meis eauld, aut en eaul Eph. i. 9. in mente sua solus cum folo tacitè concludebat aut proponebat, verum etiam cum aliquid vel tunc statim, vel postea ab initio mundi, creaturis suis implicite aut explicite promittebat aut declarabat. Nonnunquam in Scriptura S. aliquid ante fundationem mundi, nonnunquam verò à fundatione mundi factum aut constitutum fuisse dicitur. Utrumque ergo verum est, nec phrases ista sunt confundenda, quod nonnulli absurde faciunt. Sic enim quidlibet pro quolibet lumi & intelligi posset. Ex. gr. phrasis illa, a'n' alwos & it aiwvos, ut inter alia collat. Luc. i. 70. xi. 50. Joan. ix. 32. patet, maxime licet extendatur, nihil aliud quam a principio seculi i. e. a fundatione mundi, fignificabit. Ft fecundum istam fignificationem (nam vox מושי חשות nullibi (4) in Scriptura S.

(4) Deduximus id, & de æonibus (nonnissi ope doctrinæ
de Restitutione omnium rerum intelligendis), egimus in peculiari
Dissert. MS.

æternitatem omni principio carentem designat) etiam ille locus Act. xv. 18. Nota sunt Deo à seculo omnia opera ejus, egregium habet sensum: 'Non est Deus oblitus omnium quæ ab initio mundi agebat, & quomodo semper erga humanum genus ' fe gefferit; fcit probe ifta omnia הליכות עולם, & fovet in sua mente, quod absque lege Mosaica, ' homines pios, jam inde ab initio mundi, æternæ vitæ atque saluti addicere solitus fuerit; non est fibi ipse contrarius, quando Ethnicos circumcifionem minime passos, populo nunc suo annume-' rat.' Et tamen D. Annotator credit, Deo ista opera fua etiam ante seculum omne fuisse nota atque prævisa. Sic & Apoc. xvii. 8. coll. cum cap. xiii. 8. legimus, Quorum nomina non sunt scripta in libro vita a fundatione mundi (5); attamen D. Annotator proculdubio credit, librum istum vitæ in mente Dei, jam etiam ante mundi fundationem à capite usque ad calcem fuisse descriptum. Non ergo negare debet, in loco Michææ, Christi nativitatem Bethlehemicam potuisse dici à fundatione mundi constitutam aut decretam, licet eam jam quoque ante jacta mundi fundamenta decretam aut prævisam fuisse credat.

te

n

e

b

d

P

d

i

P

fi

u

V. Demus aliud, & quidem elegantissimum exemplum, quod etiam locum Michææ & Apoc. xvii.8. xiii. 8. egregiè illustrabit. Salvator noster Matth. xxv. 34. benedictis Patris sui regnum à constitutione mundi paratum, i. e. decretum, promissum, destinatum esse dixit, (videatur hic omnino Grotius;) quod tamen jam ante jacta mundi sundamenta, in mente Dei constitutum suisse credit D. Annotator. Nempe respicit ibi Servator noster benedictionem Dei Patris, statim ab initio mundi in primos parentes

Non ante fundatione mundi] fuam fidem & pietatem, quam ante fundationem. Nam ante mundi creationem exerinscribuntur libro vitæ propter cere non poterant.

nostros

nostros collatam, mysticè & propheticè aut antitypicè intellectam. Adamus enim & Eva, typus erant Christi & ejus Sponsæ, Ecclesiæ electorum, quod nos ipse Paulus Eph. v. 31, 32. docet; adeoque & benedictio illa, Crescite & multiplicamini, dominamini terræ, &c. ad Adamum & Evam directa, respiciebat simul, mystico & Prophetico sensu, benedictionem dominii atque regni super universum mundum. electis Dei olim in Christo conferendi. Respiciebat, inquam, Regnum Christi gloriosum, ejusque fidelium. Quod etiam Barnabas in Epist. cap. vi. docet, & Hermæ Pastor lib. i. alicubi innuit. Conf. Rom. iv. 13. ac infra Differt. iii. § 4. allegata. Cùm ergo Salvator suos in regnum illud à fundatione mundi destinatum, jam reipsa introducit, eleganter eos benedictos Patris sui appellat, quia illa benedictio Patris, dominium atque Regnum conferens, Gen. i. 28. eos potissimum, arcano sensu, respiciebat, eisque adeò jam tunc Pater ab initio mundi benedixerat; & vi istius benedictionis confertur eis à Christo regnum illud. Quodsi autem verba illa Dei, Crescite, dominamini terra, &c. ad Adamum & Evam directa, Christum & ejus Ecclesiam, mysticè & propheticè, in sensu plenissimo, respiciunt, sequitur necessario, etiam illa his cohærentia præcedentia verba Dei Patris, Spiritum qui super aquas ferebatur compellantia, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram, & dominetur, &c. ver. 26. Christum & Ecclefiam sensu eodem respicere. Nempe: Faciamus olim ultimis temporibus in novi mundi principio, hominem Christum ad imaginem nostram, illum Adamum secundum, & ejus Sponsam, Ecclesiam electorum, ac primogenitorum, ex Israele & gentibus formandam. En ergo habemus & Christum Dominatorem omnium, adeoque & Israelis, statim à principio à diebus seculi, à mundi fundatione promissum, & ejus egressionem seu nativitatem temporibus ultimis futuram,

n

V

11

11

troverso egregiè indicatam.

VI. Sufficit quidem veram oftendisse & adstruxisse fententiam, verum & adversam destruere juvat, ut res de qua agitur, in eo majori luce collocetur. Pergamus ergo: Imputat nobis § 5 & 6. D. Annotator, quasi tandem perinde nobis sit utrum particula illa D aut in ab an verò ante fignificet. Atqui contrarium, illis nostris verbis Defenf. § 12. evidenter declaravimus: 'Quodsi verba ista signisicare velis ante principium, ante dies seculi, quam-' quam facile probari posset, Hebraica verba istud ' non fignificare, &c.' Id ergo dicere voluimus: Dato, non concesso, voces mikkedem, mime, ante initium, ante dies, explicari debere, talem tamen fignificationem nobis minime obstare; quia egressio illa Dominatoris Israelici, etiam ante mundi initia a Deo Patre fuit prævisa & constituta; quam in rem adduximus locum 1 Pet. i. 20. ubi quidem Christi egressio ex Bethlehem explicite non legitur fuisse præcognita, Christus tamen (totus) jam ante mundi fundamentum præcognitus, adeoque etiam à Deo constitutus & decretus fuisse dicitur; & per consequens etiam ejus nativitas aut egressio futura, omnino tunc præcognita fuit. Sic ergo nobis tandem non obstat, sive particula ista ante, sive à aut ab fignificet. Posterius tamen statuimus reipsa. At verò (ut diximus) apud vos, Domini Orthodoxi, alterutrum solummodò obtinere potest. Non enim sententiam vestram cum utraque particulæ hujus significatione, quam ei tribuitis, conciliare potestis. Nam, si per motzaoth intelligitur illa Christi ex elsentia Patris ante mundi initium aut ab æterno putativa egressio, significationem ab hujus particulæ 2 aut 10 frequentissimam (ab initio, à diebus seculi) rejicere hoc loco cogimini; Quodsi verò cum Joan. Pifcatore

Piscatore egressiones ad Patriarchas velitis hic indicari, to ante (ante initium mundi) locum habere

nequit.

VII. Theod. Beza celeberr. Orthodoxus, ad illa verba Joan. viii. 42. Ego enim ex Deo egressus sum (aut exivi) & venio, observat, Christum ibi loqui de adventu in carnem, non de æterna generatione, cui, inquit, improprie quoque tribueretur egressio. Probat istam observationem & confirmat alter illustris Orthodoxus Pearsonius Episc. Cestriensis, ut jam supra Parte ii. cap. xxxix. ostendimus. Ergo neuter egressionem quoque Christi Michae memoratam, de Christi generatione aterna intelligebat. Prout sane Pearsonius in Expositione Symboli Apost. hoc dicto Michææ ad probandam Christi Divinitatem non est usus. Præterea egressio aut ¿godos egressionem & nativitatem in mundum (quæ phrasis Joan. xvi. 21. reperitur) indicat; quomodo vero Messias ante mundi fundationem, jam tunc in mundum egredi poterat? Et cum egressio ista, in loco Michae, nativitatem fignificet aut necessario connotet, etiam Piscatoris explicationem falsam esse necesse est. Christus enim non toties nascebatur aut generabatur, quoties ad Patriarchas à mundi, ut ille vult, principio egrediebatur. Deinde licet D. Annotatori largiremur, futurum istum Dominatorem Israelis, jam ante principium mundi, ante dies seculi, nescio quo fuisse egressum, non sequeretur tamen hinc ea, quam § 2.p. 211. statuit, aternitas hujus Dominatoris omni temporis principio carens. Nam etiam Ariani credunt Filium Dei ante mundi principia egressum aut productum fuisse, attamen non semper extitisse, & erat quando non erat dicunt. Et revera ante Planetæ nostri creationem à Mose descriptam, multi Spiritus produci aut creari, eorum autem creationem multa alia tempora, & aliæ res à Deo creatæ, præcedere potuere.

Diff

ritui

pium

id el

fuun

oper

(à 1

aut

ab i

tert

atq

que

דמי

lam

rita

VOC

tus

fal

(D

pot

רא

fie

hi

d'i

n

n

VIII. Verum enim vero, ante omnia D. Annotator urgere & probare debebat, particulam illam 2 aut Præpositionem palicubi in Scriptura pro ante, in significatione temporis occurrere. Dixeramus enim facile probari posse, Hebraas voces hanc significationem non habere. Quatuor loca ab aliis in contrarium allegantur, nempe Psal. xc. 2. xciii. 2. Prov. viii. 23. Jef. xliii. 13. Et fanè si in his locis particula hæc non significat ante, frustra talis significatio alibi quæretur. In primo loco (si hoc comma secundum non connectatur cum primo, ut à LXX Interpretibus, vocem a ad comma tertium referentibus, factum est) dicitur, מוכשרם antequam montes fierent, aut formaretur terra & orbis ומעולם עד עולם ל à seculo usque ad seculum tu Deus. Sensus est: Et ante montes terramque formatam Deus fuisti (Spirituam jam tunc à te creatorum Dominus) & à condito mundo, ab uno seculo ad aliud, ab uno tempore mundi ad aliud, omnibus temporibus coexistens Deus es. Non quemadmodum Dii gentium, multis demum à mundi principio elapsis temporibus compacti confictique Dii, neque ad finem usque seculorum duraturi. Adeò ut locus iste sententiam potius nostram egregie con-In secundo loco legimus, Dominus regnavit -Etenim firmavit orbem terra, qui non commovebi-Paratum solium tuum (Regium, super orbem terræ) פאז ex tunc, vel à tunc (ex quo nempe firmafti orbem terræ;) מעולם אתה à feculo (à condito orbe terræ) tu es scilicet Rex. Nam de regno agitur. Rex enim est seculorum 1 Tim. i. 17. antequam verò essent secula, seculorum Rex esse non poterat. In tertio loco extat, Dominus possedit (aut potius genuit (6) creavit) me (Sapientiam, id est Spi-

⁽⁶⁾ Genuit me] TIP est yéve est Græcum istud yéve, ut nongigno, & ex hoc kana sactum nemo observat. Hæc videtur esse

ritum qui Gen. i. 2. super aquas ferebatur) principium via sua שליו מפעליו initium ex operibus suis, id est, principium operum suorum, aut primum opus faum; in ex tunc, id est, ex illo ipso tempore, quo מטולם à seculo opera sua jam inchoaturus erat. (à mundi principio) ordinata aut uncta fui (seculi aut mundi rectrix), מקרמי ארצ principio מקרמי ארצ ab ante terra i.e. à tempore quod præcessit terram, tertio die creationis ex aquis eductam, compactam atque formatam. Nec istud itaque mikkadme ejusque fimilia, ex particula מ & ex קרם, לפני ,לפנים סרמי, composita vocabula, probant ipsam particulam 2 fignificare ante. To ante enim aut anterioritas vel prioritas, non particula ista 2 sed ipsis vocibus kadme, kedem, pne aut lipne exprimitur. Quartus ita intelligi potest & debet, Ego annunciavi & Salvavi, auditum feci, & non fuit in vobis alienus (Deus, qui vobis futura annunciaverit & annunciare potuerit); Vos testes mei, dicit Dominus, & ego Deus, etiam à die (id eft, ex quo dies fieri cœpit) ego is sum, id est, ego idem Deus sum; ego Jehova non mutor. Sic Pfal.cii. 27. אחה הוא o tu idem es, annique tui non deficiunt. LXX hic & Vulgata pro mijom habent ar asxis ab initio. Prout & hunc locum Michae an' aexis et nueses ciovos ab initio, à diebus aternitatis; non, ante initium, non, ante dies verterunt.

IX. Psalmo quidem cx. 3. vocem του reddiderunt LXX τε ενοφός νε νετὰμ istud πε hoc loco non significat tempus, sed præsentiam, ut πε δφθαλμῶν ante oculos, in conspectu, πε τῶν πυλῶν, πε θυςῶν pro foribus, ante fores; πε φιλῶν coram amicis, &c. Sic τε ενοφός coram aurora. Symmachus eodem sensu reddidit κατ δεθερ circa auroram. Quinta edi-

esse prima & præcipua vocis istius Hebrææ significatio. Vide etiam Sixtin. Amamam Antibarb.

Bibl. ad h. f. pag. 578,579,581, 584, 585.

tio δλί όρθου sub aurora, Aquila έξ όρθουσμένυ. Idem ergo hic est se sworfige quod is sworfige ab ortu auroræ, ex quo aurora apparuit, jam oriente aut jam exortâ aurorâ. Sic illud Psal. lxxii. 5. Timebunt te לפני ירח & (7) cum fole (durante fole) & לפני ירח coram luna (dum fuerit luna) דר דרים, verterunt, συμπαεσμενεί τω ήλίω permanebit una cum sole κ) σε της σελήνης & coram luna (εμπερθεν της σελήνης ut Symmachus reddidit) אַיבּבּה אָיבּבּה. Sic ibidem ver. וק. לפני עמש ינין שמר verterunt פים זו אווו coram fole Aa-עפוני שמש הייס סיסים מעוצ permanebit nomen ejus. לפני שמש & שמש by idem hic fignificant. Differentia tantummodo in eo consistit, quod illa aci mis oranivus, முல் ரீத் nais coram luna, coram fole, totam futuram durationem solis & lunæ usque ad finem seculorum, ער בלי ירח ver. 7. donec auferatur luna, designent; in his verò Psal. cx. verbis wed wooden coram aurora, ille tantum in specie ortus auroræ intelligitur, qui nocte ea quâ Bethlehemi Servator mundi ex utero natus est, apparuit. Quod vero LXX השחר משחר non verterint & śwoogige ratio videtur esse 1. Quia modo jam præcesserat particula 25, in vocibus 24 paseis. Sic & in loco nostro Mich. v. quia præcesserat an agxis, non posuerunt statim ap nuegor, sed of muegov aiovos, diversitate particularum captantes elegantiam quandam. 2. Cum immediate ante en pase's ex utero posuerant, verebantur ne aliquis, si etiam of ewogige egerrnod os statim postea posuissent, subsumeret, id, è Lucifero genui te significare, atque Dominum istum dici ex aurora aut Lucifero, eodem sensu quo ex utero generandum esse; quasi ex ipsa

(7) Timebunt te] Loco timebunt te, Deus Pater, (omnia te metuent illo sub Principe sacla, ut hicArthur. Jonftonus habet), videntur LXX Interpretes, observante Lud.

Capello Crit. Sacr. pag. 270. legisse 'Ar' prolongabit aut perdurabit. Idem observat Lud-Ferrandus ad h. l. dictumque simile adducit Ovidii, Cum sole es luna semper Aratus erit.

mati rent rora qui ante Mei jam nera occi ו מ Leg leu Deu med ¿ 8 rum xcii lupe init tur

Diff

mate

non

got eni

dici

acq

Ke

inte

nor

fim

Tốy istan sign

quia

materialiter processurus esset aurora, & Deus ipsum non tantum ex utero sed etiam ex aurora, tanquam matre, geniturus esset. Huic ergo errori occurrentes, posuerunt hic σες εωσφόρε, coram aurora, aurora jam præsente. Neminem enim putabant sore, qui hanc phrasin σες εωσφόρε, interpretaturus esset antequam Luciser existere cæpit, & inde conclusurus, Messiam illum suturum & ex utero generandum, jam ante creationem mundi & Luciseri & uteri generatum esse.

X. Nec mihi locus alius in LXX Interpretibus occurrit, unde probari possit, eos hanc particulam yoce ante in fignificatione temporis expressisse. Legimus quidem Pfal. lxxiv. 12. ex persona Israelis, seu totius (ut ex ver. 2. apparet) Synagogæ, Et Deus Rex meus מקרם ab initio, operans Salutem in medis terra, ubi LXX juxta edit. Vatic. habent, i de Oeds Basineus nums wed aimros ante Seculum. rum enim verò hæc interpretatio non tantum Pfalmo xciii. jam allegato videtur adversari, ubi Deus etiam super universum mundum, à creatione demum mundi initio facto & à seculo, non ante, Rex esse asseritur; verum etiam in ipso isto Psalmo lxxiv. ver. 2. dicitur Deus congregationem sive populum Israelis acquisivisse קרם, ubi cum Interpretes isti pro isto Kedem (8) particulam מקרם (quafi effet מקרם) fubintelligentes, aut etiam legentes, posuerint an agxns, non potuerunt iidem postea ver. 12. eandem aut fimilem vocem, in eodem quod interpretabantur negotio & argumento, reddere phrasi see disvos, hâc enim ratione innuissent, Deum an agxis ab initio

designari arbitrabantur; ideò istud kedem (ante), hoc loco weg two diwww verterunt. Non verba verbis, sed sensum quem toti loco inesse putabant, exprimentes.

quidem

quidem populum Ifraelis ver. 2. acquisivisse, Regem verò populi hujus jam ante initium, & prius quam eum sibi acquisivisser, fuisse factum. Quod cum absurdum sit, error iste non interpretibus sed librariis tribuendus esse videtur. Qui enim Proverbia & Psalmos verterunt, periti & disertissimi fuerunt Interpretes, ut Hugo Broughtonus linguæ Hebraicæ & Græcæ doctissimus, ab Humphr. Hodio de Text. Bibl. Origin. pag. 203. § 6. citatus, obser-Adeoque etiam hic ver. 12. ipsi LXX & & Θελς βασιλευ'ς ήμων απ' αιώνος poluisse censendi sunt. Quodsi tamen dicas non ita Interpretes istos fuisse accuratos, & cum hic agatur de regno Dei super Israelem, quod non statim ab initio mundi sed longo post tempore suerat exortum, eos tam phrasi an' aexis quam phrasi ae alavos idem tempus vagum, & rem prorsus eandem, nempe tempus valde antiquum, latè sumptum, designare; ergo etiam ego dicam, ex tali interpretatione minime accurata, concludi non posse, eos ipsam per se particulam 2 in fignificatione temporis anterioris aut 78 ante accepisse. Nam sic concludere posses, eis voculam quoque and idem prorsus quod or significasse.

XI. Esai, xix. 33. extat, quoniam praparata (tibi)

All Esai, xix. 33. extat, quoniam praparata (tibi)

ab heri Thopeth. LXX reddunt συ μας συ μας συ απαιτηθήση, tuam enim animam ante dies (quos alioqui visurus eras) à te repetent, ut Luc. xii. 20.

Erraret valde qui hic particulam το vocula συ redditam esse asserte. Non enim verbum verbo sed liberrimè Prophetæ dictum verterunt, & sensum tantum expressere. Cui enim Propheta in pœnam denuntiat, locum sepulturæ jam paratum esse, eum ante diem obiturum esse patet, quod ipsum Interpretes posuerunt. Sæpe potius contrahunt quam transferunt, ut in Esthere & passim in Prophetis, ait idem Broughtonus. Et sanè verba ista Prophetæ ita reddere potuissent, licèt particula το absuisset, aut

etiam

Dif

etia

qua

legi

Ma

olir

info

legi

Cu

fon

Aln

8.

agri

Ex

mu

12.

Th

acc

lib.

giff

hat

loc

nor

Sec

dai

Sic

nun Poi

duc

I S

quo

נה

leg

נה

etiam (9) כי ערוך מאת מול תפת quia propinqua aut parata tibi mors ante (e regione) Thopheth, legissent. Vocem ערוך Job. xiii. 18. פֿאַעטֹּג, alibi etiam ¿τοιμος reddunt. Vocabulum מורת mors, quod Masorethæ maveth plerumque punctarunt, potiùs olim moth lectum fuisse apparet, prout in Psalmi ix. inscriptione, qui על מות super morte non עלמות legunt; ut & in fine Pialmi xlviii. illi vocem הות non maveth fed moth aut mouth etiam nunc pronuntiant. Cum itaque moth pronunciaretur, hinc similitudine soni eo faciliùs accidere poterat, ut alii una voce Almouth alii al mouth id efferrent. Sic & Esai. xvi. 8. ex שרי מות agri, eò facilius שרמות fede moth, agri mortis, quod Theodotio legebat, effici potuere. Ex ifto autem מות frequenti literarum אהרי permutatione, האם fieri potuit. Hinc Ecclef. cap. viii. 12. vocem nan quæ nunc vertitur centum, Aquila, Theodotion, & Symmachus, in fignificatione mortis acceperunt, & mortuus est verterunt. Cappellus lib. cit. pag. 344. putat eos no extrito Aleph legisse. Sed id statuere non opus est. Aleph istud habebant etiam LXX Interpretes in suis Codd. sed loco n, aliam literam, verterunt enim and rore, unde non מאם fed ואם eos legisse observat pag. 265. Sed & in Arabica lingua no mortuus eft, & in Chaldaica moriens, mortuus notante

 κύριος, &c. Verbum και Job xxxix. 24. ἀφανίζειν reddunt, quod cum πεσενίαι coincidit. Illud etiam η in προπο in loco illo Efaiæ, non ad vocem Thopheth, fed ad fequentem retulerunt για και και είαπ ifte ad regnandum praparatus est? reddunt enim, μη κὸ σοι ήτοιμάδη βασιλένεν.

00

Schindlero

Schindlero in Lexico. Quare & hic Efai. xxx. 33. vox mortem fignificare potuit. Et, ni fallor, vox מאתמול ab heri, hic fensum adeò commodum non habet.

XII. Esai. xlvi. 10. verba illa, מניר מראשית Annuncians à principio postrema, & ab ante qua non (nondum) facta funt, vertunt illi, αναγγέλλων ως τεςον τὰ έχαλα πείν γε ห์เปลา หู่ ส้นส ชบทราริกร์เอิท. Libera est & ista verborum Hebraicorum interpretatio, ac verba Hebraica totidem verbis haud reddit. Pro aua autem legendum est & un, adeoque verborum horum posteriorum umikkedem ascher lo naasu, duæ hic sunt interpretationes diversæ. Idem enim est αναγγέλλων πείν γενέδαι annuncians res antequam fiant, & αναγγέλλων — a un ouveтелью annuncians quæ non (nondum) consummata (impleta) sunt. Aut potius ita legendum, 'Αναγγέλλων πεότερον τὰ εχαία, κ (ἀναγγέλλων) πείν γενέδαι α μη συνετελέδη. Ergo vocula πείν non refpicit particulam 2, fed totam vocem Dapa aut potius folam or absque consideratione & D. Mikkedem enim hic significat propriè ex ante, aut ab ante, quasi diceres and 78 neiv. Ita enim prorsus hoc Esaix loco vertissent aut vertere potuissent, etiamsi w abfuisset, & Propheta dixisset סקרם ascher lo naasu; prout abest Psal. cxxix. 6. קרמה שלף יבש quod illi tamen vertunt שלף יצש פאס קשלף יבש sEnegivan.

XIII. At dices, Prov. viii. 22. id patere, nam ibi Sapientia dicit מעולם נסכתי quod LXX reddunt σεο το αιώνος εθεμελίωσε με. Sed ante omnia observandum, nihil esse in versione eorum quod immediatè præcedenti voci in respondeat. Broughtonum diximus observasse, Interpretes Proverbiorum & Pfalmorum peritos & difertissimos fuisse viros. Cum itaque ex Psalmi xciii. versione pateat, eos vocem 120 & probe intellexisse & minime neglexisse, sed in sua interpretatione expressisse, cur

eam

Diff

eam

Het

tibu

bræ

00

מים

etian

non

(11)

com

ticu

tem

non

in C

ferti

Efai

pret

ver.

'אש

merc

inde

fign

quo

Gra

pote

acci

(1 חי

cum

aBuc

nino

infin

לנו

Pfal.

ex f

irre

non

2

a

ųn

-

eam hic in Proverbiis neglexissent, si eam in Textu Hebræo reperissent? Ergo cum in proxime sequentibus, ubi vertunt weg to ras abvores momoas, in Hebræo fit באין תהמות חולל (10); & ubi vertunt σες τε περελθείν τας παράς των υδάτων, extet, [12] מעינות נכברי מים, admodum verisimile est eos etiam hic ubi vertunt, mes 78 diwvos edepeximos pe, באין העולם נסכתי fed מאז מעולם נסכתי non (11) reperisse. Multum hanc sententiam nostram commendat, quod jam constet nuspiam alibi particulam istam > eos vocula ne (in significatione temporis) reddidisse. Ergo cum hic posuerint we, non particulam illam 2 fed potius aliud aliquid in Codicibus suis vidisse censendi sunt. Cum præsertim hic, non more vago, prout ex. gr. nunc in Esaia sactum suisse vidimus, verba Textus interpretentur, sed ei pressius insistant. Sie cum ibidem ver. 23. vertunt & dexi videntur in Hebrao non fed בראש legisse. Quod si autem revera merosch legebant & tamen er aexi verterunt, num inde sequetur illis præsixum illud 2 etiam & in fignificasse? Minime gentium; sed eos quid pro quo posuisse, quia hic tam Hebræa vox merosch quam Graca ev dexi ad initia mundi lato sensu referri poterat. Ubi verò quid pro quo ponunt, & non accurate interpretantur, ibi proprias & exactas fig-

(11) Been haolam] Illi qui non perpendebant vocem Olam ad mundum nostrum unice referri, & per Olamim magna variaque mundi tempora ejusque diversas conditiones, status & vicissitudines designari; atque sibi singebant, etiam ante creationem mundi fuisse Olam aut Olamim, videntur hic textum mutasse, & pro been olam posuisse meas meolam. Vide supra in hac Dissert. § 4. atque superius Parte ii. cap. vi. § 5. & cap. xxviii. § 2. observata.

O o 2 nificationes

XIV. Cum itaque particulam naut na aliquando pro ante in significatione temporis, occurrere falsum sit, unde etiam celebres Hebræ linguæ Doctores & Lexicographi ex. gr. Buxtorsius in Lex. Hebr. & Chald. & Schindlerus; nec non Jac. Altingius in Gramm. Hebr. (alios nunc plures inspicere nequeo) in recensione significationum præsixa hujus particulæ na, istud ante neutiquam ponant (13)

fatis

Di

fati

eju.

& 1

cun

ticu

De

ipfo

por

nan

muse e

mui

tiur

init

Mi

nat

def

dies

& 1

der

dat

ded

מש

ferre

Filiu

Sed

mod

tuit,

fuit.

pinic

dum

Pfalr

res :

eft j

inter

loco

bem

Para

rant.

ante

quan

(12) Auget significationem Vide Episcopi Coventr. & Litch. Defence of Christianity

p. 127, 77.

(13) Guilh. Robertson ponit quidem recentiores quosdam secutus, in Lexico Concordant. Hebr. pag. 516. etiam rò ante inter significationes hujus particulæ n, sed ubi postea omnes locos Scripturæ enumerat, nullum cum ista significatione ante, producit exemplum. De loco verò Michææ ista habet p. 517. a. Sic 1990 co ab antiquo Isai. xl. 26. & 1990 co ab anteriore Mich. v. 1. Er-

go ipse hoc loco Michææ, non minus ac Esai. xli. 26. particulam istam D ab non verò ante fignificare docet, Quod vero vocem anterius attinet, ea quidem voci Hebraicæ מווים aur מלפנים fed non voci קרם aut מקדם respondet. enim voces propriè significant ab anterioribus (temporibus) & ab anteriore (tempore) Doctiff. quidem Episcopus modo allegatus, p. 127. etiam R. Davidem Kimchi ostendere dicit hic Mich. v. 2. particulam 112 fignificare ante, Judæosque hunc locum cum Pfal, lxxii. 17. שמש

it

11

1.

à

00

m

n

ld

11-

re

0-

X.

1-

01-

xx

3)

tis

non

icu-

inte

ero

qui-

50

Hæ

cant

) & Fist.

ega-

avi-

hìc

מין

sque!

17.

שמ

satis hinc patet explicationem istam, & egressio ejus ante principium, ante dies seculi, minime stare, & solam nostram, Piscatorina jam quoque eversa, locum habere posse. Cum nemo negare queat, particulam istam 2, a aut ab frequentissime significare. Deinde licet to olam & mime kedem, non semper de ipso initio creati sex diebus mundi, aut de tempore hoc initium statim insequente, explicari debeat; nam ex. gr. Mich. vii. 20. mime kedem, Græcè ai iμέραι ai εμπροώτι, conf. ver. 15. non respicient ipsum mundi initium; tamen constat sibi nostra nostratiumque explanatio; nam non tantum ab ipso mundi initio, sed etiam postea, longo tamen ante ætatem Michææ tempore, nativitas ista & egressio Dominatoris Israelici Abrahamo & Davidi promissa & destinata suerat. Quanquam nos principium istud & dies seculi hic Mich. v. 2. in significatione latissima & maximè propria, quousque ista extendi & ascendere possunt sumentes, ab ipsa mundi nostri fundatione egressionem istam, modo superius explicato, deducimus. Egressio quoque & nativitas Messia istius

-con ינין שמר לפני שמש ferre ac vertere, ejus nomen fuit Filius antequam Sol creatus effet. Sed antiquioribus Judæis, ut modo ex LXX Interpretibus patuit, alia mens utroque loco fuit. Deinde frustrà Judæis opinio de reali Messiæ ante mundum præexistentia, ex hoc loco Psalmi adscribitur. Septem illi res ante mundum creatas, id eft pradestinatas fuisse dicunt, inter quas nomen Meffia, hoc loco Pfalmi memoratum, urbem Jerusalem, Legem Mosis, Paradisum, & Gehennam numerant. Quæ proinde realiter ante mundum extitisse neutiquam credunt. Vide Bilibram

Rationis & Fidei, à Guilh. Henr. Vorstio oppositam Rittangelio. Sic & Mohammedes à suis, primus Prophetarum creatione, dicitur. Vide Dissert. sequentem § x. Ista igitur creatio aut prædestinatio nominis Messia ante mundum, cùm huic dicto Michææ: & egressio ejus à principio (mundi) à diebus seculi, non congrueret, finxerunt recentiores Judæi, particulam hoc loco significare ante. Ut etiam hoc loco, egressio Mesfiæ jam ante mundi principium & ante dies seculi creata, id est, prædestinata fuisse diceretur.

futuri, voce pluralis formæ motzaoth propter singularem excellentiam, quam D. Annotator pag. 210. inculcat, omnino merebatur exprimi. Non enim vulgaris aut communis & ordinaria, veluti cæterorum hominum aut Doctorum, Prophetarum & Regum, sutura erat ista egressio, sed ipso Deo Patre genitore & auctore, absque viri opera ex utero mulieris in mundum egressurus erat; adeóque omnino extraordinaria ejus cælestisque origo & egressio designabatur. Et videtur eam etiam ista vox mihi, innuere. Ex te enim egredietur mihi, nempe, mihi

Di

pot

ex

eos

tar

tun

qui

nei

liis

du

hor

COL

poo fe

qu

ipi

no

pa

100

aul

fec eri

Ch

ate

qu

cet

dæi

bra

Patri ejus proximo ac peculiari.

XV. Sed etiam ex contextu loci Michæani, duas illas naturas in uno Christo extruere vust D. Annatator § 7. & versum 3. ita cum antecedentibus connectit pag. 218. ' Quoniam itaque iste Domi-' nator Israelis Bethlehemi nascetur, ideo infidelem fuum populum tamdiu in manibus hostium re-' linquet, donec eum illa pariens (Maria Virgo) in mundum fuerit enixa.' Sed num propter futuram fuam demum nativitatem, eos jam ante istam nativitatem in hostium manibus relicturus erat? num liberavit eos ab hostibus istis cum eum Maria peperisset? Aliter iste locus à Castellione, Francisco Lamberto, Dan. Brenio, & nuper ab Episcopo non femel jam laudato Coventriensi ac Litch. explicatur; qui videantur. Verum enim vero largiamur & concedamus Annotatori, per eum qui ver. 3. daturus eos dicitur, non Deum Patrem, sed ipsum istum Dominatorem Israelis, Messiam, significari. Cum nihil cogat ut per illam parientem parituram Maria Virgo intelligatur, imò collatio cap. iv. 8, 9, 10. potiùs evincat, filiam Jerusalem aut Sionem per eam intelligi; neque necesse sit ut phrasis dabit eos, relictionem eorum in manibus hostium significet; ital nos versum istum 3. interpretamur: Propterea Dominator iste, à principio mundi, à diebus seculi destinatus atque promissus, qui pascet populum Israel, postquam zu-

ın-

ul-

um

ım,

ni-

lu-

ino

le-

hi, ihi

125

n-

us

11-

m

e-

in

m

2-

m

2-

0

n

r;

1-

1-

nil

ia Dm

iel, postquam reipsa è Bethlehem egredietur, dabit i.e. exhibebit, & semper, mundo convertendo conservabit eos, id est Filios Israel, donec (*) Sion diu parturiens tandem pepererit, & parturitiones suas compleverit; tunc fratres ejus Dominatoris (aut potius fratres eorum, quomodo LXX legebant, id est Filiorum Israel, nempe gentiles universi mundi) convertentur cum siliis Israel aut post silios Israel. Conf. Isai. lxv. 5.

Non evincit ergo connexio verborum Michaa, duas illas naturas; quin potius Dominator iste, Jehovæ Deo Juo, Deo Altissimo manifeste statim ver. 4. contradiffinguitur; adeoque Deum suum (cont. Apoc.iii.12. Heb. i.g. 1 Cor.iii. 23. xi. 2.) Deum supra se habet, quem colit & cui etiam nunc servit atque ministrat, ut ex Heb. viii. 2. patet, ac proinde iple Jehova Deus ille Altissimus non est; nam etiam non sua propria sed aliena fortitudine stat atque palcit, Et stabit & pascet, inquit, in fortitudine Jehova, in excellentia nominis Jehova Dei sui. Stabit autem & pascet in fortitudine alterius, etiam in secundo adventu suo, ubi in statu exinanitionis non Quodsi tamen Dominator iste Israelis erit amplius. Christus, ipse summus esset Jehova, à Jehova ab aterno absque temporis principio procedens, magna sanè incuriæ & oblivionis Michæas postulandus esset, quod eum à sola illa temporali & Bethlehemica processione commendare voluerit.

DIS.

^(*) Donec] Paraphrastes Chalquia reddit, Propterea tradentur daus non videtur legisse in Hebrao אר על לעת sempore quo parturiens pariet.

DISSERTATIO II.

Qua probatur, Veteres Christianos & hæreticos quosdam, Seculo i, ii, iii & vi. credidisse, quod Christus in principio Evangelii, post suam ex Maria nativitatem, & ante suam mortem, in cælum fuerit assumptus atque inde descenderit.

I. TAM Parte i. hujus Operis cap. xx. ex ipsa S. Scriptura id probavimus; & veterum quoque aliorum eandem de re sententiam, occasione data, in aliis locis allegavimus; infignibus quibufdam exemplis quæ supra breviter proponi non poterant, ad hanc Dissertationem reservatis. Et primo quidem, est pulcherrimus ea de re locus in Thaddai ad Abgarum Regem Edessæ verbis, (quæ genuina esse alibi probamus) apud Euseb. Hist. Ec. lib.i. cap. xiii. ubi promittit, sese crastino die, inter alia, annunciaturum esse, quomodo Dominus noster Jesus Christus solus quidem descendit, ascenderit vero cum magna turba (οχλφ) ad suum Patrem. Per infernum quidem, quo Christus descendit, locum animarum à corpore separatarum intelligimus, Symbolum Apostolicum (post quædam S. Scripturæ dicta) secuti, ubi ejus descensus ad inferos à morte & sepultura distinguitur; verum descensio ista de qua Thaddaus hoc loco agit, neque de animæ Christi in infernum, neque de ejus in uterum Mariæ descensione sumi potest. Non de illa, Quæ enim, rogo te, emphasis in verbis Thaddæi fuisset, si docere & inculcare volaisset, eo tempore quo Christi anima Stygias ibat ad umbras, nullam aliam ivisse? Imò verò eadem die, imo hora quâ Christus moriebatur, absque dubio aliquot saltem mortales, in tam vasto terrarum orbe,)-

0-

no

21

i.

us

im

m

m

ti,

ra

us

m,

mi

sis

10-

oat

em

du-

um

oe,

orbe, alicubi animas in infernum illicò descensuras efflabant. Alioqui miraculum, extraordinariam Dei directionem, absque ulla tamen necessitate, intervenire oportuisset, quâ animæ moribundorum jam hominum, in corporibus fuis, aut exutæ corporibus, in ipso jam itinere & Averni descensu, tantisper detinerentur, donec eas sola anima Servatoris antecessisset. Absque ulla, inquam, necessitate. Nam licet eadem hora aliæ etiam animæ, ante vel post animam Christi, aut eam comitantes unà ad inferos pervenissent, (prout sanè Lutherus in Gen. cap. vii. existimat Christum eò descendisse Mose & Prophetis assumptis, Evangelium ibidem prædicaturis), gloria tamen superati, spoliati, illuminati inferni, aut liberatarum ex eo animarum, soli Christo à superis & inferis adscripta suisset. Præterea, quò Thaddaus Christum cum magna turba ascendisse dicit, inde etiam folum (priùs) descendisse dicere volebat; Atqui dicit, ad suum Patrem cum magna turba ascendisse, ergo etiam à suo Patre (priùs) solum descendisse dicere volebat. Adeòque de cœlo in terram quam homines incolimus, non autem de cruce in Tartara descensionem Thaddxus his verbis indicabat. Ac proinde verba ista, Κατέβη μόνος, non ad illa म्हार्ने मंड किए बेरीय, sed ad remotiona, मध्ये मांड *λέυσεως— κ) περί της αποςολής αυίε, κ) ενεμα τίνος απιςάλη र्क रह तबीलेंड, funt referenda. Sic quoque Henr. Valesius ista Thaddai verba, Descendit solus, non de descensu Christi à cruce ad inferos, sed de descensu de cœlis interpretatus est. Neque enim hic descenlus in infernum, sed simpliciter descensus in Thaddæi verbis memoratur. Quæ etiam Kænigius in C. C. Catechet. pag. 125. ita interpretatur, ut per descensum Christi, ejus in carnem adventum intelligat.

At vero, neque de hoc; non, inquam, de Christi in uterum Virginis Mariæ descensu Thaddæus agere volebat. Planè enim inepte κ) πάνυ γελόιως ursisset ac inculcasset, solum Christum & non plures cum

eo animas aut Spiritus in uterum Virginis descen-Id cavendum erat scilicet! ne Maria è Spiritu S. multa simul embrya concipere, & multos mundi Servatores in utero suo gestare, ac uno partu edere potuisse putaretur. Deinde cum Apostoli & Evangelistæ in illis primis Evangelii, etiam post Christi resurrectionem, temporibus, in homiliis suis publicis ad Judæos & gentes habitis, & in Epistolis fuis, de miraculofa Christi conceptione nulla verba fecerint, quâ de re supra pag. 512. seqq. jam egimus; hinc multo magis patet, descensum istum Abgaro annunciatum, non alium à descensu Jesu Christi hominis de cœlo, in principio Evangelii, imperante Tiberio, intelligendum esse. Hic sanè poterat urgere, solum Christum de cœlis in hoc principio ad Evangelii prædicationem descendisse; tunc enim alioqui cum eo multi Angeli (quod statuebant Valentiniani in Excerptis Clementis Alex. cap. xvi, xxi.) faltem Enochus, Melchisedecus, Moses & Elias (si nondum apud Patrem ipsum in summo calo fuerunt, in itinere tamen ab eo assumpti) unà in terram descendere potuissent, si comitibus & sociis cœlestibus in prædicatione Evangelii opus habuisset.

Pulcherrimum est, dico, istud Thaddæi dicum: Solus cœlo descendit à Patre, quia solus ad eum in principio Evangelii ascenderat; nam ipsi soli, secundo Adamo, tunc cœlum & locus apud Patrem patebat. At verò postea, per redemptionem Christi, per ejus obedientiam & passiones usque ad mortem crucis toleratas, Deo omnibus reconciliato, & cœlo jam omnibus reserato, ad Patrem revertens, statim post suam resurrectionem, magnam resuscitatorum à mortuis Sanctorum multitudinem, aut potiùs animas eorum (14) inferno liberatas secum duxit ad Patrem, cœloque inseruit. Vide Ignatii Epist. ad

Magnef.

⁽¹⁴⁾ Potius animas eorum] multos Sanctos perfecte resusci-Si Christus à mortuis resurgens tasset, id est, animas eorum corporibus

Magnes. § ix. supra allegatam, ubi locum illum Matthæi xxvii. 52, 53. respicere videtur. Tertullianus quoque Cap. lv. de Anima, Patriarchas & Prophetas appendices Dominica resurrectionis appellat.

II. Descensio ista Christi de cœlo tempore Tiberii sacta (& per consequens assumptio in cœlum, in principio Evangelii, descensionem necessario præcedens) etiam aliis tunc non ignota suit Christianis. Unde enim alioqui Simon Magus, qui sibi ea tribuebat quæ de Christo dicebantur, se de cœlo descendisse affirmasset, nisi simile quid de Christo ab ejus discipulis traditum accepisset? Cum itaque Irenæus lib. i. cap. xx. testetur

(15)

corporibus junxisset, & sic eos non amplius morituros jam re ipsa plene vivificasset, non potuisset Paulus Apostolus I Cor. xv. 23, 24. ubi ordinem vivificandorum enumerat, eorum oblivisci. Primitia, inquit, Christus; hic sane addere debebat: cum appendice multorum Sanctorum, si res erat vera. Sed nihil horum memorans subjungit illico: Postea illi qui Christi sunt vivificabuntur in adventu ejus secundo. Postea finis erit vivisicationis & ultimus ordo vivificandorum (ut diximus supra pag. 216.) cum reddet regnum Deo & Patri. Matthæi itaque locus ita intelligendus, quod Christo in cruce mortuo, non multi integri Sancti, sed multa corpora duntaxat Sanctorum, ut emphatice dicit, excitata, non autem animabus fuis conjuncta, verum sola vi divina fuerint sustentata, & tam diu in monumentis steterint erecta, donec Christus fuisset à mortuis resuscitatus. Quo facto, tum demum corpora ista sola, absque animabus fuis, eadem vi divina è monumentis educta, & in urbem fanctam multis conspicienda introducta fuerunt. Animæ verò eorum interea, eadem die & matutino tempore quo Christus resurrexit, & compellata Maria Magdalena statim in cœlum ascendit, una cum eo in cœlum assumptæ fuerunt, quæ perfecta nondum fuit vivificatio & refurrectio Sanctorum. Non enim David, unus ex istis Sanctis, instar Christi, corpore & anima ascendit in cœlum. Act. ii. 34, 29. Adeò ut nec Ignatius rem istam intellexisse videatur. Prout nec ipfe Thaddæus, quando Christum à mortuis excitatum multos tunc simul excitasse, aut coexcitasse dixit συνήγειςε πολλές. Nempe quemadmodum verba illa Christi de Joanne, si volo eum manere donec veniam, à primis illis Christi discipulis non bene fuerunt intellecta, ut Joan. xxi. 23. apparet, sic accidit & illi excita(15) Simonem Magum sibi descensionem de cœlo tribuisse, non debuit Origenes Celsi Judzo negare, quenquam impostorem talia de se jactasse. Quod fanè Celsus asserit apertè & proculdubio Simonem ipsum præcipue respicit. Ita enim scribit Origenes lib. i. con. Celf. p. 39. edit. Cant. Kai in off' onws Βελόμενος κὶ έτεροις περιθώναι το δυναθαι υπονορίδαι όπ αυγοί ที่งลง oi สองทายบริย์ปอร, อุทธโง, อีก oi แล้ง ริงริชาเติปอร, oi Aè a'yéiegvles, onoiv' nixeiv avader yor Θες.' Ou ງa's isognoauer ταυθ' όμολογείδαι παρά τοίς Ικδάιοις γεγονέναι. i. e. ' Et nescio quomodo volens (Celsi Judæus) etiam aliis attribuere, quod possint opinari de iis ipsis suisse prophetatum, dicit: esse alios fanaticos, alios agyrtas, qui dicunt se desuper venire Filium Dei. Non comperimus enim esse id in confesso, quod simile quid ' apud Judæos acciderit,' Quemadmodum Doctifi. Boherellus verba ista partim Celsi partim Origenis vertenda esse docet, & in Gallica sua annot, monet, Origenem his verbis innuere, quod Judzis ignota fuerit ista Filii Dei (Messix futuri) quod de cœlo

tioni multorum corporum à Matthæo memoratæ, ut fortassis omnes illi qui ea, in urbe fancta, ambulantia conspexerunt, plenam inde Sanctorum istorum resurrectionem fuisse factam crediderint, eaque opinione etiam Thaddæus fuerit imbutus. Unde non mirum est, ejusmodi prædicationes, ex parte erroneas, in Canonem non fuisse relatas. Error iste etiam olim in LXX Interpretes, in fine libri Jobi, & in Constitut. Apostolicas lib. v. cap. vii. irrepferat, nempe scriptum effe quod Jobus resurrecturus esset cum iis cum quibus Dominus refurgit. Si hoc in libro aliquo veteris Testam. revera scriptum

extitisset, eò minus Paulus scripturam adeo notabilem, rem adeò memorabilem, silentio præterire, & loc. cit. negligere

potuisset.

(15) Præter Irenæum videre potes de hoc descensu Simonis, Auctorem Appendicis ad Tertull. de Præscript. Hær. Cap. xlvi. emendatum hoc loco à Rigaltio, & à Cotelerio Monum. Eccl. Græ. Tom. i. p. 763. Hieronymum in Indiculo, Epiphanium Hær. xx. § 1. — 4. 6. Conslictum Simonis & Petri apud Florentinium ad Martyrol. vetus pag. 103. seqq. Timotheum Presbyterum apud Coteler. lib. cit. Tom. iii. p. 385.

d

ir

d

d

t

descensurus esset, qualitas; adeòque nec impostores inter Judzos eam sibi attribuere potuisse. Atqui Iudæos jam ante tempora Christi in suis Sibyllæ suppositis carminibus, imò Prophetas etiam ipsos, de Dei progenie alto cœlo demittenda cecinisse, jam nobis supra pag. 509, 510. memoratum. Prout ergo iple verus Messias palam Judzos se de cœlo descendisse docebat Joan. vi. sic & impostores ac Pseudochristi postea, inter Judzos & Christianos, idem sibi attribuere poterant, imò pro impostura fua debebant. Denique proculdubio Origenes in mente habuit descensionem de cœlo in uterum mulieris; & fateor hanc Judzis tempore Christi & antea penitus fuisse ignotam, à Justino Martyre post tempora Apostolorum Seculo ii. excogitatam, & ab aliis passim postea receptam. Sed non debebat conceptionem Christi miraculosam, cum descensione ejus de cœlo confundere, & Celfo negare quod ille revera etiam in plurali asserere potuit, fuisse nempe impostores qui id jactitarent; nam etiam Menandrum Simonis discipulum tradit Euseb. Hist. Ec. lib. iii. cap. xxvi. sibi descensionem de cœlo tribuisse. Præterea ipse Celsus, inter conceptionem in virginis utero miraculosam, & inter descensionem de cœlo Filii Dei, distinguit manifeste; illam enim exagitat & convitiis proscindit supra pag. 22. cap. viii. hanc verò demum pag. 39. cap. xi. juxta divisionem Bo-Ut adeò inde concludi possit, etiam Christianos antiquiores magnum inter Christi conceptionem & ejus descensionem de cœlo fecisse discrimen, illam ad tempora Augusti, hanc ad Tiberii retulisse. Perpende quoque jam supra pag. 394. à nobis ex Celso allegata, & videbis eum demum lib. iv. Origenis, descensionem Dei aut Dei Filii in uterum mulieris, tanquam rem turpissimam, Christianis quibusdam, & Judæis objicere; adeòque lib. i. cum descensionem Messia de cœlo sannis exciperet, de ejusmodi descensione in uterum mulieris non cogitaffe tasse. Quas enim tribus primis libris Origenes exhibuit Celsi criminationes & invectivas, eæ contra communem & Orthodoxam Christianorum primorum, qui Jesum è Spiritu S. conceptum postea 30. annos natum in cœlos assumptum & inde demissum credebant, doctrinam suerant directæ; postea verò libro iv. demum & sequentibus, particulares quorundam inter Christianos sectariorum & hæreticorum sententias adoritur. Et sic Celsus pessimum

fuum librum bona methodo composuerat.

III. Loco descensionis, ponunt alii apparitionem Simonis (in Samaria, in Judæa, &c.) Augustinus autem de Hæres. cap. i. tradit, eum dixisse, quod tempore Tiberii in Filii persona apparuerit, adeòque Tiberii tempore de cœlo descenderit. Quodsi sibi nativitatem ex Virgine, hâc locutione apparitionis aut descensionis, attribuère voluisset impostor, & descensionem istam de descensione in uterum matris intellexisset, dixisset omnino, sese tempore Augusti, non Tiberii, descendisse aut in persona Filii apparuisse. Christum enim Servatorem nostrum repræfentare & imitari volebat. Nemo autem, quod sciam, antiquorum, Christum sub Augusto fuisse natum dubitavit unquam. Christianus Wormius quidem Hist. Sabell. pag. 58, 59. Simonem, quia sub imperio Tiberii se de cœlo descendisse dicebat, concludit sub ejus imperio suisse natum. Nam, si, inquit, ante ea fuisset tempora natus, non sub Tiberio sed vivente Augusto (mendum hic Typographicum corrigimus) Casare dixisset se descendisse. Verum enim vero Simon, teste Augustino, se sub Tiberio apparuisse dixit; impostores autem non cum nascuntur ut homines, sed cum seducere incipiunt, apparent. Præterea scribit ibi Augustinus, Simonem dixisse quod tempore Tiberii in Filii persona putative apparuerit; ergo se in uterum mulieris descendisse, & de ea natum esse non dixit. Prout & Marcion Iren. lib. i. cap. xxviii. § 2. Jesum - venientem in Tudæam

li

fi

al

fe

tu

Si

ef

ja

tiv

be

ad

ret

fui

eni

feri

de

rev

que

præ

Sim

Judæam temporibus Pontii Pilati Præsidis, -- in hominis forma manifestatum esse dicebat; nullibi verò eum, ne putative quidem, ex Virgine tempore Augusti natum asserebat. Sic & Basilides Iren. ibid. cap. xxiii. Christum aut Jesum, quem in hominis forma putative quoque apparuisse statuebat, descendisse dicebat (in mundum) proculdubio eo quo primum apparuerat tempore, nempe imperitante Tiberio; adeòque de ejus sub Augusto descensione in Virginem, nihil quicquam cogitavit. Deinde Magus iste Simon, de conceptione miraculosa palam gloriari, & descensionem istam, de ca explicare non poterat: Jesus enim passim Filius Josephi suisse credebatur, & illa conceptio ex Spiritu S. ut supra ostendimus, non annunciabatur publice ab Apostolis & Evangelistis, donec Lucas & Matthæus, jam sub finem ævi Apostolici, & post fata Simonis, eam publice proponere copissent. Quod si tamen Pseudo-Clementis, in Recogn. lib. ii. cap. xiv. traditio, aliquid veritatis haberet, nempe Simonem jactasse, sese è Virgine matre absque viri congressu conceptum esse; tunc illa traditio Augustini, de putativa Simonis tempore Tiberii apparitione, rejicienda esset, sed non traditio plurium aliorum, de ejus jactata descensione de cœlo; aut potius statuendum, eum juxta illam Augustini traditionem, non putativè hominem, sed putativè Filium, tempore Tiberii apparuisse; alibi enim in persona Patris, adeòque putative Pater, apparebat; atque ita fequeretur eum asseruisse, & Virginem Viro intactam sibi fuisse, Cæsaris Augusti tempore, matrem (non enim in aliud tempus conceptio illa miraculosa transferri poterat) & postea, Tiberio jam imperante, se de cœlo descendisse aut apparuisse. Quod utrumque revera Servatori nostro Jesu Christo contigerat; quem turpissima bestia, in sua persona, de novo repræsentare volebat. Quanquam ista de jactantia Simonis, quod matrem Virginem habuerit, traditio, longo

reex

n

n

longo post obitum Simonis tempore, ex confufione descensionis Christi de cœlo in terram, cum ejusdem in utero virginis conceptione, procedere

ti

TI

V

Sa

11

fe

C

iſ

fu

h

q

Va

be

m

OI

lo

eu

fo

tr

To

m

in

di

te

dò

28

na; vei

2,

16

de

Fili

dei

25

fio

poterat.

IV. Sed & in Pseudo-Luciani Philopatride infignis est locus, unde apparet, etiam Ethnicos Seculo iii. exeunte, istam ascensionem Christi in cœlum, quæ ejus mortem præcesserat, à veteribus Christianis percepisse. Dialogum enim istum Philopatrin sub Diocletiano Imperatore, Anno Christi 297 scriptum esse, Moylius vir doctus egregiè probasse videtur. Vide The Works of Walter Moyle. Vol. I. pag. 292, 363. Ridet ibi hanc ascensionem Triephon cap. x. verbis aliter vertendis, quam vel ab ipso Joan. Matthia Gesnero factum est, qui Philopatrin istum meliore versione, doctis Annotationibus, & Dissertatione de ætate & auctore ejus auxit. Nam illud ที่ง่านล, etiam cum vocibus di ปีปลโดร ที่นลีร ส่งอนส่เงเธอ, &c. construi debet. ' Ego enim, (inquit ibi Triepho) te docebo quid sit hoc Universum, & quis sit ante omnia, & quod sit Universi systema. Antea enim etiam ego ita prout tu affectus eram : 'Hvixa d'é นอง โลมเมลัโดร องรับบารย &c. Postquam verò Galilaus in ' me incidit, (recalvaster, naso, qui in tertium cœlum per aerem ascenderat, resque omnium pulcherrimas ibi didicerat) per aquam nos renovavit, in beatarum animarum vestigia insistere fecit, & ex impiorum regionibus nos redemit, etiam ex te faciam, si auscultare mihi velis, in veritate hominem, en a'andeias ar Seωπον.' Faciam, inquit, ope nimirum istius qui in me incidit Magistri. Quasi diceret: Jam verò cum Galilæus in me inciderit, & nos per aquam renovaverit &c. faciam etiam ex te in veritate hominem. Et cap. xx. Quamvis forte cum Magistro in altum sublatus, arcanisque initiatus esses' μεπὰ τέ διδασκάνε πε-Sagotos exeroveis no ra amoponla emundus. Non de Paulo Apostolo sed de Christo dici poterat, & ab ipso Paulo de Christo dictum est, eum aut Deum Patrem

trem in eo, per aquam nos renovasse, in beatarum animarum (Abrahami, Isaaci, Jacobi, &c.) vestigia introduxisse, i. e. dignos nos fecisse in partem sortis Sanctorum, ac ex impiorum regionibus i. e. ex inferno aut è potestate tenebrarum redemisse. Manifeste enim hic illa Tit. iii. 5, 6. (Joan. iii. 3, 5.) Col. i. 12, 13. de Christo dicta respiciuntur. Auctor iste, ut Gesnerus Dissert. modo dicta § 16. - 20. fuse deducit, fuit rerum Christianarum (adeòque & hujus redemptionis) peritus; Luciano longè peritior, quod etiam Huetius existimavit Demonst. Evang. Proposit. iii. § 20. Non ergo Paulo Apostolo renovationem, redemptionem, falutem nostram adscribere potuit; verum omnino ipsi Christo ista, ex mente Christianorum, attribuebat. Præsertim cum omnino appareat, epistolam Pauli ad Titum & Colossenses, nonnullosque alios Novi Testam. libros, eum legisse aut lectos audivisse. Ridet ergo non folum Athenagoræ (16) recentiorem, de illo ex tribus uno anteseculari Dei Filio, fidem, verùm & Joannis Evangelista de Christo homine Galilao, munus suum Propheticum per ascensionem in colos, in principiis Evangelii auspicante, verissimam traditionem; quam Christiani antiqui Apostolica sidei tenaces, sequebantur. Errat enim proculdubio modò laudatus Walterus Moyle cum lib. cit. pag. 287. verbis illis eis reison seguon decolasionas, quem-

(16) Athenagora fidem] Athenagoras producto illo Euripidis versu: τε τον νόμμζε Ζῆνα, τὸν δ' ἡγε Θεόν, pag. 21. edit Oxon. 1682. talia postea de Deo isto, de tribus & uno, de Patre, Filio, & Spiritu à Patre procedente, eorumque divisione & unione, in mox sequentibus pag. 25, 39, 41, 49. omnino profert, ut inde Triephonti occasionem præbuisse videatur di-

I

e

n

I

0

N

b

b

cr

CC

cu

ib

ite

ne

ba

do

fa

co

no

Fa

mı

qu

Q

6

(q

gy

cùi

&

iis

Go

' p

· b

· P

Suc

ver

eionja74

cunque Christianorum Presbyterum, ab Auctore Philopatridis indigitari potuisse statuit. Errat, inquam, nam cum iste dicit: recalvaster, naso, qui in tertium cœlum per aerem ascenderat, resque omnium ibi pulcherrimas didicerat; quemadmodum voces illæ recalvaster naso, non cuicunque Presbytero aptari possunt, sed certum quendam hominem designabant; sic & de vocibus istis qui in tertium cœlum ascenderat, &c. judicandum est, eum certum hominem, & quidem ipsum Christum illis designasse. Licet postea Chri-Stiani in genere ab eo d'isécioi, d'iségosalivles, Naipoviois & Quia prout ipsum Christum deeosalivies vocentur. in cœlos ascendisse neutiquam credebat, sic omnes Christianos sibi eandem ascensionem cum Magistro affingere posse judicabat. Quamvis, inquit, cum Magistro in altum sublatus - esses. Ergo de certo locutus est Magistro, qui cæteris Christianis discipulis suis dux fuerit ascensionis in cœlum.

V. Magistrum autem qui nos renovavit per aquam &c. etiam Ethnici ipsum Christum, non ejus Apostolum aliquem, Christianis esse, optime sciebant. Prout Lucianus ille Lib. de Morte Peregr. pag. 566. edit. Amst. Magum illum, hominem crucifixum, coli dicit à Christianis, quia NB. novam hanc religionem in vitam introduxit. Ita enim de hoc Peregrino scribit: 'Quâ in peregrinatione & mirificam illam Christianorum sapientiam per-' didicit; circa Palæstinam sacerdotibus & scribis illorum conversans: Ac sane brevi tempore pueros illos omnes præ se esse ostendit, propheta, ac facrificiorum princeps & dux Synagogæ, & omnia ' folus existens. — Ac eum velut Deum illi habebant, 8 eo legislatore utebantur, ac præsidem eum declarabant. Itaque etiam nunc illum Magum reverenter colunt, hominem in Palæstina crucifixum; quoniam novam illam religionem in hominum vitam invexerat. Tou uagen yen exerce en of Crow, and on που του εν τη Παλαιτίνη ανασκολοπιδέν α, όπι καινήν αυθήν τελεθή

A

1,

m

i-

er

d

le

1-

m

1-

&

im ies

ro

im

to

if-

am

jus

ie.

gr.

ru-

am

de

one

er-

bis

ue-

ac

nia

ant,

de-

ve-

ım;

VI-

Ae'ill

2074

emijazev eis rov Biov. Carolus Daubuz lib. de Testimonio Fosephi pag. antepen. non uspar magnum, sed major Magum legendum esse censet, & res ipia docet. Non enim verisimile est, Christum Magni titulo fuisse honoratum à Luciano, ejus irrifore & inimico magno. Irridere autem eum titulo magni non poterat. Nemo ob magnitudinem & excellentiam irrideri folet. Magnum verò fuisse revera tam numerosæ per orbem terrarum diffusæ sectæ auctorem, probe sentiebat ipse dolebatque Lucianus. At verò eum ab incredulis & Judæis & Gentibus Magum fuisse habitum, constat ex Justini Mart. Apolog. 2. pag. 72. & Dialcum Tryph. p. 296. locifque à Christiano Kortholto ibid. ad Justinum collectis. Dicit autem, Magum itaque illum adhuc colunt, &c. Adhuc & itaque, quia nempe à Peregrino quem ut Deum quendam reputabant, & Legislatore ac Propheta &c. utebantur, in doctrina Christiana suerunt roborati, & instructiores facti, illos enim præ se pueros esse ostendit. connexio & sensus minime coactus, si admittatur, non opus erit ex vocula yev &c. cum Tanaquillo Fabro conjicere, sensum hic repente abruptum, & multa à Luciano adversus Christum scripta suisse, quæ à majoribus nostris nimium piis, fuerint sublata. Quam conjecturam rejicit etiam Gesnerus lib. cit. 18. qui videatur. Verbis autem de Geor aufor nyerlo, (quibus affinia apud Gregorium Nazianz. in Panegyrico Athanasii reperies) rem nimis exaggerat, cum Peregrinum, quem illi admodum suspiciebant, & à cujus ore pendebant, quasi Deum quendam ab iis habitum dicit. Sic in historia Albigensium, Godefridus Coloniensis Monachus: 'Terram, in-' quit, Remundi (de Thermis) qui erat caput & princeps totius perversitatis, & abeis (Albigensia bus) quasi Deus colebatur, intraverunt, omnia depopulantes, &c.' Apud Usserium de Eccl. Christ. Success. Cap. x. § 27. Patet igitur ex his Luciani verbis, quod licet Peregrinum pro magno & non Pp 2 vulgaris

vulgaris auctoritatis Doctore Christianorum habuerit, scivisse tamen, eum non suisse præcipuum Christianorum Magistrum, sed potius per Peregrinum in religione præcipui Magistri sui, Christi, quem ipsum, non Peregrinum, divino culti colerent, suisse confirmatos. Id ipsum, quod non Proteum istum, sed Christum ipsum Magum vocaret, miracula Christi, quæ arte magica eum patrasse putavit, respiciens, ostendit Christum Thaumaturgum omnibus Christianis Doctoribus majorem à Luciano habitum suisse. Probè ergo ipsi Ethnici sciebant, Jesum Nazarenum, non ullum alium inter Christianos, suisse Magistrum illum, ita kat kon dictum, quia novam hanc religionem in mundum introduxit.

VI. Sic & pag. 568. ejusdem Libri, Lucianus Servatorem nostrum primum Legislatorem & crucifixum illum Sophistam eorum (Christianorum) appellat. Deinde, inquit, primus illorum Legislator persuasit 'illis, quod omnes inter se fratres essent; dummo-' do semel transgressi, Græcorum quidem deos abe negent, illum autem, crucifixum impostorem suum, adorent, & secundum illius leges vivant. Tov Ala verno. λοπομένον εκεινον σοφιεήν αυθών περσκυνώσι, κὶ καθά τές εκείνε νόμες Bion. Per primum Legislatorem, qui alios aliorum fratres esse persuasit, Mosen primò intelligebam, qui omnes Ifraelitas aut circumcifos Judæos, fratres effe Agit enim de Christianis rois en meilouis quibus sese Proteus ille in Palæstina, antequam gens Judaica, ab Adriano ingentem illam cladem accepisset, adjunxerat, Legi Mosaicæ addictis; (17) ab iis postea

(17) Legi Mosaica addictis] In ista Luciani de Peregrino narratione probè observandum, id quod etiam ex Sulpitio Severo patet, & ex Eusebio Cæsar. probart potest; Christianos nempe in Palæstina, Judaicæ

gentis, sub Trajano adhuc & Adriano, ad cladem illam usque, Christum, ceremoniis Legis Mosaicæ neutiquam rejectis, coluisse; cætera Orthodoxos, & ab Orthodoxis eorum temporum gentilibus Christianis, tunc in Ecclessa

n H

r

Ĭe

L

38

P

d

M

ti

pr

ftı

fe

mi

pr

ve

Pe

di

CI

CI

A

ın

fiq

har

eor

Ap

zar

VOC

Eccl

post

à Cl

dem

S

n

1-

le

m

r-

il-

at.

fit

0-

b-

m,

TXO.

juss!

um

qui

esse

ouns

ens

ce-

115

stea

1c &

Mo co & ab

orum

nc in

clelia

postea cum quidpiam ex interdictis comedisset (pag-570.) rejectus, quia omnia quæ Lege Mosis interdicebantur, adhuc tunc, pag. 568, innuente Luciano, word communia & polluta (pro quibus Tanaqu: Faber xwa legere non debuit) esse putabant. Uti rectè contra Pfochenium observat Gatakerus de Stylo N. T. cap. viii. F. A. Lampio Proleg. Comm. in Joan. p. 9. laudatus. Nec audiendus est Stephanus le Moyne Not. ad Varia Sacra pag. 34. verba illa Luciani de Peregrino την θαυμας ην σοφίαν τῶν χειειανῶν εξέμαθε - τοις ίερευσι κ γεαμμαλεύσον αυλών ξυγγενόμενος, pervertens atque mutans. Sane Doctores Novi Fœderis ab ipso quoque Christo Matth. xxiii. 34. Teguualeis Scriba & Propheta vocantur. Verum accuratius postea oratione Luciani considerata, omnino per primum illum Legislatorem Christianorum, ipsum Christum intelligendum esse puto, Gesnero quoque Differt. dicta § 19. adstipulante. Quem ideo hic primum vocat, quia etiam ipsum Peregrinum, pagina proximè præcedente 566. Legislatorem eorum vocaverat, z vouo 367n, inquit, executo. Christum ergo Peregrino Legumlatori minori ac posteriori contradistinguens, τον νομοθέτην του πεωτον appellat. Paulum Christi Apostolum non poterat primum aut pracipuum Christianorum vocare Nomotheten, neque Joannem Apost. (quod J. A. Fabricius F. A. Lampio Prol. in Joan. pag. 100. non contradicente arbitratur;) fiquidem probè sciebat, Christo soli, qui novam hanc religionem introduxit, Titulum talem inter eorum Antistites competere. Deinde, Gentium Apostolus Paulus, a Christianis circumcisis ac Judaizantibus, de quibus hic agit Lucianus, partim penitus rejiciebatur, nempe ab iis qui postea Ebionai vocati fuere; partim admittebatur quidem, à Na-

Ecclesia toleratos. Prout etiam postea Christiani Judaicæ gentis, à Christianis gentilibus sequente demum tempore contempti &

anathemate percussi, semper ceremoniis Legalibus suere addicti.

Pp3

zaræis

zaræis videlicet, (quod in alio opere MS. oftendimus) sed aliis non præferebatur Apostolis. sensu ergo eum Lucianus primum aut præcipuum Christianorum Legislatorem, & quidem in Palastina Mosaizantium, vocasset? Nec obstat objectio Tanaquilli Fabri: 'Lucianus (inquit) hunc primum Legislatorem alium esse vult ab ανεσκολοπσμένε and pos.' Gesnerus id loc. cit. merito negat. Potuisset sane Lucianus ponere τον δε ανεσκολοπισμένον εκώ. νον νομοθέτην αὐθῶν τὸν πρῶτιν περσκυνῶσι, & nullam Doctiff. Faber ita existimandi occasionem habuisset. Sed ut Ethnicus iste Christo magis malediceret, loco Legislatorem eorum illum primum posuit hic Sophistam eorum, per quem, non alium ab illo Legislatore primo intelli-Quodsi itaque Lucianus Christum, tanquam primum præcipuumque Christianorum Legislatorem, ab aliis eorum Legislatoribus, Apostolis nempe & ceteris minoribus Doctoribus, probè distinguere norat; vel hinc verisimillimum fit, etiam Philopatridis Auctorem, rerum Christianarum ipso Luciano peritiorem, faltem minime imperitiorem, per illum Doctorem Christianorum, qui eos per aquam renovavit, ex impiorum regionibus redemit, non Paulum sed Christum intellexisse. Et quis putabit doctos istos Ethnicos, Christianorum adversarios, adeò fuisse ineptos, aut Christianismi ignaros, ut inter Christum & ejus Apostolos, aut alios Doctores Ecclesiæ Christianæ, nesciverint discernere?

VII. Deinde non Paulus tantum (in Actis Pauli & Theclæ) vocatur emperous, verum etiam Christus dicitur suisle imeriu naso longiore præditus apud Reiskium de Imag. Jesu Christi ex Niceph. cap. xl. Joan. Damascenus à Cangio de Numism. inferiores ævi xxviii allegatus, Christum ait depictum ea forma, qua à veteribus historicis describitur, præstanti statura, superciliis junctis, &c. justo naso, &c. Matrem ejus quoque, Virginem Mariam, naso magno insignem suisse, idem tradit ex Epiphanio Nicephorus Historicis, idem tradit ex Epiphanio Nicephorus Historicis.

lib

1

I

V

C

q

CI

f

A

41

te

Va

ru fu

bi

in

hic

ve

dis

fac

cia

cef

profiffe

alia

pife

Do

0

n

-

IC

28

)-

ë.

A.

ut

a-

m,

li-

m

m,

ce-

at;

u-

em,

em

ex

rith•

ep-

1 &

nri-

auli

itus

eif-

oan.

avi

ma,

ura,

ejus

nem

 \mathbf{H} ift.

lib

lib. ii. cap. 23. Irenæus à discipulis Joannis (sed non Apostoli) persuasus erat, Christum seniorem atatem, antequam pro nobis pateretur, attigisse; ergo & recalvaster olim, ex ejusmodi vetere historia, ut senior esse crederetur, pingi fingique poterat. Aut quia pilos bifido vertice, in morem Nazaræorum, dispositos habebat, ut eum Lentuli Epistola repræsentat; seu discriminatam à fronte cæfariem, ut Chifletius, ex sudario Vesontino, apud Reiskium memorat; hinc poterat Ethnicus iste perversus, omnia in deterius detorquens, Christum dicere avapanarliar à fronte calvum, quod de Paulo num quisquam unquam Veterum dixerit, nescio. Imo in illis Actis Pauli & Theclæ, Paulus Yinds mir nepanit capite glaber fuisse asseritur. Adeòque non syncipite folum sed & fortassis occipite & vertice calvebat. A Joanne etiam Malala Petrus quidem pag. 330. aναραλλαs à fronte calvus seu recalvaster, Paulus autem pag.332. panane's scribitur, & hâc ratione à Petro discriminatus, toto capite calvus non recalvaster fuisse perhibetur. Merito ergo etiam Gesnerus Differt. suæ § 7. vix probari posse putat, Paulo fuisse corporis & oris habitum qualis hic describitur.

VIII. Præterea ista ipsa verba, Γαλιλαιος μοι ένέτυχεν in specie, pro nobis militare videntur. Non fingit hic Triepho Christum vel Paulum, cum in terris adhuc viverent, in se incidisse; aut se cum Christo vel Paulo fuisse versatum: Auctor enim Philopatridis Seculo i. non vixit aut scripsit, quia mentionem facit Artemidori de Somniis Scriptoris, & aut Lucianus Samosatenus ipse, aut ejus imitator fuerit necesse est; ut Gesnerus Dissert. sua § 10, 11. valide probat. Quem imitatorem sub Diocletiano scripsisse, jam vidimus in Moylio. Alii Clarissimi Viri alia de ejus ætate sentiunt. Bullus Menevensis Episcopus eum ad Marci Antonini tempora refert, Dodwellus (in posterioribus suis ea de re cogitatio-Pp 4 nibus) nibus) ad Gallieni, Maturinus Veyssiere la Croze ad Aureliani, Gesnerus ad Juliani Apostatæ. Ergo illud ivince poi verti potius debet: Postquam Galilæus in me illapsus est (in me apparuit, in me descendit) vi nempe divina & supernaturali de cœlo. Quod homo Christianarum rerum peritus, de Paulo nequaquam, sed de Christo solo dicere poterat, respiciens ad illa Scripturæ loca, ubi Christus ad suos venire, eis sese peculiari ratione manisestare, in eis mansionem sacere & habitare promisit. Joan. xiv. 21, 23, &c. Titulus quoque Galilæi longè magis in Christum quam in Paulum quadrat Tarsensem Ro-

manumque civem.

IX. Etiam illud, per aerem incedens aegoßalhoas, Christi ascensionem in cœlum in nubibus factam, innuit; quia Ethnicus iste, quæ in ultima Christi ascensione, post resurrectionem ejus, acciderant, ad ascensionem illam antecedaneam transfert, illam cum ista confundens. Deinde, qui in cœlum, ignarus num in carne an verò extra carnem, raptus fuerat repente, vix poterat dici assosalan per aerem aut in aere gradi, aut ambulare; Christus vero Filius hominis, dicitur expresse in coelum avaßesnxivas, indeque na ruses sur Joan. iii. 13. vi. 38. quæ loca hic respicit Auctor iste. Nec Paulus, sed Christus in cœlis initiatus dici potuit. Christus enim antequam publice docere cœpisset, erat in cœlo, ibidemque mandatis à Patre instructus suit. Paulus jam diu egerat Doctorem, antequam in tertium cœlum fuiffet abreptus. Vide Philip. à Limborch in Ac. cap. xiii. pag. 118. Paulus sanè in tertio calo ante mortem fuerat, verum etiam Christus non in inferius aliquod ascendisse credebatur. Denique demus, Christum a Pseudo-Luciano, fallente hunc memoria, aut etiam ex industria, per Ethnicam levitatem & petulantiam, cum Paulo in isto tertio cœlo confundi; confusio ista non accidisset, nisi Ethnicus iste utrumque tam Christum quam Paulum, dum in terris versarentur

versarentur, in cœlum fuisse assumptos, & inde descendisse Doctores atque Magistros, audivisset. Reliqua enim Philopatridis, Christum ipsum manifeste Prout & hoc ultimum Christo potius respiciunt. Paulus enim nobis non fuit Magister convenit. & Doctor, eorum quæ in ipso cœlo audiverat; imò appila phudla se audivisse refert. Christus verò, qui in finu Patris in cœlo fuit, ipfe enarravit. Ad ista verò Pauli appna, non necesse est Triephontem vocibus illis, τὰ ἀπόρρηθα ἐμυήθας, allusisse; nam per ampina Disciplina potius illa Arcani, antiquis Christianis sollicitè observata intelligi potest. Prout autem Ethnicus iste, de fictitio aliquo Pauli de cœlo in uterum mulieris matris descensu, non somniabat, sic nec de Christo tale quid hoc loco cogitabat, vel innuebat. Loquitur enim de tali ejus ascensione in cœlum, per quam res ibi pulcherrimas, Magister & Doctor aliorum in terra futurus, didicerat.

X. Mohammedes fingebat se in cœlos fuisse profectum, ut tradit inter alios Abul Feda dogmatibus ejus addictus, qui vitam ejus descripsit. Nempe & ille, Christi simia esse volebat, ut Vir Celeberr. Joan. Clericus Biblioth. Anc. & Moderne Tom. xx. pag. 88, 89, 90, 95, 123. quoad alia, observat. Oportet ergo impostorem istum, à Christianis sui temporis audivisse, quod Christus ante mortem suam in cœlum ascenderit & inde descenderit; hinc sibi quoque iter illud in cœlos tribuebat, ut auditoribus suis, dogmata sua paris cum Christi Evangelio auctoritatis & certitudinis esse, probaret. Sanè Auctor ille qui scripsit Reflexions Historiques & Critiques sur le Mahometisme & sur le Socinianisme, ex hoc loco Joan. iii. 13. ita intellecto, iter istud Mohammedis in cœlos, derivavit. Vide Differtations Historiques sur divers Sujets, Tom. i. pag. 39,40. Credebatur ergo adhuc tempore Mohammedis, à Christianis saltem Unitariis, ascensio ista Christi in cœlos, quæ ante mortem ejus contigerat, propriè dicta.

Qui verò è contra Socinianos, ex itinere dicta. isto Mohammedis, ansam arripuisse, ut Christo quoque simile quid adscriberent, grandi supercilio, cum Humphredo Prideauxio, pronuntiant, & inde in eos strenue debacchantur, valde sunt iniqui rerum æstimatores. Cur non ex solo Pauli in tertium cœlum raptu, & istis in Joanne Evang. de Christi ascensione & descensione locis, iter illud Christi cœleste proprie dictum, conclusisse potuerint? Idem Anonymus Gallus, ubi de itinere isto Mohammedis, occasione dicti Joan. iii. 13. sensu Socinianorum intellecti, conficto, agit, observat etiam illud alterum dictum Joan. viii. 58. Πείν Αβεσάμ γινέδαι έγω έμι, de præexistentia reali ante Abrahamum, non fuisse à Mohammede intellectum. Quia ad istud dictum manifeste alludens dicebat, Fui ego Propheta cum Adamus adhuc inter aquam & lutum effet (18). Ex Pococko in Not. ad Specimen Hist. Arabum p. 168. Dicunt sand etiam, sectatores ejus, eum primum Prophetarum creatione, licet ultimum missione. Vid. Clariff. Joan. Gagnierum Not. ad Abul Fedam de vita Mobam. pag. 7, 34, 35. Prout eodem ibid. observante, Abu Horaira ita Deum ad Mohammedem, inter alia, in cœlo locutum esse asseruit: ' Ego mille annis an-' tequam Adamum crearem, per memet ipsum juravi ' me tibi gratiam daturum,' ad imitationem illius dicti 2 Tim. i. 9. de proposito Dei & gratia nobis à Deo data ante tempora secularia.

Imo Abul Feda in alio suo Opere, postquam Christi historiam ex suis (Mohammedanis) Auctoribus retulit, duplicem ponit Elevationem seu (in

(18) Cum Adam inter aquam C' lutum effet] Mihi tamen non videtur esse certum, quod hic ad locum Joan. viii. 58. alluserit. Potuit Mohammed hoc dixisse, Judæos imitatus, qui Septem res ante mundum creatas, d est, decretas aut prædestinas fuisse dicunt, ut jam supra memoravimus. Nec etiam certum est, num Veteres Unitarii, ejus tempore aut antea, phrasin istam Joan. viii. 58. ego sum, explicaverint, ego eram in decreto, constitutione aut promissione Dei. Quæ sane explicatio genuina non est. Vide supra pag. 110, 111.

cœlum)

cœlum) Assumptionem Messia, quarum primam fuisse contendit ante passionem ejus, (eam tamen non recto tempori assignat) ut idem Clariss. Gagnier lib. cit. pag. 49. testatur. Unde & Mohammedem, plus quam semel in cœlum iter habuisse, innuere videntur secatores ejus, ibid. p. 62. Nonnulli quidem inter eos ambigunt, num vere vigilansque, num verò itertens & in fomnio, aut in visione quadam iste eorum Propheta in cœlum ascenderit; sed cum absque dubio simiam Christi, etiam hac in re, agere voluerit, nemo autem unquam Christianorum, ut arbitror, Christum somniantem in cœlo suisse, aut eò ascendisse dixit; hinc & Mohammedem ipsum, fibi vigilanti iter illud tribuisse non ambigo; & sic plures Mohammedani de hoc itinere sentiunt. Quemadmodum autem ascensio illa Christi, sanctitati ejus & innocentiæ perfectæ debebatur; unde vel Carpocrates ipse, animam ejus commemoraturam quæ visa sibi essent in cœlo, in ea ingeniti Patris meroca, mundam & Eutovor fuille dixit; fic & Mohammed dicebat, sibi in cœlum profecturo cor corpore fuisse exemptum, & aquâ fidei mundatum; atque sic demum cum loco suo postea repositum fuisset, se in cœlos carpsisse viam.

XI. Quid autem? dicemusne Mohammedem Christianis Unitariis usum fuisse Magistris? Hoc, Christum nempe non esse verum Filium Dei (sensu videlicet Homousianorum) esse autem summum Prophetam, conceptum de Spiritu S. &c. Hoc, inquit Bugenhagius, didicerat Mahumet ex Sergio Monacho Nestoriano,—cum tamen Sergius ille potius sentiret cum Paulo Samosateno Antioch. Episcopo, quod Dominus noster Jesus Christus sit tantum homo & non Deus. Accessit & alius Hareticus qui juvit Sergium in docendo Mahumetem, &c. Bugenhag, in Jona Propheta exposito folio f.v. Nestoriani erant Homousiani aut Orthodoxi, & hæresis eorum putativa, in meris logomachiis confistebat; quod moderni magis magisque agnoscunt Orthodoxi, Nestoriumque non fuisse hæreticum agnoscunt. Cum ergo

in

n, le-

if-

a-

fu-

m)

ergo Mohammedes Homoufianis & Orthodoxis (Afsociantibus) quam maxime contradiceret, quomodo, quaso, Orthodoxo & Nestoriano uti poterat Doctore? Verum enim verò, si accurate loquamur, Mohammed nullo Christianorum, ne Samosateniano quidem aliquo usus est Magistro; si enim usus fuisset, novam sectam Christianismo contrariam non introduxisset. Nemo verus, fincerusque Christianus, nemo religionis Christianæ amans, cujuscunque Sectæ fuerit, eum in Alcorano condendo adjuvare poterat. Solummodo cum Samofateniano aliquo, prout & cum Orthodoxis, cum Nestorianis & aliis quibuscunque, de sensu quorundam locorum Scripturæ de Christi persona, controversorum, contulisse potuit. Sergius ille quem Mohammedani Bohaira appellant, dicitur à Georgio Monacho Mohammedem in Syria mercaturæ gratia verfantem, juvenem, ac nondum de munere Prophetico cogitantem, & adhuc idololatram, cognitione Dei imbuisse, eique aliquot capita ex Evangelio, ex Lege & ex Psalmis, prælegisse. Vid. eundem Gagnier. lib. cit. pag. 10, 11, Quæ de Christianis Mohammedis Magistris diversimodè traduntur, falsa, fictitia esse videntur.

DISSERTATIO III.

De dicto Hebr. i. 10, 11, 12. In principio tu Domine terram fundasti, &c. pertinens ad pag. 283.

I. UNICUS ferè nobis adhuc ex Novo Testamlocus objici potest, ubi Christus Jehova adeóque Deus expresse vocari videtur, nempe Hebr. i. 10. Quem proinde locum eo libentiùs considerabimus, quia etiam exordii Evangelii Joannis, quod Parte ii. illustramus, commati decimo, Et mundus per ipsum factus

factus est, lucem magnam fæneratur. Ibi divinus Auctor, dum probat testimoniis veteris Testam. Filium Dei Jesum Christum Angelis præstantiorem esse factum, sic inter alia ex Psal. cii. argumentatur, Et, Tu in principio Domine (in Hebr. Jehova, ut apparet ex ver. 14.) terram fundasti, &c. Verum enim vero per Dominum ipse Deus Pater hic intelligitur, prout etiam Thomas Aquinas agnovit. Nec obstat, quod hic agatur de Christo Angelis prastantiore facto. enim ad Deum Patrem dirigatur oratio, potest tamen loco isti aliquid inesse, unde etiam ista Christi præstantia egregiè demonstretur, quemadmodum in hoc ipso Capite, exemplum ejusmodi probationis ver. 6. habemus, in illo dicto, Et adorent eum omnes Angeli Dei, ubi per To eum, Deus Pater intelligitur; & tamen hoc dicto divinus Scriptor optime, ut mox videbimus, probat Christum Angelis præstantiorem esse factum.

II. Desumptum est autem non ex Psal. xcvii. 7. ubi legitur Adorate eum omnes Elohim, Dii, aut Angeli; & in Vaticana edit. LXX Interpretum megκυνήσωθε αύθος πάνθες Αγγελοι α'υθε, sed ex Deuteronomii cap. xxxii. 43. [ubi totidem verbis extat, x] wegowi-າກວນໃນວັນ , ຂໍ້ນໃໝ້ ກັນທີ່ ss Ayyeau Θεβ, in Hebrao quoque extitisse infra videbimus ut jam multi observarunt, quos Paulus Colomesius recenset Obferv. Sacr. pag. m. 105. quibus adde Origenem de Orat. Part. i. § 51. Fulgentium Ruspensem de Fide Orthod. ad Donat. cap. iii. Anselmum à Matth. Polo allegatum, Lud. Cappellum Crit. Sacr. lib. iv. cap. xiv. § 3. Jac. Basnagium Hist. des Juifs Liv. iv. chap. xxv. § 6. Joan. Millium Proleg. N. T. Num. 95. & Per. Allixium in libro illo, The Judgment of the Fewish Church against the Unit. pag. 295, 296. & Guilh. Whistonum Essay towards Restoring the Text of the Old Testam. pag. 311. Prout & illa verba Rom. xv. 10. Latamini gentes cum populo ejus, non ex Pfalmis aut ullo alio Scriptore S. fed ex hoc eodem Cantico Mosis Mosis esse desumpta observat Grotius, quia ibi totidem verbis extant, & LXX bis literas Dy legisse apparet nempe הרנינו גוים עם עמר. Verba verò, Adorent eum omnes Angeli Dei, in Hebræo Textu hujus Cantici Mosis olim extitisse, non dubitat Co-Iomesius; etiam Isaacus Vossius de LXX Interpr. pag. 55, 433. cum Millio existimat. Neque nos dubitamus. Allixii loco cit. peculiaris est ea de re sententia; arbitratur enim nunquam hæc verba in ipfo Hebræo Textu Deuteronomii extitisse; sed excerptum ac exscriptum fuisse ex libro Mosis hoc Canticum, in usum eorum qui id memoriæ mandare volebant; atque in hæc excerpta hujus Cantici exemplaria, non verò in ipsum Deuteronomium, intulisse postea pios aliquos homines quædam ex Pfalmis commata fimilia. Cum vero LXX Interpretes Scripturam in Græcum sermonem converterent, secutos esse in hoc Cantico vertendo, non ipsum librum genuinum Deuteronomii, sed illa inde exscripta hujus Cantici exemplaria ex Psalmo xcvii. interpolata; quia id populus ita memoriter didicerat. conjecturas nulla verisimilitudine nixas! 1. Maximè enim à vero abludit, populum, à tempore Mosis ufque ad tempus Davidis; hoc Canticum fine interpolationibus discere assuetum, postea demum cum Psalmus xcvii. editus fuisset, & quidem populum in genere, non fine hoc additamento discere cœpisse; cum tamen Moses, qui Legi Dei quidquam addere & affuere severè prohibuerat, quovis ad minimum Sabbatho publice, proculdubio etiam tunc legeretur; & populus lectione hujus cantici, ex ipso Deuteronomio absque ullis additionibus audita, discrepantiam textûs Mosaici, à suo interpolato Cantico, manifestam animadverteret. 2. Non est verisimile LXX Interpretes, cum in versione librorum Mosis ad Caput Deuteronemii xxxii. pervenissent, Codicem tunc suum Hebræum quo utebantur seposuisse, ut interpolati hujus Cantici exemplar sequerentur, probe

probè scientes, in ipso libro Deuteronomii tales additiones minimè prostare; & sic interpolatum illud canticum pro genuino Mosaico versione sua obtrudere voluisse. Sed Allixius quidvis potiùs maluit comminisci, quam ingenuè fateri, LXX Interpretes plus quam nos hodie, in Textu Hebræo reperisse. Cum enim in eorum Versione juxta editionem Vaticanam extet, Ένφεκνθητε ἐκανοὶ τωα αὐζῶς, κὰ τος σκυννησάτωσαν αὐζῶς πάνζες ᾿Αγγελοι Θεῦς ἐνφεκνθηλε ἐθνη μετὰ τῶ λαῦ αὐζῶς, κὰ ἐνικυσάτωσαν ἀὐζῶς πάνζες ዮιοὶ Θεῦς ita in suo Hebræo Cod. legisse videntur,

הרנינו שמים עמו וישתחוו לו כל מלאכי אל הרנינו גוים עם עמו ויתחזקו לו כל בני אל

Exultate cœli cum eo, Et adorent eum omnes Angeli Dei, Exultate gentes cum populo ejus, Et corroborentur ei omnes filii Dei. Quoniam LXX Interpretes uno loco Angeli Dei, altero Filii Dei posuerunt, merito concludimus, etiam in Hebræo diversas suisse voces; & quia canticum est rhythmicum, ut ostendit Celeberr. Clericus, valde verisimile est non בל אלהים in hoc Cantico Mosis extat, verum כל מלאכי אל מווי אל היים in hoc Cantico Mosis extitisse. E contra versu 8. Cantici hujus, pro eo quod nunc absurde legitur בני שראל filiorum Israel, videntur legisse בני אלהים filiorum Israel, videntur legisse בני אלהים filiorum Israel, videntur legisse הוווי אלהים filiorum Israel, videntur legisse בני אלהים

יצב גבלות עמים למספר בני אלהים

ut non necesse sit rhythmi causa vocem ורשם sub-stituere. Finis verò Cantici ita poni potest, זכפר ארמת עמר

(19) Filiorum Dei] Memini me legisse in R. Elieseris Capitulis Patrum, partem istius versus 8. ita allegatam, ut manifestum sit etiam Rabbinos veteres hic non bne Ifrael filiorum Ifrael, sed bne Etohim, aut bneEl in Codicibus suis habuisse. Confer Celeberr. Whistonum lib. cit. pag. 66—68.

III. Jam

III. Jam verò ex toto Cantico Mosis constat, rem esse de Deo Patre, & voces istas, Adorent eum omnes Angeli Dei, id est ejus, eundem ipsum spectare. Prout enim in principio ver. 3, 6. dixerat, Quia nomen Domini (Jehovæ) invocabo, date magnificentiam Deo nostro (le Elohenu); Hæccine reddis Domino (Jehovæ) popule stulte & insipiens? numquid non ipse est Pater tuus, qui generavit te, & fecit & creavit te: sic in omnibus sequentibus verbis nulla alia introducitur persona, ad quam verba ista adorent eum omnes Angeli Dei, referri possint. Quodsi verò etiam hoc versu 3 & 6. & per omne canticum, non de Deo Patre, sed de Filio rem esse dices, codem jure etiam per totos libros Mosis, & per totam fere reliquam Scripturam Veteris Testam, voces istas Jehova & Deus, ad Filium referre poteris & debebis, ac nullibi fere de Deo Patre erit fermo. Imò, quia Moses per totum Canticum, ubicunque Dei aut Jehovæ est mentio, de Deo Patre agit, ideò locum istum Auctor divinus Epistolæ ad Hebr. non sine præfatione allegavit, sed de suo hæc verba præmisit. Cum autem iterum introducit (Deus Pater) primogenitum in orbem terrarum, dicit (nempe Scriptura, fic enim per totum hoc Caput To dicit intelligendum); Adorent eum (Deum Patrem) omnes Angeli; ne fortè lector in Scripturis minus exercitatus, Auctorem inepta proferre putaret argumenta; & verbis ad Deum Patrem referendis, præstantiam Filii præ Angelis, de qua Moses non agat, demonstrare velle. Ostendit igitur ista præfatione, agi hic omnino etiam de hac Filii Dei præstantia, quandoquidem hic omnes Angeli Dei, ad laudes Deo Patri fingulari & extraordinario modo dicendas, eo nomine quod Primogenitus iterum in mundum introducatur incitentur; adeoque id magno ipsius quoque Primogeniti fieri honore. Latamini, inquit, cæli cum eo, & adorent eum omnes Angeli Dei. Apoc. vii. cum versu 10. salutis Deo & Agno adscribendæ

te

je

ip

ti

vit

dic

glo

cre & J

exp

in

scribendæ mentio esset facta, statim omnes Angeli thronum Dei undique cingunt, & ipsum Deum, ob istam utique per Agnum salutem factam, nullam licet expressam Agni mentionem facientes, adorant & celebrant. Amen, inquiunt, Benedictio & Gloria & Sapientia, & Gratiaram actio, & Honor, & Potentia, & Robur (quo corroboramur) Deo nostro in secula seculorum, Amen. Quodsi Angeli omnes, ob iteratam, in orbem sublunarem, Filii introductionem, lætari debent, & Deum Patrem eo nomine singulari ratione adorare tenentur, indicatur eo ipfo, istam Filii introductionem, causam magnam ipsis præbere lætitiæ, & magnam inde in eos omnes redundare felicitatem. Christus ipse Joan. viii. 56. inde inter alia probat sese Abrahamo majorem, quod is magno cum gaudio diem ejus videre defideravit, eaque die vifa, magna voluptate fuit affectus. Ergo & hic, ex omnium Angelorum, ob iteratam istam introductionem Filii, lætitia, sequitur, eum Angelis præstantiorem esse factum. Jam prima vice antea, Primogenitus iste cœlo demissus, & in orbem terrarum introductus fuit, cum in principio Evangelii in cœlum assumptus, inde ad nos redimendos missus esset. Iterum autem cœlitùs descensurus, & in mundum introducendus est, in secundo nempe suo adventu; quo tempore, hominibus fidelibus è vanitate cui subjecti sunt, liberatis, etiam ipsi Angeli, non quidem ipsi corruptioni, sed servituti corruptionis subjecti, (serviunt enim nunc filiis Dei in vanitate & corruptione constitutis) liberabuntur (20) ab ista servitute Rom. viii. 19-21. & tunc etiam demum in bono,

(20) Liberabuntur ab ista servitute] Creatura quæ Rom, viii, dicitur expectare revelationem gloriæ filiorum Dei, est omnis creatura rationalis. Nam tunc & Judæi, & Gentiles, & Angeli expectabant generalem rerum in melius mutationem; quæ

e

ii

e

1-

iri

0-

0-

0-

it,

Sic

id-

dæ

fensu persecto in ista demum revelatione gloriæ siliorum Dei continget. Cons. Nortonum Knatchbull, ad h. l. Illi verò qui primitias Spiritûs, (etiam præ ipsis Angelis) habent, sunt Christiani generatim, aut homines verè sideles. ne ullo modo labi possint, (qua de re nos alibi plura) per Christum persecte consirmabuntur. Quod illa verba, Correborentur in eo, aut eô, aut ei, omnes Filii Dei, adeoque etiam Angeli, quorum jam supra in hoc Cantico Moss ver. 8. eo Titulo (Filiorum Dei) mentio sacta suit, innuunt. Jam verò Mosen hic agere, de rebus in Christi adventu secundo à Deo Patre essiciendis, ipsæ etiam circumstantiæ loci, cum Joannis Apocalypsi, & aliis Prophetarum locis,

collatæ ostendunt.

Porro, 'quia pridem receptum erat apud Hebræos, Deum singulari modo in Messia habitaturum; & fore, ut Thalmudici loquuntur, digito 6 monstrabilem,' ut Grotius ad Heb. i. 6. observat, ideo negari ab Hebræis non poterat, ea quæ Deus in Messia habitans agit, & per Messiam perficit, in ipsius quoque Messiæ magnum cedere honorem, ejusque præstantiam demonstrare. Introducit Pater Primogenitum; quo modo? non mero justa atque mandato, sed ipse semper in Filio habitans & ei conjunctissimus; adeoque cum eo & in eo iterum in orbem terrarum descendens. Ecce Dominus Deus veniet, & merces ejus cum eo erit. Esai. xl. 10. Apoc. xxii. 12, 13. Adorabunt ergo Deum Patrem Angeli, in Christo præsentem, habitantem atque conspicuum; adeoque & ipsi Filio omnes exhibebunt, cum magna lætitia & exultatione, honorem. Etiam circa primam ejus in mundum introductionem, Angeli ad eum accesserant, eique ministrabant; eumque proculdubio jam tunc venerabantur, Matth. iv. 11. Marc. i. 13. Quemadmodum in iterata introducione in mundum, Primogenitus ex ipso cœlo descendet, sic & in prima introductione in mundum, in principio Evangelii, ex cœlo ipso eum descendisse oportuit.

IV. Si Angeli, in Deo per Christum corroborantur, & immutabiles redduntur, faciliùs jam ille locus Col. i. 16. seqq. in Christo creata sunt omnia, qua

t,

15

t,

n,

er

ue ei

ım

eus

oc.

n-

011-

ınt,

iam

An-

que

II.

du-

de-

lum,

disse

oran-

e lo-

qua

funt

funt in calis & in terra, visibilia & invisibilia, &c. de nova creatione explanari potest. Hoc enim pacto, & Angeli cœlestes, magnam partem novæ creationis & conservationis, magnam inquam, partem novi mundi & novi cœli constituunt. Novæ, dico, creationis, in primo Christi adventu inchoatæ, in secundo magnam partem confummanda. Omnia itaque, tam quæ sunt in cœlis, quam quæ in terra, vi novæ creationis in Christo ouresnue. Deus Pater (prout · Jac. Peirce vir eruditiss. Not. in Epist. ad Col. ii. ' 15. probat) exuit Principatus & Potestates Ange-' licas auctoritate & dominio, quale antea in regio-' nes & nationes universi mundi obtinuerant, eof-' que Christo subjecit, & exemplum eorum volun-' tariæ Christo subjectionis publice proposuit, dum eos in Christo triumphare fecit.' Triumphare profecto & exultare ob infignem quam in Christo reperiunt felicitatem. Non ita tamen exuit Deus Pater istos principatus & potestates, quin Christus Angelos sibi subditos postea novis imperiis dignitatibusque exornaret. Nam etiam nunc, etiam in cœlo, multi sunt qui Dii ac Domini, & vocantur & funt, 1 Cor. viii. 5, 6. & ista omnia per Christum esse dicuntur, si & rai raivla. Conf. Eph. i. 21. iii. 10. Sunt Angeli habentes in Christo potestatem ventorum, ignis, aquarum, Apoc. vii. 1. xiv. 18. xvi. 5. conf. xviii. 1. Est Michael Archangelus Angelis fuis, sub regimine suo constitutis, imperans, Apoc. xii. 7. à quo Christus, 1 Thess. iv. 16. non minus ac Deus ipse distinguitur. Descendet enim in voce Archangeli (Jud. ver. 9.) & in tuba Dei. Prout ergo Deus cujus tuba esse dicitur, non est Christus, sic neque Archangelus est Christus. Hebraismus, quem modo laudatus Peircius Not. in Phil.ii. 9. allegat, non amovet difficultatem. Non enim dicitur : descendet Archangelus in voce Archangeli, id est suâ, sed Dominus in voce Archangeli, adeoque personæ à Domino distinctæ. Conf. superius pag. 451, 452. dicta. Qq 2 Angeli Angeli dicuntur esse Michaelis, Apoc. xii. 7. dicuntur etiam alibi Angeli Jesu Christi; prout uno loco dici potest exercitus Regis, alio, exercitus supremi belli Ducis Regi subordinati. Sic de Angelis malis dicitur ibidem: Draco & Angeli ejus, licèt eorum non sit summus & absolutus Dominus, sed quia ei à Deo sunt in pænam suam subjecti, aut quia se ei sua sponte subjecerunt; eum tamen supremum suum Dominum non agnoscunt; nam unum Deum credunt, expavescunt, & de eo cogitantes tremunt, Jac. ii. 19. Et quam incongruum est dicere, Angelos bonos Dan. x. ipsi Christo Jesu sese oppositise, si præsertim sciebant se per ipsum suisse creatos, nam omnia in cælis & in terra, etiam invisibilia, per eum Peircius in vetere creatione condita esse

11

fi

P

d

&

H

fu

re

pi

ej

&

13

ca

MEN

mi

rec

Cł

Ch

putat.

Futurum seculum, dicit, Angelis non esse subje-Aum. Sed respondeo: Futurum illud Seculum cujus Christus Pater ab Esai. cap. ix. 6. vocatur, comprehendit quidem Esaix respectu, in se, totum tempus Evangelii à primo Christi adventu usque ad secundum; imò etiam à secundo usque ad finem omnium mundi feculorum, eis rès a iovas ron a iover, quibus finitis (Apoc. xi. 15. Luc. i. 33.) regna hujus mundi Deo & Patri reddet; sed Auctoris Epistolæ ad Hebræos, & nostri respectu, tempus Evangelii, quod à Christi primo adventu cepit initium, jam non est futurum sed præsens; futurum verò nostri respectu seculum, est illud duntaxat, quod à secundo Christi adventu inchoabitur; quod etiam ή οἰκεμένη ή μέλλεσα, orbis ille futurus vocatur Hebr. ii. 5. in quo hominibus fidelibus, in Christo, omnia opera manuum Dei subjicientur, ut verbis è Psalmo viii. adductis Auctor Epistolæ probat. Futurum enim istum orbem, hominibus subjiciendum fidelibus, iste Auctor ver. 3, 5. salutem nostram vocat, quæ teste Petro 1 Epist. i. 5. ultimo demum tempore, in Christi nempe futuro adventu, revelabitur. Quomodo, inquit, nos effugiemus, tanta negligentes salutis? -- Non enim Angelis

gelis (sed hominibus) subjecit mundum illum futurum, de quo loquimur, quando nempe ver. 3. (Conf. cap. i. vers. ult.) de tanta salute loquimur; non enim alibi de mundo futuro locutus erat. Non certe cap.i. 6. ubi de mundo quidem, sed non de suturo loquitur. Ubicunque in Scriptura mundus aut dixeuern absolute, absque epitheto memoratur, semper mundus inferior, fine respectu futuritionis istius intelligitur. Dicitur ibi Filius in mundum iterum introducendus, nempe in adventu suo secundo. At verò licet Christus in hoc adventu secundo, mundum præsentem in mundum futurum convertere possit & conversurus sit, ipse tamen adventus secundus fiet in præsentem non in futurum mundum. Dicitur enim fideles suos die ultimo Joan.vi.39,40. xii. 48. resuscitaturus esse, adeóque die ultimo præsentis seculi. Quia resuscitandi funt ut in futuro orbe ac feculo regnent. ut Christus ipse innuat, seculum id in cujus die ultimo fideles fint resuscitandi, non esse futurum, sed præsens seculum aut orbem. Duvapers potentiæ illæ futuri seculi Hebr. vi. 5. memoratæ, (NB. potentiæ in plurali,) comprehendunt in se necessario, atque indicant inter alia, istam omnium rerum subjectionem & potentiam fidelium, in futura illa dinsuiern, de qua Hebr. ii. 3, 5. seqq. jam egerat divinus Auctor. Conf. Dissert. i. § 5. Omnes, etiam impii erunt in futuro seculo, nam ibi xóxaou diwiov pænam secularem patientur; & tamen Luc. xx. 35. foli homines pii dicuntur esse digni qui illud seculum (futurum), ejus nempe imperium & directionem adipiscantur; & hæredes mundi cum Abrahamo fiant. Rom. iv. 13. Matth. v. 5. Apoc. v. 10. Quo spectat Polycarpus in Epist. § v. inquiens, & (Kveiw) ¿av ¿vages nowμεν εν τῷ νῦν ἀιῶνι, ἀπολη-ίουεθα κὸ τὸν μέλλον α. Si Domino in hoc seculo placuerimus, etiam futurum seculum recipiemus. Mundus ergo præsens etiam Angelis sub Christo subjectus est adhuc, sed futurus ille in adventu Christi secundo, non Angelis sed hominibus subji-Qq3

n

IS

li

à

ft

u

ti

æ,

i-

ei

u-

m,

er.

ist.

u-

ef-

1n-

elis

cietur (21). Non aliter futurum seculum in scriptis Novi Testamenti sumi potest. Quodsi divinus ille Auctor omnia tempora Evangelii futurum seculum aut mundum vocasset, aut vocari voluisset, non distinxisset potentias futuri seculi, ab illuminatione, à dono illo cœlesti, a participatione Spiritus S. & à gustatione boni verbi Dei, quibus hoc præsente Evangelii tempore Christiani jam re ipsa fruuntur. Blasphemia in Spiritum S. Matth. xii. 32. non remittetur, neque in hoc seculo, quod à Christi primo adventu fluere cœpit, neque in (proxime) futuro, quod postquam Christus secunda vice advenerit, in illo die Christi orietur. Nam quædam peccata in illo die demum remitti liquet ex 1 Cor. v. 5. Imò qui in illa die Christi, tempore Regni millenarii, non erunt primæ resurrectionis participes, eorum multi post illos demum mille annos in libro vitæ reperientur. Apoc. xx. 5. 12, 15. Conf. 1 Cor. xv. 23, 24. de quo loco jam egimus pag. 216. Præsens seculum non refertur in specie ad statum Judaicum, nam si Demam præsens seculum amantem 2 Tim. iv. 10. Judæum factum esse dices, sequetur Paulum 1 Tim. vi. 17. divitibus duntaxat Judzis przcepta dedisse. Sed jam ad Hebr. i. 10. redeundum.

V. Prout itaque locus iste Hebr. i. 6. allegatus, licet Deum Patrem spectet, magnum Christi præ

Dicit ver. 8, 9. Nunc vero nondum videmus ei (i. e. homini
fideli, aut fidelibus in genere)
omnia subjecta; sed eum, qui
ad breve tempus Angelis minor
factus fuit, videmus Jesum gloria or honore coronatum, i. e.
huic jam videmus reipsa omnia
opera manuum Dei esse subjecta. Nam quod I Cor. xv.
27, 28. innuitur, Christo nondum omnia esse subjecta, id
longe aliud est. Agit ibi Apostolys non de operibus ma-

nuum Dei, sed de inimicis Dei & Christi (ut docent proxime antecedentia ver. 25, 26. & ipse Auctor Epistolæ ad Hebr. cap. x. 13.) qui non sunt opera manuum Dei, sed opera Diaboli. Hæc Christo nondum persectè sunt subjecta, quam diu ei adhuc adversantur, & nocent iis quos Christus salvare constituit. At verò omnia opera manuum Dei, quatenus sunt Dei ipsius opera, jam Christo persectè sunt subjecta, sed nondum homini sideli in genere.

Angelis

Angelis præstantiæ præbet documentum; sic quoque loco illi ex Psal. cii. citato, utut verba ad ipsum Deum Patrem sint directa, una tamen atque altera, Christi præ Angelis præstantiæ demonstratio evidentissima, inesse potest. Sane ad Patrem esse directa, ipse Auctor Epistolæ indicare voluit. Cum enim in ipfo Pfalmo nihil nifi hoc legatur לפנים aut nat' a'exa's, Jam olim terram fundasti, ille secutus versionem LXX Interpretum, repetit hic ex superioribus verbis Psalmi vocem Kues (Jehova), addit etiam ob majorem emphasin vocem Ev Tu: Συ κατ' αρχα'ς, &c. Tu, inquit, jam olim, circa prima tempora, Domine (Deus Pater), Tu, inquam, Tuum hoc opus, terram fundasti, &c. Vocula verò xai Et, præmissa ab ipso Auctore, eundem sensum habet ac si diceret, xì πάλιν λέγει we's τον ήδν, Et iterum de Filio dicit (Scriptura): Tu Deus Pater circa prima tempora fundasti terram, &c. Indicans hâc vocula 2, Et, inesse omnino his Psalmi verbis argumentum præstantiæ Filii præ Angelis. Dixerat enim superius ver. 7. Kai weis uir Tus Ayrinus nigus, Et de Angelis quidem, aut, Respectu quidem Angelorum dicit Scriptura: Qui (Deus Pater) facit Angelos suos ventos. Teès, non fignificat hic ad, sed Non enim ad Angelos ibi Pfal. civ. 4. loquitur Pfaltes, non Angelos ipsos alloquitur, sed de Angelis dicit, Deum etiam ex ventis & flamma ignis sibi facere Angelos atque ministros. Quare & opposita postea verba ver. 8. aeis se von y'du, nihil aliud significant quam, De Filio autem aut respectu Filii (Scriptura dicit) Thronus tuus est Deus, &c. Sic quoque loco nostro necessario subintelligendum: Et de Filio, eumque respiciens, ejus intuitu, dicit etiam hoc Scriptura: Tu Deus Pater circa prima tempora terram fundasti, &c.

)-

le

5.

us

ad

ım

es,

cat

10.

us,

rx

Dei

ime

&

lebr.

pera

abo-

periu ei

nt is

tituit.

uum

ipsius

funt omini

gelis

VI. Quale verò istis Psalmi verbis insit, Christi præ Angelis eminentiæ, argumentum, Paraphrasis horum & præcedentium verborum Psalmi, in editione LXX

Q94

LXX Interpretum, quos sequitur Auctor hujus Epistolæ, rem in magna luce collocabit. Sic Vates, occasione, ut apparet, reditus imminentis Judæorum è captivitate Babylonica, cecinit Spiritu Dei afflatus, de suturis Messiæ temporibus:

Ver. 14. Tu Domine, Deus Pater, exsurgens post longam quasi quietem, in secundo potissimum Filii tui adventu, misereberis Sion, quia jam tempus mise-

rendi ejus, quia venit tempus, &c.

16. Et timebunt gentes nomen tuum Domine Deus Pater, & omnes Reges terræ, quod nonnisi circa secundum Messiæ adventum, ad literam implebitur, gloriam tuam, in erectione gloriosi regni Filii tui sese manisestantem.

17. Quia adificabit Dominus Deus Pater per Filium suum Sion, & videbitur in gloria sua per Filium ma-

nifcstatâ.

18. Respexit, permotus Filii sui intercessione, in orationem humilium, afflictorum sidelium, adventum regnumque Filii gloriosum precibus suis acceleran-

tium, & non Sprevit precem eorum.

alteram, in creationem secundam; in notitiam, ædificationem & incitamentum alterius, ultimæ, novæ generationis atque creaturæ, in diebus Filii Dei, in diebus Messiæ, generandæ atque creandæ; in principio Evangelii, in consummatione seculorum, novis dehinc seculis sequentibus, per Filium instituendæ. Nam non mihi, seu meo tempori, sed temporibus Messiæ hoc vaticinio inservio. Et populus, qui per continuationem seculorum per & propter Christum essiciendam, creabitur, laudabit hoc ipso Psalmo, in secundo præsertim adventu Filii, Dominum, Deum Patrem ex quo sunt ista omnia & Filius ipse.

20. Quia prospexit de excelso sancto suo; Dominus Deus Pater, de cœlo in terram aspexit, per Filium & in

Filio suo, gloriossimè sese manisestans :

21. Ut audiret gemitus compeditorum: ut solver et filios interempturum, persecutionem tum ab Antichristo tum

etiam à Pseudochristo passos Christianos, &c.

23. In conveniendo populos in unum, & Reges (omnes. ut ver. 16. dictum) ut serviant Domino Deo Patri in Christo; Dum, inquam, populi in varias sectas divisi uniuntur, & Reges conveniunt, præcipue circa fecundum Christi adventum, inchoatur ista oratio. Tunc enim

24. Respondit, i. e. respondebit populus ille, in Filio & per Filium creandus, generatio illa nova, ultima; respondebit, inquam, ei, Deo Patri, in via virtutis sua, dum cum magna potentia redit ex Baby-Ionica Antichristi captivitate; aut, cum Deus Pater, qui semper est in Filio suo, circa secundum ejus adventum, erit in potentiæ suæ via ad populum suum, qui in hoc Psalmo gentibus contradistinguitur; adeoque ad Judæos jam ad eum conversos, in Filium jam credentes, potenter liberandos; Filioque regnum in universo mundo erigendum. Invocabit eum populus ille his verbis:

25. Ne revoces me ex hac vita, me populum tuum qui jam in Filium tuum credit, in medio dierum meorum! antequam mille faltem in hac terra annos, quos fere vitæ antediluvianorum destinaveras, compleamus; permitte me hic, vivere donec plenam videam regni hujus erectionem, eoque perfruar!

O mihi tam longa maneat pars ultima vita!

Spiritus & quantum sat erit tua dicere facta! In generationem generationum anni tui, omnibus generationibus coexistis, & vitam nobis Filii tui membris, & ad similitudinem tuam de novo creatis, etiam prorogare poteris, ut nostri quoque anni sint in generationem generationum.

26. Jam olim, circa prima tempora Evangelii, in primo Filii tui adventu, tempore jam dudum elapso, tu Domine Deus Pater, ultimam, secundam illam yerear creationem instituens, in Filio tuo (per

Filium

Filium & in gratiam Filii) terram jam jam labentem & statim alioquin interituram fundasti; Est tellus stabilita tibi; ejusque dies ac tempora prolongasti; & cæli, suerunt tunc opera manuum tuarum, suerunt & sunt opus tuum in nova creatione præstantissimum, & non vi veteris creationis durant atque subsistunt. Ergo etiam nobis vitam prolongabis, qui præstantius cælo & terra opus manuum tuarum sumus, nunc præsertim cum simus in Christo Filio tuo ad bona opera creati.

27. Illi (cœli & terra) peribunt quidem, licèt per Filium tuum jam olim prolongati [nam etiam homines fideles, etiam si sint nova creatura, morti tamen & vanitati hucusque adhuc erant subjecti, & peribant morte temporali, aliquando tamen immutandi, & ne morte quidem breviore amplius perituri;] sed Tu permanes, qui nobis etiam pereunte cœlo & terra vitam conservare potes. Et non solum

cœli & terra peribunt, verum & omnes homines, qui non sunt tui fideles, ut vestimentum veterascent.

28. Et sicut opertorium convolves eos, cœlos & terram, per eundem Filium tuum, voluntatis tuæ executorem; & immutabuntur, in novum melioremque sta-

tum per eum redigentur.

29. Tu autem Deus Pater idem ipse es; neque naturæ tuæ, neque tuarum promissionum respectu (quæ omnes in Filio tuo Ita sunt & Amen) mutaris; neque, cum sis summè persectus, mutari opus habes; & anni tui non desicient, adeoque nec nostri desicient.

30. Filii servorum tuorum Abrahami, Isaci & Jacobi, vitâ prolongatâ habitabunt in terrâ promissa, & semen eorum in seculum dirigetur à te per Filium tuum; & non instar inimicorum tuorum veluti vestimentum veteras-

cent.

VII. Confirmemus & illustremus istam Paraphra-

fin aliquot annotationibus:

Ad ver. 19. Scribatur hæc, &c.] In Novo Testamento, inquit Hieronymus ad h.l. Et sanè majori ex parte etiam Hebr. i. 10, 11, 12. scriptam habes istam orationem.

Populus Populus qui creabitur] 'Christianus utique, qui prius peccatis mortuus, in eo (in Novo Testa-

' mento) est recreatus.' Idem Hieron.

Ad ver. 24. Responddit ei] Ad hæc verba ita ענה בררך, Ludov. Ferrandus: 'Rabini legunt, ענה בררך " א certunt, afflixit in via fortudinem meam, &c. 'LXX legebant ענהר בררך כחו Respondit ei in via vir-'tutis sua; egregio plane sensu, & rei de qua agitur conveniente; quum Hebræa sententia insulsa sit, & ' tractatæ in Pfalmo sententiæ non congruat.' Menochius, Muisius, Hammondus quoque, observarunt LXX. Interpretes in suis Cod. Hebr. paulò aliter hic legisse. Nuper nonnemo in libro illo Freywillige Heb-opffer, in dem IV. Beytrag. p. 403. verba ista corrupta, afflixit in via, &c. Christo ipsi aptat, statuitque eum orasse Patrem suum, ne eum in medio dierum ejus ex hac vita revocaret. cum Christus reipsa in medio dierum suorum sit à Patre revocatus, non suisset à Patre suo exauditus. qui tamen dixit: Pater tu me semper exaudis. 2. Neque Christus poterat cogitare, non satis diu sese, redemptionis hominum gratia vixisse; probe enim sciebat redemptionem istam, in longitudine vitæ suæ animalis, nequaquam fuisse sitam. 3. Christus, decurrentibus jam 70 Septimanis à Daniele memoratis, vivens, probe noverat, in earum fine, adeoque in medio dierum suorum, sibi moriendum esse. Neque orationes vaticiniis Prophetarum contrarias fundere poterat. Idem Auctor comminiscitur, Deum Patrem, hisce verbis: in generationem generationum anni tui, tu Jehova in principio terram fundasti, &c. compellasse Filium suum, eique quod esset ipse Jehova mundi creator, in mentem revocasse. Talia jam non opus est refutare.

Ad ver. 26. Opera manuum tuarum sunt cæli.] Vox sunt non est in Hebræo. Utrumque subintelligi potest, & fuerunt & sunt. Tunc cum terra jam alioquin in antiquum chaos dilapsura aut destruenda,

primis

primis temporibus Evangelii per Christum à Deo fundaretur, fiebant etiam isti cœli opus manuum Dei. Etiam cœlis existentiam prorogabat. De cœlis nostris aereis aut athmosphæra, undique terram ambiente, loquitur. Dicit enim: Illi (cœli & terra) peribunt, nempe per conslagrationem in die Domini, ut loquitur Petrus. Cœli autem Planetarum aliorum non peribunt die illo, nedum stellæ fixæ. Si casa aliqua in Anglia ignem concipiat, non ideo urbs Mexicana aut Pekinga flammis corripientur, magis licet nobis contiguæ quam Telluri Luna, ne dicam Jupiter aut Saturnus. Phrasis hæc, Opus manuum, & vox creatio, absolute licet posita, de nova creatione non raro in Scriptura accipiuntur. Opus manuum mearum Assur Esai. xix. 25. Cum vident filios suos opera manuum mearum cap. xxix 23. Conf. xliii. 7, 15. 21. xliv. 2, 21. xlv. 11. Verum ne vetus quidem creatio manibus propriè dictis fuerat peracta, quas Deus non habet. Opera manuum tuarum, i. e. opera tua fingularia, excellentia, opera tua peculiaria, propria. Quod manibus nostris perficimus, est nostrum opus proprium & peculiare, quod præ aliis rebus aftimare folemus.

Etiam nobis vitam prolongabis Quemadmodum in vetere creatione, Deus prius machinam cœli & terræ, & postea demum hominem creavit; sic in secunda creatione, prius cœlo & terræ tempus durationis, quam homini sideli dies vitæ animalis prolongavit. Prolongabit autem aliquando, nam oratio ista populi creandi, oratio humilium: Ne revoces me in medio dierum, dicitur esse exaudienda. Nec mihi objicias, in veteri creatione, inter machinam cœli & terræ, & inter hominem creatum, breve spatium temporis intercessisse; hic verò terra cœloque jam olim in principio Evangelii sundatis & prolongatis, prolongationem vitæ sidelium adhuc expectari; non, inquam, hoc objicias, quandoquidem vetus creatio breviore temporis spatio comprehenditur, nova verò

in secula seculorum extenditur. Deinde cum machinæ hujus nostræ telluris & cæli, in primo Christi adventu, tempora prolongarentur, tunc etiam omnium hominum generationes prolongatæ suerunt.

Ad ver. 27. Et omnes ut vestimentum veterascent.] Et omnes, inquit, id est, non solum illi, nempe cœli & terra, peribunt, sed & omnes—veterascent. Omnes videlicet homines, excepto tamen populo creando qui ista loquitur. Esai. L. 9. de hostibus Dei populi dicitur: Ecce omnes ipsi ceu vestimentum veterascent, tinea comedet eos. In Græco est, is másses i paínos manaus sioses, &c. Et omnino in hoc Psalmo, omnibus istis qui veterascent opponuntur filii servorum Dei, qui in terra habitabunt, adeòque non veterascent sed perpetuo erunt juvenes, in medio dierum consistentes, & semper sic manentes, imaginem Adami primi qualis ante lapsum suit portantes, imo etiam secundi, qui juvenis manet & non veterimo etiam secundi.

rascit. Vide supra pag. 301. § 3.

Ad ver. 28. Convolves eos. LXX Interpretes non videntur hic legisse mutabis eos, vertunt enim iliges convolves eos; & sanè si legemus mutabis eos inerit verbis statim sequentibus, & mutabuntur, tautologia. Si dixisset, mutabis eos, non necesse erat addere & mutabuntur; quis enim nescit, ea quæ Deus mutabit, reipsa mutatum iri? videntur ergo illi legisse ניחלפו החליכם ויחלפו convolves eos ל mutabuntur. Sic enim הלך (quod communiter ambulare fignificat) sumitur Job xviii. 8. ubi LXX habent ey ຄົນໃນພ ຂັ້ນ ຂອງເພ. Membranam & corticem cum detrahimus, quasi ambulare, currere facimus. Pellis & cortex cum detrahitur volvitur, & membrana loco cui superextensa fuit liberata, decurrit in seipsam convolviturque. Eleganter verò dicit fore ut homines velut vestimentum veterascant; cœli & terra velut opertorium (23) convolvantur. Homines

opertorium] Ista convolutio cælo- cœli dicuntur perituri, tum etiam quod

enim non toti, sed secundum corpus solummodo, quod animi quasi vestis est, veterascent. Induitur autem & exuitur homo, quasi quadam contexti corporis tunica, inquit Novatianus de Trin. cap. xxvi. Tellus quoque non integra, sed ejus cortex exterior, interiorum ejus regionum opertorium, comburetur; athmosphæra quoque, & quod tegit omnia cœlum, tellurem undique proximè ambiens, opertorio detrahendo & convolvendo assimilari potuit. Communis lectio h. l. in Epist. ad Hebr. inigus avoss, parallelis etiam locis confirmatur. Apoc. vi. 14. xx. 11. xvi. 20.

Et mutabuntur] Hæc mutatio tam ad homines qui veterascent, quam ad cœlos & terram convolvendos referenda est. Præsertim cum statim addatur, Tu autem idem es, anni tui non desicient, opposite ad præcedentia quorum duratio annis certis definitur & dinumerari potest, in specie autem & præcipue, hominum. Immutabuntur autem tandem aliquando in melius, etiam illi qui veterascere dicuntur. Nempe

quod omnes illi qui veterascent, cœlis & terræ in principio fundatis contradiftinguantur; ifta oratio populi creandi ut fibi vita continuetur, quia cœli & terra fuere continuati; ista, inquam, omnia probant, hoc loco per terram & cælos non intelligi cœli & terræ incolas, Angelos & homines, sed ipsam machinam terræ cœlique nostri. Alibi enim aliquando, ex. gr. Hebr. xii. 26, 27. ex Aggæi cap. ii. 7. per cœlum & terram ipsi homines & Angeli intelliguntur. Quia postquam vox Dei, in Legislatione nempe Sinaitica, homines folos ad accipiendam Legem, soulevos commoverat, Propheta prædixit fore ut Deus adhuc femel, non tantum terram, id est homines, sed etiam scelum, id est, Angelos, ad ac

cipiendam nempe Legem (Evangelii) commoveat. Illud autem adhuc semel, significabat indicabatque (quod Auctor Epistolæ ad Hebr. omni data occasione probat) translationem, remctionem (Heb. vii. 18.) ac sepositionem rerum prius commotarum, ad Legem nempe Mosis ceremonialem pertinentium, veluti eo modo factarum & institutarum, ut cederent rebus Evangelii, non tertia aliqua Lege commovendis & amovendis; istaque immobiles permaneant. Quodsi verò lex Angelis sub Evangelio data fuit, datæ quoque fuerunt promiffiones; ut etiam hinc eos ad novam in Christo creationem & restaurationem omnino pertinere videas. Sed loci istius Hebr. i. 10, 11. alia prorfus est ratio.

immuta-

immutabuntur, postquam tandem etiam in morte secunda anni eorum desecerint, (bis enim impii morientur Jud. Epist. ver. 12.) & post pænas ¿wies (seculares) perpestas purificati, atque ex morte secunda tandem resuscitati suerint; juxta doctrinam de Restitutione omnium rerum. Quam qui rejiciunt, cæcuciant necesse est in plurimis Scripturæ S. locis, imò in ipso Salutis nostræ negotio.

Ad ver. 30. In seculum dirigetur] Sic Psal. xxxvii. 29. Justi hæreditabunt terram, (Matth. v. 5.) & inhabi-

tabunt in seculum super eam.

VIII. Passim in Scriptura Veteris Testam. solent opera Messiæ futuri, quia Deus Pater in illo habitaturus, & eum viribus suis instructurus erat, Deo Patri adscribi, & Deus eorum nomine laudari, ut jam supra § 3. vidimus. Sic in vaticinio illo Jeremia, quod Justinus Martyr in Dial. cum Tryph. asserit à Judais esse sublatum, Dominus Deus dicitur mortuorum suorum recordatus ad eos (nempe in Filio habitans) descendisse in infernum, ut ipsis salutem prædicaret. Conf. 1. Pet. iii. 18, 19. iv. 6. Sic ex. gr. Pfal. lxviii. 19. coll. cum Eph. iv. 8. verbis illis typicis aut propheticis, Christique ascensionem adumbrantibus, quia cum Filius post resurrectionem suam ascenderet, erat Pater in Filio, & ascensionem istam efficiebat, Pater ob eam in Psalmo laudatur, & ipsi Patri in Messia nempe habitanti, & eatenus unà etiam cum Filio ascendenti, ascensio ista adscribitur. Simile quid etiam hic videnus. Cum enim Auctor Epistolæ ad Hebr. ex Psal. cii. in quo Deus Pater celebratur, testimonium de Christo Angelis præstantiore facto mutuetur, apparet vel inde, agi hic de operibus Dei in Filio, in Messia illo suturo; adeoque fundationem illam terræ cælique, eo fine ab Auctore isto allegatam, opus esse Dei Patris per Filium; ac proinde etiam novum Filii præ Angelis eminentiæ argumentum. Non per Angelos enim, sed per solum Filium opera illa duo præstantissima, salutem totius

totius generis humani concernentia, opus nempe fundationis terræ cœlorumque jam intereuntium, Deus Pater peregit; & opus eorum immutationis peragere decrevit. Adeoque per totum Pfalmum à ver. 14. ubi vaticinium inchoatur, dum de Dei futuris operibus res est, Filii opera sub Novo Fædere peragenda, unà sunt intelligenda. Deinde Psalmographus de generatione posteriore seù ultima, id est secunda (prout Christus ultimus id est secundus Adamus 1 Cor. xv. 45, 47. vocatur) de creatione nova; & Psalmus est plane propheticus, tempora Messiæ in pleno sensu respiciens. Agitur in eo de populo qui tempore Psalmographi nondum existebat, sed in ultimis temporibus creandus erat. In usum hujus populi, generationis pereas five geneseos, creationis novæ, scribitur hæc oratio sive precatio-רר אחרון, in generatio, in generatio nem posteriorem aut ultimam. Populus iste respondet ei, id est, Deo Patri, dum Deus in via virtutis est, dum de cœlo prospicit, dum regnum Israeli restituere parat. Respondet, inquam, ei vicissim populus, & ita eum invocat. Psaltes de se in prima ubique loquitur persona, hic verò in tertia sermocinatur: Respondit ei in via virtutis ejus. Quod itaque nonnisi ad populum creandum referri potest. Hieronymus in illa Psalmi verba, Tu exsurgens misereberis Sion: 'Ex hoc verficulo, inquit, manifestum est, ' quod ex persona Sion dictus est iste Psalmus, & non ex persona Prophetæ.' Pars ergo istius orationis quâ nova Sion, populus ille creandus, Deo Patri responsurus, eumque in Christo invocaturus erat, sunt illa verba à divino Auctore allegata: בייכם circa prima tempora, & jam olim, terram fundasti, &c. Prædicit ergo Vates tanquam rem singularem & memorabilem, quod populus Judaicus ad Deum in Christo tandem convertendus, Deum, ob terram & cœlos fundatos, laudaturus sit; & inde, ut etiam sibi vita prorogetur, expetiturus. Ergo & hinc patet,

de nova hic agi fundatione & creatione. Ob veterem enim creationem semper Judzi, etiam infideles; Deum laudare solent. Nec id merebatur prædicis Sanè in Psalmo prophetico, in oratione populi creandi prophetica, de fundatione quoque terra cœlique prophetica, futura, non de alia, rem esse conveniebat. Et quia oratio ista, præcipue circa secundum Christi adventum, à populo Judaico fideli habenda fuit, aut habenda est, ideò tantò magis populum istum introducere potuit ita loquentem: Jam olim, vel xar agxas circa prima tempora (seculi nunc jam decurrentis) in primo nempe Messia adventu, fun-

dasti terram jam jam tunc dilapsuram, &c.

Fundationem istam terræ & cœli, hoc Psalmo memoratam, adeo futuram & propheticam esse veteres existimaverunt, ut eam, incommodâ licet explicatione, de nova tamen intellexerint. Sic enim idem Hieronymus, qui antiquiores in suis explanationibus sæpe segui consuevit, licet nomina eorum reticeat, ad ista verba: Initio tu Domine terram fundasti, &c. 'Sicut enim, inquit, in principio ista creasti, ita & nunc vel terram corporis nostri in onovum reparas hominem: vel mentes nostras cœlo-rum dignitate componis. Attamen absurde addit: Sed de prioribus cœlis agit, Ipsi peribunt.' Absurde; inquam, to Ipfi enim ipfam illam terram & coelos modò memoratos, non verò alios, non priores, defignat. Jam observavimus, etiam novam creaturam, morte & destructione temporali, perire ex parte quoad externa posse, modo postea mutatio in melius seguatur. A statu enim impersectiore ad persectiorem gradatim ascendit. Interim tamen dum Hieronymus hic priores colos opponit colis modo memoratis, innuit de novis versu antecedente rem etiam esse & de nova agi creatione. Deinde priores illi cœli & terra, quorum Moses creationem describit; iam dudum ante Pfaltis ætatem diluvio perierant, non demum Messie temporibus perituri erant. IX:

IX. Locum istum Hebr. i. 10, 11. non nisi de nova sub Evangelio constitutione mundi nostri sublunaris, sumi posse, tali etiam ratione probamus: Certum est, cœ'um & terram, non quoad ipsam eorum substantiam, verum secundum externam duntaxat faciem, formam & constitutionem, peritura. Dicuntur enim esse mutanda annanhovilas, eadem voce, quæ de ipsis etiam fidelibus, & ipsis quoque mutandis I Cor. xv. 51, 52. usurpatur. Nec annibilatio dici potest mutatio, nam qued mutatur & mutatum est, necesse est ut existat. Imò cum Deus, in Genesi illa à Mose descripta, cœlum & terram crearet, non secundum substantiam tunc ea creabat, ex chao enim antedecente illa formabat, chaos verò res confusa & destructa חוהו ובוהו à Deo immediate non processit, sed creaverat Deus jam antea globum aliquem in magno universo, ex quo tandem destructo chaos fuit factum, unde demum no ter planeta terraqueus, fex diebus eum formante Deo, exortus est. Dicit verò Psaltes Psal. cii. cœlum & terram esse peritura, fecundum externam nempe corum faciem atque formam. Non autem id dicere poterat de illa constitutione & forma, quam Moses initio sui primi libri describit; hæc enim, ut diximus, & quidem ipso, Apostolo teste 2 Pet. iii. 5, 6, 7. per diluvium jam. perierat. Hodiernam enim constitutionem cœli & terræ illi antediluvianæ apertissime contradistinguit, & illam in diluvio jam periisse, hanc demum igne perituram esle affirmat. Quando ergo, queso te, ista fundatio terra, ista nova rerum constitutio facta est, de qua Psaltes Psal, cii. & Auctor Epist. ad Hebr. cap. i. ver. 10. agunt, que non in diluvio periit, sed postea demum in die Domini peritura est? Non certe tempore diluvii fundatio ista facta est. Cum cnim Pfaltes & Auctor iste Deum celebrant, quod circa prima tempora lponim nar agxas fundaverit terram, &c. celebrant ob beneficium magnum toti generi humano præstitum. At verò per diluyium Deus genus

genus humanum puniverat; in pænam ejus, constitutio illa antediluviana cœli & terræ, in eam rerum faciem quam adhuc cernimus deformatam, in ruinas & rudera prioris pulcherrimi ædificii conversa est. In diluvio, inquam, Deus fundationem illam terræ cælique primævam, longè præstantiorem, destruxit ac deformavit. Disperdam eos, inquit, Deus cum terra, Gen. vi. 13. Perdidit ergo atque destruxit immisso diluvio, non homines solum sed & terram ipfam, & per consequens etiam cœli aerei constitutionem terram ambientis, plane tunc perdidit atque in deterius mutavit. Hinc Petrus veteres illos cœlos & terram fuisse, adeoque nunc non amplius esse, testatur. "On segvol hour En mada, &c. of of vor segvol, &c. Jam verò cum & ista per diluvium introducta rerum facies, istud cœlum & terra quæ nunc sunt, ultimis illis mundi temporibus, quibus Christus mundi Servator advenerat, nisi ille nos servasset & redemisset, unà cum omnibus hominibus perire omnino deberet, Christus autem interitum istum avertit, tunc demum, non citiùs neque serius, contingere potuit ista fundatio terræ atque cœli, quam Pfaltes & Auctor Epist. ad Hebræos celebrant; & non in alia re quam in continuatione cœli & terræ, tunc per & propter Messiam constituta, consistere potest. Sic mundus per eam (lucem) fiebat, Joan. i. 10.

X. Si Christus ultimis mundi temporibus, Angelis & minor & postea præstantior est sactus; istamque ejus præstantiam sactam, divinus Auctor inter alia, hac fundatione terræ cœlorumque, ex Psal. cii. probat, sequitur evidenter, etiam fundationem istam ultimis demum mundi temporibus & in principio Evangelii, latè sumpto, sactam esse. Porrò non de ulla alia sundatione terræ ac constitutione cœli agere potuit Auctor Epistolæ ad Hebr. dum Christum Angelis præstantiorem sactum esse demonstrat, nisi de illa quam Prophetæ per eum essiciendam prædixerant. Quid clarius istis Esaiæ li. 16. verbis? Posui verba

mea in ore tuo mi Fili Messia, & in umbra manus mea protexi te, ut plantes (aut, ut plantem) cœlos, & fundes (aut, fundem) terram, & dicas (aut, dicam) ad Sion: Populus meus es tu. En habes expli-& Filium respiciens Scriptura dicit:) Kar' agzas circa prima tempora Tu Deus Pater fundasti terram, & (circa eadem prima tempora) cœli fuere & funt opus manuum tuarum, opus creationis novæ. Et qua in re proprie ista fundatio consistat, idem docet Esaias liii. 10. Si posuerit pro peccato animam suam, videbit somen (yevezir, generationem quam nemo enarrare potest ver. 8. illam generationem ultimam secundam, populum illum creandum), prolongabit dies יאריך ימים (non fuos, ut jam supra pag. 458. dictum, neque suorum tantummodo fidelium, sed totius mundi.) In prolongatione ista dierum aut temporum, etiam prolongatio adhuc futura vitæ fidelium in terris, quam in hoc cii. Psalmo precibus à Deo expetunt, includitur. Prout san- alii locum illum Esaiæ ita explicant, videbit semen longavum, wanci Biov. Et Targum habet, Semen ejus videbit regnum Messa. Multiplicabuntur & prolongabunt dies suos. Sed licet ista prolongationi dierum Esai. liii. memoratæ etiam includantur, simplicior est illa explicatio, videbit semen (Messias ille futurus) prolongabit dies (in genere;) tam cœli & terræ totius, & omnium generationum, in primo suo adventu, quam fidelium fuorum, fingulari ratione in adventu suo secundo.

Denique si Auctor iste ita argumentatur, &, aut etiam de Filio aut respectu Filii Scriptura dicit, In principiis tu Domine terram fundasti, &c. & novam his verbis indicat creationem; Si, inquam, ex eo ipso quod hic Scriptura de nova agat creatione, concludit divinus Auctor, de Filio rem esse, aut vice versa; sequitur necessario, Filium veteris aut prima creationis coeli ac terra inon suisse Creatorem. Ac proinde & Eph iii. 9, 10. Apostolus Deum nà missa omnia creasse

creasse dicit per Jesum Christum, ut nunc (non ante, non citiùs) sapientia ejus multiplex, præcipuis Angelorum fieret manisesta; ergo etiam omnia ista nunc, adeoque sub Evangelio & non citiùs per Christum funt creata. Sic & Barnabas Epist. cap. vi. verba illa, Faciamus hominem, Crescite & multiplicamini, mystice & prophetice intellecta, de nova creatione intelligenda esse, ea ratione indicat, quia hæc meis niv i'v respectu Filii & cum relatione ad Flium sunt dicta. Quo manifeste indicat, verba ista, Faciamus hominem, &c. respectu veteris creationis ad Filium non fuisse dica, ut Lucas Mellierus in Tractatu, Fides primorum Christianorum ex Barnaba, Herma & Clemente Romano, demonstrata probavit. Quidquid ei contradixerit Bulli Defensor Grabius. Cui in alio MS. opere respondimus. Adeò ut cum vulgò, vetus seu prima omnium creatio, Christo propterea adscribatur, quia per Christum alicubi dicuntur omnia esse creata; argumentum inverti potius & dici debeat, cmnia quæ ibi creata aut facta esse dicuntur, ea ipsa de causa novam designare creationem, quia per Christum creata esse dicuntur. Ut inter alia Col. i. 16.

DISSERTATIO. IV.

Qua demonstratur dictum illud Joan. viii. 461, Abeadu yevedau ezwedu, nonnisi sensu Socini explicari posse; ad majorem consirmationem assertionis nostra, Christum non fuisse realiter in principio veteris Creationis apud Deum.

I. I Nterpretatio Socini horum verborum, Amen amen dico vobis, antequam Abraham fiat, Ego fum illa lux mundi, aut ille qui venturus erat, aut Rr 3

ille Christus; coacta esse videtur iis qui Christum & Abrahamo & omnibus rebus creatis antiquiorem esle arbitrantur. Sed Primo, vulgaris illa explicatio, Antequam Abraham fuit, ego sum, cum Grammatica & lingua Græca, imò omnium forte linguarum, pugnare videtur, que requirit ut dicatur, antequam Abraham fuit, ego eram, non ego sum, si Christus se ante hominem Abrahamum extitisse dicere voluisset. Quemadmodum fanc non dixit cap. i. 49. Antequam te Philippus vecaret - video te, sed vidi te; & cap. xvii. 5. gloria quam habui, non, quam habeo, antequam mundus effet; & ver. 20. quam dedisti mibi, non quam das mihi, ante fundationem mundi. Certè nemo dixerit, Heri apud te sum, aut Cras apud te fui. Non dicitur, futuro tempore ibi fui, sed ero; non dicitur, antea ibi sum, sed eram. Cum itaque vox ante quandocunque de re jam præterita & facta usurpatur, natura sua requirat verbum præteritum, Christus verò non dicat meir Acegaju yeve-Dat end fir aut fir end ego eram; fed end ein ego fum verbum temporis præsentis usurpat, clare indicare videtur, sese non loqui de illa ante hominem Abrahamum reali existentia; sed Socini sensu, Antequam fiat Pater multarum gentium Ego sum, verba ista protulisse.

II. Pearsonius Episcopus Cestriensis in Exposit. Symb. Apost. duo hic objicit loca ex LXX Interpretibus, ubi post voculam med ante, verbum occurrit temporis præsentis non præteriti. Psalmo nempe xc. 2. Antequam montes facti esfent-tu es: & Proverb. viii. 25. ubi Sapientia dicit, ante omnes colles gignit me. Sed quoad priorem locum, ante omnia obfervandum, hos Interpretes vocem on quæ vulgo in fine versus 2. reperitur, non vertisse Deus, sed in fignificatione > Al pro un, sumpfisse; ac ad principium commatis 3. retulisse: Mn amosen ins avdswow els читычноги, &c. Ne avertas hominem in humilitatem, &c. Comma verò primum atque secundum ita reddiderunt: Kyese เปลองค์ท ององค์อาร คันโท, &c. Domine, refugium factus es nobis (hominibus, seu humano generi) in generatione

generatione & generatione, prius quam montes fierent (ad quos in suo periculo homines resugere solent), ac hac terra formaretur & hic orbis terra; & a feculo in seculum (ab uno tempore mundi ad aliud) tu es, scilicet, refugium nobis hominibus. Id nempe vult dicere: Tu factus es refugium humano generi priusquam montes fierent & formaretur hac terra; & tu es refugium nobis ab uno tempore mundi ad aliad. Hic locus ita omnino distinguendus & intelligendus, pro nobis potius contra Pearsonium facit evidenter; nam hic ad vocem priusquam we, secundum Græcam Grammaticam & usum loquendi, refertur Præteritum eyevnons, non &, factus es aut fuisti, non es. Tò es, refertur ad sola immediate præcedentia, & à seculo in seculum. Quomodo verò Deus hominibus antequam montes & hæc terra facti estent, refugium juxta hanc LXX Interpretum versionem, esse potuerit, explicabimus in fine hujus meditationis, ne hic nimis interrumpatur argumentatio.

III. Ad alterum locum Pearsonii, ubi Sapientia dicit we πάνων βενών γεννά με, ante omnes colles generat me, non generavit me, respondeo: Cum alibi hæc phrasis me aut meir yeredus & ejus similes, quando rem præteritam designant, constanter ac semper verbum præteriti temporis requirant, & ipfa ratio loquendi id postulet, necesse est hunc unicum locum, qui aliis omnibus contrarius est, esse corruptum. Et sane Italica vetus versio Latina, quæ ex versione LXX Interpretum adornata fuit, habuit hic genuit me. Cyprianus enim adv. Judæos hunc locum ita citat, ante omnes colles genuit me. Et Arabs LXX quoque Interpretum Interpres habet, ante colles omnes fecit me. Videntur ergo in LXX Interpretibus legiste σες πάνων βενών γέννα μέ, ante omnes colles generatio aut nativitas mea (erat), non yerva us gignit me. Locum istum esse corruptum, inde quoque sit verisimile, quod etiam in immediate sequentibus, ubi Rr 4 legimus

IV. Secundo dico voces illas Joan. viii. 58. 200 eiu Ego sum, eodem sensu esse sumendas quo sumuntur fupra ver. 24. Nisi credideritis quod Ego sum on Ego elu, moriemini in peccatis vestris; & ver. 28. cum exaltaveritis Filium hominis, tunc cognoscetis quod Ego sum ซิก Ega elu nempe ille qui venturus erat, aut, quod Ego sum Christus, aut ex ver. 12. illa lux mundi. Nemo nescit, id ex collat. Marc. xiii. 6. cum Matth. xxiv. 5. clarissime patere. Marcus dicit, Multi venient in nomine meo dicentes quod Ego sum; Matthæus verò id ita effert, Multi venient in nomine meo dicentes Ego sum ille Christus in eim & Xessos. Sic Joan. xiii. 39. Ut quando fiet, sciatis quod Ego sum. Cum ergo ex his appareat, phrasin istam Ego sum, eo tempore cum Messias venturus intensissime expectaretur, nihil aliud significasse quam Ego sum Christus, ego sum ille qui venturus erat; cum etiam Christus eodem Capite viii. in antecedentibus verbis ver. 24, 28. eodem sensu phrasin hanc ega eiu magna cum emphasi duebus locis usurpaverit,

payerit, neutiquam est verisimile, ut hoc tertio loco. hoc ver. 58. easdem voces in sim alio sensu usurpare voluerit. Imò si suam ante Abrahamum existentiam antesecularem indicare voluisset, ea ipsa de causa, aliam quoque proculdubio phrasin hic usurpasset, ne auditores hanc phrasin ego sum, ex antecedentibus, ubi bis usurpata fuit, explicarent. Præsertim quod illa ante Abrahamum existentia, longe commodius, verius & clarius, vocibus eram ego, quam ego sum, expressa suisset, & non opus esset aliud legere, & aliud intelligere; legere ego sum, & intelligere ego eram. Atque ita illis, qui Socinum verba Christi pervertere dicunt, Socious id potius meliori jure objicere potest: verba nempe ista ver. 58. Ego sum, quorum sensus jam ex ver. 24, & 28. clarissime patebat, ab illis perverti, ac in alienum plane sensum arripi, & præterea Ego sum

in ego eram transmutari.

V. Porro si rectè rem perpendamus, nihil est falsum, nihil coactum in hac Socini explanatione. Abrahamum, five Patrem multarum gentium, nondum tune cum Christus hæc diceret, revera fuisse factum prout ei promissum suerat, omnes fateri coguntur. Phrasis etiam illa meir jeridus apud ipsum Joannem alibi pro antequam fiat usurpatur cap. xiv. 29. Et nunc dixi vobis weir peridas antequam fiat, ut cum factum fuerit credatis. Conf. cap. xiii. 19. Ergo ista explicatio, Antequam Abraham fiat, Ego sum ille Christus, per quem nempe fieri debet Abraham aut Pater multarum gentium; & veritati Evangelica, & stylo Joannis Evangelista, ac rationi loquendi à Salvatore nostro usurpatæ, omnino conformis est. E contra, qui Ego sum in ego eram absque causa & contra rationem loquendi commutant, supponere infuper coguntur, Christum ante fundationem mundi jam reipsa extitisse, homine Abramo & omnibus creaturis antiquiorem; qua de re adhuc magna sub Judice lis est. Imò si initium Evangelii Joannis & alli Scripturæ loci, ubi omnium creatio Christo adscribitur, sensu commodiore quam à Socino sactum est, de nova creatione explicari possunt, eo minus Barbarismus iste (ut eum Enjedinus vocat) Antequam Abraham erat, ego sum, admittendus erit.

VI. Objicitur nobis, quod Christus, si hic Socinum fequamur, alio sensu vocem Abraham usurpasset, quam Judæi in objectione sua, 50 annos nondum habes & Abrahamum vidisti, usurpaverant; deinde, Christum, si sensu Socini loqui voluisset, vocem Abraham bis ponere debuisse: Antequam Abraham (aut Abram) fiat Abraham, Ego Jum. Sed dico, Christum jam supra simili modo eodem Capite locutum fuisse. Concesserat nempe Judais ver. 37. eos esse Abraha semen; nempe Abraha secundum carnem considerati; postea cum Judzi ver. 39. dixissent : Pater nofter eft Abraham; negat id Christus, & dicit: Si liberi Abrahami esfetis, scilicet secundum Spiritum, fidem & probitatem considerati, opera Abrahami faceretis. Ubi Christus in Responsione sua, aliter sumit vocem Abraham, quam Judzi cum dicerent Pater noster est Abraham; imò aliter atque ipsemet eam paulo ante ver. 37. usurpaverat, cum Judæos semen esse Abrahami concederet. Sicut autem hic Christus in responsione sua non ponit bis vocem Abraham, non dicit, si filii Abrahami essetis quatenus Abraham fuit Abraham (Pater futurus gentium) Pater spiritualis, vir bonus atque fidelis; licet hoc reipfa dicere & fignificare voluit; fic neque hic bis ponit, non dicit, antequam Abraham, fiat Abraham aut Pater ille multarum gentium, quatenus id ipsi promissum est; licet hoc ipsum reverà indicare voluerit. Si Christus ver. 58. loco vocis Abraham, tres voces, Pater multarum gentium posuisset, weir τον πατέρα πολλών έθνων γενέθαι έρω είμι, antequam Pater multarum gentium fiat, Ego sum, nemo assereret, bis debuisse voces ponere & dicere, Antequam Pater multarum gentium fiat Pater multarum gentium Ego sum. Sumatur

Sumatur ergo hic vox Abraham in fignificatione Patris multarum gentium, & nemo requiret hoc loco

expressam vocis Abraham iterationem.

VII. Deinde etiam aliunde patet, Christum non semper ad quæsita, præsertim iniqua & inepta, respondere. Dixerat ipsis, Abraham ille Pater vester diem meum videre cum exultatione desideravit, & vidit & gavisus est. Inde illi inepte inferebant, Christum dixisse, Abrahamum à se fuisse visum; & quærunt, num annos nondum 50. natus Abrahamum viderit. Num ergo Christus ineptam objectionem responso suo honorare debuit? Dignior erat Judas ille non Iscariotes responsione, & non abs re quasivisse videbatur, Domine, quid accidit, quod nobis te manifestare velis & non mundo? Joan. xiv. 22. Christus ipsi tamen directe non respondit, sed in incepto suo fermone pergit, & quod modò dixerat, in sua responsione confirmat. Sic hoc loco factum est. Quarebatur, num Christus Abrahamo major esset. Hoc Christus probat i. cum ver. 54. dicit, Est Pater meus qui me glorificat (dicens nempe, Filius meus es tu, in quo beneplacitum est mihi, Ego te hodie genui:) ' Deo sum Patre natus, adeoque cum nullo comparandus, quem vos Deum vestrum dicitis & non cognoscitis eum, licet multa de sœdere cum eo, ' magnifice loquamini.' Prout Laurent. Moshemius locum istum explicat Biblioth. Hist. Theol. Philol. Class. ii. Fasc. ii. pag. 233. Probat ii. se majorem Abrahamo, quia is tantopere diem ejus videre defideravit, & ea vifa lætatus est. Interrumpunt has probationes Judzi inepta objectione de annis 50. & de Abrahamo viso; Christus autem in sua responsione probat iii. se majorem Abrahamo, dicens: Amen, amen dico vobis antequam Abraham fiat. Ego sum (ille qui venturus erat). Non directe ergo Judæis respondet, sed pergit in incepto sermone, pergit probare se majorem esse Abrahamo; & fortassis aliquid adjecturus erat, si Judæi in ipsum voces

voces non lapides sustulissent. Præterea, quod bene notandum, potuit Christus etiam objectionis & quæstionis Judæorum rationem habuisse, & non prorsus indirecte respondisse. Eo enim modo responsio ejus sumi potest, & ni fallor debet : 'Vos mihi objicitis, me hominem nondum quinquagenarium, asseruisse, quod Abrahamum viderim. Abrahamus nondum potest videri. Amen, amen dico vobis, f antequam Abraham fiat & videri queat, Ego fum ' Christus, lux illa mundi, quæ sola efficere potest ' ut gentibus mundi fide Abrahamica illuminatis & filiis Abrahami factis, Abraham sive Pater multarum gentium, fiat & videri possit. Adeoque ego sum Abrahamo major, quod vos negatis & ' quod demonstrare mihi proposueram.' Si Christus alibi acutè & ingeniosè respondit, Permitte mortuos à mortuis suis sepeliri; Date qua sunt Casaris Casari & qua sunt Dei . Deo, &c. profecto & ista responsio Christi Joan. viii. 58. ingeniosa & acuta fuit, digna

certe Sapientissimo Salvatore.

VIII. Neque negari potest, Judzos, cum dicerent, Tune es major Abrahamo? in ista magnitudine Abrahami Christo objecta, etiam rationem nominis Abraham quod Pater multarum gentium futurus fuisset, quanquam istam paternitatem non bene intelligerent, omnino habuisse. In magnitudine enim Abrahami, omnino etiam illa mutatio nominis Abram in Abraham, ab ipfo Deo facta, necessario includebatur. Imo nihil majus, nihil sublimius titulo isto Pater multarum gentium, id est, omnium mundi nationum, in Abrahamo considerari potest. Adeò fides ejus Deo placebat, ut in gratiam ejus (Abrahami), constituerit, generi humano per Christum redimendo, nullam aliam conditionem salutis obtinendæ proponere, quam fidei Abrahamicæ imitationem. Atque ita Abrahamus omnes per Christum redemptos, fide sua ad vitam salutemque gignit. Præterea Paulus Apostolus Rom. iv. 16, 17. dicit eum eum esse Patrem nostrûm omnium (prout scriptum est, Patrem multarum gentium posui te) wirinele 98 Os coram Deo vivificante mortuos, & vocante ea quæ non sunt tanquam essent. Significat ergo Abrahamum titulo isto, coram Deo aut in conspectu Dei honorari, & tituli ipsi Deo competentis participem esse factum. Deus enim alioquin est Pater multarum gentium, quas vivificaturus est, quas etiam creaverat, vocans quæ non funt tanquam essent. Ergo Christus se Abrahamo majorem esse probans, etiam ad id quod Pater multarum gentium futurus fuisset, respondere omnino debuit, & non respondere non potuit. Id verò, & in sermone incepto pergens, & Judæorum ultimæ objectionis rationem habens, & brevitate, quia festinandum erat, prorsus admir nda, è vestigio felicissimè executus est, si Socini

admittimus explicationem.

IX. Jam quod supra promisimus ostendamus, quomodo nempe Deus, secundum illam LXX Interpretum Pfal. xc. 1, 2. versionem, refugium humani generis, antequam montes & orbis noster habitabilis formarentur, fuisse potuerit. Notissimus est liber à Thoma Burneto conscriptus, qui Theoria Telluris vocatur, ubi probare contendit, ex confracto cortice Telluris primigenia, & in aquas inaquali ratione temporibus diluvii delabente, factos esse montes & declivitates. Id sanè Scriptura ipsa clarè confirmat Psal. civ. ubi non de prima creatione terræ, sed de eo quod per diluvium acciderat, res est manifesta. Vers. 4. segg. inquit, Fundavit terram super bases ejus, ne nutet in seculum & perpetuo, quemadmodum nempe terra superior antediluviana jam commota & confracta fuit tota. Aby so ficut vestimento operuisti eam, super montes stabant aqua, certè nonnisi tempore diluvii; nam ante creationem Telluris die tertio factam, cum paulatim subsidente chao, terreæ particulæ, (Telluris nondum formatæ neque compacta) jam sub aquis essent, non erant adhuc montes,

montes, neque proinde tunc aqua super montes stabant. Ab increpatione tua, cum poena humano generi per diluvium illata jam mitesceres, fugiebant; à voce tonitrui tui ferebantur pracipites. Ascenderunt montes, descenderunt valles, profectò tempore diluvii; ad locum quem fundasti eis. Terminum posuisti ne transeant, ne revertantur ad operiendam terram. Aqua illæ quæ in principio creationis operiebant particulas terreas, utique reversæ sunt tempore diluvii ad operiendam terram. Post diluvium ergo demum positus est iste terminus ne reverterentur, ut clarè patet ex Gen. viii. 21, 22. ix. 11, 15. Hypothefinque Burneti etiam Petrus Apostolus 2 Epist. iii. 5, 6, &c. in genere confirmat. Quod autem Gen, vii, 19. adtinct, irrepfit in versionem LXX Interpretum vocula fir, Opertique sunt omnes montes sublimes a no qui erant sub cœlo. Sed isted erant non legebat Arabs interpres, qui LXX Interpretes sequitur, nec Syrus, nec Onkelos, (nec in Samaritano Pentateucho reperitur), qui omnes habent, Et operti funt omnes montes excelfi, qui funt sub omni colo, aut fub omnibus cœlis. Quomodo & Textus vulgaris Hebræus reddi potest. Diffissa & fracta undique in diluvio Tellure aquis superstructa, facti sunt tunc montes excelsi, qui aquis undique magna vi expulfis & erumpentibus, tunc omnes operiebantur. Ante igitur istos montes excelsos, in diluvio factos, erat Deus humani generis refugium, ante diluvium, à principio primæ creationis mundi.

X. Quanquam & terra illa primigenia commoditatis & pulchritudinis ergo, non carebat montibus & collibus, extraordinaria Dei providentia formatis. (Prout sanè non solis Legibus naturæ Planeta noster spatio sex dierum formari consummarique potuit.) Et hinc loco illo Proverb. Sapientia quæ ante mundi primam sundationem creata suit, dicit, ante amnes colles generata sui, uti legebant in Hebræo suo Textu LXX Interpretes. Excidit

verò hic vox ista omnes >> ex Hebræis nostris Codd. Quodsi colles in illa sex dierum creatione simul & semel omnes creati suissent, & nulli postea demum per diluvium extitissent, non oportebat dicere, ante omnes colles generata sum, sed sufficiebat dicere, ante colles sum generata. Sed quia etiam in diluvio colles qui antea non erant, formati suere, hinc, ut Sapientia eo magis originem suam ipso diluvio antiquiorem ostenderet, emphatice dixit, ante omnes colles (etiam primæ creationis) generata sui.

XI. Habuisse Tellurem antediluvianam, jam inde à mundi principio, aliquos montes aut colles, (prout & post conflagrationem Tellus renovata habebit Apoc. xxi. 1, 10.) constat etiam ex Ezech. cap. xxviii. ver. 13, 14. ubi Spiritus S. manifeste ad Adamum & delicias Paradysi alludens, ita secundum LXX Interpretes Regem Tyri alloquitur, In Eden (in deliciis) horti Dei fuisti, omnis lapis pretiosus fuit operimentum tuum; -- ab eo die quo creatus es tu, cum Cherubo posni te, in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum, &c. Consentit fere & Syrus interpres, non modo Arabs, dummodo verba aliter distinguantur. Unde patet LXX Interpretes finem versus 13. ad principium versus 14. retulisse; & pro eo quod nunc corrupte, paucis mutatis, in Hebrao extat, at Cherub, legisse כנתיך מיום הבראך כונות את כרוב eth Cherub. Terra primigenia recens ex aquis producta, non tantum per se humida fuit, verum & perpetuo rore aspergebatur; non ergo est verisimile, quod Adamus & Eva, præsertim cum nudi essent; in madido solo & sub Jove, si non frigido at humido tamen, cubaverint; fed produxerat divina bonitas montem in Paradifo, qui sanctus mons Dei appellatur, quia habebat tabernaculum aut ædem ubi Deus adorabatur & Protoplastis apparebat. Quo respicere videtur Liber Sapient. Sal. ix. 8. ubi dicitur Deus tabernaculum praparasse ab initio. Habicaculum

bitaculum vero Adami, aut tentorium in illo monte, vocatur ejus operimentum; erat autem omnibus, pretiosis ignitisque lapidibus & gemmis, qui oculos ejus delectarent, exornatum. E quorum lapidum ignitorum medio (adeoque ex tabernaculo aut habitatione aliqua) cum esset in eo inventa iniquitas, & cor ejus elatum fuisset, dicitur postea à Cherubo eductus, & à monte Dei vulneratus. Etiam veteres Judæi, in Capitulis Patrum R. Elieseris, (ansa ex isto loco Ezechielis arrepta) tradunt Deum thalamos in horto Eden Adamo, gemmis & lapidibus pretiosis splendidos extruxisse. Unde & Paradisus ille Dei Apoc. iii. 7. xxii. 2. memoratus, ubi erit arbor vitæ, continet urbem novam Hierofolymam, auro, lapidibus pretiosis margaritisque sulgentem.

XII. Nihil magis hypothesi Burnetianæ negotium facessit & incommodat, quam aqua illa in quatuor capita aut flumina magna Gen. ii. 10-14. Geonem, Phisonem, Tygrim & Euphratem divisa. Sed observandum LXX Interpretes commate isto 10. usque ad 14. inclusive, ubique verbis temporis præfentis uti, non refragante Hebraico textu; antecedentia autem & sequentia verbis præteriti temporis describere. Quare ista commata 10, 11, 12, 13 & 14. parenthesi includi possunt, & includenda esse videntur; Mosenque ibi non dicere fluvios istos fuisse ante diluvium in tellure primigenia, sed situm Edenis & Paradifi, cujus reliquiæ etiam post diluvium, ejus (Moss) tempore existebant, indicare & oftendere volentem, fluvios istos, originem eorum & cursum, quomodo ejus, in deserto cum Israele versantis, temporibus se habebant, describere. Nam post tempora Mosis, aliquo terræ motu & ruina, ac divisione, res poterant adeo esse mutatæ, ut nunc fluvii isti, fortasse non eo modo quem describit Moses, sese habeant. Proposueram ante multos annos Thomæ Burnetio hanc amovendæ difficultatis eirca quatuor illos Edenis fluvios rationem, quæ ipsi non displicebat, & ut ea de re aliquid in lucem ederetur optabat.

